

ZAKON

O OBLIGACIONIM ODNOSIMA REPUBLIKE SRPSKE

(Objavljen u "Službenom listu SFRJ", br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službenom glasniku RS", br. 17/93, 3/96, 74/04)

Dio prvi OSNOVI OBLIGACIONIH ODNOSA (OPŠTI DIO)

GLAVA I. OSNOVNA NAČELA Sadržina zakona

Član 1.✚

Ovim zakonom uređuju se obligacioni odnosi koji nastaju iz ugovora, prouzrokovanja štete, sticanja bez osnova, posloводства bez naloga, jednostrane izjave volje i drugih zakonom utvrđenih činjenica.

Strane u obligacionim odnosima

Član 2.✚

Strane u obligacionim odnosima mogu biti fizička i pravna lica.

Obligacioni odnosi i raspolaganje društvenim sredstvima

Član 3.✚

(1) Društvena pravna lica učestvuju u obligacionim odnosima u ostvarivanju prava raspolaganja društvenim sredstvima kojima upravljaju radnici u osnovnim i drugim organizacijama udruženog rada, odnosno radni ljudi u drugim društvenim pravnim licima.

(2) Društvena pravna lica ostvaruju pravo raspolaganja društvenim sredstvima u obligacionim odnosima saglasno odlukama koje radnici u osnovnim i drugim organizacijama udruženog rada, odnosno radni ljudi u drugim društvenim pravnim licima donose u skladu sa statutom, drugim samoupravnim opštim aktima i zakonom.

Obligacioni odnosi i društveno planiranje

Član 4.✚

Društvena pravna lica u zasnivanju obligacionih odnosa postupaju u skladu sa svojim planovima i obezbjeđuju izvršavanje materijalnih obaveza preuzetih samoupravnim sporazumima o osnovama planova samoupravnih organizacija i zajednica i dogovorima o osnovama planova društveno - političkih zajednica.

Član 5.✚

Briše se.

Član 6.✚

Briše se.

Član 7.✚
Briše se.

Član 8.✚
Briše se.

Član 9.✚
Briše se.

Autonomija volje

Član 10.✚

Strane u obligacionim odnosima su slobodne, u granicama prinudnih propisa javnog poretka i dobrih običaja, da svoje odnose urede po svojoj volji.

Član 11.✚

Strane u obligacionom odnosu su ravnopravne.

Načelo savjesnosti i poštenja

Član 12.✚

U zasnivanju obligacionih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa strane su dužne da se pridržavaju načela savjesnosti i poštenja.

Zabrana zloupotrebe prava

Član 13.✚

Zabranjeno je vršenje prava iz obligacionih odnosa protivno cilju zbog koga je ono zakonom ustanovljeno ili priznato.

Zabrana stvaranja i iskorišćavanja monopolskog položaja

Član 14.

U zasnivanju obligacionih odnosa strane ne mogu ustanovljavati prava i obaveze kojima se za bilo koga stvara ili iskorišćava monopolski položaj na tržištu.

Načelo jednake vrijednosti davanja

Član 15.✚

- (1) U zasnivanju dvostranih ugovora strane polaze od načela jednake vrijednosti uzajamnih davanja.
- (2) Zakonom se određuje u kojim slučajevima narušavanja toga načela povlači pravne posljedice.

Zabrana prouzrokovanja štete

Član 16.+

Svako je dužan da se uzdrži od postupka kojim se može drugom prouzrokovati šteta.

Dužnosti ispunjenja obaveza

Član 17.+

(1) Strane u obligacionom odnosu dužni su da izvrše svoju obavezu i odgovorne su za njeno ispunjenje.

(2) Obaveza se može ugasiti samo saglasnošću volja strans u obligacionom odnosu ili na osnovu zakona.

Ponašanje u izvršavanju obaveza i ostvarivanju prava

Član 18.+

(1) Strana u obligacionom odnosu dužna je da u izvršavanju svoje obaveze postupa sa pažnjom koja se u pravnom prometu zahtijeva u odgovarajućoj vrsti obligacionih odnosa (pažnja dobrog privrednika, odnosno pažnja dobrog domaćina).

(2) Strana u obligacionom odnosu dužna je da u izvršavanju obaveze iz svoje profesionalne djelatnosti postupa s povećanom pažnjom, prema pravilima struke i običajima (pažnja dobrog stručnjaka).

(3) Strana u obligacionom odnosu dužna je da se u ostvarivanju svog prava uzdrži od postupka kojim bi se otežalo izvršenje obaveze druge strabe.

Rješavanje sporova na miran način

Član 19.

Strane u obligacionom odnosu nastojeće da sporove rješavaju usaglašavanjem, posredovanjem ili na drugi miran način.

Dispozitivni karakter odredaba zakona

Član 20.+

Strane mogu svoj obligacioni odnos urediti drugačije nego što je ovim zakonom određeno, ako iz pojedine odredbe ovog zakona ili iz njenog smisla ne proizlazi što drugo.

Primjena dobrih poslovnih običaja

Član 21.+

(1) Strane u obligacionim odnosima dužne su da u pravnom prometu postupaju u skladu sa dobrim poslovnim običajima.

(2) Na obligacione odnose se primjenjuju uzanse ako su strane u obligacionim odnosima ugovorile njihovu primjenu ili ako iz okolnosti proizilazi da su njihovu primjenu htjele.

Postupanje u skladu sa statutima i drugim opštim aktima

Član 22.+

(1) Društvena pravna lica i građanska pravna lica u zasnivanju obligacionog odnosa postupaju u skladu sa svojim statutom i drugim opštim aktima.

(2) Ali, ugovor koji je zaključen ili druga pravna radnja koja je preduzeta, suprotno tim aktima, ostaje na snazi, osim ako je za to druga strana znala ili morala znati ili ako je ovim zakonom drukčije određeno.

Postupanje u skladu sa opštim aktima

Član 22.+

(1) Pravna lica u zasnivanju obligacionog odnosa postupaju u skladu sa svojim opštim aktima.

(2) Ali, ugovor koji je zaključen ili druga pravna radnja koja je preduzeta, suprotno tim aktima, ostaje na snazi, osim ako je za to druga strana znala ili morala znati ili ako je ovim zakonom drukčije određeno.

Primjena drugih saveznih zakona

Član 23.+

Na obligacione odnose koji se uređuju drugim saveznim zakonima, primjenjuju se odredbe ovog zakona u pitanjima koja nisu uređena tim zakonom.

Primjena republičkih, odnosno pokrajinskih zakona

Član 24.+

Briše se.

Primjena pojedinih odredaba

Član 25.+

(1) Odredbe ovog zakona koje se odnose na ugovore primjenjuju se na sve vrste ugovora, osim ako za ugovore u privredi nije izričito drukčije određeno.

(2) Ugovori u privredi su, u smislu ovog zakona, ugovori koje preduzeća i druga pravna lica koja obavljaju privrednu djelatnost, kao i imaoi radnji i drugi pojedinci, koji u vidu registrovanog zanimanja obavljaju neku privrednu djelatnost, zaključuju među sobom u obavljanju djelatnosti koje sačinjavaju predmete njihovog poslovanja ili su u vezi sa tim djelatnostima.

(3) Odredbe ovog zakona koje se odnose na ugovore shodno se primjenjuju i na druge pravne poslove.

GLAVA II.
NASTANAK OBAVEZA
ODJELJAK 1.
Ugovor
Odsjek 1.
ZAKLJUČENJE UGOVORA
I - SAGLASNOST VOLJA
Kad je ugovor zaključen

Član 26.⊕

Ugovor je zaključen kad su se ugovorne strane saglasile o bitnim sastojcima ugovora.

Obavezno zaključenje i obavezna sadržina ugovora

Član 27.⊕

(1) Ako je neko po zakonu obavezan da zaključi ugovor, zainteresovano lice može zahtijevati da se takav ugovor bez odlaganja zaključi.

(2) Odredbe propisa kojima se, djelimično ili u cjelini, određuje sadržina ugovora sastavni su dijelovi tih ugovora, te ih upotpunjavaju ili stupaju na mjesto ugovornih odredbi koje nisu u saglasnosti sa njima.

Izjava volje

Član 28.⊕

(1) Volja za zaključenje ugovora može se izjaviti riječima, uobičajenim znacima ili drugim ponašanjem iz koga se sa sigurnošću može zaključiti o njenom postojanju.

(2) Izjava volje mora da bude učinjena slobodno i ozbiljno.

Dozvola i odobrenje

Član 29.⊕

(1) Kad je za zaključenje ugovora potrebna saglasnost trećeg lica, ova saglasnost može biti data prije zaključenja ugovora, kao dozvola, ili poslije njegovog zaključenja, kao odobrenje, ako zakonom nije propisano što drugo.

(2) Dozvola, odnosno odobrenje moraju biti dati u obliku propisanom za ugovore za čije se zaključenje daju.

Pregovori

Član 30.⊕

(1) Pregovori koji prethode zaključenju ugovora ne obavezuju i svaka ih strana može prekinuti kad god hoće.

(2) Ali strana koja je vodila pregovore bez namjere da zaključi ugovor odgovara za štetu nastalu vođenjem pregovora.

(3) Odgovara za štetu i strana koja je vodila pregovore u namjeri da zaključi ugovor, pa odustane od te namjere bez osnovanog razloga i time drugoj strani prouzrokuje štetu.

(4) Ako se drukčije ne sporazumiju, svaka strana snosi svoje troškove oko priprema za zaključenje

ugovora, a zajedničke troškove snose na jednake dijelove.

Vrijeme i mjesto zaključenja ugovora

Član 31.+

(1) Ugovor je zaključen onog časa kad ponudilac primi izjavu ponuđenog da prihvata ponudu.

(2) Smatra se da je ugovor zaključen u mjestu u kome je ponudilac imao svoje sjedište, odnosno prebivalište u trenutku kad je učinio ponudu.

Ponuda

Član 32.+

(1) Ponuda je prijedlog za zaključenje ugovora učinjen određenom licu, koji sadrži sve bitne sastojke ugovora tako da bi se njegovim prihvatanjem mogao zaključiti ugovor.

(2) Ako su ugovorne strane poslije postignute saglasnosti o bitnim sastojcima ugovora ostavile neke sporedne tačke za kasnije, ugovor se smatra zaključenim, a sporedne tačke, ako sami ugovarači ne postignu saglasnost o njima, urediće sud vodeći računa o prethodnim pregovorima, utvrđenoj praksi između ugovarača i običajima.

Opšta ponuda

Član 33.+

Prijedlog za zaključenje ugovora učinjen neodređenom broju lica, koji sadrži bitne sastojke ugovora čijem je zaključenju namijenjen, važi kao ponuda, ukoliko drukčije ne proizilazi iz okolnosti slučaja ili običaja.

Izlaganje robe

Član 34.+

Izlaganje robe sa označenjem cijene smatra se kao ponuda, ukoliko drukčije ne proizilazi iz okolnosti slučaja ili običaja.

Slanje kataloga i oglasa

Član 35.+

(1) Slanje kataloga, cjenovnika, tarifa i drugih obavještenja, kao i oglasi učinjeni putem štampe, letaka, radija, televizije ili na koji drugi način, ne predstavljaju ponudu za zaključenje ugovora, nego samo poziv da se učini ponuda pod objavljenim uslovima.

(2) Ali će pošiljalac takvih poziva odgovarati za štetu koju bi pretrpio ponudilac, ako bez osnovanog razloga nije prihvatio njegovu ponudu.

Dejstvo ponude

Član 36.+

(1) Ponudilac je vezan ponudom izuzev ako je svoju obavezu da održi ponudu isključio, ili ako to isključenje proizilazi iz okolnosti posla.

(2) Ponuda se može opozvati samo ako je ponuđeni primio opoziv prije prijema ponude ili

istovremeno sa njom.

Do kada ponuda obavezuje

Član 37.+

- (1) Ponuda u kojoj je određen rok za njeno prihvatanje obavezuje ponudioca do isteka tog roka.
- (2) Ako je ponudilac u pismu ili telegramu odredio rok za prihvatanje, smatraće se da je taj rok počeo teći od datuma označenog u pismu, odnosno od dana kad je telegram predat pošti.
- (3) U slučaju da pismo nije datirano, rok za prihvatanje ponude teče od dana kad je pismo predato pošti.
- (4) Ponuda učinjena odsutnom licu, u kojoj nije određen rok za prihvatanje, vezuje ponudioca za vrijeme koje je redovno potrebno da ponuda stigne ponuđenome, da je ovaj razmotri, o njoj odluči i da odgovor o prihvatanju stigne ponudiocu.

Forma ponude

Član 38.+

- (1) Ponuda ugovora za čije zaključenje zakon zahtijeva posebnu formu obavezuje ponudioca samo ako je učinjena u toj formi.
- (2) Isto važi i za prihvatanje ponude.

Prihvatanje ponude

Član 39.+

- (1) Ponuda je prihvaćena kad ponudilac primi izjavu ponuđenog da prihvata ponudu.
- (2) Ponuda je prihvaćena i kad ponuđeni pošalje stvar ili plati cijenu, kao i kad učini neku drugu radnju koja se, na osnovu ponude, prakse utvrđene između zainteresovanih strana ili običaja, može smatrati kao izjava o prihvatanju.
- (3) Prihvatanje se može opozvati ako ponudilac primi izjavu o opozivanju prije izjave o prihvatanju ili istovremeno sa njom.

Prihvatanje neposredne ponude

Član 40.+

- (1) Ponuda učinjena prisutnom licu smatra se odbijenom ako nije prihvaćena bez odlaganja, izuzev ako iz okolnosti proizilazi da ponuđenom pripada izvjestan rok za razmišljanje.
- (2) Ponuda učinjena telefonom, teleprinterom ili neposrednom radio-vezom smatra se kao ponuda prisutnom licu.
- (3) Narudžbenica poslana faksom smatraće se pisanom ponudom.

Prihvatanje ponude s prijedlogom da se izmijeni

Član 41.+

Ako ponuđeni izjavi da prihvata ponudu i istovremeno predloži da se ona u nečemu izmijeni ili dopuni, smatra se da je ponudu odbio i da je sa svoje strane učinio drugu ponudu svome ranijem

ponudiocu.

Ćutanje ponuđenog

Ćlan 42.⊕

(1) Ćutanje ponuđenog ne znači prihvatanje ponude.

(2) Nema dejstva odredba u ponudi da će se ćutanje ponuđenog ili neko drugo njegovo propuštanje (na primjer, ako ne odbije ponudu u određenom roku, ili ako poslatu stvar o kojoj mu se nudi ugovor ne vrati u određenom roku i sl) smatrati kao prihvatanje.

(3) Ali, kad ponuđeni stoji u stalnoj poslovnoj vezi s ponudiocem u pogledu određene robe, smatra se da je prihvatio ponudu koja se odnosi na takvu robu, ako je nije odmah ili u ostavljenom roku odbio.

(4) Isto tako, lice koje se ponudilo drugom da izvršava njegove naloge za obavljanje određenih poslova, kao i lice u Ćiju poslovnu djelatnost spada vršenje takvih naloga, dužno je da izvrši dobijeni nalog ako ga nije odmah odbilo.

(5) Ako u sluĆaju iz prethodnog stava ponuda, odnosno nalog nije odbijen, smatra se da je ugovor zakljuĆen u trenutku kad je ponuda, odnosno nalog stigao ponuđenom.

Zakašnjelo prihvatanje i zakašnjelo dostavljanje izjave o prihvatanju

Ćlan 43.

(1) Prihvatanje ponude izvršeno sa zakašnjem smatra se kao nova ponuda od strane ponuđenog.

(2) Ali, ako je izjava o prihvatanju koja je uĆinjena blagovremeno, stigla ponudiocu poslije isteka roka za prihvatanje, a ponudilac je znao ili je mogao znati da je izjava otposlata blagovremeno, ugovor je zakljuĆen.

(3) Ipak, ugovor u takvom sluĆaju nije zakljuĆen ako ponudilac odmah, a najkasnije prvog idućeeg radnog dana po prijemu izjave, ili i prije prijema izjave, a po isteku roka za prihvatanje ponude, izvijesti ponuđenoga da se zbog zadocnjenja ne smatra vezan svojom ponudom.

Smrt ili nesposobnost jedne strane

Ćlan 44.⊕

Ponuda ne gubi dejstvo ako je smrt ili nesposobnost jedne strane nastupila prije njenog prihvatanja, izuzev ako suprotno proizilazi iz namjere strana, obiĆaja ili prirode posla.

Predugovor

Ćlan 45.⊕

(1) Predugovor je takav ugovor kojim se preuzima obaveza da se kasnije zakljuĆi drugi, glavni ugovor.

(2) Propisi o formi glavnog ugovora važe i za predugovor, ako je propisana forma uslov punovažnosti ugovora.

(3) Predugovor obavezuje ako sadrži bitne sastojke glavnog ugovora.

(4) Na zahtjev zainteresovane strane sud će naložiti drugoj strani koja odbija da pristupi zakljuĆenju glavnog ugovora da to uradi u roku koji će joj odrediti.

(5) ZakljuĆenje glavnog ugovora može se zahtijevati u roku od šest mjeseci od isteka roka predviđenog za njegovo zakljuĆenje, a ako taj rok nije predviđen, onda od dana kad je prema prirodi posla i okolnostima ugovor trebalo da bude zakljuĆen.

(6) Predugovor ne obavezuje ako su se okolnosti od njegovog zakljuĆenja toliko izmijenile da ne bi bio

ni zaključen da su takve okolnosti postojale u to vrijeme.

II - PREDMET

Kakav mora biti predmet obaveze

Član 46.⊕

- (1) Ugovorna obaveza može se sastojati u davanju, činjenju, nečinjenju ili trpljenju.
- (2) Ona mora biti moguća, dopuštena i određena, odnosno određiva.

Ništavost ugovora zbog predmeta

Član 47.⊕

Kad je predmet obaveze nemoguć, nedopušten, neodređen ili neodrediv, ugovor je ništav.

Naknadna mogućnost

Član 48.

Ugovor zaključen pod odložnim uslovom ili rokom punovažan je ako je predmet obaveze koji je u početku bio nemoguć postao moguć prije ostvarenja uslova ili isteka roka.

Kad je predmet obaveze nedopušten

Član 49.⊕

Predmet obaveze je nedopušten ako je protivan prinudnim propisima, javnom poretku ili dobrim običajima.

Kad je predmet odrediv

Član 50.

- (1) Predmet obaveze je odrediv ako ugovor sadrži podatke pomoću kojih se može odrediti ili su strane ostavile trećem licu da ga odredi.
- (2) Ako to treće lice neće ili ne može da odredi predmet obaveze, ugovor je ništav.

III - OSNOV

Dopušten osnov

Član 51.⊕

- (1) Svaka ugovorna obaveza mora imati dopušten osnov.
- (2) Osnov je nedopušten, ako je protivan prinudnim propisima, javnom poretku ili dobrim običajima.
- (3) Pretpostavlja se da obaveza ima osnov iako nije izražen.

Ništavost ugovora zbog osnova

Član 52.⊕

Ako osnov ne postoji ili je nedopušten, ugovor je ništav.

Pobude za zaključenje ugovora

Član 53.

- (1) Pobude iz kojih je ugovor zaključen ne utiču na njegovu punovažnost.
- (2) Ali, ako je nedopuštena pobuda bitno uticala na odluku jednog ugovarača da zaključi ugovor i ako je to drugi ugovarač znao ili morao znati, ugovor će biti bez dejstva.
- (3) Ugovor bez naknade nema pravno dejstvo ni kad drugi ugovarač nije znao da je nedopuštena pobuda bitno uticala na odluku njegovog saugovarača.

IV - SPOSOBNOST Ugovori pravnog lica

Član 54.⊕

- (1) Pravno lice može zaključivati ugovore u pravnom prometu u okviru svoje pravne sposobnosti.
- (2) Ugovor zaključen protivno odredbi stava 1. ovog člana nema pravno dejstvo.
- (3) Savjesna strana može zahtijevati naknadu štete koju je pretrpjela uslijed zaključenja ugovora koji nema pravno dejstvo.

Saglasnost za zaključenje ugovora

Član 55.

- (1) Kad je opštim aktom pravnog lica određeno i u registar upisano da njegov zastupnik može zaključiti određeni ugovor samo uz saglasnost nekog organa, saglasnost se može dati prethodno, istovremeno ili naknadno, ako što drugo nije upisano u registar.
- (2) Druga strana ima pravo da pozove pravnog lica da se njegov ovlašćeni organ u primjerenom roku izjasni da li daje saglasnost, pa ako to ovaj ne učini, smatraće se da saglasnost nije data.
- (3) Naknadna saglasnost ima povratno dejstvo, ako drukčije nije ugovoreno.
- (4) Ako saglasnost nije data, smatra se da ugovor nije ni zaključen.
- (5) Kad se prema odredbama ovog člana smatra da ugovor nije zaključen, savjesna strana može zahtijevati od pravnog lica pravičnu naknadu.
- (6) Odredbe prethodnih stavova primjenjuju se i u slučaju kada je opštim aktom pravnog lica određeno da zastupnik može sklopiti neki ugovor samo zajedno s određenim organom tog pravnog lica.

Ugovor poslovno nesposobnog lica

Član 56.⊕

- (1) Za zaključenje punovažnog ugovora potrebno je da ugovarač ima poslovnu sposobnost koja se traži za zaključenje tog ugovora.
- (2) Ograničeno poslovno sposobno lice može bez odobrenja svog zakonskog zastupnika zaključivati samo one ugovore čije mu je zaključivanje zakonom dozvoljeno.
- (3) Ostali ugovori tih lica ako su zaključeni bez odobrenja zakonskog zastupnika rušljivi su, ali mogu biti osnaženi njegovim naknadnim odobrenjem.

Pravo saugovarača poslovno nesposobnog lica

Član 57.+

(1) Saugovarač poslovno nesposobnog lica koji nije znao za njegovu poslovnu nesposobnost, može odustati od ugovora koji je zaključio sa njim bez odobrenja njegovog zakonskog zastupnika.

(2) Isto pravo ima i saugovarač poslovno nesposobnog lica koji je znao za njegovu poslovnu nesposobnost, ali je bio prevaren od njega da ima odobrenje svog zakonskog zastupnika.

(3) Ovo pravo se gasi po isteku trideset dana od saznanja za poslovnu nesposobnost druge strane, odnosno, za odsustvo odobrenja zakonskog zastupnika, ali i ranije ako zakonski zastupnik bude odobrio ugovor prije nego što taj rok istekne.

Pozivanje zakonskog zastupnika da se izjasni

Član 58.+

(1) Saugovarač poslovno nesposobnog lica koji je zaključio ugovor sa njim bez odobrenja njegovog zakonskog zastupnika, može pozvati zakonskog zastupnika da se izjasni da li odobrava taj ugovor.

(2) Ako se zakonski zastupnik ne izjasni u roku od trideset dana od ovog poziva da ugovor odobrava, smatraće se da je odbio da dá odobrenje.

Kad ugovarač stekne poslovnu sposobnost poslije zaključenja ugovora

Član 59.+

(1) Poslovno sposobno lice može zahtijevati da se poništi ugovor koji je bez potrebnog odobrenja zaključilo za vrijeme svoje ograničene poslovne sposobnosti, samo ako je tužbu podnijelo u roku od tri mjeseca od dana sticanja potpune poslovne sposobnosti.

V - MANE VOLJE

Prijetnja

Član 60.+

(1) Ako je ugovorna strana ili neko treći nedopuštenom prijetnjom izazvao opravdani strah kod druge strane, tako da je ova zbog toga zaključila ugovor, druga strana može tražiti da se ugovor poništi.

(2) Strah se smatra opravdanim ako se iz okolnosti vidi da je ozbiljnom opasnošću ugrožen život, tijelo i drugo značajno dobro ugovorne strane ili trećeg lica.

Bitna zabluda

Član 61.+

(1) Zabluda je bitna ako se odnosi na bitna svojstva predmeta, na lice sa kojim se zaključuje ugovor ako se zaključuje, s obzirom na to lice, kao i na okolnosti koje se po običajima u prometu ili po namjeri stranaka smatraju odlučnim, a strana koja je u zabludi ne bi inače zaključila ugovor takve sadržine.

(2) Strana koja je u zabludi može tražiti poništenje ugovora zbog bitne zablude, osim ako pri zaključenju ugovora nije postupala s pažnjom koja se u prometu zahtijeva.

(3) U slučaju poništenja ugovora zbog zablude, druga savjesna strana ima pravo da traži naknadu pretrpljene štete, bez obzira na to što strana koja je u zabludi nije kriva za svoju zabludu.

(4) Strana koja je u zabludi ne može se na nju pozivati ako je druga strana spremna da izvrši ugovor

kao da zabluda nije bilo.

Zabluda o pobudi kod ugovora bez naknade

Član 62.⊕

Kod ugovora bez naknade, bitnom zabludom se smatra i zabluda o pobudi koja je bila odlučna za preuzimanje obaveze.

Nesporazum

Član 63.⊕

Kad strane vjeruju da su saglasne, a u stvari među njima postoji nesporazum o prirodi ugovora ili o osnovu ili o predmetu obaveze, ugovor ne nastaje.

Posredna izjava

Član 64.

Zabluda lica preko koga je strana izjavila svoju volju smatra se isto kao i zabluda u vlastitom izjavljivanju volje.

Prevara

Član 65.⊕

(1) Ako jedna strana izazove zabludu kod druge strane ili je održava u zabludi u namjeri da je time navede na zaključenje ugovora, druga strana može zahtijevati poništenje ugovora i onda kad zabluda nije bitna.

(2) Strana koja je zaključila ugovor pod prevarom ima pravo da zahtijeva naknadu pretrpljene štete.

(3) Ako je prevaru učinilo treće lice, prevara utiče na sam ugovor ako je druga ugovorna strana u vrijeme zaključenja ugovora znala ili morala znati za prevaru.

(4) Ugovor bez naknade može se poništiti i kad je prevaru učinilo treće lice, bez obzira na to da li je druga ugovorna strana u vrijeme zaključenja ugovora znala ili morala znati za prevaru.

Prividan ugovor

Član 66.⊕

(1) Prividan ugovor nema dejstva među ugovornim stranama.

(2) Ali, ako prividan ugovor prikriva neki drugi ugovor, taj drugi važi ako su ispunjeni uslovi za njegovu pravnu valjanost.

(3) Prividnost ugovora ne može se isticati prema trećem savjesnom licu.

tav suda prvog stupnja da taj ugovor nije prividan, s obzirom da je temeljem tog ugovora

VI - FORMA UGOVORA

Neformalnost ugovora

Član 67.⊕

(1) Zaključenje ugovora ne podliježe nikakvoj formi, osim ako je zakonom drukčije određeno.

(2) Zahtjev zakona da ugovor bude zaključen u određenoj formi važi i za sve kasnije izmjene ili dopune

ugovora.

(3) Ali su punovažne kasnije usmene dopune o sporednim tačkama o kojima u formalnom ugovoru nije ništa rečeno ukoliko to nije protivno cilju radi koga je forma propisana.

(4) Punovažne su i kasnije usmene pogodbe kojima se smanjuju ili olakšavaju obaveze jedne ili druge strane, ako je posebna forma propisana samo u interesu ugovornih strana.

Raskidanje formalnih ugovora

Član 68.⊕

Formalni ugovori mogu biti raskinuti neformalnim sporazumom, izuzev ako je za određeni slučaj zakonom predviđeno što drugo ili ako cilj zbog koga je propisana forma za zaključenje ugovora zahtijeva da raskidanje ugovora bude obavljeno u istoj formi.

Ugovorena forma

Član 69.⊕

(1) Ugovorne strane mogu se sporazumjeti da posebna forma bude uslov punovažnosti njihovog ugovora.

(2) Ugovor za čije je zaključenje ugovorena posebna forma može biti raskinut, dopunjen ili na drugi način izmijenjen i neformalnim sporazumom.

(3) Ako su ugovorne strane predvidjele posebnu formu samo da osiguraju dokaz svoga ugovora, ili da postignu što drugo, ugovor je zaključen kad je postignuta saglasnost o njegovoj sadržini, a za ugovarače je u isto vrijeme nastala obaveza da ugovoru dadu predviđenu formu.

Sankcija nedostatka potrebne forme

Član 70.⊕

(1) Ugovor koji nije zaključen u propisanoj formi nema pravno dejstvo ukoliko iz cilja propisa kojim je određena forma ne proizilazi što drugo.

(2) Ugovor koji nije zaključen u ugovorenoj formi nema pravno dejstvo ukoliko su stranke punovažnost ugovora uslovile posebnom formom.

Pretpostavka potpunosti isprave

Član 71.⊕

(1) Ako je ugovor zaključen u posebnoj formi, bilo na osnovu zakona bilo po volji stranaka, važi samo ono što je u toj formi izraženo.

(2) Ipak, biće punovažne istovremene usmene pogodbe o sporednim tačkama o kojima u formalnom ugovoru nije ništa rečeno, ukoliko nisu u suprotnosti sa njegovom sadržinom ili ako nisu protivne cilju zbog koga je forma propisana.

(3) Punovažne su i istovremene usmene pogodbe kojima se smanjuju ili olakšavaju obaveze jedne ili obje strane ako je posebna forma propisana samo u interesu ugovornih strana.

Sastavljanje isprave

Član 72.⊕

(1) Kad je za zaključenje ugovora potrebno sastaviti ispravu, ugovor je zaključen kad ispravu potpišu sva lica koja se njim obavezuju.

(2) Ugovarač koji ne zna pisati staviće na ispravu rukoznak ovjeren od dva svjedoka ili od suda, odnosno drugog organa.

(3) Za zaključenje dvostranog ugovora dovoljno je da obje strane potpišu jednu ispravu ili da svaka od strana potpiše primjerak isprave namijenjen drugoj strani.

(4) Zahtjev pismene forme je ispunjen ako strane izmjenjuju pisma ili se sporazumiju teleprinterom ili nekim drugim sredstvom koje omogućava da se sa izvjesnošću utvrde sadržina i davalac izjave.

Kad je izvršen ugovor kome nedostaje forma

Član 73.⊕

Ugovor za čije se zaključenje zahtjeva pismena forma smatra se punovažnim iako nije zaključen u toj formi ako su ugovorne strane izvršile, u cjelini ili u pretežnom dijelu, obaveze koje iz njega nastaju, osim ako iz cilja zbog koga je forma propisana očigledno ne proizilazi što drugo.

VII - USLOV

Uslovi i njihovo dejstvo

Član 74.⊕

(1) Ugovor je zaključen pod uslovom ako njegov nastanak ili prestanak zavisi od neizvjesne činjenice.

(2) Ako je zaključen pod odložnim uslovom pa se uslov ispuni, ugovor djeluje od trenutka njegovog zaključenja, osim ako iz zakona, prirode posla ili volje strana ne proističe nešto drugo.

(3) Ako je zaključen pod raskidnim uslovom, ugovor prestaje važiti kad se uslov ispuni.

(4) Smatra se da je uslov ostvaren ako njegovo ostvarenje, protivno načelu savjesnosti i poštenja, spriječi strana na čiji je teret određen, a smatra se da nije ostvaren ako njegovo ostvarenje, protivno načelu savjesnosti i poštenja, prouzrokuje strana u čiju je korist određen.

Nedopušten ili nemoguć uslov

Član 75.⊕

(1) Ništav je ugovor u kojem je postavljen odgodni rok ili raskidni uslov protivan prinudnim propisima, javnom poretku ili dobrim običajima.

(2) Ugovor zaključen pod nemogućim odložnim uslovom je ništav, a nemoguć raskidni uslov smatra se nepostojećim.

Obezbjedenje uslovnog prava

Član 76.

Ako je ugovor zaključen pod odložnim uslovom, povjerilac čije je pravo uslovljeno može zahtijevati odgovarajuće obezbjeđenje tog prava ako je njegovo ostvarenje ugroženo.

VIII - ROK

Računanje vremena

Član 77.

(1) Rok određen u danima počinje teći prvog dana poslije događaja od koga se rok računa, a završava se istekom posljednjeg dana roka.

(2) Rok određen u nedjeljama, mjesecima ili godinama završava se onog dana koji se po imenu i broju poklapa sa danom nastanka događaja od koga rok počinje da teče, a ako takvog dana nema u posljednjem mjesecu, kraj roka pada na posljednji dan tog mjeseca.

(3) Ako posljednji dan roka pada u dan kada je zakonom određeno da se ne radi, kao posljednji dan roka računa se sljedeći radni dan.

(4) Početak mjeseca označava prvi dan u mjesecu, sredina - petnaesti, a kraj - posljednji dan u mjesecu, ako što drugo ne proizilazi iz namjere stranaka ili iz prirode ugovornog odnosa.

Primjena pravila o uslovu

Član 78.⊕

Kad dejstvo ugovora počinje od određenog vremena, shodno se primjenjuju pravila o odložnom uslovu, a kad ugovor prestaje da važi po isteku određenog roka, shodno se primjenjuju pravila o raskidnom uslovu.

IX - KAPARA I ODUSTANICA

1. KAPARA

Vraćanje i uračunavanje kapare

Član 79.⊕

(1) Ako je u trenutku zaključenja ugovora jedna strana dala drugoj izvjestan iznos novca ili izvjesnu količinu drugih zamjenljivih stvari kao znak da je ugovor zaključen (kapara), ugovor se smatra zaključenim kad je kapara data, ako nije što drugo ugovoreno.

(2) U slučaju ispunjenja ugovora, kapara se mora vratiti ili uračunati u ispunjenje obaveze.

(3) Ako što drugo nije ugovoreno, strana koja je dala kaparu ne može odustati od ugovora ostavljajući kaparu drugoj strani, niti to može učiniti druga strana vraćanjem udvojene kapare.

Neizvršenje ugovora

Član 80.⊕

(1) Ako je za neizvršenje ugovora odgovorna strana koja je dala kaparu, druga strana može po svom izboru tražiti izvršenje ugovora, ako je to još moguće, ili tražiti naknadu štete, a kaparu uračunati u naknadu ili vratiti, ili se zadovoljiti primljenom kaparom.

(2) Ako je za neizvršenje ugovora odgovorna strana koja je primila kaparu, druga strana može, po svom izboru, tražiti izvršenje ugovora, ako je to još moguće, ili tražiti naknadu štete i vraćanje kapare, ili tražiti vraćanje udvojene kapare.

(3) U svakom slučaju, kad druga strana traži izvršenje ugovora, ona ima pravo i na naknadu štete koju trpi zbog zadocnjenja.

(4) Sud može na zahtjev zainteresovane strane smanjiti pretjerano veliku kaparu.

U slučaju djelimičnog ispunjenja obaveze

Član 81.+

(1) U slučaju djelimičnog ispunjenja obaveze, povjerilac ne može zadržati kaparu, nego može tražiti ispunjenje ostatka obaveze i naknadu štete zbog zadocnjenja, ili tražiti naknadu štete zbog nepotpunog ispunjenja, ali se u oba slučaja kapara uračunava u naknadu.

(2) Ako povjerilac raskine ugovor i vrati ono što je primio kao djelimično ispunjenje, on može birati između ostalih zahtjeva koji pripadaju jednoj strani kad je ugovor ostao neizvršen krivicom druge.

2. ODUSTANICA **Uloga odustanice**

Član 82.+

(1) Sporazumom ugovornih strana može se ovlastiti jedna ili svaka strana da odustane od ugovora davanjem odustanice.

(2) Kad strana u čiju je korist ugovorena odustanica izjavi drugoj strani da će dati odustanicu, ona više ne može zahtijevati izvršenje ugovora.

(3) Strana ovlašćena da odustane dužna je dati odustanicu istovremeno sa izjavom o odustajanju.

(4) Ako ugovarači nisu odredili rok do koga ovlašćena strana može odustati od ugovora, ona to može učiniti sve dok ne protekne rok određen za ispunjenje njene obaveze.

(5) Ovo pravo odustajanja od ugovora prestaje i kad strana u čiju je korist ugovoreno počne ispunjavati svoje obaveze iz tog ugovora ili primati ispunjenje od druge strane.

Kapara kao odustanica

Član 83.+

(1) Kad je uz kaparu ugovoreno pravo da se odustane od ugovora, onda se kapara smatra kao odustanica i svaka strana može odustati od ugovora.

(2) U ovom slučaju, ako odustane strana koja je dala kaparu, ona gubi, a ako odustane strana koja je kaparu primila, ona je udvojeno vraća.

Odsjek 2.

ZASTUPANJE

I - O ZASTUPANJU UOPŠTE

Mogućnost zastupanja

Član 84.+

(1) Ugovor kao i drugi pravni posao može se preduzeti i preko zastupnika.

(2) Ovlašćenje za zastupanje zasniva se na zakonu, opštem aktu pravnog lica, aktu nadležnog organa ili na izjavi volje zastupanog (punomoćje).

Dejstva zastupanja

Član 85.+

(1) Ugovor koji zaključi zastupnik u ime zastupanog lica i u granicama svojih ovlašćenja obavezuje neposredno zastupanog i drugu ugovornu stranu.

(2) Pod istim uslovima i ostali pravni poslovi zastupnikovi proizvode pravno dejstvo neposredno

prema zastupanom licu.

(3) Zastupnik je dužan obavijestiti drugu stranu da istupa u ime zastupanog, ali i kad on to ne uradi ugovor proizvodi pravno dejstvo za zastupanog i drugu stranu, ako je ova znala ili je iz okolnosti mogla zaključiti da on istupa kao zastupnik.

Prenošenje ovlašćenja

Član 86.

(1) Zastupnik ne može prenijeti svoja ovlašćenja na drugog, izuzev kad mu je to dozvoljeno zakonom ili ugovorom.

(2) Izuzetno, on to može učiniti ako je spriječen okolnostima da posao lično obavi, a interesi zastupanog zahtijevaju neodložno preduzimanje pravnog posla.

Prekoračenje granica ovlašćenja

Član 87.+

(1) Kad zastupnik prekorači granice ovlašćenja, zastupani je u obavezi samo ukoliko odobri prekoračenje.

(2) Ako zastupani ne odobri ugovor u roku koji je redovno potreban da se ugovor takve vrste razmotri i ocijeni, smatraće se da je odobrenje odbijeno.

(3) Odobrenje iz prethodnog stava ima povratno dejstvo, ako strane ne odrede drukčije.

(4) Ako druga strana nije znala niti morala znati za prekoračenje ovlašćenja, može odmah po saznanju za prekoračenje, ne čekajući da se zastupani o ugovoru izjasni da se ne smatra ugovorom vezana.

(5) Ako zastupani odbije odobrenje, zastupnik i zastupani su solidarno odgovorni za štetu koju je druga strana pretrpjela, ako ona nije znala niti je morala znati za prekoračenje ovlašćenja.

Zaključenje ugovora od strane neovlašćenog lica

Član 88.+

(1) Ugovor koji neko lice zaključi kao punomoćnik u ime drugoga bez njegovog ovlašćenja obavezuje neovlašćeno zastupanog samo ako on ugovor naknadno odobri.

(2) Strana sa kojom je ugovor zaključen može zahtijevati od neovlašćeno zastupanog da se u primjerenom roku izjasni da li ugovor odobrava.

(3) Ako neovlašćeno zastupani ni u ostavljenom roku ugovor ne odobri, smatra se da ugovor nije ni zaključen.

(4) U tom slučaju, strana sa kojom je ugovor zaključen može od lica koje je kao punomoćnik bez ovlašćenja zaključilo ugovor tražiti naknadu štete, ako u trenutku zaključenja ugovora nije znala niti je morala znati da to lice nije imalo ovlašćenje za zaključenje ugovora.

II - PUNOMOĆJE

Davanje punomoćja

Član 89.

(1) Punomoćje je ovlašćenje za zastupanje koje vlastodavac pravnim poslom daje punomoćniku.

(2) Postojanje i obim punomoćja su nezavisni od pravnog odnosa na čijoj je podlozi punomoćje dato.

(3) Punomoćnik može biti i pravno lice.

Posebna forma punomoćja

Član 90.⊕

Forma propisana zakonom za neki ugovor ili koji drugi pravni posao važi i za punomoćje za zaključenje tog ugovora, odnosno za preduzimanje tog posla.

Obim ovlašćenja

Član 91.⊕

- (1) Punomoćnik može preduzimati samo one pravne poslove za čije je preduzimanje ovlašćen.
- (2) Punomoćnik kome je dato opšte punomoćje može preduzimati samo pravne poslove koji dolaze u redovno poslovanje.
- (3) Posao koji ne dolazi u redovno poslovanje može punomoćnik preduzeti samo ako je posebno ovlašćen za preduzimanje tog posla, odnosno vrste poslova među koje on spada.
- (4) Punomoćnik ne može bez posebnog ovlašćenja za svaki pojedini slučaj preuzeti mjeničnu obavezu, zaključiti ugovor o jemstvu, o poravnanju, o izabranom sudu, kao ni odreći se nekog prava bez naknade.

Opozivanje i sužavanje punomoćja

Član 92.

- (1) Vlastodavac može po svojoj volji suziti ili opozvati punomoćje, čak i ako se ugovorom odrekao tog prava.
- (2) Opozivanje i sužavanje svakog punomoćja može se učiniti izjavom bez posebne forme.
- (3) Ako je opozivanjem ili sužavanjem punomoćja povrijeđen ugovor o nalogu, ili ugovor o djelu, ili neki drugi ugovor, punomoćnik ima pravo na naknadu time nastale štete.

Dejstvo prestanka i sužavanja punomoćja prema trećim licima

Član 93.

- (1) Opozivanje punomoćja kao i njegovo sužavanje nema dejstvo prema trećem licu koje je zaključilo ugovor sa punomoćnikom, ili obavilo drugi pravni posao, a nije znalo niti je moralo znati da je punomoćje opozvano, odnosno suženo.
- (2) U tom slučaju, vlastodavac ima pravo zahtijevati od punomoćnika naknadu štete koju bi zbog toga pretrpio, izuzev kad punomoćnik nije znao ni morao znati za opozivanje, odnosno za sužavanje punomoćja.
- (3) Isto važi i u ostalim slučajevima prestanka punomoćja.

Drugi slučajevi prestanka punomoćja

Član 94.⊕

- (1) Punomoćje prestaje prestankom pravnog lica kao punomoćnika, ako zakonom nije drukčije određeno.
- (2) Punomoćje prestaje smrću punomoćnika.
- (3) Punomoćje prestaje prestankom pravnog lica, odnosno smrću lica koje ga je dalo, osim ako se započeti posao ne može prekinuti bez štete po pravne sljedbenike ili ako punomoćje važi i za slučaj smrti davaoca, bilo po njegovoj volji, bilo s obzirom na prirodu posla.

III - POSLOVNO PUNOMOĆJE

Ko može dati punomoćje i njegova sadržina

Član 95.+

(1) Poslovno punomoćje može dati, u granicama zakona, preduzeće, odnosno drugo pravno lice, i njime ovlastiti punomoćnika da zaključuje ugovore i obavlja ostale poslove koji su uobičajeni u vršenju njihove poslovne djelatnosti.

(2) Poslovni punomoćnik ne može otuđiti ili opteretiti nepokretnosti, preuzeti mjenične obaveze ili obaveze jemstva, uzeti zajam i voditi spor, ako nije dobio posebno punomoćje za svaki takav posao.

(3) Poslovno punomoćje može biti ograničeno na određenu vrstu poslova, ili na određene poslove, ali ova ograničenja imaju dejstvo prema trećem samo ako je za njih znao ili morao znati.

Poslovno punomoćje imaoca radnje

Član 96.

(1) Odredbe o poslovnom punomoćju shodno se primjenjuju na poslovno punomoćje imaoca radnje.

(2) Poslovno punomoćje ne prestaje smrću imaoca radnje, kao ni kad on bude lišen poslovne sposobnosti.

IV - OVLAŠĆENJA TRGOVINSKOG PUTNIKA

Član 97.

(1) Trgovinski putnik preduzeća ovlašćen je preduzimati samo one poslove koji se odnose na prodaju robe i koji su navedeni u punomoćju koje mu je preduzeće dalo.

(2) U slučaju neizvjesnosti, smatra se da trgovinski putnik nije ovlašćen da zaključuje ugovore, nego samo da prikuplja porudžbine, ali će ipak ugovor koji je zaključio ostati na snazi ako ga vlastodavac naknadno odobri.

(3) Trgovinski putnik koji je ovlašćen da prodaje robu, nije ovlašćen da naplati cijenu, kao ni da prodaje na kredit, osim ako ima posebno ovlašćenje za prodaju na kredit.

(4) Trgovinski putnik je ovlašćen da za vlastodavca prima reklamacije zbog nedostatka robe i ostale izjave u vezi sa izvršenjem ugovora zaključenog njegovim posredovanjem, kao i da u ime vlastodavca preduzima potrebne mjere za očuvanje njegovih prava iz tog ugovora.

V - OVLAŠĆENJA LICA KOJA OBAVLJAJU ODREĐENE POSLOVE

Član 98.+

Lica koja rade na takvim poslovima čije je obavljanje vezano za zaključenje i ispunjenje određenih ugovora, kao što su prodavci u prodavnicama, radnici koji obavljaju određene usluge u ugostiteljstvu, radnici na poslovima šalterske službe u pošti, u banci i sl. ovlašćeni su samim tim na zaključenje i ispunjenje tih ugovora.

Odsjek 3.
TUMAČENJE UGOVORA
Primjena odredbi i tumačenje spornih odredbi

Član 99.⊕

(1) Odredbe ugovora primjenjuju se onako kako glase.

(2) Pri tumačenju spornih odredbi ne treba se držati doslovnog značenja upotrijebljenih izraza, već treba istraživati zajedničku namjeru ugovarača i odredbu tako razumjeti kako to odgovara načelima obligacionog prava utvrđenim ovim zakonom.

Nejasne odredbe u posebnim slučajevima

Član 100.

U slučaju kad je ugovor zaključen prema unaprijed odštampanom sadržaju, ili kad je ugovor bio na drugi način pripremljen i predložen od jedne ugovorne strane, nejasne odredbe tumačiće se u korist druge strane.

Dopunsko pravilo

Član 101.⊕

Nejasne odredbe u ugovoru bez naknade treba tumačiti u smislu koji je manje težak za dužnika, a u teretnom ugovoru u smislu kojim se ostvaruje pravičan odnos uzajamnih davanja.

Vansudsko tumačenje ugovora

Član 102.⊕

(1) Ugovorne strane mogu predvidjeti da će, u slučaju nesaglasnosti u pogledu smisla i domašaja ugovornih odredbi, neko treći tumačiti ugovor.

(2) U tom slučaju, ako ugovorom nije drukčije predviđeno, strane ne mogu pokrenuti spor pred sudom ili drugim nadležnim organom dok prethodno ne pribave tumačenje ugovora, osim ako treće lice odbije da da tumačenje ugovora.

Odsjek 4.
NEVAŽNOST UGOVORA
I - NIŠTAVI UGOVORI
Ništavost

Član 103.⊕

(1) Ugovor koji je protivan prinudnim propisima, javnom poretku ili dobrim običajima, ništavan je ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

(2) Ako je zaključenje određenog ugovora zabranjeno samo jednoj strani, ugovor će ostati na snazi ako u zakonu nije što drugo predviđeno za određeni slučaj, a strana koja je povrijedila zakonsku zabranu snosiće odgovorajuće posljedice.

Posljedice ništavosti

Član 104. ▣

(1) U slučaju ništavosti ugovora svaka ugovorna strana dužna je da vrati drugoj sve ono što je primila po osnovu takvog ugovora, a ako to nije moguće, ili ako se priroda onog što je ispunjeno protivu vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, ukoliko zakon što drugo ne određuje.

(2) Ali, ako je ugovor ništav, zbog toga što je po svojem sadržaju ili cilju protivan Ustavu prinudnim propisima, javnom poretku ili dobrim običajima, sud može odbiti, u cjelini ili djelimično, zahtjev nesavjesne strane za vraćanje onog što je drugoj strani dala, a može i odlučiti da druga strana ono što je primila po osnovi zabranjenog ugovora preda opštini na čijoj teritoriji ona ima sjedište, odnosno, prebivalište ili boravište.

(3) Prilikom odlučivanja sud će voditi računa o savjesnosti jedne, odnosno, obje strane, o značaju ugroženog dobra, kao i o moralnim shvatanjima.

Djelimična ništavost

Član 105. ▣

(1) Ništavost neke odredbe ugovora ne povlači ništavost i samog ugovora, ako on može opstati bez ništave odredbe, i ako ona nije bila ni uslov ugovora ni odlučujuća pobuda zbog koje je ugovor zaključen.

(2) Ali će ugovor ostati na snazi čak i ako je ništava odredba bila uslov ili odlučujuća pobuda ugovora, u slučaju kad je ništavost ustanovljena, upravo da bi ugovor bio oslobođen te odredbe i važio bez nje.

Konverzija

Član 106.

Kad ništav ugovor ispunjava uslove za punovažnost nekog drugog ugovora, onda će među ugovaračima važiti taj drugi ugovor, ako bi to bilo u saglasnosti sa ciljem koji su ugovarači imali u vidu kad su ugovor zaključili, i ako se može uzeti da bi oni zaključili taj ugovor da su znali za ništavost svog ugovora.

Naknadni nestanak uzroka ništavosti

Član 107. ▣

(1) Ništav ugovor ne postaje punovažan kad zabrana ili koji drugi uzrok ništavosti naknadno nestane.

(2) Ali, ako je zabrana bila manjeg značaja, a ugovor je izvršen, ništavost se ne može isticati.

Odgovornost lica krivog za ništavost ugovora

Član 108.

Ugovarač koji je kriv za zaključenje ništavog ugovora, odgovoran je svome saugovaraču za štetu koju trpi zbog ništavosti ugovora, ako ovaj nije znao ili, prema okolnostima, nije morao znati za postojanje uzroka ništavosti.

Isticanje ništavosti
Član 109.

(1) Na ništavost sud pazi po službenoj dužnosti i na nju se može pozivati svako zainteresovano lice.

(2) Pravo da zahtijeva utvrđenje ništavosti ima i javni tužilac.

Neograničeno isticanje ništavosti

Član 110.

Pravo na isticanje ništavosti ne gasi se.

II - RUŠLJIVI UGOVORI
Kad je ugovor rušljiv
Član 111.

Ugovor je rušljiv kad ga je zaključila strana ograničeno poslovno sposobna, kad je pri njegovom zaključenju bilo mana u pogledu volje strana, kao i kad je to ovim zakonom ili posebnim propisom određeno.

Poništenje ugovora

Član 112. ▣

(1) Ugovorna strana u čijem je interesu rušljivost ustanovljena može tražiti da se ugovor poništi.

(2) Ali, saugovarač te strane može od nje tražiti da se u određenom roku, ali ne kraćem od 30 dana, izjasni da li ostaje pri ugovoru ili ne jer će u protivnom smatrati da je ugovor poništen.

(3) Ako se pozvana ugovorna strana u ostavljenom roku ne izjasni ili ako izjavi da ne ostaje pri ugovoru, smatraće se da je ugovor poništen.

Posljedica poništenja

Član 113.

(1) Ako je na osnovu rušljivog ugovora, koji je poništen, nešto bilo ispunjeno, ima se izvršiti vraćanje, a ako to nije moguće ili ako se priroda onog što je ispunjeno protivi vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu.

(2) Naknada u novcu daje se prema cijenama u vrijeme vraćanja, odnosno, donošenja sudske odluke.

Vraćanje i naknada u slučaju poništenja ugovora ograničeno poslovno sposobnog lica

Član 114.

U slučaju poništenja ugovora zbog ograničene poslovne sposobnosti jednog ugovarača, saugovarač takvog lica može zahtijevati vraćanje samo onog dijela ispunjenja koji se nalazi u imovini ograničeno poslovno sposobnog lica ili je upotrijebljen u njegovu korist, kao i onog što je namjerno uništeno ili otuđeno.

Odgovornost za poništenje ugovora

Član 115.

Ugovarač na čijoj je strani uzrok rušljivosti, odgovoran je svom saugovaraču za štetu koju trpi zbog poništenja ugovora, ako ovaj nije znao, ni morao znati, za postojanje uzroka rušljivosti ugovora.

Odgovornost ograničeno poslovno sposobnog lica

Član 116.⊕

Ograničeno poslovno sposobno lice odgovara za štetu nastalu poništenjem ugovora, ako je lukavstvom uvjerilo svog saugovarača da je poslovno sposobno.

Prestanak prava

Član 117.⊕

(1) Pravo zahtijevati poništenje rušljivog ugovora prestaje istekom roka od jedne godine od saznanja za razlog rušljivosti, odnosno, od prestanka prinude.

(2) To pravo, u svakom slučaju, prestaje istekom roka od tri godine od dana zaključenja ugovora.

III - UGOVORI KOJI NISU U SAGLASNOSTI SA SAMOUPRAVNIM SPORAZUMOM

Usklađivanje, odnosno, poništenje ugovora

Član 118.

(1) Kad učesnici u samoupravnom sporazumu zakluče ugovor radi izvršenja tog sporazuma, ugovor mora biti u saglasnosti sa tim samoupravnim sporazumom.

(2) U protivnom, svaki učesnik u samoupravnom sporazumu, pa i onaj koji nije ugovorna strana, može zahtijevati da se takav ugovor uskladi sa samoupravnim sporazumom ili, ako to nije moguće, da se u cjelini ili djelimično poništi.

Vraćanje i naknada u slučaju poništenja ugovora

Član 119.

Ako je na osnovu ugovora koji je poništen nešto bilo ispunjeno, ima se izvršiti vraćanje, a ako to nije moguće ili ako se priroda onoga što je ispunjeno protivi vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cijenama u vrijeme vraćanja, odnosno, donošenja sudske odluke.

Prestanak prava

Član 120.⊕

(1) Pravo da se zahtijeva usklađivanje, odnosno, poništenje ugovora koji je protivan samoupravnom sporazumu, prestaje istekom roka od jedne godine od saznanja za taj nedostatak.

(2) To pravo u svakom slučaju prestaje istekom roka od tri godine od dana zaključenja ugovora.

Odsjek 5.

DVOSTRANI UGOVORI

I - ODGOVORNOST ZA MATERIJALNE I PRAVNE NEDOSTATKE ISPUNJENJA

Član 121.⊕

(1) Kod ugovora sa naknadom svaki ugovarač odgovara za materijalne nedostatke svog ispunjenja.

(2) Isto tako, ugovarač odgovara i za pravne nedostatke ispunjenja i dužan je da štiti drugu stranu od prava i zahtjeva trećih lica, kojima bi njeno pravo bilo isključeno ili suženo.

(3) Na ove obaveze prenosioca shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona o odgovornosti prodavca

za materijalne i pravne nedostatke, ako za određeni slučaj nije što drugo propisano.

II - PRIGOVOR NEISPUNJENJA UGOVORA

Pravilo istovremenog ispunjenja

Član 122. ▣

(1) U dvostranim ugovorima nijedna strana nije dužna ispuniti svoju obavezu ako druga strana ne ispuni ili nije spremna da istovremeno ispuni svoju obavezu, izuzev ako je što drugo ugovoreno ili zakonom određeno ili ako što drugo proističe iz prirode posla.

(2) Ali, ako na sudu jedna strana istakne da nije dužna ispuniti svoju obavezu dok i druga strana ne ispuni svoju, sud će joj naložiti da ispuni svoju obavezu kad i druga strana ispuni svoju.

Kad ispunjenje obaveze jedne strane postane neizvjesno

Član 123. ▣

(1) Ako je ugovoreno da prvo jedna strana ispuni svoju obavezu, pa se poslije zaključenja ugovora materijalne prilike druge strane pogoršaju u toj mjeri da je neizvjesno da li će ona moći ispuniti svoju obavezu ili ako ta neizvjesnost proizilazi iz drugih ozbiljnih razloga, strana koja se obavezala da prva ispuni svoju obavezu može odložiti njeno ispunjenje dok druga strana ne ispuni svoju obavezu ili dok ne pruži dovoljno obezbjeđenje da će je ispuniti.

(2) To važi i kad su materijalne prilike druge strane bile u istoj mjeri teške još prije zaključenja ugovora, ako njen saugovarač to nije znao niti je morao znati.

(3) U tim slučajevima strana koja se obavezala da prva ispuni svoju obavezu može zahtijevati da joj se obezbjeđenje pruži u primjerenom roku, a poslije proteka tog roka bez rezultata, može raskinuti ugovor.

III - RASKIDANJE UGOVORA ZBOG NEISPUNJENJA

Prava jedne strane kad druga strana ne ispuni svoju obavezu

Član 124. ▣

U dvostranim ugovorima, kad jedna strana ne ispuni svoju obavezu, druga strana može, ako nije što drugo određeno, zahtijevati ispunjenje obaveza ili, pod uslovima predviđenim u idućim članovima, raskinuti ugovor prostom izjavom, ako raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu, a u svakom slučaju ima pravo na naknadu štete.

Kad je ispunjenje o roku bitni sastojak ugovora

Član 125. ▣

(1) Kad ispunjenje obaveze u određenom roku predstavlja bitan sastojak ugovora, pa dužnik ne ispuni obavezu u tom roku, ugovor se raskida po samom zakonu.

(2) Ali, povjerilac može održati ugovor na snazi ako po isteku roka, bez odlaganja, obavijesti dužnika da zahtijeva ispunjenje ugovora.

(3) Kad je povjerilac zahtijevao ispunjenje, pa ga nije dobio u razumnom roku, može izjaviti da raskida ugovor.

(4) Ova pravila važe kako u slučaju kad su ugovorne strane predvidjele da će se ugovor smatrati raskinutim ako ne bude ispunjen u određenom roku, tako i onda kad je ispunjenje ugovora u određenom roku bitan sastojak ugovora po prirodi posla.

Kad ispunjenje o roku nije bitni sastojak ugovora

Član 126.⊕

(1) Kad ispunjenje obaveze u određenom roku nije bitni sastojak ugovora, dužnik zadržava pravo da i poslije isteka roka ispuni svoju obavezu, a povjerilac da zahtijeva njeno ispunjenje.

(2) Ali, ako povjerilac želi raskinuti ugovor, mora ostaviti dužniku primjeren naknadni rok za ispunjenje.

(3) Ako dužnik ne ispuni obavezu u naknadnom roku, nastupaju iste posljedice kao i u slučaju kad je rok bitni sastojak ugovora.

Raskidanje ugovora bez ostavljanja naknadnog roka

Član 127.⊕

Povjerilac može raskinuti ugovor bez ostavljanja dužniku naknadnog roka za ispunjenje, ako iz dužnikovog držanja proizilazi da on svoju obavezu neće izvršiti ni u naknadnom roku.

Raskidanje ugovora prije isteka roka

Član 128.⊕

Kad je prije isteka roka za ispunjenje obaveze očigledno da jedna strana neće ispuniti svoju obavezu iz ugovora, druga strana može raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

Raskidanje ugovora sa uzastopnim obavezama

Član 129.⊕

(1) Kad u ugovoru sa uzastopnim obavezama jedna strana ne ispuni jednu obavezu, druga strana može, u razumnom roku, raskinuti ugovor u pogledu svih budućih obaveza, ako je iz datih okolnosti očigledno da ni one neće biti ispunjene.

(2) Ona može raskinuti ugovor, ne samo u pogledu budućih obaveza, nego i u pogledu već ispunjenih obaveza, ako njihovo ispunjenje bez izostalih ispunjenja nema interesa za nju.

(3) Dužnik može održati ugovor ako da odgovarajuće obezbjeđenje.

Dužnost obavještanja

Član 130.

Povjerilac koji zbog neispunjenja dužnikove obaveze raskida ugovor, dužan je to saopštiti dužniku bez odlaganja.

Kad se ugovor ne može raskinuti

Član 131.⊕

Ugovor se ne može raskinuti zbog neispunjenja neznatnog dijela obaveze.

Dejstvo raskida

Član 132.⊕

- (1) Raskidom ugovora obje strane su oslobođene svojih obaveza, izuzev obaveze na naknadu eventualne štete.
- (2) Ako je jedna strana izvršila ugovor potpuno ili djelimično, ima pravo da joj se vrati ono što je dala.
- (3) Ako obje strane imaju pravo zahtijevati vraćanje datog, uzajamna vraćanja vrše se po pravilima za izvršenje dvostranih ugovora.
- (4) Svaka strana duuguje drugoj naknadu za koristi koje je u međuvremenu imala od onoga što je dužna vratiti, odnosno, naknaditi.
- (5) Strana koja vraća novac dužna je platiti zateznu kamatu od dana kad je isplatu primila.

IV - RASKIDANJE ILI IZMJENA UGOVORA ZBOG PROMIJENJENIH OKOLNOSTI **Pretpostavke za raskidanje**

Član 133.⊕

- (1) Ako poslije zaključenja ugovora nastupe okolnosti koje otežavaju ispunjenje obaveze jedne strane ili ako se zbog njih ne može ostvariti svrha ugovora, a u jednom i u drugom slučaju u toj mjeri da je očigledno da ugovor više ne odgovara očekivanjima ugovornih strana i da bi, po opštem mišljenju, bilo nepravično održati ga na snazi takav kakav je, strana kojoj je otežano ispunjenje obaveze, odnosno, strana koja zbog promijenjenih okolnosti ne može ostvariti svrhu ugovora može zahtijevati da se ugovor raskine.
- (2) Raskid ugovora ne može se zahtijevati ako je strana koja se poziva na promijenjene okolnosti bila dužna da u vrijeme zaključenja ugovora uzme u obzir te okolnosti ili ih je mogla izbjeći ili savladati.
- (3) Strana koja zahtijeva raskid ugovora ne može se pozivati na promijenjene okolnosti koje su nastupile po isteku roka određenog za ispunjenje njene obaveze.
- (4) Ugovor se neće raskinuti ako druga strana ponudi ili pristane da se odgovarajući uslovi ugovora pravično izmijene.
- (5) Ako izrekne raskid ugovora, sud će na zahtijev druge strane obavezati stranu koja ga je zahtijevala da naknadi drugoj strani pravičan dio štete koju trpi zbog toga.

Dužnost obavještanja

Član 134.⊕

Strana koja je ovlašćena da zbog promijenjenih okolnosti zahtijeva raskid ugovora, dužna je da o svojoj namjeri da traži raskid ugovora obavijesti drugu stranu čim je saznala da su takve okolnosti nastupile, a ako to nije učinila, odgovara za štetu koju je druga strana pretrpjela zbog toga što joj zahtjev nije bio na vrijeme saopšten.

Okolnosti od značaja za odluku suda

Član 135.⊕

Pri odlučivanju o raskidanju ugovora, odnosno, o njegovoj izmjeni, sud se rukovodi načelima poštenog prometa, vodeći računa naročito o cilju ugovora, o normalnom riziku kod ugovora odnosne vrste, o opštem interesu, kao i o interesima objiju strana.

Odricanje od pozivanja na promijenjene okolnosti

Član 136.

Strane se mogu ugovorom unaprijed odreći pozivanja na određene promijenjene okolnosti, osim ako je to u suprotnosti sa načelom savjesnosti i poštenja.

V - NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA

Nemogućnost ispunjenja za koju ne odgovara ni jedna strana

Član 137.⊕

(1) Kad je ispunjenje obaveze jedne strane u dvostranom ugovoru postalo nemoguće zbog događaja za koji nije odgovorna ni jedna ni druga strana, gasi se i obaveza druge strane, a ako je ova nešto ispunila od svoje obaveze, može zahtijevati vraćanje po pravilima o vraćanju stečenog bez osnova.

(2) U slučaju djelimične nemogućnosti ispunjenja, zbog događaja za koji nije odgovorna ni jedna ni druga strana, druga strana može raskinuti ugovor, ako djelimično ispunjenjene ne odgovara njenim potrebama, inače, ugovor ostaje na snazi, a druga strana ima pravo da zahtijeva srazmjerno smanjenje svoje obaveze.

Nemogućnost ispunjenja za koju odgovara druga strana

Član 138.⊕

(1) Kad je ispunjenje obaveze jedne strane u dvostranom ugovoru postalo nemoguće zbog događaja za koji odgovara druga strana, njena obaveza se gasi, a ona zadržava svoje potraživanje prema drugoj strani, s tim što se smanjuje za onoliko koliko je ona mogla imati koristi od oslobođenja od sopstvene obaveze.

(2) Pored toga, ona je dužna ustupiti drugoj strani sva prava koja bi imala prema trećim licima u vezi sa predmetom svoje obaveze čije je ispunjenje postalo nemoguće.

VI - PREKOMJERNO OŠTEĆENJE

Očigledna nesrazmjera uzajamnih davanja

Član 139.⊕

(1) Ako je između obaveza ugovornih strana u dvostranom ugovoru postojala u vrijeme zaključenja ugovora očigledna nesrazmjera, oštećena strana može zahtijevati poništenje ugovora ako za pravu vrijednost tada nije znala niti je morala znati.

(2) Pravo da se zahtijeva poništenje ugovora prestaje istekom jedne godine od njegovog zaključenja.

(3) Odricanje unaprijed od ovog prava nema pravnog dejstva.

(4) Ugovor će ostati na snazi ako druga strana ponudi dopunu do prave vrijednosti.

(5) Zbog ove nesrazmjere ne može se tražiti poništenje ugovora na sreću, javne prodaje, kao ni onda kad je za stvar data viša cijena iz osobite naklonosti.

Posebni slučajevi

Član 140.⊕

Briše se.

VII - ZELENAŠKI UGOVOR

Član 141.⊕

(1) Ništav je ugovor kojim neko, koristeći se stanjem nužde ili teškim materijalnim stanjem drugog, njegovim nedovoljnim iskustvom, lakomislenošću ili zavisnošću, ugovori za sebe ili za nekog trećeg korist koja je u očiglednoj nesrazmjeri sa onim što je on drugom dao ili učinio ili se obavezao dati ili učiniti.

(2) Na zelenaški ugovor shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona o posljedicama ništavosti i o djelimičnoj ništavosti ugovora.

(3) Ako oštećeni zahtjeva da se njegova obaveza smanji na pravičan iznos, sud će udovoljiti takvom zahtjevu ako je to moguće, a u tom slučaju ugovor sa odgovarajućom izmjenom ostaje na snazi.

(4) Oštećenik može podnijeti zahtjev za smanjenje obaveze na pravičan iznos u roku od pet godina od zaključenja ugovora.

VIII - OPŠTI USLOVI FORMULIRANIH UGOVORA

Obaveznost

Član 142.⊕

(1) Opšti uslovi određeni od strane jednog ugovarača, bilo da su sadržani u formularnom ugovoru, bilo da se na njih ugovor poziva, dopunjuju posebne pogodbe utvrđene među ugovaračima u istom ugovoru, i po pravilu obavezuju kao i ove.

(2) Opšti uslovi moraju se objaviti na uobičajeni način.

(3) Opšti uslovi obavezuju ugovornu stranu ako su joj bili poznati ili morali biti poznati u času zaključenja ugovora.

(4) U slučaju neslaganja opštih uslova i posebnih pogodbi važe ove posljednje.

Ništavost nekih odredbi opštih uslova

Član 143.⊕

(1) Ništave su odredbe opštih uslova koje su protivne samom cilju zaključenog ugovora ili dobrim poslovnim običajima, čak i ako su opšti uslovi koji ih sadrže odobreni od nadležnog organa.

(2) Sud može odbiti primjenu pojedinih odredbi opštih uslova koje lišavaju drugu stranu prava da stavi prigovore ili onih na osnovu kojih ona gubi prava iz ugovora ili gubi rokove ili koje su inače nepravične ili pretjerano stroge prema njoj.

Odnos opštih uslova i pojedinačnih ugovora

Član 144.

Briše se.

IX - USTUPANJE UGOVORA

Uslovi ustupanja

Član 145. ▣

(1) Svaka strana u dvostranom ugovoru može, ako na to pristane druga strana, ustupiti ugovor nekom trećem licu, koje time postaje nosilac svih njenih prava i obaveza iz tog ugovora.

(2) Ustupanjem ugovora ugovorni odnos između ustupioca i druge strane prelazi na prijemnika i drugu stranu u času kad je druga strana pristala na ustupanje, a ako je druga strana dala svoj pristanak unaprijed, u času kad je obavještena o ustupanju.

(3) Pristanak na ustupanje ugovora je punovažan samo ako je dat u formi u zakonu propisanoj za ustupljeni ugovor.

(4) Odredbe o sporednim pravima u vezi sa ugovorom o preuzimanju duga shodno će se primjeniti i na ustupanje ugovora.

Odgovornost ustupioca

Član 146.

(1) Ustupilac odgovara prijemniku za punovažnost ustupljenog ugovora.

(2) On mu ne jamči da će druga strana ispuniti svoje obaveze iz ustupljenog ugovora, osim ako se na to naročito obavezao.

(3) On ne jamči drugoj strani da će prijemnik ispuniti obaveze iz ugovora, osim ako se na to naročito obavezao.

Prigovori

Član 147.

Druga strana može istaći prijemniku sve prigovore iz ustupljenog ugovora, kao i one koje ima iz drugih odnosa sa njim, ali ne i prigovore koje ima prema ustupiocu.

Odsjek 6.

OPŠTA DEJSTVA UGOVORA

I - STVARANJE OBAVEZA ZA UGOVARAČE

Dejstva ugovora među ugovaračima i njihovim pravnim sljedbenicima

Član 148. ▣

(1) Ugovor stvara prava i obaveze za ugovorne strane.

(2) Ugovor ima dejstvo i za univerzalne pravne sljedbenike ugovornih strana, izuzev ako je što drugo ugovoreno ili što drugo proizilazi iz prirode samog ugovora.

(3) Ugovorom se može ustanoviti pravo u korist trećeg lica.

II - UGOVOR U KORIST TREĆEG LICA

Neposredno pravo trećeg

Član 149. ▣

(1) Kad neko ugovori u svoje ime potraživanje u korist trećeg, treći stiče sopstveno i neposredno pravo prema dužniku, ako nije što drugo ugovoreno ili ne proizilazi iz okolnosti posla.

(2) Ugovarač ima pravo zahtijevati da dužnik izvrši prema trećem ono što je ugovoreno u korist tog trećeg lica.

Opozivanje koristi za trećeg

Član 150.

(1) Ugovarač koristi za trećeg može je opozvati ili izmijeniti sve dok treći ne izjavi da prihvata ono što je ugovoreno u njegovu korist.

(2) Ako je ugovoreno da će dužnik izvršiti ono na šta se obavezao u korist trećeg tek poslije smrti ugovarača, ovaj može sve dotle, pa i svojim testamentom, opozvati korist ugovorenu za trećeg, ako iz samog ugovora ili iz okolnosti ne proizilazi što drugo.

Prigovori dužnika prema trećem

Član 151.

Dužnik može istaći trećem sve prigovore koje ima prema ugovaraču po osnovu ugovora kojim je ugovorena korist za trećeg.

Odbijanje trećeg

Član 152.⊕

Ako treći odbije korist koja je ugovorena za njega ili je ugovarač opozove, korist pripada ugovaraču, ako što drugo nije ugovoreno ili ne proizilazi iz prirode posla.

Obećanje radnje trećeg lica

Član 153.⊕

(1) Obećanje učinjeno drugom da će treći nešto učiniti ili propustiti, trećeg ne obavezuje, a obećavalac odgovara za štetu koju bi drugi pretrpio zbog toga što treći neće da se obaveže ili da izvrši ili propusti određenu radnju.

(2) Obećavalac neće odgovarati ako je drugom obećao da će se samo zauzeti kod trećeg da se ovaj obaveže da nešto učini ili propusti, a u tome nije uspio i pored sveg potrebnog zalaganja.

ODJELJAK 2.

Prouzrokovanje štete

Odsjek 1.

OPŠTA NAČELA

Osnovi odgovornosti

Član 154.⊕

(1) Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

(2) Za štetu od stvari ili djelatnosti od kojih potiče povećana opasnost štete za okolinu, odgovara se bez obzira na krivicu.

(3) Za štetu bez obzira na krivicu odgovara se i u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

Šteta

Član 155. ▣

Šteta je umanjenje nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njenog povećanja (izmakla korist), a i nanošenje drugom fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta).

Zahtjev da se ukloni opasnost štete

Član 156. ▣

(1) Svako može zahtijevati od drugoga da ukloni izvor opasnosti od koga prijeti znatnija šteta njemu ili neodređenom broju lica, kao i da se uzdrži od djelatnosti od koje proizilazi uznemiravanje ili opasnost štete, ako se nastanak uznemiravanja ili štete ne može spriječiti odgovarajućim mjerama.

(2) Sud će na zahtjev zainteresovanog lica narediti da se preduzmu odgovarajuće mjere za sprečavanje nastanka štete ili uznemiravanja, ili da se otkloni izvor opasnosti, na trošak držaoca izvora opasnosti, ako ovaj sam to ne učini.

(3) Ako šteta nastane u obavljanju opštekorisne djelatnosti za koju je dobijena dozvola nadležnog organa, može se zahtijevati samo naknada štete koja prelazi normalne granice.

(4) Ali, i u tom slučaju se može zahtijevati preduzimanje društveno opravdanih mjera za spriječavanje nastupanja štete ili za njeno smanjenje.

Zahtjev da se prestane sa povredom prava ličnosti

Član 157. ▣

(1) Svako ima pravo zahtijevati od suda ili drugog nadležnog organa da naredi prestanak radnje kojom se povređuje integritet ljudske ličnosti, ličnog i porodičnog života i drugih prava njegove ličnosti.

(2) Sud, odnosno drugi nadležni organ, može narediti prestanak radnje pod prijetnjom plaćanja izvjesne novčane svote, određene ukupno ili po jedinici vremena u korist povrijeđenog.

Odsjek 2.

ODGOVORNOST PO OSNOVU KRIVICE

Postojanje krivice

Član 158. ▣

Krivica postoji kada je štetnik prouzrokovao štetu namjerno ili nepažnjom.

Neodgovorna lica

Član 159.

(1) Lice koje usljed duševne bolesti ili zaostalog umnog razvoja, ili kojih drugih razloga nije sposobno za rasuđivanje, ne odgovara za štetu koju drugome prouzrokuje.

(2) Ko drugom prouzrokuje štetu u stanju prolazne nesposobnosti za rasuđivanje, odgovoran je za nju, izuzev ako dokaže da nije svojom krivicom dospio u to stanje.

(3) Ako je u to stanje dospio tuđom krivicom, za štetu će odgovarati onaj ko ga je u to stanje doveo.

Odgovornost maloljetnika

Član 160.

- (1) Maloljetnik do navršene sedme godine ne odgovara za štetu koju prouzrokuje.
- (2) Maloljetnik od navršene sedme do navršene četrnaeste godine ne odgovara za štetu, osim ako se dokaže da je pri prouzrokovanju štete bio sposoban za rasuđivanje.
- (3) Maloljetnik sa navršenih četrnaest godina odgovara prema opštim pravilima o odgovornosti za štetu.

Nužna odbrana, stanje nužde, otklanjanje štete od drugog

Član 161.⊕

- (1) Ko u nužnoj odbrani prouzrokuje štetu napadaču nije dužan naknaditi je, osim u slučaju prekoračenja nužne odbrane.
- (2) Kad neko prouzrokuje štetu u stanju nužde, oštećenik može zahtijevati naknadu od lica koje je krivo za nastanak opasnosti štete ili od lica od kojih je šteta otklonjena, ali od ovih posljednjih ne više od koristi koju su imala od toga.
- (3) Ko pretrpi štetu otklanjajući od drugog opasnost štete, ima pravo zahtijevati od njega naknadu one štete kojoj se razumno izložio.

Dozvoljena samopomoć

Član 162.⊕

- (1) Ko u slučaju dozvoljene samopomoći prouzrokuje štetu licu koje je izazvalo potrebu samopomoći, nije dužan naknaditi je.
- (2) Pod dozvoljenom samopomoći podrazumijeva se pravo svakog lica da otkloni povredu prava kad neposredno prijete opasnost, ako je takva zaštita nužna i ako način otklanjanja povrede prava odgovara prilikama u kojima nastaje opasnost.

Pristanak oštećenika

Član 163.⊕

- (1) Ko na svoju štetu dozvoli drugome preduzimanje neke radnje, ne može od njega zahtijevati naknadu štete prouzrokovane tom radnjom.
- (2) Ništava je izjava oštećenika kojom je pristao da mu se učini šteta radnjom koja je zakonom zabranjena.

Odsjek 3.

ODGOVORNOST ZA DRUGOG

Duševno bolesni i zaostali u umnom razvoju

Član 164.⊕

- (1) Za štetu koju prouzrokuje lice koje usljed duševne bolesti ili zaostalog umnog razvoja, ili kojih drugih razloga nije sposobno za rasuđivanje, odgovara onaj koji je na osnovu zakona ili odluke nadležnog organa, ili ugovora, dužan da vodi nadzor nad njim.

(2) On se može osloboditi odgovornosti ako dokaže da je vršio nadzor na koji je obavezan ili da bi šteta nastala i pri brižljivom vršenju nadzora.

Odgovornost roditelja

Član 165. ▣

(1) Roditelji odgovaraju za štetu koju prouzrokuje drugom njihovo dijete do navršene sedme godine, bez obzira na svoju krivicu.

(2) Oni se oslobađaju odgovornosti ako postoje razlozi za isključenje odgovornosti prema pravilima o odgovornosti bez obzira na krivicu.

(3) Oni ne odgovaraju ako je šteta nastala dok je dijete bilo povjereno drugom licu i ako je to lice odgovorno za štetu.

(4) Roditelji odgovaraju za štetu koju prouzrokuje drugom njihovo maloljetno dijete koje je navršilo sedam godina, osim ako dokažu da je šteta nastala bez njihove krivice.

Solidarna odgovornost

Član 166. ▣

Ako pored roditelja odgovara za štetu i dijete, njihova je odgovornost solidarna.

Odgovornost drugog lica za maloljetnika

Član 167. ▣

(1) Za štetu koju drugom prouzrokuje maloljetnik dok je pod nadzorom staratelja, škole ili druge ustanove, odgovara staratelj, škola, odnosno druga ustanova, osim ako dokažu da su nadzor vršili na način na koji su obavezni ili da bi šteta nastala i pri brižljivom vršenju nadzora.

(2) Ako za štetu odgovara i maloljetnik, odgovornost je solidarna.

Posebna odgovornost roditelja

Član 168.

(1) Ako dužnost nadzora nad maloljetnim licem ne leži na roditeljima već na nekom drugom licu, oštećenik ima pravo da zahtijeva naknadu od roditelja kad je šteta nastala usljed lošeg vaspitanja maloljetnika, rđavih primjera ili poročnih navika koje su mu roditelji dali, ili se, i inače, šteta može upisati u krivicu roditeljima.

(2) Lice na kome u ovom slučaju leži dužnost nadzora ima pravo tražiti od roditelja da mu naknade isplaćeni iznos ako je ono isplatilo naknadu oštećeniku.

Odgovornost po osnovu pravičnosti

Član 169.

(1) U slučaju štete koju je prouzrokovalo lice koje za nju nije odgovorno, a naknada se ne može dobiti od lica koje je bilo dužno da vodi nadzor nad njim, sud može, kad to pravičnost zahtijeva, a naročito s obzirom na materijalno stanje štetnika i oštećenika, osuditi štetnika da naknadi štetu, potpuno ili djelimično.

(2) Ako je štetu prouzrokovao maloljetnik sposoban za rasuđivanje koji nije u stanju da je naknadi, sud

može, kad to pravičnost zahtijeva, a naročito s obzirom na materijalno stanje roditelja i oštećenika, obavezati roditelje da naknade štetu, potpuno ili djelimično, iako za nju nisu krivi.

Odsjek 4.
ODGOVORNOST PREDUZEĆA I DRUGIH PRAVNIH LICA PREMA TREĆEM
Odgovornost preduzeća

Član 170.⊕

(1) Za štetu koju zaposleni u radu ili u vezi sa radom prouzrokuje trećem licu, odgovara preduzeće u kome je zaposleni radio u trenutku prouzrokovanja štete, osim ako dokaže da je zaposleni u datim okolnostima postupao onako kako je trebalo.

(2) Oštećenik ima pravo zahtijevati naknadu štete i neposredno od radnika, ako je štetu prouzrokovao namjerno.

(3) Odredbom stava 1. ovog člana ne dira se u pravila o odgovornosti za štetu koja potiče od opasne stvari ili opasne djelatnosti.

Odgovornost drugih lica

Član 171.⊕

(1) Odredbe prethodnog člana primjenjuju se i na druge poslodavce, u pogledu odgovornosti za štetu koju zaposleni, koji kod njih rade, prouzrokuju u radu ili u vezi s radom.

(2) Lice koje je oštećeniku naknadilo štetu koju je zaposleni prouzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom, ima pravo od tog radnika zahtijevati naknadu plaćenog iznosa.

(3) To pravo zastarijeva u roku od šest mjeseci od dana isplaćene naknade štete.

Odgovornost pravnog lica za štetu koju prouzrokuje njegov organ

Član 172.⊕

(1) Pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija.

(2) Ako za određeni slučaj nije što drugo u zakonu određeno, pravno lice ima pravo na naknadu od lica koje je štetu skrivilo namjerno ili krajnjom nepažnjom.

(3) To pravo zastarijeva u roku od šest mjeseci od dana isplaćene naknade štete.

Odsjek 5.
ODGOVORNOST ZA ŠTETU OD OPASNE STVARI ILI OPASNE DJELATNOSTI
I - OPŠTE ODREDBE
Pretpostavka uzročnosti

Član 173.⊕

Šteta nastala u vezi sa opasnom stvari, odnosno opasnom djelatnošću, smatra se da potiče od te stvari, odnosno djelatnosti, izuzev ako se dokaže da one nisu bile uzrok štete.

Ko odgovara za štetu

Član 174.⊕

Za štetu od opasne stvari odgovara njen imalac, a za štetu od opasne djelatnosti odgovara lice koje se njom bavi.

Protivpravno oduzimanje opasne stvari od imaoaca

Član 175.⊕

Ako je imaoču oduzeta opasna stvar na protivpravan način, za štetu koja od nje potiče ne odgovara on, nego onaj koji mu je oduzeo opasnu stvar, ako imalac nije za to odgovoran.

Predaja stvari trećem licu

Član 176.⊕

(1) Umjesto imaoča stvari, i isto kao on, odgovara lice kome je imalac povjerio stvar da se njome služi ili lice koje je inače dužno da je nadgleda, a nije kod njega na radu.

(2) Ali će pored njega odgovarati i imalac stvari, ako je šteta proizašla iz neke skrivene mane ili skrivenog svojstva stvari, na koje mu nije skrenuo pažnju.

(3) U tom slučaju, odgovorno lice, koje je isplatilo naknadu oštećeniku, ima pravo da zahtijeva cijeli njen iznos od imaoča.

(4) Imalac opasne stvari koji ju je povjerio licu koje nije osposobljeno ili nije ovlašćeno da njome rukuje, odgovara za štetu koja potekne od te stvari.

Oslobođenje od odgovornosti

Član 177.⊕

(1) Imalac se oslobađa odgovornosti ako dokaže da šteta potiče od nekog uzroka koji se nalazio van stvari, a čije se dejstvo nije moglo predvidjeti ni izbjeći ili otkloniti.

(2) Imalac stvari oslobađa se odgovornosti i ako dokaže da je šteta nastala, isključivo, radnjom oštećenika ili trećeg lica, koju on nije mogao predvidjeti i čije posljedice nije mogao izbjeći ili otkloniti.

(3) Imalac se oslobađa odgovornosti djelimično, ako je oštećenik djelimično doprinijeo nastanku štete.

(4) Ako je nastanku štete djelimično doprinijelo treće lice, ono odgovara oštećeniku solidarno sa imaočem stvari, a dužno je snositi naknadu srazmjerno težini svoje krivice.

(5) Lice kojim se imalac poslužio pri upotrebi stvari ne smatra se trećim licem.

II - ODGOVORNOST U SLUČAJU UDESA IZAZVANOG MOTORNIM VOZILIMA U POKRETU

Član 178.⊕

(1) U slučaju udesa izazvanog motornim vozilom u pokretu, koji je prouzrokovan isključivom krivicom jednog imaoča, primjenjuju se pravila o odgovornosti po osnovu krivice.

(2) Ako postoji obostrana krivica, svaki imalac odgovara za ukupnu štetu koju su oni pretrpjeli srazmjerno stepenu svoje krivice.

(3) Ako nema krivice ni jednog, imaoči odgovaraju na ravne dijelove, ako razlozi pravičnosti ne zahtijevaju što drugo.

(4) Za štetu koju pretrpe treća lica imaoći motornih vozila odgovaraju solidarno.

III - ODGOVORNOST PROIZVOĐAČA STVARI SA NEDOSTATKOM

Član 179.⊕

(1) Ko stavi u promet neku stvar koju je proizveo, a koja zbog nekog nedostatka za koji on nije znao, predstavlja opasnost štete za lica ili stvari, odgovara za štetu koja bi nastala zbog tog nedostatka.

(2) Proizvođač odgovara i za opasna svojstva stvari ako nije preduzeo sve što je potrebno da štetu koju je mogao predvidjeti, spriječi putem upozorenja, bezbjedne ambalaže ili drugom odgovarajućom mjerom.

Odsjek 6.

POSEBNI SLUČAJEVI ODGOVORNOSTI

Odgovornost usljed terorističkih akata, javnih demonstracija ili manifestacija

Član 180.⊕

Briše se.

Odgovornost organizatora priredbi

Član 181.⊕

Organizator okupljanja većeg broja ljudi u zatvorenom ili na otvorenom prostoru odgovara za štetu nastalu smrću ili tjelesnom povredom koju neko pretrpi usljed izvanrednih okolnosti koje u takvim prilikama mogu nastati, kao što je gibanje masa, opšti nered i slično.

Odgovornost zbog uskraćivanja neophodne pomoći

Član 182.⊕

(1) Ko bez opasnosti po sebe uskrati pomoć licu čiji su život ili zdravlje očigledno ugroženi, odgovara za štetu koja je otuda nastala, ako je on tu štetu prema okolnostima slučaja morao predvidjeti.

(2) Ako pravičnost zahtijeva, sud može takvo lice osloboditi obaveze da naknadi štetu.

Odgovornost u vezi sa obavezom zaključenja ugovora

Član 183.⊕

Lice koje je po zakonu obavezno da zaključi neki ugovor, dužno je da naknadi štetu ako na zahtjev zainteresovanog lica, bez odlaganja, ne zaključi taj ugovor.

Odgovornost u vezi sa vršenjem poslova od opšteg interesa

Član 184.⊕

Preduzeća i druga pravna lica koja vrše komunalnu ili drugu sličnu djelatnost od javnog interesa, odgovaraju za štetu ako bez opravdanog razloga obustave ili neredovno vrše svoju uslugu

Odsjek 7.
NAKNADA
I - NAKNADA MATERIJALNE ŠTETE
Uspostavljanje ranijeg stanja i naknada u novcu

Član 185. ▣

- (1) Odgovorno lice dužno je uspostaviti stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala.
- (2) Ukoliko uspostavljanje ranijeg stanja ne uklanja štetu potpuno, odgovorno lice dužno je za ostatak štete dati naknadu u novcu.
- (3) Kad uspostavljanje ranijeg stanja nije moguće ili kad sud smatra da nije nužno da to učini odgovorno lice, sud će odrediti da ono isplati oštećeniku odgovarajuću svotu novca na ime naknade štete.
- (4) Sud će dosuditi oštećeniku naknadu u novcu kad on to zahtijeva, izuzev ako okolnosti datog slučaja opravdavaju uspostavljanje ranijeg stanja.

Kad dospijeva obaveza naknade

Član 186. ▣

Obaveza naknade štete smatra se dospjelom od trenutka nastanka štete.

Naknada u slučaju propasti stvari oduzete na nedozvoljen način

Član 187. ▣

Ako je stvar koja je bila oduzeta imao na nedozvoljen način propala usljed više sile, odgovorno lice dužno je dati naknadu u novcu.

Naknada u obliku novčane rente

Član 188. ▣

- (1) U slučaju smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja, naknada se određuje, po pravilu, u obliku novčane rente, doživotno ili za određeno vrijeme.
- (2) Novčana renta dosuđena na ime naknade štete plaća se mjesečno unaprijed, ako sud ne odredi što drugo.
- (3) Povjerilac ima pravo da zahtijeva potrebno obezbjeđenje za isplatu rente, osim ako to prema okolnostima slučaja ne bi bilo opravdano.
- (4) Ako dužnik ne pruži obezbjeđenje koje sud odredi, povjerilac ima pravo da zahtijeva da mu se umjesto rente isplati jedna ukupna svota čija se visina određuje prema visini rente i vjerovatnom trajanju povjeriočevog života, uz odbitak odgovarajućih kamata.
- (5) Iz ozbiljnih uzroka povjerilac može i u drugim slučajevima zahtijevati, odmah ili kasnije, da mu se umjesto rente isplati jedna ukupna svota.

II - OBIM NAKNADE MATERIJALNE ŠTETE

Obična šteta i izmakla korist

Član 189. ▣

- (1) Oštećenik ima pravo kako na naknadu obične štete tako i na naknadu izmakle koristi.
- (2) Visina naknade štete određuje se prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, izuzev slučaja kad zakon naređuje što drugo.
- (3) Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.
- (4) Kad je stvar uništena ili oštećena krivičnim djelom učinjenim sa umišljajem, sud može odrediti visinu naknada prema vrijednosti koju je stvar imala za oštećenika.

Potpuna naknada

Član 190. ▣

Sud će, uzimajući u obzir i okolnosti koje su nastupile poslije prouzrokovanja štete, dosuditi naknadu u iznosu koji je potreban da se oštećenikova materijalna situacija dovede u ono stanje u kome bi se nalazila da nije bilo štetne radnje ili propuštanja.

Sniženje naknade

Član 191. ▣

- (1) Sud može, vodeći računa o materijalnom stanju oštećenika, osuditi odgovorno lice da isplati manju naknadu nego što iznosi šteta, ako ona nije prouzrokovana ni namjerno ni krajnjom nepažnjom, a odgovorno lice je slabog imovnog stanja, te bi ga isplata potpune naknade dovela u oskudicu.
- (2) Ako je štetnik prouzrokovao štetu radeći nešto radi koristi oštećenika, sud može odrediti manju naknadu, vodeći računa o brižljivosti koju štetnik pokazuje u sopstvenim poslovima.

Podijeljena odgovornost

Član 192. ▣

- (1) Oštećenik koji je doprinio da šteta nastane ili da bude veća nego što bi inače bila, ima pravo samo na srazmjerno smanjenu naknadu.
- (2) Kad je nemoguće utvrditi koji dio štete potiče od oštećenikove radnje, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja.

III - POSEBNO O NAKNADI MATERIJALNE ŠTETE U SLUČAJU SMRTI, TJELESNE POVREDE I OŠTEĆENJA ZDRAVLJA

Izgubljena zarada i troškovi liječenja i sahrane

Član 193. ▣

- (1) Ko prouzrokuje nečiju smrt, dužan je naknaditi uobičajene troškove njegove sahrane.
- (2) On je dužan naknaditi i troškove njegovog liječenja od zadobijenih povreda i druge potrebne troškove u vezi sa liječenjem, kao i zaradu izgubljenu zbog nesposobnosti za rad.

Pravo lica koje je poginuli izdržavao

Član 194. ▣

(1) Lice koje je poginuli izdržavao ili redovno pomagao, kao i ono koje je po zakonu imalo pravo zahtijevati izdržavanje od poginulog, ima pravo na naknadu štete koju trpi gubitkom izdržavanja, odnosno pomaganja.

(2) Ova šteta naknađuje se plaćanjem novčane rente, čiji se iznos odmjerava s obzirom na sve okolnosti slučaja, a koji ne može biti veći od onoga što bi oštećenik dobijao od poginulog da je ostao u životu.

Naknada štete u slučaju tjelesne povrede ili narušenja zdravlja

Član 195. ▣

(1) Ko drugome nanese tjelesnu povredu ili mu naruši zdravlje, dužan je naknaditi mu troškove oko liječenja i druge potrebne troškove s tim u vezi, kao i zaradu izgubljenu zbog nesposobnosti za rad za vrijeme liječenja.

(2) Ako povrijeđeni zbog potpune ili djelimične nesposobnosti za rad gubi zaradu, ili su mu potrebe trajno povećane, ili su mogućnosti njegovog daljeg razvijanja i napredovanja uništene ili smanjene, odgovorno lice dužno je plaćati povrijeđenom određenu novčanu rentu kao naknadu za tu štetu.

Izmjena dosuđene naknade

Član 196. ▣

Sud može na zahtjev oštećenika za ubuduće povećati rentu, a može je na zahtjev štetnika smanjiti ili ukinuti, ako se znatnije promijene okolnosti koje je sud imao u vidu prilikom donošenja ranije odluke.

Neprenosivost prava

Član 197.

(1) Pravo na naknadu štete u vidu novčane rente, usljed smrti bliskog lica ili usljed povrede tijela ili oštećenja zdravlja, ne može se prenijeti drugom licu.

(2) Dospjeli iznosi naknade mogu se prenijeti drugome ako je iznos naknade određen pismenim sporazumom strana ili pravnosnažnom sudskom odlukom.

IV - POSEBNO O NAKNADI MATERIJALNE ŠTETE U SLUČAJU POVREDE ČASTI I ŠIRENJA NEISTINITIH NAVODA

Član 198.

(1) Ko drugome povrijedi čast kao i ko iznosi ili prenosi neistinite navode o prošlosti, o znanju, o sposobnosti drugog lica, ili o čemu drugome, a zna, ili bi morao znati, da su neistiniti i time mu prouzrokuje materijalnu štetu, dužan je nadoknaditi je.

(2) Ali, ne odgovara za prouzrokovanu štetu onaj ko učini neistinito saopštenje o drugome ne znajući da je ono neistinito, ako je on ili onaj kome je saopštenje učinio imao u tome ozbiljnog interesa.

V - NAKNADA NEMATERIJALNE ŠTETE

Objavljivanje presude ili ispravke

Član 199.⊕

U slučaju povrede prava ličnosti sud može narediti, na trošak štetnika, objavljivanje presude, odnosno ispravke, ili narediti da štetnik povuče izjavu kojom je povreda učinjena, ili što drugo čime se može ostvariti svrha koja se postiže naknadom.

Novčana naknada

Član 200.⊕

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjena životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

(2) Prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

Lica koja imaju pravo na novčanu naknadu u slučaju smrti ili teškog invaliditeta

Član 201.⊕

(1) U slučaju smrti nekog lica, sud može dosuditi članovima njegove uže porodice (bračni drug, djeca i roditelji) pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove.

(2) Takva naknada može se dosuditi i braći i sestrama ako je između njih i umrlog postojala trajnija zajednica života.

(3) U slučaju naročito teškog invaliditeta nekog lica, sud može dosuditi njegovom bračnom drugu, djeci i roditeljima pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove.

(4) Naknada iz st. 1. i 3. ovog člana može se dosuditi i vanbračnom drugu, ako je između njega i umrlog, odnosno povrijeđenog, postojala trajnija zajednica života.

Satisfakcija u posebnim slučajevima

Član 202.⊕

Pravo na pravičnu novčanu naknadu zbog pretrpljenih duševnih bolova ima lice koje je prevarom, prinudom ili zloupotrebom nekog odnosa podređenosti ili zavisnosti navedeno na kažnjivu obljubu ili kažnjivu bludnu radnju, kao i lice prema kome je izvršeno neko drugo krivično djelo protiv dostojanstva ličnosti i morala.

Naknada buduće štete

Član 203.

Sud će na zahtjev oštećenog dosuditi naknadu i za buduću nematerijalnu štetu, ako je po redovnom toku izvjesno da će ona trajati i u budućnosti.

Nasljeđivanje i ustupanje potraživanja naknade nematerijalne štete

Član 204.▣

- (1) Potraživanje naknade nematerijalne štete prelazi na nasljednika samo ako je priznato pravnosnažnom odlukom ili pismenim sporazumom.
- (2) Pod istim uslovima, to potraživanje može biti predmet ustupanja, prebijanja i prinudnog izvršenja.

Podijeljena odgovornost i sniženje naknade

Član 205.▣

Odredbe o podijeljenoj odgovornosti i sniženju naknade koje važe za materijalnu štetu shodno se primjenjuju i na nematerijalnu štetu.

Odsjek 8.

ODGOVORNOST VIŠE LICA ZA ISTU ŠTETU

Solidarna odgovornost

Član 206.▣

- (1) Za štetu koju je više lica prouzrokovalo zajedno, svi učesnici odgovaraju solidarno.
- (2) Podstrekač i pomagač, kao i onaj koji je pomogao da se odgovorna lica ne otkriju, odgovaraju solidarno sa njima.
- (3) Solidarno odgovaraju za prouzrokovanu štetu i lica koja su je prouzrokovala radeći nezavisno jedno od drugog, ako se ne mogu utvrditi njihovi udjeli u prouzrokovanoj šteti.
- (4) Kad je nesumnjivo da je štetu prouzrokovalo neko od dva ili više određenih lica koja su na neki način međusobno povezana, a ne može se utvrditi koje je od njih štetu prouzrokovalo, ta lica odgovaraju solidarno.

Solidarna odgovornost naručioca i izvođača radova

Član 207.▣

Naručilac i izvođač radova na nepokretnosti solidarno odgovaraju trećem licu za štetu koja mu nastane u vezi sa izvođenjem tih radova.

Regres isplatioca

Član 208.▣

- (1) Solidarni dužnik koji isplati više nego što iznosi njegov udio u šteti, može tražiti od svakog od ostalih dužnika da mu naknadi ono što je platio za njega.
- (2) Koliko iznosi udio svakog pojedinog dužnika sud određuje s obzirom na težinu njegove krivice i težinu posljedica koje su proistekle iz njegovog djelovanja.
- (3) U slučaju nemogućnosti da se utvrde udjeli dužnika, na svakog pada jednak dio, osim ako pravičnost zahtijeva da se u konkretnom slučaju drukčije odluči.

Odsjek 9.
PRAVO OŠTEĆENIKA POSLIJE ZASTARJELOSTI PRAVA DA ZAHTIJEVA NAKNADU

Član 209. ▣

Poslije nastupanja zastarjelosti prava da zahtijeva naknadu štete, oštećenik može zahtijevati od odgovornog lica, po pravilima koja važe u slučaju sticanja bez osnova, da mu ustupi ono što je dobio radnjom kojom je prouzrokovana šteta.

ODJELJAK 3.
Sticanje bez osnova
Odsjek 1.
OPŠTE PRAVILO

Član 210. ▣

(1) Kad je neki dio imovine jednog lica prešao, na bilo koji način, u imovinu nekog drugog lica, a taj prelaz nema svoj osnov u njenom pravnom poslu ili u zakonu, sticalac je dužan da ga vrati, a kad to nije moguće - da naknadi vrijednost postignutih koristi".

(2) Obaveza vraćanja, odnosno naknade vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnov koji se nije ostvario ili koji je kasnije otpao.

Odsjek 2.
PRAVILA VRAĆANJA
Kada se ne može tražiti vraćanje

Član 211. ▣

Ko izvrši isplatu, znajući da nije dužan platiti, nema pravo da zahtijeva vraćanje, izuzev ako je zadržao pravo da traži vraćanje ili ako je platio da bi izbjegao prinudu.

Dvostruka isplata duga

Član 212. ▣

Ko je isti dug platio dva puta, pa makar jednom i po osnovu izvršne isprave, ima pravo tražiti vraćanje po opštim pravilima o sticanju bez osnova.

Izvršenje neke prirodne obaveze ili neke moralne ili društvene dužnosti

Član 213. ▣

Ne može se tražiti ono što je dato ili učinjeno na ime izvršenja neke prirodne obaveze ili neke moralne ili društvene dužnosti.

Obim vraćanja

Član 214. ▣

Kad se vraća ono što je stečeno bez osnova, moraju se vratiti plodovi i platiti zatezna kamata, i to, ako je sticalac nesavjestan, od dana sticanja, a inače od dana podnošenja zahtjeva.

Naknada troškova

Član 215.

Sticalac ima pravo na naknadu nužnih i korisnih troškova, ali ako je bio nesavjestan, naknada za korisne troškove mu pripada samo do iznosa koji predstavlja uvećanje vrijednosti u trenutku vraćanja.

Kad se može zadržati primljeno

Član 216.

Ne može se tražiti vraćanje neosnovano plaćenih iznosa na ime naknade štete zbog povrede tijela, narušenja zdravlja ili smrti, ukoliko je isplata izvršena savjesnom pribaviocu.

Upotreba stvari u tuđu korist

Član 217.⊕

Ako je neko svoju ili tuđu stvar upotrijebio na korist trećeg, a nema uslova za primjenu pravila o poslovodstvu bez naloga, treći je dužan vratiti stvar, odnosno, ako to nije moguće, naknaditi njenu vrijednost.

Izdatak za drugog

Član 218.⊕

Ko za drugog učini kakav izdatak ili nešto drugo što je ovaj po zakonu bio dužan učiniti, ima pravo zahtijevati naknadu od njega.

Upotrebljavanje tuđe stvari u svoju korist

Član 219.⊕

Kad je neko tuđu stvar upotrijebio u svoju korist, imalac može zahtijevati, nezavisno od prava na naknadu štete ili u odsustvu ove, da mu ovaj naknadi korist koju je imao od upotrebe.

ODJELJAK 4.

Poslovodstvo bez naloga

Odsjek 1.

OPŠTE PRAVILO

Član 220.⊕

(1) Poslovodstvo bez naloga je vršenje tuđih poslova, pravnih ili materijalnih, bez naloga ili ovlašćenja, ali za račun onoga čiji su poslovi, a radi zaštite njegovih interesa.

(2) Vršenju tuđeg posla može se nezvano pristupiti samo ako posao ne trpi odlaganje, te predstoji šteta ili propuštanje očigledne koristi.

Odsjek 2.

OBAVEZE I PRAVA POSLOVOĐE BEZ NALOGA

Obaveze poslovođe bez naloga

Član 221.

(1) Poslovođa bez naloga dužan je obavijestiti o svom postupku, što je moguće prije, onog čiji je posao i nastaviti započeti posao, ukoliko mu je to razumno moguće, dok ovaj ne bude mogao preuzeti brigu o njemu.

(2) Po svršenom poslu on je dužan položiti račun i ustupiti onome čiji je posao sve što je pribavio vršeći njegov posao.

(3) Ukoliko nije što drugo zakonom naređeno, poslovođa bez naloga ima obaveze nalogoprimca. Dužna pažnja i odgovornost

Član 222.

(1) Pri vršenju tuđeg posla poslovođa bez naloga dužan je rukovoditi se stvarnim ili vjerovatnim namjerama i potrebama onoga čiji je posao.

(2) On je dužan postupiti sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno dobrog domaćina.

(3) Sud može, s obzirom na okolnosti u kojima se neko nezvano prihvatio tuđeg posla, smanjiti njegovu odgovornost ili ga sasvim osloboditi odgovornosti za nepažnju.

(4) Za odgovornost poslovno nesposobnog poslovođe bez naloga važe pravila o njegovoj ugovornoj i vanugovornoj odgovornosti.

Prava poslovođe bez naloga

Član 223. ▣

(1) Poslovođa bez naloga koji je postupio u svemu kako treba i radio ono što su okolnosti zahtijevale, ima pravo zahtijevati da ga onaj čiji je posao vršio oslobodi svih obaveza koje je zbog toga posla uzeo na sebe, da preuzme sve obaveze koje je zaključio u njegovo ime, da mu naknadi sve nužne i korisne izdatke, kao i da mu naknadi pretrpljenu štetu, čak i ako očekivani rezultat nije postignut.

(2) Njemu pripada i primjerna naknada za trud ako je otklonio štetu od lica čiji je posao ili ako mu je pribavio korist koja odgovara u svemu njegovim namjerama i potrebama.

Vršenje tuđih poslova u namjeri da se drugom pomogne

Član 224.

Ko vrši tuđi posao u namjeri da drugome pomogne, a nisu ispunjeni uslovi za poslovodstvo bez naloga, pripada mu pravo na naknadu učinjenih troškova, ali najviše do visine koristi koju je drugi postigao.

Odnosnje dodatka

Član 225.

Svaki poslovođa bez naloga ima pravo odnijeti stvari kojima je povećao tuđu imovinu, a za koje mu se učinjeni izdaci ne naknađuju, ako se one mogu odvojiti bez oštećenja stvari kojoj su dodate, ali lice u čiji se posao bio umiješao može, ako hoće, zadržati te dodatke, ukoliko mu naknadi njihovu sadašnju vrijednost, no najviše do iznosa učinjenih izdataka.

Odsjek 3.
VRŠENJE TUĐIH POSLOVA PROTIV ZABRANE

Član 226. ▣

(1) Ko se prihvati tuđeg posla, i pored zabrane lica čiji je posao, a za zabranu je znao ili morao znati, nema prava koja pripadaju poslovođi bez naloga.

(2) On odgovara za štetu koju je prouzrokovao miješanjem u tuđe poslove, čak i ako je do nje došlo bez njegove krivice.

(3) Ali, kad je zabrana vršenja posla protivna zakonu ili moralu, a naročito ako je neko zabranio da drugi ispuni neku njegovu zakonsku obavezu koja ne trpi odlaganje važe opšta pravila o poslovodstvu bez naloga.

Odsjek 4.
NEPRAVO POSLOVODSTVO

Član 227. ▣

(1) Ko vrši tuđi posao u namjeri da za sebe zadrži postignute koristi, iako zna da je posao tuđi, dužan je na zahtjev onoga čiji je posao položiti račun kao poslovođa bez naloga i predati mu sve postignute koristi.

(2) Onaj čiji je posao može zahtijevati i vraćanje stvari u pređašnje stanje, kao i naknadu štete.

Odsjek 5.
ODOBRENJE

Član 228.

Ako onaj čiji je posao naknadno odobri ono što je izvršeno, poslovođa bez naloga smatra se nalogoprimcem, koji je od početka radio po nalogu lica čiji je posao.

ODJELJAK 5.
Jednostrana izjava volje
Odsjek 1.
JAVNO OBEĆANJE NAGRADE
Kad obavezuje

Član 229.

(1) Javnim oglasom učinjeno obećanje nagrade onome ko izvrši određenu radnju, postigne neki uspjeh, nađe se u određenoj situaciji ili, ako je obećanje učinjeno pod nekim drugim uslovom, obavezuje obećavaoca da ispuni obećanje.

(2) Obećavalac nagrade ili bilo kakvog nagradnog takmičenja dužan je da odredi rok za takmičenje, a ako ga ne odredi, svako ko želi da učestvuje u takmičenju ima pravo da traži da sud odredi odgovarajući rok.

Opozivanje obećanja

Član 230. ▣

(1) Obećanje se može opozvati onako kako je učinjeno, kao i ličnim saopštenjem, ali onaj ko je izvršio radnju, a nije znao niti je morao znati da je obećanje nagrade opozvano, ima pravo zahtijevati obećanu

nagradu, a onaj ko je do opozivanja učinio potrebne izdatke radi izvršenja radnje određene u javnom oglasu ima pravo na njihovu naknadu, izuzev ako obećavalac dokaže da su oni učinjeni uzalud.

(2) Obećanje nagrade ne može se opozvati ako je oglasom određen rok za izvršenje radnje, odnosno za obavještenje o postignutom rezultatu ili o ostvarenju određene situacije.

Ko ima pravo na nagradu

Član 231.

(1) Pravo na nagradu ima onaj ko prvi izvrši radnju za koju je nagrada obećana.

(2) Ako je više lica izvršilo radnju istovremeno, svakom pripada jednak dio nagrade, ukoliko pravičnost ne zahtijeva drukčiju podjelu.

Slučaj konkursa

Član 232.

(1) O dodjeljivanju nagrade u slučaju konkursa odlučuje organizator konkursa ili jedno ili više lica koja on odredi.

(2) Ako su u uslovima konkursa ili nekim opštim propisima, koji važe za određeni konkurs, postavljena pravila, po kojima nagrada treba da bude dodijeljena, svaki učesnik u konkursu ima pravo zahtijevati poništenje odluke o dodjeljivanju nagrade ako nagrada nije dodijeljena saglasno tim pravilima.

(3) Svojinu ili koje drugo pravo na djelu nagrađenom na konkursu stiče organizator konkursa samo ako je to navedeno u oglasu konkursa.

Prestanak obaveze

Član 233.

Obaveza obećavaoca nagrade prestaje ako mu niko ne saopšti, u roku određenom u oglasu, da je izvršio radnju ili postigao uspjeh, ili, uopšte, ispunio postavljene uslove.

Odsjek 2.

HARTIJE OD VRIJEDNOSTI

I - OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 234.

Hartija od vrijednosti je pismena isprava kojom se njen izdavalac obavezuje da ispuni obavezu upisanu na toj ispravi njenom zakonitom imaocu.

Bitni sastojci

Član 235.⊕

(1) Hartija od vrijednosti mora sadržavati sljedeće bitne sastojke:

- 1) označenje vrste hartije od vrijednosti;
- 2) firmu, odnosno naziv i sjedište, odnosno ime i prebivalište izdavaoca hartije od vrijednosti;
- 3) firmu, odnosno naziv ili ime lica na koje je, odnosno po čijoj naredbi hartija od vrijednosti glasi ili označenje da hartija glasi na donosioca;
- 4) tačno označenu obavezu izdavaoca koja proizilazi iz hartije od vrijednosti;

- 5) mjesto i datum izdavanja hartije od vrijednosti, a kod onih koje se izdaju u seriji i njen serijski broj;
- 6) potpis izdavaoca hartije od vrijednosti, odnosno faksimil potpisa izdavaoca hartije od vrijednosti koje se izdaju u seriji;
- (2) Posebnim zakonom za pojedine hartije od vrijednosti mogu biti određeni drugi bitni sastojci.
- (3) Isprava koja ne sadrži bilo koji od bitnih sastojaka ne važi kao hartija od vrijednosti.
- (4) Hartije od vrijednosti izdate u seriji, koje ne sadrže bilo koji od bitnih sastojaka, nemaju pravno dejstvo.

Na koga hartija od vrijednosti može glasiti

Član 236.

Hartija od vrijednosti može glasiti na donosioca, na ime ili po naredbi.

Nastanak obaveze

Član 237.

Obaveza iz hartije od vrijednosti nastaje u trenutku kada izdavalac hartiju od vrijednosti preda njenom korisniku.

Posebni uslovi za izdavanje hartija od vrijednosti u seriji

Član 238.

Posebnim zakonom se određuju i drugi uslovi za izdavanje hartija od vrijednosti u seriji.

II - OSTVARIVANJE PRAVA

Kome pripada pravo iz hartije od vrijednosti

Član 239.

(1) Potraživanje iz hartije od vrijednosti vezano je za samu hartiju i pripada njenom zakonitom imaoocu.

(2) Kao zakoniti imalac hartije od vrijednosti na donosioca smatra se njen donosilac.

(3) Kao zakoniti imalac hartije od vrijednosti, na ime ili po naredbi, smatra se lice na koje hartija od vrijednosti glasi, odnosno lice na koje je uredno prenijeta.

(4) Savjesni pribavilac hartije od vrijednosti na donosioca postaje njen zakoniti imalac i stiče pravo na potraživanje upisano na njoj i kad je hartija od vrijednosti izašla iz ruku njenog izdavaoca, odnosno njenog ranijeg imaooca i bez njegove volje.

Ko može tražiti ispunjenje

Član 240.

Ispunjenje potraživanja iz hartije od vrijednosti može zahtijevati, uz njeno podnošenje, samo njen zakoniti imalac, odnosno lice koje on ovlasti.

III - PRENOS HARTIJE OD VRIJEDNOSTI

Prenos prava iz hartije na donosioca

Član 241. ▣

Pravo iz hartije od vrijednosti na donosioca prenosi se njenom predajom.

Prenos prava iz hartije na ime

Član 242.

(1) Pravo iz hartije od vrijednosti na ime prenosi sa cesijom.

(2) Posebnim zakonom može biti određeno da se pravo iz hartije od vrijednosti na ime može prenositi i indosamentom.

(3) Prenos prava iz hartije od vrijednosti na ime vrši se ubilježavanjem na samoj hartiji firme, odnosno naziva, odnosno imena novog imaooca, potpisivanjem prenosioca i upisom prenosa u registar hartija od vrijednosti, ako se takav registar vodi kod izdavaoca.

Prenos prava iz hartije po naredbi

Član 243.

Pravo iz hartije od vrijednosti po naredbi prenosi se indosamentom.

Vrsta indosamenta

Član 244.

(1) Indosament može biti puni, blanko i na donosioca.

(2) Puni indosament sadrži izjavu o prenosu i firmu, odnosno naziv ili ime lica na koje se pravo iz hartije od vrijednosti prenosi (indosatar) i potpis prenosioca (indosant), a može da sadrži i druge podatke (mjesto, datum i dr).

(3) Blanko indosament sadrži samo potpis indosanta.

(4) U slučaju prenosa na donosioca umjesto imena indosatara stavlja se riječ "donosiocu".

(5) Indosament na donosioca važi kao blanko indosament.

(6) Ništav je djelimični indosament.

Prenos punomoćja i prenos za zalogu

Član 245. ▣

(1) Hartija od vrijednosti može se prenijeti kao prenos punomoćja, odnosno kao prenos za zalogu.

(2) Kod prenosa punomoćja stavlja se klauzula "vrijednost u punomoćju", a kod prenosa za zalogu "vrijednost za zalogu" ili slično.

Dejstvo prenosa prava

Član 246. ▣

(1) Prenosom prava iz hartije od vrijednosti njen novi imalac stiče sva prava koja su pripadala prethodnom imaoocu.

(2) Prenos prava iz hartije od vrijednosti na ime bilo da se vrši putem cesije ili indosamenta, nema dejstva prema izdavaocu, dok on o tome ne bude pismenim putem obaviješten, odnosno dok taj prenos

ne bude ubilježen u registar hartija od vrijednosti na ime, ako se takav registar vodi kod izdavaoca.

(3) Cedent, odnosno indosant ne odgovara za neispunjenje obaveze od strane izdavaoca, osim u slučaju drukčije zakonske odredbe ili ako postoji suprotna odredba, upisana na samoj hartiji od vrijednosti.

Dejstvo prenosa punomoćja i prenosa za zalogu

Član 247.

Imalac hartije od vrijednosti, koja je na njega prenijeta kao "prenos punomoćja" ili "prenos za zalogu", može vršiti sva prava koja iz te hartije od vrijednosti proističu, ali hartiju može prenijeti na drugog samo kao prenos punomoćja.

Dokazivanje zakonitosti prenosa

Član 248. ▣

(1) Posljednji indosatar dokazuje svoje pravo iz hartije od vrijednosti neprekidnim nizom indosamenata.

(2) Ovo pravilo se shodno primjenjuje i na posljednjeg cesionara.

Zabrana prenosa

Član 249. ▣

(1) Zabrana prenosa indosamentom hartije od vrijednosti po naredbi vrši se izrazom "ne po naredbi" ili stavljanjem slične klauzule koja ima isto značenje.

(2) Pravo iz hartije od vrijednosti, čiji je prenos indosamentom zabranjen, može se prenijeti samo cesijom.

(3) Prenos indosamentom mogu zabraniti izdavalac i indosant.

(4) Posebnim zakonom ili izjavom izdavaoca upisanoj na samoj hartiji od vrijednosti na ime može se zabraniti svako njeno prenošenje.

IV - PROMJENE KOD HARTIJA OD VRIJEDNOSTI

Promjene koje vrši izdavalac

Član 250.

(1) Hartiju od vrijednosti na donosioca ili po naredbi može izdavalac, na zahtjev i o trošku imaoca hartije, promijeniti u hartiju na ime.

(2) Ako promjenu nije izričito zabranio, izdavalac hartije od vrijednosti na ime može je, na zahtjev i o trošku imaoca, promijeniti u hartiju na donosioca ili po naredbi.

Promjene koje vrši imalac pri prenosu

Član 251.

(1) Hartiju od vrijednosti, po naredbi, indosant može prenijeti indosamentom na donosioca, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

(2) Hartiju od vrijednosti na ime cedent, odnosno indosant može prenijeti samo na određeno lice.

(3) Hartija od vrijednosti na donosioca može se indosamentom prenijeti i na određeno lice.

Sjedinjavanje i dijeljenje hartija od vrijednosti

Član 252.⊕

(1) Hartije od vrijednosti izdate u seriji mogu se, na zahtjev i o trošku imaoca, sjediniti u jednu ili više hartija od vrijednosti.

(2) Hartija od vrijednosti može se, na zahtjev i o trošku imaoca, podijeliti na više hartija od vrijednosti manjeg iznosa, ali one ne mogu biti ispod iznosa najnižeg apoena hartije izdate u toj seriji.

V - ISPUNJENJE OBAVEZE IZ HARTIJE OD VRIJEDNOSTI

Prestanak obaveze

Član 253.⊕

(1) Obaveza iz hartije od vrijednosti prestaje ispunjenjem od strane izdavaoca hartije zakonitom imaocu.

(2) Potraživanje iz hartije od vrijednosti prestaje i kada ona pripadne izdavaocu, ukoliko posebnim zakonom nije drukčije određeno.

(3) Savjesni izdavalac hartije od vrijednosti na donosioca oslobađa se obaveze ispunjenjem donosiocu i onda kada ovaj nije zakoniti imalac hartije od vrijednosti.

Zabrana ispunjenja

Član 254.

(1) Ako je izdavalac hartije od vrijednosti na donosioca znao, ili morao znati, da donosilac nije zakoniti imalac hartije, niti je ovlašćen od strane zakonitog imaoca, dužan je odbiti ispunjenje, inače odgovara za štetu.

(2) Izdavalac hartije od vrijednosti ne može punovažno ispuniti svoju obavezu ako mu je to nadležni organ zabranio ili kad je znao, ili morao znati, da je pokrenut postupak za amortizaciju ili poništenje hartije od vrijednosti.

Isplata kamate ili drugih prinosa po isplati glavnice

Član 255.

Dužnik koji je isplatio glavicu imaocu hartije od vrijednosti dužan je isplatiti kupone kamata, odnosno drugih prinosa sa iste hartije koji mu budu podnijeti na isplatu poslije isplate glavnice, ukoliko ova potraživanja nisu zastarjela.

Prigovori na zahtjev za ispunjenje obaveze

Član 256.⊕

(1) Protiv zahtjeva imaoca hartije od vrijednosti, izdavalac može istaći samo prigovore koji se tiču izdavanja same hartije, kao što je falsifikat; zatim prigovore koji proizilaze iz sadržaja hartije, kao što su rokovi ili uslovi; najzad, prigovore koje ima prema samom imaocu hartije, kao što su kompenzacija, nedostatak zakonom propisanog postupka za sticanje hartije od vrijednosti ili odsustvo ovlašćenja.

(2) Izdavalac može protiv zahtjeva imaoca kome je on ustupio hartiju od vrijednosti istaći nedostatke pravnog posla na osnovu koga je prenos izvršen, ali te nedostatke ne može istaći protiv zahtjeva nekog potonjeg imaoca.

(3) Međutim, ako je imalac hartije od vrijednosti, primajući hartiju od svog prethodnika, znao ili morao znati da mu ovaj predaje hartiju od vrijednosti da bi izbjegao prigovor koji izdavalac ima prema njemu, izdavalac može istaći taj prigovor i prema imaocu hartije.

(4) Posebnim zakonom mogu se odrediti i druge vrste prigovora kod pojedinih vrsta hartija od vrijednosti.

VI - LEGITIMACIONI PAPIRI I ZNACI

Legitimacioni papiri

Član 257. ▣

Na željezničke karte, pozorišne i druge ulaznice, bonove i druge slične isprave koje sadrže određenu obavezu za njihovog izdavaoca, a u kojima nije označen povjerilac, niti iz njih ili okolnosti u kojima su u kojima su izdate, proizilazi da se mogu ustupiti drugome, shodno se primjenjuju odgovarajuće odredbe o hartijama od vrijednosti.

Legitimacioni znaci

Član 258. ▣

(1) Garderobni ili slični znaci, koji se sastoje iz komada hartije, metala ili drugog materijala, na kojima je obično utisnut neki broj ili naveden broj predatih predmeta, a koji, obično, ne sadrži nešto određeno o obavezi njihovog izdavaoca, služe samo da pokažu ko je povjerilac u obligacionom odnosu prilikom čijeg nastanka su izdati.

(2) Izdavalac legitimacionog znaka oslobađa se obaveze kada je u dobroj vjeri izvrši donosiocu, ali za donosioca ne važi pretpostavka da je on pravi povjerilac ili da je ovlašten zahtijevati ispunjenje, te je, u slučaju spora, dužan dokazati to svoje svojstvo.

(3) Povjerilac može zahtijevati ispunjenje obaveze iako je izgubio legitimacioni znak.

(4) U pogledu ostalog, u svakom pojedinom slučaju treba se držati zajedničke volje izdavaoca i primaoca znaka, kao i onoga što je uobičajeno.

VII - OSTALE ODREDBE

Zamjena oštećene hartije od vrijednosti

Član 259.

Imalac oštećene hartije od vrijednosti, koja nije podobna za promet, ali čija se istinitost i sadržina mogu tačno utvrditi, ima pravo da zahtijeva izdavanje nove hartije od vrijednosti u istom iznosu, s tim da vrati oštećenu hartiju i naknadi troškove.

Amortizacija hartija od vrijednosti

Član 260.

Izgubljena hartija od vrijednosti može se amortizovati samo ako glasi na ime ili po naredbi, ukoliko posebnim zakonom nije drukčije određeno.

Zastarjelost potraživanja iz hartije od vrijednosti

Član 261.

Za zastarjelost potraživanja iz hartije od vrijednosti važe pravila o zastarjelosti, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

GLAVA III.
DEJSTVA OBAVEZA
ODJELJAK 1.
Povjeriočeva prava i dužnikove obaveze
Odsjek 1.
PRAVO NA NAKNADU ŠTETE
I - OPŠTA PRAVILA
Ispunjenje obaveze i posljedica neispunjenja

Član 262.

(1) Povjerilac u obaveznom odnosu je ovlašten da od dužnika zahtijeva ispunjenje obaveze, a dužnik je dužan ispuniti je savjesno u svemu kako ona glasi.

(2) Kad dužnik ne ispuni obavezu ili zadocni sa njenim ispunjenjem, povjerilac ima pravo zahtijevati i naknadu štete koju je usljed toga pretrpio.

(3) Za štetu zbog zadocnjenja sa ispunjenjem odgovara i dužnik kome je povjerilac dao primjeren naknadni rok za ispunjenje.

(4) Dužnik odgovara i za djelimičnu ili potpunu nemogućnost ispunjenja i ako tu nemogućnost nije skrivio, ako je nastupila poslije njegovog dolaska u docnju za koju odgovara.

(5) Ali se dužnik oslobađa odgovornosti za štetu ako dokaže da bi stvar, koja je predmet obaveze, slučajno propala i da je on svoju obavezu na vrijeme ispunio.

Oslobađanje dužnika od odgovornosti

Član 263.

Dužnik se oslobađa odgovornosti za štetu ako dokaže da nije mogao da ispuni svoju obavezu, odnosno da je zadocnio sa ispunjenjem obaveze, zbog okolnosti nastalih poslije zaključenja ugovora, koje nije mogao spriječiti, otkloniti ili izbjeći.

Ugovorno proširenje odgovornosti

Član 264.

(1) Ugovorom se može proširiti odgovornost dužnika i na slučaj za koji on inače ne odgovara.

(2) Ali se ispunjenje ovakve ugovorne odredbe ne može zahtijevati ako bi to bilo u suprotnosti sa načelom savjesnosti i poštenja.

Ograničenje i isključenje odgovornosti

Član 265. ▣

(1) Odgovornost dužnika za namjeru ili krajnju nepažnju ne može se unaprijed ugovorom isključiti.

(2) Ali sud može, na zahtjev zainteresovane ugovorne strane, poništiti i ugovornu odredbu o isključenju odgovornosti za običnu nepažnju, ako je takav sporazum proizišao iz monopolskog položaja dužnika ili, uopšte, iz neravnopravnog odnosa ugovornih strana.

(3) Punovažna je odredba ugovora kojom se određuje najviši iznos naknade, ako tako određeni iznos nije u očiglednoj nesrazmjeri sa štetom i ako, za određeni slučaj, nije što drugo zakonom određeno.

(4) U slučaju ograničenja visine naknade, povjerilac ima pravo na potpunu naknadu ako je nemogućnost ispunjenja obaveze prouzrokovana namjerno ili krajnjom nepažnjom dužnika.

Obim naknade

Član 266. ▣

(1) Povjerilac ima pravo na naknadu obične štete i izmakle koristi koje je dužnik, u vrijeme zaključenja ugovora, morao predvidjeti kao moguće posljedice povrede ugovora, a s obzirom na činjenice koje su mu tada bile poznate, ili morale biti poznate.

(2) U slučaju prevare ili namjernog neispunjenja, kao i neispunjenja zbog krajnje nepažnje, povjerilac ima pravo zahtijevati od dužnika naknadu cjelokupne štete koja je nastala zbog povrede ugovora, bez obzira na to što dužnik nije znao za posebne okolnosti zbog kojih su one nastale.

(3) Ako je prilikom povrede obaveze, pored štete, nastao za povjerioca i neki dobitak, o njemu će se, prilikom određivanja visine naknade, voditi računa u razumnoj mjeri.

(4) Strana koja se poziva na povredu ugovora dužna je preduzeti sve razumne mjere da bi se smanjila šteta izazvana tom povredom, inače druga strana može zahtijevati smanjenje naknade.

(5) Odredbe ovog člana shodno se primjenjuju i na neispunjene obaveza koje nisu nastale iz ugovora, ukoliko za pojedine od njih nije ovim zakonom nešto drugo predviđeno.

Krivica povjerioca

Član 267.

Kad za nastalu štetu ili njenu veličinu, ili za otežanje dužnikovog položaja ima krivice do povjerioca ili do lica za koje on odgovara, naknada se smanjuje srazmjerno.

Odgovornost zbog propuštanja obavještenja

Član 268.

Ugovorna strana koja je dužna da obavijesti drugu stranu o činjenicama, koje su od uticaja na njihov međusobni odnos, odgovara za štetu koju pretrpi druga strana zbog toga što nije bila na vrijeme obavještena.

Primjena odredaba o prouzrokovanju štete

Član 269. ▣

Ukoliko odredbama ovog odsjeka nije drukčije propisano, na naknadu ove štete shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona o naknadi vanugovorne štete.

II - UGOVORNA KAZNA

Opšta pravila

Član 270.⊕

(1) Povjerilac i dužnik mogu ugovoriti da će dužnik platiti povjeriocu određeni novčani iznos ili pribaviti neku drugu materijalnu korist ako ne ispuni svoju obavezu ili ako zadocni sa njenim ispunjenjem (ugovorna kazna).

(2) Ako što drugo ne proizilazi iz ugovora, smatra se da je kazna ugovorena za slučaj da dužnik zadocni sa ispunjenjem.

(3) Ugovorna kazna ne može biti ugovorena za novčane obaveze.

Način određivanja

Član 271.⊕

(1) Ugovorne strane mogu odrediti visinu kazne po svom nahođenju, u jednom ukupnom iznosu, u procentu ili za svaki dan zadocnjenja, ili na koji drugi način.

(2) Ona mora biti ugovorena u formi propisanoj za ugovor, iz koga je nastala obaveza na čije se ispunjenje odnosi.

Aksesornost

Član 272.⊕

(1) Sporazum o ugovornoj kazni dijeli pravnu sudbinu obaveze na čije se obezbjeđenje on odnosi.

(2) Sporazum gubi pravno dejstvo ako je do neispunjenja ili zadocnjenja došlo iz uzroka za koji dužnik ne odgovara.

Povjeriočeva prava

Član 273.⊕

(1) Kad je kazna ugovorena za slučaj neispunjenja obaveze, povjerilac može zahtijevati ili ispunjenje obaveze ili ugovornu kaznu.

(2) On gubi pravo da zahtijeva ispunjenje obaveze ako je zatražio isplatu ugovorne kazne.

(3) Kad je kazna ugovorena za slučaj neispunjenja, dužnik nema pravo da isplati ugovornu kaznu i odustane od ugovora, izuzev ako je to bila namjera ugovarača kad su kaznu ugovorili.

(4) Kad je kazna ugovorena za slučaj da dužnik zadocni sa ispunjenjem, povjerilac ima pravo zahtijevati i ispunjenje obaveze i ugovornu kaznu.

(5) Povjerilac ne može zahtijevati ugovornu kaznu zbog zadocnjenja ako je primio ispunjenje obaveze, a nije bez odlaganja saopštio dužniku da zadržava svoje pravo na ugovornu kaznu.

Smanjenje iznosa ugovorne kazne

Član 274.

Sud će na zahtjev dužnika smanjiti iznos ugovorne kazne ako nađe da je ona nesrazmjerno visoka, s obzirom na vrijednost i značaj predmeta obaveze.

Ugovorna kazna i naknada štete

Član 275.

(1) Povjerilac ima pravo zahtijevati ugovornu kaznu i kad njen iznos premašuje visinu štete koju je pretrpio, kao i kad nije pretrpio nikakvu štetu.

(2) Ako je šteta koju je povjerilac pretrpio veća od iznosa ugovorne kazne, on ima pravo zahtijevati razliku do potpune naknade štete.

Zakonom određena naknada i ugovorna kazna

Član 276.⊕

Ako je za neispunjenje obaveze ili za slučaj zadocnjenja sa ispunjenjem zakonom određena visina naknade pod nazivom penala, ugovorne kazne, naknade ili pod kojim drugim nazivom, a ugovorne strane su, pored toga, ugovorile kaznu, povjerilac nema pravo da zahtijeva ujedno ugovornu kaznu i naknadu određenu zakonom, izuzev ako je to samim zakonom dozvoljeno.

III - ZATEZNA KAMATA

Kad se duguje

Član 277.⊕

(1) Dužnik koji zadocni sa ispunjenjem novčane obaveze duguje, pored glavnice, i zateznu kamatu po stopi utvrđenoj saveznim zakonom.

(2) Ako je stopa ugovorene kamate viša od stope zatezne kamate iz prethodnog stava ovog člana, ona teče i poslije dužnikove docnje.

Pravo na potpunu naknadu

Član 278.⊕

(1) Povjerilac ima pravo na zateznu kamatu bez obzira na to da li je pretrpio kakvu štetu zbog dužnikove docnje.

(2) Ako je šteta koju je povjerilac pretrpio zbog dužnikovog zadocnjenja veća od iznosa koji bi dobio na ime zatezne kamate, on ima pravo zahtijevati razliku do potpune naknade štete.

Kamata na kamatu

Član 279.⊕

(1) Na dospjelu a neisplaćenu ugovornu ili zateznu kamatu, kao i na druga dospjela povremena novčana davanja ne teče zatezna kamata, izuzev kad je to zakonom određeno.

(2) Na iznos neisplaćene kamate može se zahtijevati zatezna kamata samo od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njenu isplatu.

(3) Na povremena dospjela novčana davanja teče zatezna kamata od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu.

Odsjek 2.
POBIJANJE DUŽNIKOVIH PRAVNIH RADNJI
Opšte pravilo

Član 280. ▣

(1) Svaki povjerilac čije je potraživanje dospjelo za isplatu, i bez obzira kad je nastalo, može pobijati pravnu radnju svog dužnika koja je preduzeta na štetu povjerilaca.

(2) Smatra se da je pravna radnja preduzeta na štetu povjerilaca ako, uslijed njenog izvršenja, dužnik nema dovoljno sredstava za ispunjenje povjeriočevog potraživanja.

(3) Pod pravnom radnjom podrazumijeva se i propuštanje zbog koga je dužnik izgubio kakvo materijalno pravo ili kojim je za njega nastala kakva materijalna obaveza.

Uslovi pobijanja

Član 281.

(1) Teretno raspolaganje može se pobijati ako je u vrijeme raspolaganja dužnik znao ili mogao znati, da preduzetim raspolaganjem nanosi štetu svojim povjeriocima i ako je trećem licu sa kojim je ili u čiju je korist pravna radnja preduzeta to bilo poznato ili moglo biti poznato.

(2) Ako je treće lice dužnikov suprug ili srodnik po krvi u prvoj liniji ili u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, ili po tazbini do istog stepena, pretpostavlja se da mu je bilo poznato da dužnik preduzetim raspolaganjem nanosi štetu povjeriocima.

(3) Kod besplatnih raspolaganja i sa njima izjednačenih pravnih radnji smatra se da je dužnik znao da preduzetim raspolaganjem nanosi štetu povjeriocima i za pobijanje tih radnji ne zahtijeva se da je trećem licu to bilo poznato ili moglo biti poznato.

(4) Odricanje od nasljedstva smatra se besplatnim raspolaganjem.

Isključenje pobijanja

Član 282.

Ne mogu se pobijati zbog oštećenja povjerilaca uobičajeni prigodni darovi, nagradni darovi, kao ni darovi učinjeni iz zahvalnosti, srazmjerni materijalnim mogućnostima dužnika.

Kako se vrši pobijanje

Član 283.

(1) Pobijanje se može vršiti tužbom ili prigovorom.

(2) Tužba za pobijanje podnosi se protiv trećeg lica sa kojim je ili u čiju je korist preduzeta pravna radnja koja se pobija, odnosno protiv njegovih univerzalnih pravnih sljedbenika.

(3) Ako je treći otuđio nekim teretnim poslom korist pribavijenu raspolaganjem koje se pobija, tužba se može podići protiv pribavioca samo ako je ovaj znao da se pribavijanje njegovih prethodnika moglo pobijati, a ako je tu korist otuđio poslom bez naknade, tužba se može podići protiv pribavioca i ako on to nije znao.

(4) Tuženi može izbjeći pobijanje ako ispuni dužnikovu obavezu.

Dejstvo pobijanja

Član 284.

Ako sud usvoji tužbeni zahtjev, pravna radnja gubi dejstvo samo prema tužiocu i samo koliko je potrebno za ispunjenje njegovih potraživanja.

Rok za podizanje tužbe

Član 285.

(1) Tužba za pobijanje može se podnijeti u roku od jedne godine za raspolaganje iz člana 281. stav 1. a za ostale slučajeve u roku od tri godine.

(2) Rok iz prethodnog stava računa se od dana kada je preduzeta pravna radnja koja se pobija, odnosno od dana kada je trebalo preduzeti propuštenu radnju.

Odsjek 3.

PRAVO ZADRŽAVANJA

Vršenje prava zadržavanja

Član 286.

(1) Povjerilac dospelog potraživanja, u čijim se rukama nalazi neka dužnikova stvar, ima pravo zadržati je dok mu ne bude isplaćeno potraživanje.

(2) U slučaju da je dužnik postao nesposoban za plaćanje, povjerilac može vršiti pravo zadržavanja, iako njegovo potraživanje nije dospjelo.

Izuzeci

Član 287.

(1) Povjerilac nema pravo zadržavanja kad dužnik zahtijeva da mu se vrati stvar koja je izašla iz njegove državnine protiv njegove volje ili kad dužnik zahtijeva da mu se vrati stvar koja je predata povjericu na čuvanje ili na poslugu.

(2) On ne može zadržati ni punomoćje dobijeno od dužnika, kao ni druge dužnikove isprave, legitimacije, prepisku i ostale slične stvari, kao ni druge stvari koje se ne mogu izložiti prodaji.

Obaveza vraćanja stvari prije ispunjenja obaveze

Član 288.

Povjerilac je dužan vratiti stvar dužniku ako mu ovaj pruži odgovarajuće obezbjeđenje njegovog potraživanja.

Dejstvo prava zadržavanja

Član 289.

Povjerilac koji drži dužnikovu stvar, po osnovu prava zadržavanja, ima pravo da se naplati iz njene vrijednosti na isti način kao založni povjerilac, ali je dužan prije nego što pristupi ostvarenju naplate da o svojoj namjeri blagovremeno obavijesti dužnika.

ODJELJAK 2.

Povjeriočeva prava u nekim posebnim slučajevima Kad se obaveza sastoji u davanju stvari određenih po rodu

Član 290.

Kad se obaveza sastoji u davanju stvari određenih po rodu, a dužnik dođe u docnju, povjerilac, pošto je prethodno o tome obavijestio dužnika, može, po svom izboru, nabaviti stvar istog roda i zahtijevati od dužnika naknadu cijene i naknadu štete ili zahtijevati vrijednost dugovanih stvari i naknadu štete.

Kad se obaveza sastoji u činjenju

Član 291.⊕

Kad se obaveza sastoji u činjenju, a dužnik tu obavezu nije na vrijeme ispunio, povjerilac može, obavijestivši o tome prethodno dužnika, sam o trošku dužnika uraditi ono što je dužnik bio dužan uraditi, a od dužnika zahtijevati naknadu štete zbog zadocnjenja, kao i naknadu druge štete koju bi imao zbog ovakvog načina ispunjenja.

Kad se obaveza sastoji u nečinjenju

Član 292.

(1) Kad se obaveza sastoji u nečinjenju, povjerilac ima pravo na naknadu štete samim tim što je dužnik postupio protivno svojoj obavezi.

(2) Ako je nešto sagrađeno protivno obavezi, povjerilac može zahtijevati da se to ukloni o trošku dužnika i da mu dužnik naknadi štetu koju je pretrpio u vezi sa građenjem i uklanjanjem.

(3) Sud može, kad nađe da je to očigledno korisnije, uzimajući u obzir društveni interes i opravdani interes povjerioca, odlučiti da se ne ruši ono što je sagrađeno, već da se povjeriocu naknadi šteta u novcu.

Pravo zahtijevati naknadu umjesto dosuđenog

Član 293.

(1) Ako dužnik ne ispuni svoju obavezu u roku koji mu je određen pravosnažnom odlukom, povjerilac ga može pozvati da je ispuni u naknadnom primjerenom roku i izjaviti da, po isteku tog roka, neće primiti ispunjenje, nego će tražiti naknadu štete zbog neispunjenja.

(2) Po isteku naknadnog roka, povjerilac može zahtijevati samo naknadu štete zbog neispunjenja.

Sudski penali

Član 294.

(1) Kad dužnik ne izvrši o roku neku svoju nenovčanu obavezu, utvrđenu pravosnažnom odlukom, sud može, na traženje povjerioca, odrediti dužniku naknadni primjereni rok i izreći, a u cilju uticanja na dužnika i nezavisno od svake štete, da će dužnik, ako ne izvrši svoju obavezu u tom roku, biti dužan isplatiti povjeriocu izvjesnu svotu novca za svaki dan zadocnjenja ili za koju drugu jedinicu vremena, počev od isteka tog roka.

(2) Kad dužnik naknadno ispuni obavezu, sud može smanjiti tako određenu svotu, vodeći računa o svrsi zbog koje je naredio njeno plaćanje.

GLAVA IV.
PRESTANAK OBAVEZA
ODJELJAK 1.
OPŠTE PRAVILO

Član 295. ▣

- (1) Obaveza prestaje kad se ispuni, kao i u drugim, zakonom određenim, slučajevima.
- (2) Prestankom glavne obaveze gase se jemstvo, zaloga i druga sporedna prava.

ODJELJAK 2.

Ispunjenje

Odsjek 1.

OPŠTA PRAVILA O ISPUNJENJU
I - KO MOŽE ISPUNITI I TROŠKOVI ISPUNJENJA
Ispunjenje od strane dužnika ili trećeg lica

Član 296. ▣

- (1) Obavezu može ispuniti ne samo dužnik nego i treće lice.
- (2) Povjerilac je dužan primiti ispunjenje od svakog lica koje ima neki pravni interes da obaveza bude ispunjena, čak i kad se dužnik protivi tom ispunjenju.
- (3) Povjerilac je dužan primiti ispunjenje od trećeg lica ako je dužnik sa tim saglasan, izuzev kad, prema ugovoru ili prirodi same obaveze, ovu treba da ispuni dužnik lično.
- (4) Povjerilac može primiti ispunjenje od trećeg lica bez dužnikovog znanja, pa i u slučaju kad ga je dužnik obavijestio da ne pristaje da treći ispuni njegovu obavezu.
- (5) Ali, ako mu je dužnik ponudio da sam ispuni odmah svoju obavezu, povjerilac ne može primiti ispunjenje od trećeg lica.

Ispunjenje poslovno nesposobnog

Član 297. ▣

- (1) I poslovno nesposobni dužnik može pravovaljano ispuniti obavezu ako je postojanje obaveze nesumnjivo i ako je dospio rok za njeno ispunjenje.
- (2) Ali se može osporiti ispunjenje ako je takvo lice isplatilo zastarjeli dug ili dug koji potiče iz igre ili opklade.

Troškovi ispunjenja

Član 298. ▣

Troškove ispunjenja snosi dužnik, ukoliko ih nije prouzrokovao povjerilac.

II - ISPUNJENJE SA SUBROGACIJOM
Ispunjenje sa prelaskom prava na ispunioca (subrogacija)

Član 299.

- (1) U slučaju ispunjenja tuđe obaveze, svaki ispunilac može ugovoriti sa povjeriocem, prije ispunjenja ili prilikom ispunjenja, da ispunjeno potraživanje pređe na njega sa svima ili samo sa nekim sporednim pravima.

(2) Povjeriočeva prava mogu preći na ispunioca i na osnovu ugovora između dužnika i ispunioca, zaključenog prije ispunjenja.

(3) U ovim slučajevima, subrogacija ispunioca u prava povjerioca nastaje u času ispunjenja.

Zakonska subrogacija

Član 300.

Kad obavezu ispuni lice koje ima neki pravni interes u tome, na njega prelazi, po samom zakonu, u času ispunjenja, povjeriočevo potraživanje sa svim sporednim stvarima.

Subrogacija u slučaju djelimičnog ispunjenja

Član 301.⊕

(1) U slučaju djelimičnog ispunjenja povjeriočevog potraživanja, na ispunioca prelaze sporedna prava kojima je obezbijeđeno ispunjenje tog potraživanja samo ukoliko nisu potrebna za ispunjenje ostatka povjeriočevog potraživanja.

(2) Ali povjerilac i ispunilac mogu ugovoriti da će koristiti garancije srazmjerno svojim potraživanjima, a mogu ugovoriti i da će ispunilac imati pravo prvenstva naplate.

Dokazi i sredstva obezbjeđenja

Član 302.⊕

(1) Povjerilac je dužan predati ispuniocu sredstva kojima se potraživanje dokazuje ili obezbjeđuje.

(2) Izuzetno, povjerilac može predati ispuniocu stvar koju je primio u zalogu od dužnika ili nekog drugog samo ako zalagodavac pristane na to, inače, ona ostaje kod povjerioca da je drži i čuva za račun ispunioca.

Koliko se može zahtijevati od dužnika

Član 303.⊕

Ispunilac na koga je prešlo potraživanje ne može zahtijevati od dužnika više nego što je isplatio povjeriocu.

Isključenje odgovornosti povjerioca za postojanje i naplativost potraživanja

Član 304.

(1) Povjerilac koji je primio ispunjenje od trećeg lica ne odgovara za postojanje i naplativost potraživanja u vrijeme ispunjenja.

(2) Ovim se ne isključuje primjena pravila o sticanju bez osnova.

III - KOME SE VRŠI ISPUNJENJE

Ovlašćeno lice

Član 305.⊕

(1) Ispunjenje mora biti izvršeno povjeriocu ili licu određenom zakonom, sudskom odlukom, ugovorom između povjerioca i dužnika ili od strane samog povjerioca.

(2) Ispunjenje je punovažno i kad je izvršeno trećem licu, ako ga je povjerilac naknadno odobrio ili ako

se njime koristio.

Ispunjenje poslovno nesposobnom povjeriocu

Član 306.

(1) Ispunjenje izvršeno poslovno nesposobnom povjeriocu oslobađa dužnika samo ukoliko je bilo korisno za povjerioca ili se predmet ispunjenja još nalazi kod njega.

(2) Poslovno nesposoban povjerilac može odobriti, pošto postane poslovno sposoban, ispunjenje koje je primio u vrijeme svoje poslovne nesposobnosti.

IV - PREDMET ISPUNJENJA

Sadržina obaveze

Član 307.▣

(1) Ispunjenje se sastoji u izvršenju onoga što čini sadržinu obaveze, te niti je dužnik može ispuniti nekim drugim niti povjerilac može zahtijevati nešto drugo.

(2) Nema punovažnog ispunjenja ako ono što je dužnik predao kao dugovanu stvar i povjerilac kao takvu primio to uistinu nije i povjerilac ima pravo da vrati ono što mu je predato i da zahtijeva dugovanu stvar.

Zamjena ispunjenja

Član 308.▣

(1) Obaveza prestaje ako povjerilac u sporazumu sa dužnikom primi nešto drugo umjesto onoga što mu se duguje.

(2) U tom slučaju dužnik odgovara isto kao prodavac za materijalne i pravne nedostatke stvari date umjesto onoga što je dugovao.

(3) Ali, povjerilac umjesto zahtjeva po osnovu odgovornosti dužnika za materijalne ili pravne nedostatke stvari, može zahtijevati od dužnika, ali ne više od jemca, ispunjenje prvobitnog potraživanja i naknadu štete.

Predaja radi prodaje

Član 309.▣

Ako je dužnik predao povjeriocu neku stvar ili koje drugo pravo da ih proda i da iz postignutog iznosa naplati svoje potraživanje, a ostatak mu preda, obaveza prestaje tek kad se povjerilac naplati iz postignutog iznosa.

Djelimično ispunjenje

Član 310.

(1) Povjerilac nije dužan primiti djelimično ispunjenje, osim ako priroda obaveze drukčije ne nalaže.

(2) Ali je povjerilac dužan primiti djelimično ispunjenje novčane obaveze, osim ako ima poseban interes da ga odbije.

Obaveza davanja stvari određenih po rodu

Član 311.⊕

- (1) Ako su stvari određene samo po rodu, dužnik je dužan dati stvari srednje kakvoće.
- (2) Ali ako mu je bila poznata namjena stvari, dužan je dati stvari odgovarajuće kakvoće.

V - URAČUNAVANJE ISPUNJENJA Red uračunavanja

Član 312.⊕

(1) Kad između istih lica postoji više istorodnih obaveza, pa ono što dužnik ispuni nije dovoljno da bi se mogle namiriti sve, onda se, ako o tome ne postoji sporazum povjerioca i dužnika, uračunavanje vrši onim redom koji odredi dužnik najkasnije prilikom ispunjenja.

(2) Kad nema dužnikove izjave o uračunavanju, obaveze se namiruju redom kako je koja dospjela za ispunjenje.

(3) Ako je više obaveza istovremeno dospjelo, prvo se namiruju one koje su najmanje obezbijeđene, a kad su sve podjednako obezbijeđene, prvo se namiruju one koje su dužniku na najvećem teretu.

(4) Ako su u svemu naprijed rečenom obaveze jednake, namiruju se redom kako su nastale, a ako su istovremeno nastale, ono što je dato na ime ispunjenja raspoređuje se na sve obaveze srazmjerno njihovim iznosima.

Uračunavanje kamata i troškova

Član 313.⊕

Ako dužnik pored glavnice duuguje i kamate i troškove, uračunavanje se vrši tako što se prvo otplaćuju troškovi, zatim kamate i najzad glavnica.

VI - VRIJEME ISPUNJENJA Kad rok nije određen

Član 314.⊕

Ako rok nije određen, a svrha posla, priroda obaveze i ostale okolnosti ne zahtijevaju izvjestan rok za ispunjenje, povjerilac može zahtijevati odmah ispunjenje obaveze, a dužnik sa svoje strane može zahtijevati od povjerioca da odmah primi ispunjenje.

Ispunjenje prije roka

Član 315.⊕

(1) Kad je rok ugovoren isključivo u interesu dužnika, on ima pravo ispuniti obavezu i prije ugovorenog roka, ali je dužan obavijestiti povjerioca o svojoj namjeri i paziti da to ne bude u ne vrijeme.

(2) U ostalim slučajevima, kad dužnik ponudi ispunjenje prije roka, povjerilac može odbiti ispunjenje, a može ga i primiti i zadržati pravo na naknadu štete, ako o tome bez odlaganja obavijesti dužnika.

Pravo povjerioca da zahtijeva ispunjenje prije roka

Član 316.⊕

Povjerilac ima pravo zahtijevati ispunjenje prije roka ako mu dužnik nije dao obećano obezbjeđenje ili ako, na njegov zahtjev, nije dopunio obezbjeđenje smanjeno bez njegove krivice, kao i kad je rok ugovoren isključivo u njegovom interesu.

Kad je određivanje roka ostavljeno jednoj strani

Član 317.⊕

Kad je određivanje vremena ispunjenja ostavljeno na volju povjerioca ili dužnika, druga strana može, ako ovlašćenik ne odredi rok ni poslije opomene, zahtijevati od suda da odredi primjeren rok za ispunjenje.

Novčana obaveza

Član 318.⊕

(1) Ako se plaćanje vrši posredstvom banke ili druge organizacije kod koje se vodi račun povjerioca, smatraće se, ukoliko ugovorne strane nisu drukčije odredile, da je dug izmiren kada banci, odnosno organizaciji kod koje se vodi račun, stigne novčana doznaka u korist povjerioca ili nalog (virman) dužnikove banke, odnosno organizacije da odobri računu povjerioca iznos označen u nalogu.

(2) Ako je ugovorom predviđeno plaćanje preko pošte, pretpostavlja se da su se stranke saglasile da je uplatom dužnog iznosa pošti dužnik izmirio svoju obavezu prema povjeriocu, a ako ovakav način plaćanja nije ugovoren, dug je izmiren kad povjerilac primi novčanu doznaku.

(3) Ako je posebnim propisom ili ugovorom predviđeno plaćanje čekovnom uplatnicom na određeni račun, pretpostavlja se da su se strane saglasile da je isplata izvršena onda kad dužnik uplati dužni iznos čekovnom uplatnicom u korist označenog računa.

VII - MJESTO ISPUNJENJA

Opšta pravila

Član 319.⊕

(1) Dužnik je dužan ispuniti obavezu, a povjerilac primiti ispunjenje u mjestu određenom pravnim poslom ili zakonom.

(2) Kad mjesto ispunjenja nije određeno, a ne može se odrediti ni po svrsi posla, prirodi obaveze ili ostalim okolnostima, ispunjenje obaveze vrši se u mjestu u kome je dužnik u vrijeme nastanka obaveze imao svoje sjedište, odnosno prebivalište, a u nedostatku prebivališta, svoje boravište.

(3) Ali, ako je dužnik pravno lice koje ima više jedinica u raznim mjestima, kao mjesto ispunjenja smatra se sjedište jedinice koja treba da izvrši radnje neophodne za ispunjenje obaveze, ako je povjeriocu ta okolnost pri zaključenju ugovora bila poznata ili morala biti poznata.

Mjesto ispunjenja novčanih obaveza

Član 320.⊕

(1) Novčane obaveze ispunjavaju se u mjestu u kome povjerilac ima sjedište, odnosno prebivalište, a u nedostatku prebivališta, boravište.

(2) Ako se plaćanje vrši virmanom, novčane obaveze se ispunjavaju u sjedištu organizacije kod koje se vode povjeriočeva novčana sredstva.

(3) Ako je povjerilac promijenio mjesto u kome je imao svoje sjedište, odnosno prebivalište u vrijeme kad je obaveza nastala, te su zbog toga povećani troškovi ispunjenja, to povećanje pada na teret

povjerioca.

VIII - PRIZNANICA

Pretpostavke u vezi sa priznanicom

Član 321.

(1) Ko ispuni obavezu potpuno ili djelimično, ima pravo zahtijevati da mu povjerilac o tome izda priznanicu o svom trošku.

(2) Dužnik koji je novčanu obavezu isplatio preko banke ili pošte, može zahtijevati da mu povjerilac izda priznanicu, samo ako za to ima opravdan razlog.

(3) Ako je izdata priznanica da je potpuno isplaćena glavnica, pretpostavlja se da su isplaćene i kamate i sudski i drugi troškovi, ako ih je bilo.

(4) Isto tako, ako dužnik povremenih davanja, kao što su zakupnine, i drugih potraživanja koja se povremeno obračunavaju, kao što su ona koja nastaju utroškom električne energije ili vode, ili upotrebom telefona, ima priznanicu da je isplatio docnije dospjelo potraživanje, pretpostavlja se da je isplatio i ona koja su ranije dospjela.

Odbijanje izdavanja priznanica

Član 322.⊕

Ako povjerilac odbije da izda priznanicu, dužnik može položiti kod suda predmet svoje obaveze.

IX - VRAĆANJE OBVEZNICE

Član 323.

(1) Kad potpuno ispuni svoju obavezu, dužnik može, pored priznanice, zahtijevati od povjerioca da mu vrati obveznicu.

(2) Kad povjerilac ne može da vrati obveznicu, dužnik ima pravo zahtijevati da mu povjerilac izda javno ovjerenu ispravu da je obaveza prestala.

(3) Ako je dužniku vraćena obveznica, pretpostavlja se da je obaveza potpuno ispunjena.

(4) Dužnik koji je ispunio obavezu samo djelimično, ima pravo zahtijevati da se to ispunjenje zabilježi na obveznici.

Odsjek 2.

DOCNJA

I - DOCNJA DUŽNIKA

Kad dužnik dolazi u docnju

Član 324.⊕

(1) Dužnik dolazi u docnju kad ne ispuni obavezu u roku određenom za ispunjenje.

(2) Ako rok za ispunjenje nije određen, dužnik dolazi u docnju kad ga povjerilac pozove da ispuni obavezu, usmeno ili pismeno, vansudskom opomenom ili započinjanjem nekog postupka čija je svrha da se postigne ispunjenje obaveze.

II - DOCNJA POVJERIOCA

Kad povjerilac dolazi u docnju

Član 325. ▣

(1) Povjerilac dolazi u docnju ako bez osnovanog razloga odbije da primi ispunjenje ili ga svojim ponašanjem spriječi.

(2) Povjerilac dolazi u docnju i kad je spreman da primi ispunjenje dužnikove istovremene obaveze, ali ne nudi ispunjenje svoje dospjele obaveze.

(3) Povjerilac ne dolazi u docnju ako dokaže da u vrijeme ponude ispunjenja, ili u vrijeme određeno za ispunjenje, dužnik nije bio u mogućnosti da svoju obavezu ispuni.

Dejstva povjeriočeve docnje

Član 326. ▣

(1) Dolaskom povjerioca u docnju, prestaje docnja dužnika i na povjerioca prelazi rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari.

(2) Od dana povjeriočeve docnje prestaje teći kamata.

(3) Povjerilac u docnji dužan je naknaditi dužniku štetu nastalu usljed docnje za koju odgovara, kao i troškove oko daljeg čuvanja stvari.

Odsjek 3.

POLAGANJE I PRODAJA DUGOVANE STVARI

Polaganje kod suda

Član 327.

(1) Kad je povjerilac u docnji ili je nepoznat, ili kad je neizvjesno ko je povjerilac ili gdje se nalazi, ili kad je povjerilac poslovno nesposoban a nema zastupnika, može dužnik položiti dugovanu stvar kod suda za povjerioca.

(2) Isto pravo imaju i treća lica koja su pravno zainteresovana da obaveza bude ispunjena.

(3) O izvršenom polaganju dužnik je dužan izvijestiti povjerioca ako zna za njega i za njegovo boravište.

Kod kog suda se vrši polaganje

Član 328.

(1) Polaganje se vrši kod stvarno nadležnog suda u mjestu ispunjenja, osim ako razlozi ekonomičnosti ili priroda posla zahtijevaju da se polaganje izvrši u mjestu gdje se stvar nalazi.

(2) Svaki drugi stvarno nadležni sud mora primati stvar u depozit, a dužnik je dužan dati naknadu povjeriocu ako je ovaj polaganjem kod drugog suda pretrpio štetu.

Predaja na čuvanje kod drugog lica

Član 329. ▣

(1) Kad je predmet obaveze neka stvar koja se ne može čuvati u sudskom depozitu, dužnik može zahtijevati od suda da odredi lice kome će predati stvar da je čuva o trošku i za račun povjerioca.

(2) U slučaju obaveze iz ugovora u privredi, predaja takve stvari javnom skladištu na čuvanje, za račun povjerioca, proizvodi dejstvo polaganja kod suda.

(3) O izvršenoj predaji na čuvanje dužnik je dužan obavijestiti povjerioca.

Uzimanje položene stvari natrag

Član 330.

(1) Dužnik može uzeti natrag položenu stvar.

(2) O uzimanju stvari dužnik je dužan obavijestiti povjerioca.

(3) Pravo dužnika da uzme položenu stvar prestaje kad dužnik izjavi sudu da se odriče tog prava, kad povjerilac izjavi da prima položenu stvar, kao i kad bude utvrđeno pravosnažnom odlukom da polaganje ispunjava uslove urednog ispunjenja.

Dejstvo polaganja

Član 331.

(1) Polaganjem dugovane stvari dužnik se oslobađa obaveze u času kad je izvršio polaganje.

(2) Ako je dužnik bio u docnji, njegova docnja prestaje.

(3) Od časa kada je stvar položena, rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari prelazi na povjerioca.

(4) Od dana polaganja prestaje teći kamata.

(5) Ako dužnik uzme natrag položenu stvar, smatraće se kao da nije bilo polaganja, a njegovi sadužnici i jemci ostaju u obavezi.

Troškovi polaganja

Član 332.

Troškove punovažnog i neopozvanog polaganja snosi povjerilac ukoliko prelaze troškove ispunjenja koje je dužan snositi dužnik.

Prodaja umjesto polaganja stvari

Član 333. ▣

(1) Ako je stvar nepodesna za čuvanje ili ako su za njeno čuvanje ili za njeno održavanje potrebni troškovi nesrazmjerni sa njenom vrijednošću, dužnik je može prodati na javnoj prodaji u mjestu određenom za ispunjenje ili nekom drugom mjestu ako je to u interesu povjerioca, a postignuti iznos, po odbitku troškova prodaje, položiti kod suda tog mjesta.

(2) Ako stvar ima tekuću cijenu ili ako je male vrijednosti, u poređenju sa troškovima javne prodaje, dužnik je može prodati iz slobodne ruke.

(3) Ako je stvar takva da može brzo propasti ili se pokvariti, dužnik je dužan prodati je bez odlaganja na najpogodniji način.

(4) U svakom slučaju, dužnik je dužan obavijestiti povjerioca o namjeravanoj prodaji kad god je to moguće, a po izvršenoj prodaji, o postignutoj cijeni i njenom polaganju kod suda.

Predavanje stvari povjeriocu

Član 334.

Sud će predati povjeriocu položenu stvar pod uslovima koje je dužnik postavio.

Prodaja radi pokrića troškova čuvanja

Član 335.

(1) Ako troškovi čuvanja ne budu isplaćeni u razumnom roku, sud će, na traženje čuvara, narediti da se stvar proda i odrediti način prodaje.

(2) Od iznosa dobijenog prodajom odbiće se troškovi prodaje i troškovi čuvanja, a ostatak položiti kod suda za povjerioca.

PREBIJANJE (KOMPENZACIJA)

Opšti uslovi

Član 336. ▣

Dužnik može prebiti potraživanje koje ima prema povjeriocu sa onim što ovaj potražuje od njega ako oba potraživanja glase na novac ili druge zamjenljive stvari istog roda i iste kakvoće i ako su oba dospjela.

Izjava o prebijanju

Član 337. ▣

(1) Prebijanje ne nastaje čim se steknu uslovi za to, nego je potrebno da jedna strana izjavi drugoj da vrši prebijanje.

(2) Poslije izjave o prebijanju smatra se da je prebijanje nastalo onog časa kada su se stekli uslovi za to.

Odsustvo uzajamnosti

Član 338.

(1) Dužnik ne može izvršiti prebijanje onoga što duguje povjeriocu sa onim što povjerilac duguje njegovom jemcu.

(2) Ali jemac može izvršiti prebijanje dužnikove obaveze prema povjeriocu sa dužnikovim potraživanjem od povjerioca.

(3) Ko je dao svoju stvar u zalog za tuđu obavezu, može zahtijevati od povjerioca da mu vrati založenu stvar kad se ispune uslovi za prestanak te obaveze prebijanjem, kao i kad povjerilac propusti svojom krivicom da izvrši prebijanje.

Zastarjelo potraživanje

Član 339. ▣

(1) Dug se može prebiti sa zastarjelim potraživanjem samo ako ono još nije bilo zastarjelo u času kad su se stekli uslovi za prebijanje.

(2) Ako su uslovi za prebijanje nastali pošto je jedno od potraživanja zastarjelo, prebijanje ne nastaje ako je dužnik zastarjelog potraživanja istakao prigovor zastarjelosti.

Prebijanje sa ustupljenim potraživanjem

Član 340.

(1) Dužnik ustupljenog potraživanja može prebiti prijemniku ona svoja potraživanja koja je do obavještenja o ustupanju mogao prebiti ustupiocu.

(2) On mu može prebiti i ona svoja potraživanja od ustupioca koja je stekao prije obavještenja o ustupanju, a čiji rok za ispunjenje nije bio dospio u času kada je obaviješten o ustupanju, ali samo ako taj rok pada prije roka za ispunjenje ustupljenog potraživanja ili u isto vrijeme.

(3) Dužnik koji je bez rezerve izjavio prijemniku da pristaje na ustupanje, ne može mu više prebiti nikakvo svoje potraživanje od ustupioca.

(4) Ako je ustupljeno potraživanje upisano u javne knjige, dužnik može izvršiti prebijanje prijemniku samo ako je njegovo potraživanje upisano kod ustupljenog potraživanja ili ako je prijemnik izvlešten prilikom ustupanja o postojanju tog potraživanja.

Slučajevi kad je prebijanje isključeno

Član 341.✚

Ne može prestati prebijanjem:

- 1) potraživanje koje se ne može zaplijeniti;
- 2) potraživanje stvari ili vrijednosti stvari koje su dužniku bile date na čuvanje ili na posudbu, ili koje je dužnik uzeo bespravno, ili ih bespravno zadržao;
- 3) potraživanje nastalo namjernim prouzrokoivanjem štete;
- 4) potraživanje naknade štete pričinjenje oštećenjem zdravlja ili prouzrokoivanjem smrti;
- 5) potraživanje koje potiče iz zakonske obaveze izdržavanja.

Zabrana na potraživanju druge strane

Član 342.

Dužnik ne može vršiti prebijanje ako je njegovo potraživanje dospjelo tek pošto je neko treći stavio zabranu na povjeriočevo potraživanje prema njemu.

Uračunavanje prebijanjem

Član 343.

Kad između dva lica postoji više obaveza koje mogu prestati prebijanjem, prebijanje se vrši po pravilima koja važe za uračunavanje ispunjenja.

Odsjek 2. OTPUŠTANJE DUGA Sporazum

Član 344.✚

(1) Obaveza prestaje kad povjerilac izjavi dužniku da neće tražiti njeno ispunjenje i dužnik se sa tim saglasi.

(2) Za punovažnost ovog sporazuma nije potrebno da bude zaključen u formi u kojoj je zaključen posao iz koga je obaveza nastala.

Odricanje od sredstava obezbjeđenja

Član 345.

Vraćanje zaloge i odricanje od drugih sredstava kojima je bilo obezbijeđeno ispunjenje obaveze, ne znači povjeriočevo odricanje od prava da traži njeno ispunjenje.

Otpuštanje duga jemcu

Član 346.

(1) Otpuštanje duga jemcu ne oslobađa glavnog dužnika, a otpuštanje duga glavnom dužniku oslobađa jemca.

(2) Kad ima više jemaca, pa povjerilac oslobodi jednog od njih, ostali ostaju u obavezi, ali se njihova obaveza smanjuje za dio koji otpada na oslobođenog jemca.

Opšte otpuštanje dugova

Član 347.✚

Opšte otpuštanje dugova gasi sva povjeriočeva potraživanja prema dužniku, izuzev onih za koja povjerilac nije znao da postoje u času kad je otpuštanje izvršeno.

Odsjek 3. PRENOV (NOVACIJA) Uslovi

Član 348.✚

(1) Obaveza prestaje ako se povjerilac i dužnik saglase da postojeću obavezu zamijene novom i ako nova obaveza ima različit predmet ili različit pravni osnov.

(2) Sporazum povjerioca i dužnika kojim se mijenja ili dodaje odredba o roku, o mjestu ili o načinu ispunjenja, zatim naknadni sporazum o kamati, ugovornoj kazni, obezbjeđenju ispunjenja ili o kojoj drugoj sporednoj odredbi, kao i sporazum o izdavanju nove isprave o dugu, ne smatraju se prenovom.

(3) Izdavanje mjenice ili čeka zbog neke ranije obaveze ne smatra se prenovom, izuzev kad je to ugovoreno.

Volja da se izvrši prenov

Član 349.

Prenov se ne pretpostavlja, te, ako strane nisu izrazile namjeru da ugase postojeću obavezu kad su stvarale novu, ranija obaveza ne prestaje, već postoji i dalje pored nove.

Dejstva prenova

Član 350.

(1) Ugovorom o prenovu ranija obaveza prestaje i nova nastaje.

(2) Sa ranijom obavezom prestaju i zaloga i jemstvo, izuzev ako je sa jemcem ili zalogodavcem drukčije ugovoreno.

(3) Isto važi i za ostala sporedna prava koja su bila vezana za raniju obavezu.

Nedostatak ranije obaveze

Član 351.

- (1) Prenov je bez dejstva ako je ranija obaveza bila ništava ili već ugašena.
- (2) Ako je ranija obaveza bila samo rušljiva, prenov je punovažan ako je dužnik znao za nedostatak ranije obaveze.

Dejstvo poništenja

Član 352.

Kada je ugovor o prenovu poništen, smatra se da nije ni bilo prenova i da ranija obaveza nije ni prestala postojati.

Odsjek 4.

SJEDINJENJE (KONFUZIJA)

Član 353.

- (1) Obaveza prestaje sjedinjenjem kad jedno isto lice postane i povjerilac i dužnik.
- (2) Kad jemac postane povjerilac, obaveza glavnog dužnika ne prestaje.
- (3) Obaveza upisana u javnoj knjizi prestaje sjedinjenjem tek kad se izvrši upis brisanja.

Odsjek 5.

NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA

Prestanak obaveze zbog nemogućnosti ispunjenja

Član 354. ▣

- (1) Obaveza prestaje kad njeno ispunjenje postane nemoguće, usljed okolnosti zbog kojih dužnik ne odgovara.
- (2) Dužnik treba da dokaže okolnosti koje isključuju njegovu odgovornost.

Kad su predmet obaveze stvari određene po rodu

Član 355. ▣

- (1) Ako su predmet obaveze stvari određene po rodu, obaveza ne prestaje čak i kad sve što dužnik ima od takvih stvari propadne usljed okolnosti za koje on ne odgovara.
- (2) Ali, kad su predmet obaveza stvari određene po rodu koje se imaju uzeti iz određene mase tih stvari, obaveza prestaje kad propadne cijela ta masa.

Ustupanje prava prema trećem odgovornom za nemogućnost ispunjenja

Član 356.

Dužnik određene stvari koji je oslobođen svoje obaveze usljed nemogućnosti ispunjenja dužan je ustupiti povjeriocu pravo koje bi imao prema trećem licu zbog nastale nemogućnosti.

Odsjek 6.
PROTEK VREMENA, OTKAZ
Rok u trajnom dugovinskom odnosu

Član 357. ▣

Trajni dugovinski odnos sa određenim rokom trajanja prestaje kad rok istekne, izuzev kad je ugovoreno ili zakonom određeno da se poslije isteka roka dugovinski odnos produžava za neodređeno vrijeme ako ne bude blagovremeno otkazan.

Otkaz trajnog dugovinskog odnosa

Član 358. ▣

- (1) Ako vrijeme trajanja dugovinskog odnosa nije određeno, svaka strana može ga prekinuti otkazom.
- (2) Otkaz mora biti dostavljen drugoj strani.
- (3) Otkaz se može dati u svako doba, samo ne u ne vrijeme.
- (4) Otkazni dugovinski odnos prestaje kada istekne otkazni rok određen ugovorom, a ako takav rok nije određen ugovorom, odnos prestaje po isteku roka određenog zakonom ili običajem, odnosno istekom primjerenog roka.
- (5) Strane mogu ugovoriti da će njihov dugovinski odnos prestati samim dostavljanjem otkaza, ako za određeni slučaj zakon ne naređuje što drugo.
- (6) Povjerilac ima pravo da zahtijeva od dužnika ono što je dospjelo prije nego što je obaveza prestala protekom roka ili otkazom.

Odsjek 7.
SMRT

Član 359.

Smrcu dužnika ili povjerioca prestaje obaveza samo ako je nastala s obzirom na lične osobine koje od ugovornih strana ili lične sposobnosti dužnika.

ODJELJAK 4.
Zastarjelost
Odsjek 1.
OPŠTE ODREDBE
Opšte pravilo

Član 360. ▣

- (1) Zastarjelošću prestaje pravo zahtijevati ispunjenje obaveze.
- (2) Zastarjelost nastupa kad protekne zakonom određeno vrijeme u kome je povjerilac mogao zahtijevati ispunjenje obaveze.
- (3) Sud se ne može obzirirati na zastarjelost ako se dužnik nije na nju pozvao.

Kad zastarjelost počinje teći

Član 361. ▣

- (1) Zastarjelost počinje teći prvog dana poslije dana kad je povjerilac imao pravo da zahtijeva ispunjenje obaveze ako zakonom za pojedine slučajeve nije što drugo propisano.

(2) Ako se obaveza sastoji u tome da se nešto ne učini, da se propusti ili trpi, zastarjelost počinje teći prvog dana poslije dana kad je dužnik postupio protivno obavezi.

Nastupanje zastarjelosti

Član 362.

Zastarjelost nastupa kad istekne posljednji dan zakonom određenog vremena.

Uračunavanje vremena prethodnika

Član 363.

U vrijeme zastarjelosti računa se i vrijeme koje je proteklo u korist dužnikovih prethodnika.

Zabrana promjene roka zastarjelosti

Član 364.✚

(1) Pravnim poslom ne može se odrediti duže ili kraće vrijeme zastarjelosti od onog vremena koje je određeno zakonom.

(2) Pravnim poslom ne može se odrediti da zastarjelost neće teći za neko vrijeme.

Odricanje od zastarjelosti

Član 365.✚

Dužnik se ne može odreći zastarjelosti prije nego što protekne vrijeme određeno za zastarjelost.

Pismeno priznanje i obezbjeđenje zastarjele obaveze

Član 366.✚

(1) Pismeno priznanje zastarjele obaveze smatra se kao odricanje od zastarjelosti.

(2) Isto dejstvo ima davanje zaloge ili kog drugog obezbjeđenja za zastarjelo potraživanje.

Dejstvo ispunjenja zastarjele obaveze

Član 367.✚

Ako dužnik ispuni zastarjelu obavezu, nema pravo zahtijevati da mu se vrati ono što je dao, čak i ako nije znao da je obaveza zastarjela.

Povjerilac čije je potraživanje obezbijeđeno

Član 368.

(1) Kad protekne vrijeme zastarjelosti, povjerilac čije je potraživanje obezbijeđeno zalogom ili hipotekom može se namiriti samo iz opterećene stvari, ako je drži u rukama ili ako je njegovo pravo upisano u javnoj knjizi.

(2) Međutim, zastarjela potraživanja kamata i drugih povremenih davanja ne mogu se namiriti ni iz opterećene stvari.

Sporedna potraživanja

Član 369.⊕

Kad zastari glavno potraživanje, zastarjela su i sporedna potraživanja, kao što su potraživanja kamata, plodova, troškova, ugovorne kazne.

Kada se primjenjuju pravila o zastarjelosti

Član 370.

Pravila o zastarjelosti ne primjenjuju se u slučajevima kada su u zakonu određeni rokovi u kojima treba da se podigne tužba ili da se izvrši određena radnja pod prijetnjom gubitka prava.

Odsjek 2.

VRIJEME POTREBNO ZA ZASTARJELOST

Opšti rok zastarjelosti

Član 371.⊕

Potraživanja zastarijevaju za deset godina ako zakonom nije određen neki drugi rok zastarjelosti.

Povremena potraživanja

Član 372.⊕

(1) Potraživanja povremenih davanja koja dospijevaju godišnje ili u kraćim određenim razmacima vremena (povremena potraživanja), pa bilo da se radi o sporednim povremenim potraživanjima, kao što je potraživanje kamata, bilo da se radi o takvim povremenim potraživanjima u kojima se iscrpljuje samo pravo, kao što je potraživanje izdržavanja, zastarijevaju za tri godine od dospelosti svakog pojedinog davanja.

(2) Isto važi za anuitete kojima se u jednakim, unaprijed određenim, povremenim iznosima otplaćuju glavnica i kamate, ali ne važi za otplate u obrocima i druga djelimična ispunjenja.

Zastarjelost samog prava

Član 373.⊕

(1) Samo pravo iz koga proističu povremena potraživanja zastarijeva za pet godina, računajući od dospelosti najstarijeg neispunjenog potraživanja poslije koga dužnik nije vršio davanja.

(2) Kad zastari pravo iz koga proističu povremena potraživanja, povjerilac gubi pravo ne samo da zahtijeva buduća povremena davanja nego i povremena davanja koja su dospjela prije ove zastarjelosti.

(3) Ne može zastariti pravo na izdržavanje određeno zakonom.

Međusobna potraživanja iz ugovora o prometu robe i usluga

Član 374.⊕

(1) Međusobna potraživanja pravnih lica iz ugovora o prometu robe i usluga, kao i potraživanja naknade za izdatke učinjene u vezi s tim ugovorima, zastarijevaju za tri godine.

(2) Zastarijevanje teče odvojeno za svaku isporuku robe, izvršeni rad ili uslugu.

Potraživanje zakupnine

Član 375.

Potraživanje zakupnine, bilo da je određeno da se plaća povremeno bilo u jednom ukupnom iznosu, zastarijeva za tri godine.

Potraživanje naknade štete

Član 376.⊕

(1) Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kad je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.

(2) U svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kad je šteta nastala.

(3) Potraživanje naknade štete, nastale povredom ugovorne obaveze, zastarijeva za vrijeme određeno za zastarjelost te obaveze.

Potraživanje naknade štete prouzrokovane krivičnim djelom

Član 377.⊕

(1) Kad je šteta prouzrokovana krivičnim djelom, a za krivično gonjenje je predviđen duži rok zastarjelosti, zahtjev za naknadu štete prema odgovornom licu zastarijeva kad istekne vrijeme određeno za zastarjelost krivičnog gonjenja.

(2) Prekid zastarijevanja krivičnog gonjenja povlači za sobom i prekid zastarijevanja zahtjeva za naknadu štete.

(3) Isto važi i za zastoj zastarijevanja.

Jednogodišnji rok zastarjelosti

Član 378.⊕

(1) Zastarijevaju za jednu godinu:

1) potraživanje naknade za isporučenu električnu i toplotnu energiju, plin, vodu, za dimnjačarske usluge i za održavanje čistoće, kada je isporuka, odnosno usluga izvršena za potrebe domaćinstva;

2) potraživanje radio-stanice i radio-televizijske stanice za upotrebu radio- prijemnika i televizijskog prijemnika;

3) potraživanje pošte, telegrafa i telefona za upotrebu telefona i poštanskih pregradaka, kao i druga njihova potraživanja koja se naplaćuju u tromjesečnim ili kraćim rokovima;

4) potraživanje pretplate na povremene publikacije, računajući od isteka vremena za koje je publikacija naručena.

(2) Zastarijevanje teče iako su isporuke ili usluge produžene.

Potraživanja utvrđena pred sudom ili drugim nadležnim organima

Član 379.⊕

(1) Sva potraživanja koja su utvrđena pravnosnažnom sudskom odlukom ili odlukom drugog nadležnog organa, ili poravnanjem pred sudom ili drugim nadležnim organom, zastarijevaju za deset godina, pa i ona za koja zakon, inače, predviđa kraći rok zastarjelosti.

(2) Međutim, sva povremena potraživanja koja proističu iz takvih odluka ili poravnanja i dospijevaju

ubuduće, zastarijevaju u roku predviđenom za zastarijelost povremenih potraživanja.

Rokovi zastarijelosti kod ugovora o osiguranju

Član 380. ▣

(1) Potraživanja ugovarača osiguranja, odnosno trećeg lica iz ugovora o osiguranju života, zastarijevaju za pet, a iz ostalih ugovora o osiguranju za tri godine, računajući od prvog dana poslije proteka kalendarske godine u kojoj je potraživanje nastalo.

(2) Ako zainteresovano lice dokaže da do dana određenog u prethodnom stavu nije znalo da se osigurani slučaj dogodio, zastarijevanje počinje od dana kad je za to saznalo, s tim da u svakom slučaju potraživanje zastarijeva kod osiguranja života za deset, a kod ostalih za pet godina od dana određenog u prethodnom stavu.

(3) Potraživanja osiguravača iz ugovora o osiguranju zastarijevaju za tri godine.

(4) Kad u slučaju osiguranja od odgovornosti trećeg, oštećeno lice zahtijeva naknadu od osiguranika ili je dobije od njega, zastarijevanje osiguranikovog zahtjeva, prema osiguravaču, počinje od dana kada je oštećeno lice tražilo sudskim putem naknadu od osiguranika, odnosno kad ga je osiguranik obeštetio.

(5) Neposredan zahtjev trećeg oštećenog lica prema osiguravaču zastarijeva za isto vrijeme za koje zastarijeva njegov zahtjev prema osiguraniku odgovornom za štetu.

(6) Zastarijevanje potraživanja koje pripada osiguravaču prema trećem licu, odgovornom za nastupanje osiguranog slučaja, počinje teći kad i zastarijevanje potraživanja osiguranika prema tom licu i navršava se u istom roku.

Odsjek 3.

ZASTOJ ZASTARIJEVANJA Potraživanja između određenih lica

Član 381. ▣

Zastarijevanje ne teče:

- 1) između bračnih drugova;
- 2) između roditelja i djece dok traje roditeljsko pravo;
- 3) između štíćenika i njegovog staraoca, kao i organa starateljstva za vrijeme trajanja starateljstva i dok ne budu položeni računi;
- 4) između dva lica koja žive u vanbračnoj zajednici, dok ta zajednica postoji.

Potraživanja određenih lica

Član 382.

Zastarijevanje ne teče:

- 1) za vrijeme mobilizacije, u slučaju neposredne ratne opasnosti ili rata u pogledu potraživanja lica na vojnoj dužnosti;
- 2) u pogledu potraživanja koja imaju lica zaposlena u tuđem domaćinstvu prema poslodavcu ili članovima njegove porodice koji zajedno sa njima žive, sve dok taj radni odnos traje.

Nesavladive prepreke

Član 383. ▣

Zastarijevanje ne teče za sve vrijeme za koje povjeriocu nije bilo moguće, zbog nesavladivih prepreka, da sudskim putem zahtijeva ispunjenje obaveze.

Uticao uzroka zastoja zastarijevanja

Član 384. ▣

(1) Ako zastarijevanje nije moglo početi da teče zbog nekog zakonskog uzroka, ono počinje teći kad taj uzrok prestane.

(2) Ako je zastarijevanje počelo teći prije nego što je nastao uzrok koji je zaustavio njegov dalji tok, ono nastavlja da teče kad prestane taj uzrok, a vrijeme koje je isteklo prije zaustavljanja računa se u zakonom određeni rok za zastarjelost.

Potraživanja prema poslovno nesposobnim licima i njihova potraživanja

Član 385. ▣

(1) Zastarijevanje teče i prema maloljetniku i drugom poslovno nesposobnom licu, bez obzira na to da li imaju zakonskog zastupnika ili ne.

(2) Međutim, zastarjelost potraživanja maloljetnika koji nema zastupnika i drugog poslovno nesposobnog lica bez zastupnika, ne može nastupiti dok ne protekne dvije godine od kad su postala potpuno poslovno sposobna ili od kad su dobila zastupnika.

(3) Ako je za zastarjelost nekog potraživanja određeno vrijeme kraće od dvije godine, a povjerilac je maloljetnik koji nema zastupnika ili neko drugo poslovno nesposobno lice bez zastupnika, zastarijevanje tog potraživanja počinje teći od kad je povjerilac postao poslovno sposoban ili od kad je dobio **zastupnika.**

Potraživanje prema licu na odsluženju vojnog roka

Član 386.

Zastarjelost prema licu koje se nalazi na odsluženju vojnog roka ili na vojnoj vježbi ne može nastupiti dok ne proteknu tri mjeseca od odsluženja vojnog roka ili prestanka vojne vježbe.

Odsjek 4.

PREKID ZASTARIJEVANJA

Priznanje duga

Član 387. ▣

(1) Zastarijevanje se prekida kada dužnik prizna dug.

(2) Priznanje duga može se učiniti ne samo izjavom povjeriocu nego i na posredan način, kao što su davanje otplate, plaćanje kamate, davanje obezbjeđenja.

Podizanje tužbe

Član 388.⊕

Zastarijevanje se prekida podizanjem tužbe i svakom drugom povjeriočevom radnjom preduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom, u cilju utvrđivanja, obezbjeđenja ili ostvarenja potraživanja.

Odustanak, odbacivanje ili odbijanje tužbe

Član 389.⊕

(1) Prekid zastarijevanja, izvršen podizanjem tužbe ili kojom drugom povjeriočevom radnjom, preduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom, u cilju utvrđivanja, obezbjeđenja ili ostvarenja potraživanja, smatra se da nije nastupio ako povjerilac odustane od tužbe ili radnje koju je preduzeo.

(2) Isto tako, smatra se da nije bilo prekida ako povjeriočeva tužba ili zahtjev bude odbačen ili odbijen, ili ako izdejstvovana ili preduzeta mjera izvršenja, ili obezbjeđenja bude poništena.

Odbacivanje tužbe zbog nenadležnosti

Član 390.⊕

(1) Ako je tužba protiv dužnika odbačena zbog nenadležnosti suda ili kog drugog uzroka koji se ne tiče suštine stvari, pa povjerilac podigne ponovo tužbu u roku od tri mjeseca od dana pravnosnažnosti odluke o odbacivanju tužbe, smatra se da je zastarijevanje prekinuto prvom tužbom.

(2) Isto vrijedi i za pozivanje u zaštitu i za isticanje prebijanja potraživanja u sporu, kao i u slučaju kad je sud ili drugi organ uputio dužnika da svoje prijavljeno potraživanje ostvaruje u parničnom postupku.

Pozivanje dužnika

Član 391.⊕

Za prekid zastarijevanja nije dovoljno da povjerilac pozove dužnika pismeno ili usmeno da obavezu ispuni.

Rok zastarjelosti u slučaju prekida

Član 392.⊕

(1) Poslije prekida zastarijevanje počinje teći iznova, a vrijeme koje je proteklo prije prekida ne računa se u zakonom određeni rok za zastarjelost.

(2) Zastarijevanje prekinuto priznanjem od strane dužnika počinje teći iznova od priznanja.

(3) Kad je prekid zastarijevanja nastao podizanjem tužbe ili pozivanjem u zaštitu, ili isticanjem prebijanja potraživanja u sporu, odnosno prijavljivanjem potraživanja u nekom drugom postupku, zastarijevanje počinje teći iznova od dana kad je spor okončan ili svršen na neki drugi način.

(4) Kad je prekid zastarijevanja, nastao prijavom potraživanja u stečajnom postupku, zastarijevanje počinje teći iznova od dana okončanja ovog postupka.

(5) Isto važi i kad je prekid zastarijevanja nastao zahtjevom prinudnog izvršenja ili obezbjeđenja.

(6) Zastarijevanje koje počinje teći iznova poslije prekida, navršava se kad protekne onoliko vremena

koliko je zakonom određeno za zastarijevanje koje je prekinuto.

Zastarjelost u slučaju prenova

Član 393. ▣

Ako je prekid nastao priznanjem duga od strane dužnika, a povjerilac i dužnik su se sporazumjeli da izmijene osnov ili predmet obaveze, novo potraživanje zastarijeva za vrijeme koje je određeno za njegovu zastarjelost.

GLAVA V.

RAZNE VRSTE OBAVEZA

ODJELJAK 1.

Novčane obaveze

Odsjek 1.

OPŠTE ODREDBE

Načelo monetarnog nominalizma

Član 394. ▣

Kad obaveza ima za predmet svotu novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obaveza glasi, izuzev kad zakon određuje što drugo.

Valuta obaveze

Član 395. ▣

Ako novčana obaveza glasi na plaćanje u nekoj stranoj valuti ili zlatu, njeno ispunjenje se može zahtijevati u domaćem novcu prema kursu koji važi u trenutku ispunjenja obaveze.

Indeksna klauzula

Član 396.

Briše se.

Klizna skala

Član 397. ▣

U ugovorima u kojima se jedna strana obavezuje da izradi i isporuči određene predmete, dozvoljeno je ugovoriti da će cijena zavistiti od cijena materijala i od rada, kao i drugih elemenata koji utiču na visinu troškova proizvodnje, u određeno vrijeme na određenom tržištu.

Plaćanje prije roka

Član 398.

- (1) Dužnik novčane obaveze može je ispuniti prije roka.
- (2) Ništava je odredba ugovora kojom se dužnik odriče ovog prava.
- (3) U slučaju ispunjenja novčane obaveze prije roka, dužnik ima pravo da od iznosa duga odbije iznos kamate za vrijeme od dana isplate do dospelosti obaveze, samo ako je na to ovlašćen ugovorom ili to

proizilazi iz običaja.

Odsjek 2.
UGOVORNA KAMATA
Stopa ugovorne kamate

Član 399.▣

(1) Stopa ugovorne kamate između fizičkih lica ne može biti veća od kamatne stope koja se u mjestu ispunjenja plaća na štedne uloge po viđenju.

(2) U pogledu najviše ugovorne kamatne stope između pravnih lica primjenjuju se odredbe posebnog zakona.

(3) Ako je kamata ugovorena ali nije određena njezina stopa ni vrijeme dospijevanja, između fizičkih lica važi kamatna stopa koja se u mjestu ispunjenja plaća na štedne uloge po viđenju, a između pravnih lica važi kamatna stopa koju banka ili druga bankarska organizacija plaća, odnosno ugovara za takvu ili sličnu vrstu posla i dospijeva nakon isteka godine, ako za određeni slučaj nije predviđeno što drugo.

(4) Ako je ugovorena veća kamata od dopuštene, primijenit će se najveća dopuštena stopa kamate.

Kamata na kamatu

Član 400.▣

(1) Ništava je odredba ugovora kojom se predviđa da će na kamatu, kada dospije za isplatu, početi teći kamata, ako ona ne bude isplaćena.

(2) Ali se može unaprijed ugovoriti da će se stopa kamate povećati ako dužnik ne isplati dospjele kamate na vrijeme.

(3) Odredbe prethodnih stavova ne odnose se na kreditno poslovanje banaka i drugih bankarskih organizacija.

Kada kamata prestaje teći
Brisan

Član 401.▣

Napomena za korisnike iz Federacije BiH Republike Srpske: Ovaj član je brisan odredbom čl. 2. Zakona o izmjenama Zakona o obligacionim odnosima - "Službeni list SFRJ", broj 57/89, a prije brisanja ovaj član, u periodu od 1.10.1978. godine do 6.10.1989. godine, glasilo je:

"Kamata prestaje teći kad svota dospjelih, a neisplaćenih kamata dostigne glavnici".

Kamata u nenovčanim obavezama

Član 402.▣

Odredbe ovog zakona o ugovornoj kamati shodno važe i za ostale obaveze koje imaju za predmet stvari određene po rodu.

ODJELJAK 2.
Obaveze sa više predmeta
Odsjek 1.
ALTERNATIVNE OBAVEZE
Pravo izbora

Član 403.⊕

Ako neka obaveza ima dva ili više predmeta, ali je dužnik dužan dati samo jedan da bi se oslobodio obaveze, pravo izbora, ako nije što drugo ugovoreno, pripada dužniku i obaveza prestaje kad on bude predao predmet koji je izabrao.

Neopozivost i dejstvo izvršenog izbora

Član 404.

(1) Izbor je izvršen kad strana kojoj pripada pravo izbora obavijesti drugu stranu o tome šta je izabrala, i od tog časa izbor se više ne može mijenjati.

(2) Izvršenjem izbora smatra se da je obaveza od početka bila jednostavna i da je njen predmet od početka bila izabrana stvar.

Trajanje prava izbora

Član 405.

(1) Dužnik ima pravo izbora sve dok u postupku prinudnog izvršenja jedna od dugovanih stvari ne bude potpuno ili djelimično predata povjeriocu po njegovom izboru.

(2) Ako pravo izbora pripada povjeriocu, a on se ne izjasni o izboru u roku određenom za ispunjenje, dužnik ga može pozvati da izvrši izbor i za to mu odredi primjeren rok, poslije čijeg isteka pravo izbora prelazi na dužnika.

Izbor povjeren trećem licu

Član 406.

Ako izbor treba da izvrši treće lice, a ono to ne učini, svaka strana može zahtijevati da izbor izvrši sud.

Ograničenje na preostali predmet

Član 407.⊕

Ako je jedan predmet obaveze postao nemoguć, usljed nekog događaja za koji ne odgovara nijedna strana, obaveza se ograničava na preostali predmet.

Odsjek 2.
FAKULTATIVNE OBAVEZE I FAKULTATIVNA POTRAŽIVANJA
I - FAKULTATIVNE OBAVEZE
Ovlaštenje dužnika u fakultativnoj obavezi

Član 409.

Dužnik, čija obaveza ima jedan predmet, ali mu je dopušteno da se oslobodi svoje obaveze dajući neki drugi određeni predmet, može se koristiti tom mogućnošću sve dok povjerilac u postupku prinudnog

izvršenja ne dobije, potpuno ili djelimično, predmet obaveze.

Ovlaštenja povjerioca u fakultativnoj obavezi

Član 410.

(1) Povjerilac u fakultativnoj obavezi može zahtijevati od dužnika samo predmet obaveze, ali ne i drugi predmet, kojim dužnik, ako hoće, može, takođe, ispuniti svoju obavezu.

(2) Kad predmet obaveze postane nemoguć, usljed događaja za koju dužnik ne odgovara, povjerilac može tražiti samo naknadu štete, ali se dužnik može osloboditi obaveze dajući predmet koji je ovlašten dati umjesto dugovanog predmeta.

II - FAKULTATIVNA POTRAŽIVANJA

Član 411.

(1) Kad je ugovorom ili zakonom predviđeno da povjerilac može, umjesto dugovanog predmeta, zahtijevati od dužnika neki drugi određeni predmet, dužnik je dužan predati mu taj predmet ako povjerilac to zahtijeva.

(2) Uostalom, za ovakva fakultativna potraživanja važe, prema namjeri ugovarača i prema prilikama posla, odgovarajuća pravila o fakultativnim i o alternativnim obavezama.

ODJELJAK 3.

Obaveze sa više dužnika i povjerilaca

Odsjek 1.

DJELJIVE OBAVEZE

Dijeljenje obaveze i potraživanja

Član 412.

(1) Obaveza je djeljiva ako se ono što se duguje može podijeliti i ispuniti u dijelovima, koji imaju ista svojstva kao i cijeli predmet i ako ono tom podjelom ne gubi ništa od svoje vrijednosti, inače obaveza je nedjeljiva.

(2) Kad u nekoj djeljivoj obavezi ima više dužnika, obaveza se dijeli među njima na jednake dijelove, ako nije određena drukčija podjela i svaki od njih odgovara za svoj dio obaveze.

(3) Kad u nekoj djeljivoj obavezi ima više povjerilaca, potraživanje se dijeli među njima na jednake dijelove, ako nije što drugo određeno, i svaki povjerilac može zahtijevati samo svoj dio potraživanja.

Pretpostavka solidarnosti

Član 413.

Kad ima više dužnika u nekoj djeljivoj obavezi nastaloj ugovorom u privredi, oni odgovaraju povjeriocu solidarno, osim ako su ugovarači izričito otklonili solidarnu odgovornost.

Odsjek 2.
SOLIDARNE OBAVEZE
I - SOLIDARNOST DUŽNIKA
Sadržina solidarnosti dužnika

Član 414.

(1) Svaki dužnik solidarne obaveze odgovara povjeriocu za cijelu obavezu i povjerilac može zahtijevati njeno ispunjenje od koga hoće sve dok ne bude potpuno ispunjena, ali kad jedan dužnik ispuni obavezu, ona prestaje i svi se dužnici oslobađaju.

(2) Od više solidarnih dužnika, svaki može dugovati sa drugim rokom ispunjenja, pod drugim uslovima i uopće sa različitim odstupanjima.

Prebijanje

Član 415.

(1) Svaki solidarni dužnik može se pozvati na prebijanje koje je izvršio njegov sadužnik.

(2) Solidarni dužnik može potraživanje svog sadužnika prema povjeriocu prebiti sa povjeriočevim potraživanjem, ali samo za onoliko koliko iznosi dio duga tog sadužnika u solidarnoj obavezi.

Otpuštanje duga

Član 416.

(1) Otpuštanje duga izvršeno sporazumno sa jednim solidarnim dužnikom oslobađa obaveze i ostale dužnike.

(2) Ali, ako je otpuštanje imalo za svrhu da oslobodi obaveze samo dužnika s kojim je izvršeno, solidarna obaveza smanjuje se za dio koji prema međusobnim odnosima dužnika pada na njega, a ostali dužnici odgovaraju solidarno za ostatak obaveze.

Prenov

Član 417.

(1) Prenovom, koji je povjerilac izvršio sa jednim solidarnim dužnikom, oslobađaju se i ostali dužnici.

(2) Ali, ako su povjerilac i dužnik prenov ograničili na dio obaveze koji dolazi na ovoga, obaveza ostalih ne prestaje, nego se samo smanjuje za taj dio.

Poravnanje

Član 418.

Poravnanje koje je zaključio jedan od solidarnih dužnika sa povjeriocem nema dejstva prema ostalim dužnicima, ali ovi imaju pravo da prihvate to poravnanje, ako ono nije ograničeno na dužnika sa kojim je zaključeno.

Sjedinjenje

Član 419.

Kad se u jednom licu sjedini svojstvo povjerioca i svojstvo dužnika iste solidarne obaveze, obaveza ostalih dužnika smanjuje se za iznos dijela koji na njega pada.

Docnja povjerioca

Član 420.

Kad povjerilac dođe u docnju prema jednom solidarnom dužniku, on je u docnji i prema ostalim solidarnim dužnicima.

Docnja jednog dužnika i priznanje duga

Član 421.

- (1) Docnja jednog solidarnog dužnika nema dejstvo prema ostalim dužnicima.
- (2) Isto važi i za priznanje duga koje bi izvršio jedan od solidarnih dužnika.

Zastoj i prekid zastarijevanja i odricanje od zastarjelosti

Član 422.

(1) Ako zastarijevanje ne teče ili je prekinuto prema jednom dužniku, ono teče za ostale solidarne dužnike i može se navršiti, ali dužnik prema kome obaveza nije zastarjela i koji je morao da je ispuni ima pravo zahtijevati od ostalih dužnika, prema kojima je obaveza zastarjela, da mu naknade svaki svoj dio obaveze.

- (2) Odricanje od navršene zastarjelosti nema dejstva prema ostalim dužnicima.

Pravo ispunioca na naknadu

Član 423.

(1) Dužnik koji je ispunio obavezu, ima pravo zahtijevati od svakog sadužnika da mu naknadi dio obaveze koji pada na njega.

(2) Pri tome nije od uticaja okolnost što je povjerilac nekog od sadužnika oslobodio duga ili mu je dug smanjio.

(3) Dio koji pada na dužnika od koga ne može da se dobije naknada dijeli se srazmjerno na sve dužnike.

Podjela na jednake dijelove i izuzetak

Član 424.

(1) Ako nije što drugo ugovoreno ili inače ne proizilazi iz pravnih odnosa učesnika u poslu, na svakog dužnika dolazi jednak dio.

(2) Ali, ako je solidarna obaveza zaključena u isključivom interesu jednog solidarnog dužnika, on je dužan naknaditi cijeli iznos obaveze sadužniku koji je namirio povjerioca.

II - SOLIDARNOST POVJERILACA

Solidarnost se ne pretpostavlja

Član 425. ▣

Kad na povjerilačkoj strani ime više lica, ona su solidarna samo kad je solidarnost ugovorena ili zakonom određena.

Sadržina solidarnosti

Član 426. ▣

(1) Svaki solidarni povjerilac ima pravo zahtijevati od dužnika ispunjenje cijele obaveze, ali kad jedan od njih bude namiren, obaveza prestaje i prema ostalim povjeriocima.

(2) Dužnik može ispuniti obavezu povjeriocu koga sam izabere, sve dok neki povjerilac ne zatraži ispunjenje.

Prebijanje

Član 427.

(1) Dužnik može izvršiti prebijanje svoje obaveze sa potraživanjem koje ima prema povjeriocu, koji mu zahtijeva ispunjenje.

(2) Prebijanje sa potraživanjem koje ima prema nekom drugom povjeriocu, dužnik može izvršiti samo do visine dijela solidarnog potraživanja, koje pripada tom povjeriocu.

Otpuštanje duga i prenov

Član 428.

Otpuštanjem duga i prenovom između dužnika i jednog povjerioca, smanjuje se solidarna obaveza za onoliko koliko iznosi dio tog potraživanja povjerioca.

Poravnanje

Član 429.

Poravnanje koje je zaključio jedan od solidarnih povjerilaca sa dužnikom nema dejstva prema ostalim povjeriocima, ali ovi imaju pravo da prihvate to poravnanje, izuzev kad se ono odnosi samo na dio povjerioca sa kojim je zaključeno.

Sjedinjenje

Član 430.

Kad se u licu jednog solidarnog povjerioca sjedini i svojstvo dužnika, svaki od ostalih solidarnih povjerilaca može od njega zahtijevati samo svoj dio potraživanja.

Docnja

Član 431.

(1) Kad dužnik dođe u docnju prema jednom solidarnom povjeriocu, on je u docnji i prema ostalim povjeriocima.

(2) Docnja jednog solidarnog povjerioca djeluje i prema ostalim povjericima.

Priznanje duga

Član 432.

Priznanje duga učinjeno jednom povjericu koristi svim povjericima.

Zastarjelost

Član 433.

(1) Ako jedan povjericilac prekine zastarijevanje ili ako prema njemu ne teče zastarijevanje, to ne koristi ostalim povjericima i prema njima zastarijevanje teče i dalje.

(2) Odricanje od zastarjelosti izvršeno prema jednom povjericu koristi i ostalim povjericima.

Odnosi između povjericilaca poslije ispunjenja

Član 434.

(1) Svaki solidarni povjericilac ima pravo zahtijevati od povjerioca koji je primio ispunjenje od dužnika da mu preda dio koji mu pripada.

(2) Ako iz odnosa među povjericima ne proističe što drugo, svakom solidarnom povjericu pripada jednak dio.

Odsjek 3. NEDJELJIVE OBAVEZE

Član 435.

(1) Za nedjeljive obaveze u kojima ima više dužnika shodno se primjenjuju propisi o solidarnim obavezama.

(2) Kad u nedjeljivoj obavezi ima više povjericilaca, među kojima nije ni ugovorena ni zakonom određena solidarnost, jedan povjericilac može zahtijevati da dužnik ispuni njemu, samo ako je ovlašten od ostalih povjericilaca da primi ispunjenje, inače svaki povjericilac može zahtijevati od dužnika da obavezu ispuni svim povjericima zajedno ili da je položi sudu.

GLAVA VI. PROMJENA POVJERIOCA ILI DUŽNIKA ODJELJAK 1. Ustupanje potraživanja ugovorom (cesija) Odsjek 1. OPŠTE ODREDBE Koja se potraživanja mogu prenijeti ugovorom

Član 436.⊕

(1) Povjericilac može ugovorom zaključenim sa trećim prenijeti na ovoga svoje potraživanje, izuzev onog čiji je prenos zabranjen zakonom ili koje je vezano za ličnost povjerioca, ili koje se, po svojoj prirodi, protivi prenošenju na drugoga.

(2) Ugovor o ustupanju nema dejstva prema dužniku, ako su on i povjericilac ugovorili da ovaj neće

moći prenijeti potraživanje na drugoga ili da ga neće moći prenijeti bez dužnikovog pristanka.

Sporedna prava

Član 437. ▣

(1) Sa potraživanjem prelaze na prijemnika sporedna prava, kao što su pravo prvenstvene naplate, hipoteka, zaloga, prava iz ugovora sa jemcem, prava na kamatu, ugovornu kaznu i sl.

(2) Ipak, ustupilac može predati založenu stvar prijemniku samo ako zalagodavac pristane na to, inače, ona ostaje kod ustupioca da je čuva za račun prijemnika.

(3) Svako ažuriranje javnih registara zbog prenosa potraživanja i njihovih sporednih prava je odgovornost prijemnika, ukoliko nije drugačije određeno ugovorom o prenosu.

Obavještanje dužnika

Član 438. ▣

(1) Za prenos potraživanja nije potrebna posebna saglasnost davaoca garancije, vlasnika garancije, kao ni bilo kog drugog nosioca garancije.

(2) Prenosilac prava dužan je obavijestiti pismenim putem davaoca garancije, vlasnika garancije na sporednim pravima u roku od 30 dana od dana izvršenja procjene.

(3) Plaćanje izvršeno prije dostavljanja informacija iz prethodnog stava biće pravosnažno i oslobađa dužnika od svih obaveza plaćanja prijemniku. U suprotnom, obaveza ostaje i on je obavezan da je ispuni prijemniku.

Višetruko ustupanje

Član 439.

Ako je povjerilac ustupio isto potraživanje raznim licima, potraživanje pripada prijemniku o kome je ustupilac prvo obavijestio dužnika, odnosno, koji se prijavio dužniku.

Odsjek 2.

ODNOS PRIJEMNIKA I DUŽNIKA

Član 440.

(1) Prijemnik ima prema dužniku ista prava koja je ustupilac imao prema dužniku do ustupanja.

(2) Dužnik može istaći prijemniku pored prigovora koje ima prema njemu i one prigovore koje je mogao istaći ustupiocu do časa kad je saznao za ustupanje.

Odsjek 3.

ODNOS USTUPIOCA I PRIJEMNIKA

Predaja isprava o dugu

Član 441.

(1) Ustupilac je dužan predati prijemniku obveznicu ili drugu ispravu o dugu, ako ih ima, kao i druge dokaze o ustupljenom potraživanju i sporednim pravima.

(2) Ako je ustupilac prenio na prijemnika samo jedan dio potraživanja, on je dužan predati mu ovjeren prepis obveznice ili koje druge isprave kojom se dokazuje postojanje ustupljenog potraživanja.

(3) On je dužan izdati mu, na njegov zahtjev, ovjerenu potvrdu o ustupanju.

Odgovornost za postojanje potraživanja

Član 442.

Kad je ustupanje izvršeno ugovorom sa naknadom, ustupilac odgovara za postojanje potraživanja u času kada je izvršeno ustupanje.

Odgovornost za naplativost

Član 443.

(1) Ustupilac odgovara za naplativost ustupljenog potraživanja, ako je to bilo ugovoreno, ali samo do visine onoga što je primio od prijemnika, kao i za naplativost kamata, troškova oko ustupanja i troškova postupka protiv dužnika.

(2) Veća odgovornost savjesnog ustupioca ne može se ugovoriti.

Odsjek 4.

POSEBNI SLUČAJEVI USTUPANJA POTRAŽIVANJA Ustupanje umjesto ispunjenja ili radi naplaćivanja

Član 444.

(1) Kad dužnik umjesto ispunjenja svoje obaveze ustupi povjeriocu svoje potraživanje ili jedan njegov dio, zaključenjem ugovora o ustupanju dužnikova obaveza se gasi do iznosa ustupljenog potraživanja.

(2) Ali, kad dužnik ustupi svome povjeriocu svoje potraživanje samo radi naplaćivanja, njegova se obaveza gasi, odnosno, smanjuje tek kad povjerilac naplati ustupljeno potraživanje.

(3) U oba slučaja prijemnik je dužan predati ustupiocu sve što je naplatio preko iznosa svog potraživanja prema ustupiocu.

(4) U slučaju ustupanja radi naplaćivanja, dužnik ustupljenog potraživanja može ispuniti svoju obavezu i prema ustupiocu, čak i kad je obaviješten o ustupanju.

Ustupanje radi obezbjeđenja

Član 445.

Kad je ustupanje izvršeno radi obezbjeđenja prijemnikovog potraživanja prema ustupiocu, prijemnik je dužan da se stara sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno, dobrog domaćina o naplati ustupljenog potraživanja i da po izvršenoj naplati, pošto zadrži koliko je potrebno za namirenje sopstvenog potraživanja prema ustupiocu, ovome preda višak.

ODJELJAK 2.
Promjena dužnika
Odsjek 1.
PREUZIMANJE DUGA
I - OPŠTE ODREDBE
Ugovor o preuzimanju duga

Član 446.⊕

- (1) Preuzimanje duga vrši se ugovorom između dužnika i preuzimaoca na koji je pristao povjerilac.
- (2) O zaključenom ugovoru može povjerioca izvijestiti svaki od njih i svakome od njih može povjerilac saopštiti svoj pristanak na preuzimanje duga.
- (3) Pretpostavlja se da je povjerilac dao svoj pristanak ako je bez ograde primio neko ispunjenje od preuzimaoca, koje je ovaj učinio u svoje ime.
- (4) Ugovarači, kao i svaki od njih posebno, mogu pozvati povjerioca da se u određenom roku izjasni da li pristaje na preuzimanje duga, pa ako se povjerilac u određenom roku ne izjasni, smatra se da nije dao svoj pristanak.
- (5) Ugovor o preuzimanju duga ima dejstva ugovora o preuzimanju ispunjenja za vrijeme dok povjerilac ne bude dao svoj pristanak na ugovor o preuzimanju duga, kao i ako on odbije da da pristanak.

Slučaj kad je dug obezbijeđen hipotekom

Član 447.⊕

- (1) Kad je prilikom otuđenja neke nepokretnosti na kojoj postoji hipoteka ugovoreno između pribavioca i otuđioca da će pribavilac preuzeti dug prema hipotekarnom povjeriocu, smatra se da je hipotekarni povjerilac dao pristanak na ugovor o preuzimanju duga ako ga na pismeni poziv otuđioca nije odbio u roku od tri mjeseca od prijema poziva.
- (2) U pismenom pozivu povjeriocu se mora skrenuti pažnja na ovu posljedicu, inače će se smatrati kao da poziv nije upućen.

II - DEJSTVA UGOVORA O PREUZIMANJU DUGA
Promjena dužnika

Član 448.⊕

- (1) Preuzimanjem duga preuzimalac stupa na mjesto pređašnjeg dužnika a ovaj se oslobađa obaveze.
- (2) Ali, ako je u vrijeme povjeriočevog pristanka na ugovor o preuzimanju duga preuzimalac bio prezadužen, a povjerilac to nije znao niti je morao znati, pređašnji dužnik ne oslobađa se obaveze, a ugovor o preuzimanju duga ima dejstvo ugovora o pristupanju dugu.
- (3) Između preuzimaoca i povjerioca postoji ista obaveza koja je dotle postojala između pređašnjeg dužnika i povjerioca.

Sporedna prava

Član 449.

- (1) Sporedna prava koja su dotle postojala uz potraživanje ostaju i dalje, ali jemstva, kao i zaloge, koje su dala treća lica prestaju ako jemci i zalogodavci ne pristaju da odgovaraju i za novog dužnika.
- (2) Ako nije što drugo ugovoreno, preuzimalac ne odgovara za nenaplaćene kamate koje su dospjele

do preuzimanja.

Prigovori

Član 450. ▣

(1) Preuzimalac može istaći povjeriocu sve prigovore koji proističu iz pravnog odnosa između pređašnjeg dužnika i povjerioca, iz koga potiče preuzeti dug, kao i prigovore koje preuzimalac ima prema povjeriocu.

(2) Preuzimalac ne može istaći povjeriocu prigovore koji potiču iz njegovog pravnog odnosa sa pređašnjim dužnikom, a koji odnos je bio osnov preuzimanja.

Odsjek 2.

PRISTUPANJE DUGU

Ugovor o pristupanju dugu

Član 451.

Ugovorom između povjerioca i trećeg, kojim se ovaj obavezuje povjeriocu da će ispuniti njegovo potraživanje od dužnika, treći stupa u obavezu pored dužnika.

Pristupanje dugu u slučaju primanja neke imovinske cjeline

Član 452. ▣

(1) Lice na koje pređe, na osnovu ugovora, neka imovinska cjelina fizičkog ili pravnog lica, ili jedan dio te cjeline, odgovara za dugove koji se odnose na tu cjelinu, odnosno na njen dio, pored dotadašnjeg imaoa i solidarno s njim, ali samo do vrijednosti njene aktive.

(2) Nema pravnog dejstva prema povjericima odredba ugovora kojom bi se isključivala ili ograničavala odgovornost utvrđena u prethodnom stavu.

Odsjek 3.

PREUZIMANJE ISPUNJENJA

Član 453. ▣

(1) Preuzimanje ispunjenja se vrši ugovorom između dužnika i nekog trećeg kojim se ovaj obavezuje prema dužniku da ispuni njegovu obavezu prema njegovom povjeriocu.

(2) On odgovara dužniku ako blagovremeno ne ispuni obavezu povjeriocu, te ovaj zatraži ispunjenje od dužnika.

(3) Ali, on ne preuzima dug, niti pristupa dugu i povjerilac nema nikakvo pravo prema njemu.

Dio drugi
UGOVORI
GLAVA VII.
PRODAJA
ODJELJAK 1.
Opšte odredbe
Pojam

Član 454.

(1) Ugovorom o prodaji obavezuje se prodavac da prenese na kupca pravo svojine na prodatu stvar i da mu je u tu svrhu preda, a kupac se obavezuje da plati cijenu u novcu i preuzme stvar.

(2) Prodavac nekog drugog prava obavezuje se da kupcu pribavi prodato pravo, a kad vršenje tog prava zahtijeva držanje stvari, da mu i preda stvar.

Forma prodaje nepokretnosti

Član 455.

Ugovor o prodaji nepokretnih stvari mora biti zaključen u pismenoj formi, pod prijetnjom ništavosti.

Rizik

Član 456.

(1) Do predaje stvari kupcu, rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari snosi prodavac, a sa predajom stvari rizik prelazi na kupca.

(2) Rizik ne prelazi na kupca ako je on, zbog nekog nedostatka predate stvari, raskinuo ugovor ili tražio zamjenu stvari.

Prelaz rizika u slučaju kupčeve docnje

Član 457.

(1) Ako predaja stvari nije izvršena zbog kupčeve docnje, rizik prelazi na kupca u času kad je došao u docnju.

(2) Kad su predmet ugovora stvari određene po rodu, rizik prelazi na kupca u docnji ako je prodavac izdvojio stvari očigledno namijenjene za izvršenje predaje i o tome odaslao obavještenje kupcu.

(3) Ali, kad su stvari određene po rodu takve prirode da prodavac ne može da izdvoji jedan njihov dio, dovoljno je da je prodavac izvršio sve radnje koje su potrebne da bi kupac mogao preuzeti stvari i da je o tome odaslao obavještenje kupcu.

ODJELJAK 2.
Sastojci ugovora o prodaji
Odsjek 1.
STVAR
Opšte pravilo

Član 458.

(1) Stvar o kojoj je ugovor mora biti u prometu, te je ništav ugovor o prodaji stvari koja je van prometa.

(2) Za prodaju stvari čiji je promet ograničen važe posebni propisi.

(3) Prodaja se može odnositi i na buduću stvar.

Kad je stvar propala prije ugovora

Član 459.

(1) Ugovor o prodaji nema pravno dejstvo ako je u času njegovog zaključenja stvar o kojoj je ugovor bila propala.

(2) Ako je u času zaključenja ugovora stvar bila samo djelimično propala, kupac može raskinuti ugovor ili ostati pri njemu uz srazmjerno sniženje cijene.

(3) Ali će ugovor ostati na snazi i kupac će imati samo pravo na sniženje cijene ako djelimična propast ne smeta postizanju svrhe ugovora ili ako za određenu stvar postoji takav običaj u pravnom prometu.

Prodaja tuđe stvari

Član 460.✚

Prodaja tuđe stvari obavezuje ugovarače, ali kupac koji nije znao ili nije morao znati da je stvar tuđa, može, ako se usljed toga ne može ostvariti cilj ugovora, raskinuti ugovor i tražiti naknadu štete.

Prodaja spornog prava

Član 461.

(1) Sporno pravo može biti predmet ugovora o prodaji.

(2) Ali je ništav ugovor kojim bi advokat ili koji drugi nalogoprimalac kupio sporno pravo čije mu je ostvarivanje povjereno ili ugovorio za sebe učešće u podjeli iznosa dosuđenog njegovom nalogodavcu.

Odsjek 2.

CIJENA

Kad cijena nije određena

Član 462.✚

(1) Ako ugovorom o prodaji cijena nije određena, a ni ugovor ne sadrži dovoljno podataka pomoću kojih bi se ona mogla odrediti, ugovor nema pravno dejstvo.

(2) Kad ugovorom o prodaji u privredi cijena nije određena, niti u njemu ima dovoljno podataka pomoću kojih bi se ona mogla odrediti, kupac je dužan platiti cijenu koju je prodavac redovno naplaćivao u vrijeme zaključenja ugovora, a u nedostatku ove, razumnu cijenu.

(3) Pod razumnom cijenom smatra se tekuća cijena u vrijeme zaključenja ugovora, a ako se ona ne može utvrditi, onda cijena koju utvrđuje sud, prema okolnostima slučaja.

Propisana cijena

Član 463.

Kad je ugovorena veća cijena od one koju je za određenu vrstu stvari propisao nadležni organ, kupac dužuje samo iznos propisane cijene, a ako je već isplatio ugovorenu cijenu, ima pravo zahtijevati da mu

se vrati razlika.

Kad je ugovorena tekuća cijena

Član 464. ▣

(1) Kad je ugovorena tekuća cijena, kupac duguje cijenu utvrđenu zvaničnom evidencijom na tržištu mjesta prodavca u vrijeme kad je trebalo da uslijedi ispunjenje.

(2) Ako takve evidencije nema, tekuća cijena se određuje na osnovu elemenata pomoću kojih se, prema običajima tržišta, utvrđuje cijena.

Kad je određivanje cijene povjereno trećem

Član 465.

Ako treće lice kome je povjereno određivanje cijene neće ili ne može da je odredi, a ugovarači se ne slože naknadno o određivanju cijene niti ugovor raskinu, smatraće se da je ugovorena razumna cijena.

Kad je određivanje cijene ostavljeno jednom ugovaraču

Član 466. ▣

Odredba ugovora kojom se određivanje cijene ostavlja na volju jednom ugovaraču smatra se kao da nije ni ugovorena i tada kupac duguje cijenu, kao u slučaju kad cijena nije određena.

ODJELJAK 3.

Obaveze prodavca

Odsjek 1.

PREDAJA STVARI

I - O PREDAJI UOPŠTE

Vrijeme i mjesto predaje

Član 467. ▣

(1) Prodavac je dužan predati stvar kupcu u vrijeme i na mjestu predviđenom ugovorom.

(2) Prodavac je izvršio obavezu predaje kupcu, po pravilu, kad mu stvar uruči ili preda ispravu kojom se stvar može preuzeti.

Predmet predaje

Član 468.

(1) Ako nije što drugo ugovoreno ili ne proizilazi iz prirode posla, prodavac je dužan predati stvar kupcu u ispravnom stanju, zajedno sa njenim pripacima.

(2) Plodovi i druge koristi od stvari pripadaju kupcu od dana kad je prodavac bio dužan da mu ih preda.

Kad je ugovorena predaja u toku izvjesnog perioda vremena

Član 469.

Kad je ugovoreno da predaja stvari bude izvršena u toku izvjesnog perioda vremena, a nije određeno koja će strana imati pravo da odredi datum predaje u granicama tog perioda, to pravo pripada prodavcu, osim kad iz okolnosti slučaja proizilazi da je određivanje datuma predaje ostavljeno kupcu.

Kad datum predaje nije određen

Član 470.

Kad datum predaje stvari kupcu nije određen, prodavac je dužan izvršiti predaju u razumnom roku poslije zaključenja ugovora, s obzirom na prirodu stvari i na ostale okolnosti.

Kad mjesto predaje nije određeno ugovorom

Član 471.

(1) Kad mjesto predaje nije određeno ugovorom, predaja stvari vrši se u mjestu u kome je prodavac u času zaključenja ugovora imao svoje prebivalište ili, u nedostatku ovoga, svoje boravište, a ako je prodavac zaključio ugovor u vršenju svoje redovne privredne djelatnosti, onda u mjestu njegovog sjedišta.

(2) Ali, ako je u času zaključenja ugovora ugovaračima bilo poznato gdje se stvar nalazi, odnosno gdje treba da bude izrađena, predaja se vrši u tom mjestu.

Predaja prevoziocu

Član 472.

U slučaju kad je prema ugovoru potrebno da se izvrši prevoz stvari, a ugovorom nije određeno mjesto ispunjenja, predaja je izvršena uručenjem stvari prevoziocu ili licu koje organizuje otpremu.

Organizovanje prevoza

Član 473.

Ako je prodavac dužan poslati stvar kupcu, mora zaključiti na uobičajen način i pod uobičajenim uslovima ugovore potrebne za izvršenje prevoza do određenog mjesta.

Troškovi

Član 474.

Troškove predaje, kao i one koji joj prethode, snosi prodavac, a troškove odnošenja stvari i sve ostale troškove poslije predaje snosi kupac, ako nije što drugo ugovoreno.

II - ISTOVREMENO IZVRŠENJE PREDAJE STVARI I ISPLATE CIJENE

Odlaganje predaje do isplate cijene

Član 475.

Ako nije što drugo ugovoreno ili uobičajeno, prodavac nije dužan predati stvar ako mu kupac ne isplati cijenu istovremeno ili nije spreman da to istovremeno učini, ali kupac nije dužan isplatiti cijenu prije nego što je imao mogućnost da pregleda stvar.

Odlaganje predaje u slučaju prevoza stvari

Član 476.

(1) Kad se predaja stvari ostvaruje uručenjem prevoziocu, prodavac može odložiti odašiljanje stvari do isplate cijene ili poslati stvar tako da zadrži pravo da raspolaže njom za vrijeme prevoza.

(2) Ako je zadržao pravo da raspolaže stvarju za vrijeme prevoza, prodavac može zahtijevati da stvar ne bude predana kupcu u mjestu opredjeljenja dok ne isplati cijenu, a kupac nije dužan isplatiti cijenu prije nego što je imao mogućnost da pregleda stvar.

(3) Međutim, kad ugovor predviđa plaćanje uz predaju odgovarajuće isprave, kupac nema pravo da odbije isplatu cijene zbog toga što nije imao mogućnosti da pregleda stvar.

Sprečavanje izručenja otposlata stvari

Član 477.

(1) Ako se poslije odašiljanja stvari kupcu pokaže da su njegove materijalne prilike takve da se osnovano može posumnjati da će on moći isplatiti cijenu, prodavac može spriječiti izručenje stvari kupcu, čak i kad ovaj već ima u rukama ispravu koja ga ovlašćuje da zahtijeva izručenje stvari.

(2) Međutim, prodavac ne može spriječiti izručenje ako ga zahtijeva neko treće lice koje je uredan imalac isprave koja ga ovlašćuje da zahtijeva izručenje stvari, osim ako isprava sadrži rezerve u pogledu dejstva prenosa ili ako prodavac dokaže da je imalac isprave kad ju je pribavljao postupio svjesno na štetu prodavca.

Odsjek 2.

ODGOVORNOST ZA MATERIJALNE NEDOSTATKE

I - O MATERIJALNIM NEDOSTACIMA UOPŠTE

Materijalni nedostaci za koje prodavac odgovara

Član 478.☒

(1) Prodavac odgovara za materijalne nedostatke stvari koje je ona imala u času prelaza rizika na kupca, bez obzira na to da li mu je to bilo poznato.

(2) Prodavac odgovara i za one materijalne nedostatke koji se pojave poslije prelaza rizika na kupca ako su posljedica uzroka koji je postojao prije toga.

(3) Neznatan materijalni nedostatak ne uzima se u obzir.

Kad postoje materijalni nedostaci

Član 479.☒

Nedostatak postoji:

1) ako stvar nema potrebna svojstva za njenu redovnu upotrebu ili za promet;

- 2) ako stvar nema potrebna svojstva za naročitu upotrebu za koju je kupac nabavlja, a koja je bila poznata prodavcu ili mu je morala biti poznata;
- 3) ako stvar nema svojstva i odlike koje su izričito ili prećutno ugovorene, odnosno propisane;
- 4) kad je prodavac predao stvar koja nije saobrazna uzorku ili modelu, osim ako su uzorak ili model pokazali samo radi obavještenja.

Nedostaci za koje prodavac ne odgovara

Član 480.✚

- (1) Prodavac ne odgovara za nedostatke iz tač.1) i 3) prethodnog člana, ako su u času zaključenja ugovora bili poznati kupcu ili mu nisu mogli ostati nepoznati.
- (2) Smatra se da nisu mogli ostati nepoznati kupcu oni nedostaci koje bi brižljivo lice sa prosječnim znanjem i iskustvom lica istog zanimanja i struke kao kupac moglo lako opaziti pri uobičajenom pregledu stvari.
- (3) Ali, prodavac odgovara i za nedostatke koje je kupac mogao lako opaziti, ako je izjavio da stvar nema nikakve nedostatke ili da stvar ima određena svojstva ili odlike.

Pregled stvari i vidljivi nedostaci

Član 481.✚

- (1) Kupac je dužan da primljenu stvar na uobičajeni način pregleda ili je da na pregled čim je to, prema redovnom toku stvari, moguće i da o vidljivim nedostacima obavijesti prodavca u roku od osam dana, a kod ugovora u privredi bez odlaganja, inače gubi pravo koje mu po tom osnovu pripada.
- (2) Kad je pregled izvršen u prisustvu obiju strana, kupac je dužan svoje primjedbe zbog vidljivih nedostataka saopštiti prodavcu odmah, inače gubi pravo koje mu po tom osnovu pripada.
- (3) Ako je kupac otpremio stvar dalje bez pretovara, a prodavcu je pri zaključenju ugovora bila poznata ili morala biti poznata mogućnost takve dalje otpreme, pregled stvari može biti odložen do njenog prispjeća u novo mjesto opredjeljenja i u tom slučaju kupac je dužan da prodavca obavijesti o nedostacima čim je, po redovnom toku stvari, mogao za njih doznati od svojih klijenata.

Skriveni nedostaci

Član 482.✚

- (1) Kad se poslije prijema stvari od strane kupca pokaže da stvar ima neki nedostatak koji se nije mogao otkriti uobičajenim pregledom prilikom preuzimanja stvari (skriveni nedostatak), kupac je dužan, pod prijetnjom gubitka prava, da o tom nedostatku obavijesti prodavca u roku od osam dana, računajući od dana kad je nedostatak otkrio, a kod ugovora u privredi bez odlaganja.
- (2) Prodavac ne odgovara za nedostatke koji se pokažu pošto protekne šest mjeseci od predaje stvari, izuzev kad je ugovorom određen duži rok.

Rokovi u slučaju opravke, zamjene i sl.

Član 483.

Kad je zbog nekog nedostatka došlo do opravke stvari, isporuke druge stvari, zamjene dijelova i slično, rokovi iz prethodna dva člana počinju teći od predaje opravljene stvari, predaje druge stvari, izvršene

zamjene dijelova i slično.

Obavještenje o nedostatku

Član 484. ▣

(1) U obavještenju o nedostatku stvari kupac je dužan bliže opisati nedostatak i pozvati prodavca da pregleda stvar.

(2) Ako obavještenje o nedostatku koje je kupac blagovremeno poslao prodavcu preporučenim pismom, telegramom ili na neki drugi pouzdan način zakasni ili uopšte ne stigne prodavcu, smatra se da je kupac izvršio svoju obavezu da obavijesti prodavca.

Značaj činjenice da je prodavac znao za nedostatak

Član 485. ▣

Kupac ne gubi pravo da se pozove na neki nedostatak i kad nije izvršio svoju obavezu da stvar pregleda bez odlaganja ili obavezu da u određenom roku obavijesti prodavca o postojanju nedostatka, kao i kad se nedostatak pokazao tek po proteku šest mjeseci od predaje stvari, ako je taj nedostatak bio poznat prodavcu ili mu nije mogao ostati nepoznat.

Ugovorno ograničenje ili isključenje prodavčeve odgovornosti za materijalne nedostatke

Član 486.

(1) Ugovarači mogu ograničiti ili sasvim isključiti prodavčevu odgovornost za materijalne nedostatke stvari.

(2) Odredba ugovora o ograničenju ili isključenju odgovornosti za nedostatke stvari ništava je ako je nedostatak bio poznat prodavcu, a on o njemu nije obavijestio kupca, kao i kad je prodavac nametnuo tu odredbu koristeći svoj poseban monopolski položaj.

(3) Kupac koji se odrekao prava da raskine ugovor zbog nedostatka stvari, zadržava ostala prava zbog tih nedostataka.

Prinudna javna prodaja

Član 487.

Imalac čija je stvar prodana na prinudnoj javnoj prodaji ne odgovara za nedostatke stvari.

Ispunjenje, sniženje cijena, raskid ugovora, naknada štete

Član 488. ▣

(1) Kupac koji je blagovremeno i uredno obavijestio prodavca o nedostatku može:

1) zahtijevati od prodavca da nedostatak ukloni ili da mu preda drugu stvar bez nedostatka (ispunjenje ugovora);

2) zahtijevati sniženje cijene;

3) izjaviti da raskida ugovor.

(2) U svakom od ovih slučajeva kupac ima pravo i na naknadu štete.

(3) Pored toga i nezavisno od toga, prodavac odgovara kupcu i za štetu koju je ovaj zbog nedostatka

stvari pretrpio na drugim svojim dobrima, i to prema opštim pravilima i odgovornosti za štetu.

Neispunjenje ugovora u razumnom roku

Član 489.

Ako kupac ne dobije zahtijevano ispunjenje ugovora u razumnom roku, zadržava pravo da raskine ugovor ili da snizi cijenu.

Kad kupac može raskinuti ugovor

Član 490.⊕

(1) Kupac može raskinuti ugovor samo ako je prethodno ostavio prodavcu naknadni primjereni rok za ispunjenje ugovora.

(2) Kupac može raskinuti ugovor i bez ostavljanja naknadnog roka ako mu je prodavac poslije obavještenja o nedostacima saopštio da neće ispuniti ugovor ili ako iz okolnosti konkretnog slučaja očigledno proizilazi da prodavac neće moći ispuniti ugovor, ni u naknadnom roku.

Neispunjenje ugovora u naknadnom roku

Član 491.

Ako prodavac u naknadnom roku ne ispuni ugovor, on se raskida po samom zakonu, ali ga kupac može održati ako bez odlaganja izjavi prodavcu da ugovor održava na snazi.

Djelimični nedostaci

Član 492.⊕

(1) Kad samo dio predate stvari ima nedostatke ili kad je predat samo dio stvari, odnosno manja količina od ugovorene, kupac može raskinuti ugovor u smislu prethodnih članova samo u pogledu dijela koji ima nedostatke ili samo u pogledu dijela ili količine koji nedostaju.

(2) Kupac može raskinuti cijeli ugovor samo ako ugovorena količina ili predata stvar čini cjelinu ili ako kupac inače ima opravdan interes da primi ugovorenu stvar ili količinu u cjelini.

Kad je prodavac dao kupcu veću količinu

Član 493.⊕

(1) Ugovorom o prodaji u privredi, kad je prodavac stvari određenih po rodu dao kupcu veću količinu nego što je ugovoreno, a kupac u razumnom roku ne izjavi da višak odbija, smatra se da je primio i taj višak, te je dužan platiti ga po istoj cijeni.

(2) Ako kupac odbije da primi višak, prodavac je dužan naknaditi kupcu štetu.

Kad je određena jedna cijena za više stvari

Član 494.

(1) Kad je jednim ugovorom i za jednu cijenu prodato više stvari ili jedna skupina stvari, pa samo neke od njih imaju nedostatke, kupac može raskinuti ugovor samo u pogledu tih stvari, a ne i ostalih.

(2) Međutim, ako one čine jednu cjelinu tako da bi njihovo razdvajanje bilo štetno, kupac može

raskinuti cijeli ugovor ili ako on, ipak, izjavi da raskida ugovor samo u pogledu stvari sa nedostatkom, prodavac sa svoje strane može raskinuti ugovor i u pogledu ostalih stvari.

Gubljenje prava da se raskine ugovor zbog nedostatka

Član 495. ▣

(1) Kupac gubi pravo da raskine ugovor zbog nedostatka stvari kad mu je nemoguće da vrati stvar ili da je vrati u stanju u kome ju je primio.

(2) Ipak, kupac može raskinuti ugovor zbog nekog nedostatka stvari ako je stvar potpuno ili djelimično propala ili oštećena usljed nedostatka koji opravdava raskidanje ugovora ili usljed nekog događaja koji ne potiče od njega ni od nekog lica za koje on odgovara.

(3) Isto vrijedi ako je stvar potpuno ili djelimično propala, ili oštećena usljed obaveze kupca da pregleda stvar, ili ako je kupac, prije nego što je otkriven nedostatak, potrošio ili izmijenio jedan dio stvari u toku njene redovne upotrebe, kao i ako je oštećenje ili izmjena bez značaja.

Očuvanje ostalih prava

Član 496.

Kupac koji je zbog nemogućnosti da vrati stvar ili da je vrati u stanju u kome je primio izgubio pravo da raskine ugovor, zadržava ostala prava koja mu daje zakon zbog postojanja nekog nedostatka.

Dejstva raskida zbog nedostatka

Član 497. ▣

(1) Raskid ugovora zbog nedostatka stvari proizvodi ista dejstva kao i raskid dvostranih ugovora zbog neispunjenja.

(2) Kupac duguje prodavcu naknadu za korist od stvari i kad mu je nemoguće da je vrati cijelu ili njen jedan dio, a ugovor je, ipak, raskinut.

Sniženje cijene

Član 498.

Sniženje cijene se vrši prema odnosu između vrijednosti stvari bez nedostatka i vrijednosti stvari sa nedostatkom u vrijeme zaključenja ugovora.

Postupno otkrivanje nedostataka

Član 499.

Kupac koji je postigao sniženje cijene zbog postojanja nekog nedostatka može raskinuti ugovor ili zahtijevati novo sniženje cijene ako se naknadno otkrije neki drugi nedostatak.

Gubitak prava

Član 500.

(1) Prava kupca koji je blagovremeno obavijestio prodavca o postojanju nedostatka gase se po isteku jedne godine, računajući od dana odašiljanja obavještenja prodavcu, izuzev ako je prodavčevom

Prevarom kupac bio spriječen da ih upotrijebi.

(2) Međutim, kupac koji je blagovremeno obavijestio prodavca o postojanju nedostatka može poslije protoka ovog roka, ako još nije isplatio cijenu, istaći svoj zahtjev da se cijena snizi ili da mu se naknadi šteta kao prigovor protiv prodavčevog zahtjeva da mu se isplati cijena.

III - GARANCIJA ZA ISPRAVNO FUNKCIONISANJE PRODATE STVARI **Odgovornost prodavca i proizvođača**

Član 501. ▣

(1) Kad je prodavac neke mašine, motora, kakvog aparata ili drugih sličnih stvari koje spadaju u takozvanu tehničku robu predao kupcu garantni list, kojim proizvođač garantuje ispravno funkcionisanje stvari u toku određenog vremena, računajući od njene predaje kupcu, kupac može, ako stvar ne funkcionise ispravno, zahtijevati kako od prodavca tako i od proizvođača da stvar opravi u razumnom roku ili ako to ne učini, da mu umjesto nje preda stvar koja funkcionise ispravno.

(2) Ovim pravilima ne dira se u pravila o odgovornosti prodavca za nedostatke stvari.

Traženje opravke ili zamjene

Član 502. ▣

(1) Kupac može, zbog neispravnog funkcionisanja, zahtijevati od prodavca, odnosno od proizvođača opravku ili zamjenu stvari u toku garantnog roka, bez obzira na to kad se nedostatak u funkcionisanju pojavio.

(2) On ima pravo na naknadu štete koju je pretrpio usljed toga što je bio lišen upotrebe stvari od trenutka traženja opravke ili zamjene do njihovog izvršenja.

Produženje garantnog roka

Član 503.

(1) U slučaju manje opravke, garantni rok se produžava onoliko koliko je kupac bio lišen upotrebe stvari.

(2) Međutim, kad je zbog neispravnog funkcionisanja izvršena zamjena stvari ili njena bitna opravka, garantni rok počinje teći ponovo od zamjene, odnosno od vraćanja opravljene stvari.

(3) Ako je zamijenjen ili bitno opravljen samo neki dio stvari, garantni rok počinje teći ponovo samo za taj dio.

Raskidanje ugovora i sniženje cijene

Član 504. ▣

Ako prodavac ne izvrši u razumnom roku opravku ili zamjenu stvari, kupac može raskinuti ugovor ili sniziti cijenu i zahtijevati naknadu štete.

Troškovi i rizik

Član 505. ▣

(1) Prodavac, odnosno proizvođač je dužan da o svom trošku prenese stvar do mjesta gdje treba da se opravi, odnosno zamijeni, kao i da popravljenu, odnosno zamijenjenu stvar vrati natrag kupcu.

(2) Za to vrijeme prodavac, odnosno proizvođač snosi rizik za propast ili oštećenje stvari.

Odgovornost kooperanata

Član 506. ▣

Kad je u izradi pojedinih dijelova stvari ili u izvršenju pojedinih radnji učestvovalo više samostalnih proizvođača, njihova odgovornost prema finalnom proizvođaču za neispravno funkcionisanje stvari, koje potiče od tih dijelova ili od tih radnji, prestaje kad prestane odgovornost finalnog proizvođača prema kupcu stvari.

Gubitak prava

Član 507.

Prava kupca prema proizvođaču po osnovu garantnog lista gase se po isteku jedne godine, računajući od dana kad je tražio od njega opravku ili zamjenu stvari.

Odsjek 3.

ODGOVORNOST ZA PRAVNE NEDOSTATKE (ZAŠTITA OD EVIKCIJE)

Pravni nedostaci

Član 508. ▣

(1) Prodavac odgovara ako na prodatoj stvari postoji neko pravo trećeg koje isključuje, umanjuje ili ograničava kupčevo pravo, a o čijem postojanju kupac nije obaviještan, niti je pristao da uzme stvar opterećenu tim pravom.

(2) Prodavac nekog drugog prava garantuje da ono postoji i da nema pravnih smetnji za njegovo ostvarenje.

Obavješćavanje prodavca

Član 509. ▣

Kad se pokaže da treće lice polaže neko pravo, kupac je dužan obavijestiti prodavca o tome, izuzev kad je to prodavcu već poznato i pozvati ga da u razumnom roku oslobodi stvar od prava ili pretenzije trećeg ili, kad su predmet ugovora stvari određene po rodu, da mu isporuči drugu stvar bez pravnog nedostatka.

Sankcije pravnih nedostataka

Član 510. ▣

(1) Ako prodavac ne postupi po zahtjevu kupca, u slučaju oduzimanja stvari od kupca, ugovor se raskida po samom zakonu, a u slučaju umanjena ili ograničenja kupčevog prava, kupac može, po svom izboru, raskinuti ugovor ili zahtijevati srazmjerno sniženje cijene.

(2) Ako prodavac ne udovolji kupčevom zahtjevu da u razumnom roku oslobodi stvar od prava ili pretenzija trećeg, kupac može raskinuti ugovor ako se zbog toga njegova svrha ne može ostvariti.

(3) U svakom slučaju kupac ima pravo na naknadu pretrpljene štete.

(4) Međutim, ako je kupac u času zaključenja ugovora znao za mogućnost da mu stvar bude oduzeta ili da njegovo pravo bude smanjeno ili ograničeno, nema pravo na naknadu štete ako se ta mogućnost

ostvari, ali ima pravo zahtijevati vraćanje, odnosno sniženje cijene.

Kad kupac ne obavijesti prodavca

Član 511.

Kupac koji se, ne obavještavajući prodavca, upustio u spor sa trećim i spor izgubio, može se, ipak, pozvati na prodavčevu odgovornost za pravne nedostatke, izuzev ako prodavac dokaže da je on raspolagao sredstvima da se odbije zahtjev trećeg lica.

Kad je pravo trećeg očigledno osnovano

Član 512.

(1) Kupac ima pravo pozvati se na prodavčevu odgovornost za pravne nedostatke i kad je, bez obavještenja prodavca i bez spora, priznao očigledno osnovano pravo trećeg.

(2) Ako je kupac isplatio trećem izvjesnu svotu novca da bi odustao od svog očiglednog prava, prodavac se može osloboditi svoje odgovornosti ako naknadi kupcu isplaćenu svotu i pretrpljenu štetu.

Ugovorno ograničenje ili isključenje prodavčeve odgovornosti

Član 513.

(1) Odgovornost prodavca za pravne nedostatke može se ugovorom ograničiti ili sasvim isključiti.

(2) Ali, ako je u vrijeme zaključenja ugovora prodavcu bio poznat ili mu nije mogao ostati nepoznat neki nedostatak u njegovom pravu, odredba ugovora o ograničenju ili o isključenju odgovornosti za pravne nedostatke je ništava.

Ograničenja javno-pravne prirode

Član 514.☒

Prodavac odgovara i za posebna ograničenja javno - pravne prirode koja kupcu nisu bila poznata ako je on za njih znao ili je znao da se mogu očekivati, a nije ih kupcu saopštio.

Gubitak prava

Član 515.☒

(1) Pravo kupca, po osnovu pravnih nedostataka, gasi se istekom godine dana od saznanja za postojanje prava trećeg.

(2) Ali, ako je treće lice prije isteka toga roka pokrenulo spor, a kupac pozvao prodavca da se u spor umiješa, pravo kupca se gasi tek istekom šest mjeseci po pravnosnažno okončanom sporu.

ODJELJAK 4.
Obaveze kupca
Odsjek 1.
ISPLATA CIJENA
Vrijeme i mjesto isplate

Član 516.▣

- (1) Kupac je dužan platiti cijenu u vrijeme i na mjestu određenom u ugovoru.
- (2) U nedostatku ugovorne odredbe ili drukčijih običaja, plaćanje se vrši u času i u mjestu u kome se vrši predaja stvari.
- (3) Ako se cijena ne mora platiti u času predaje, plaćanje se vrši u prebivalištu, odnosno sjedištu prodavca.

Kamata u slučaju prodaje na kredit

Član 517.

Ako stvar prodana na kredit daje plodove ili kakve druge koristi, kupac duguje kamatu od kad mu je stvar predana, bez obzira na to da li je dospjela obaveza za isplatu cijene.

Isplata cijene u slučaju uzastopnih isporuka

Član 518.

- (1) U slučaju uzastopnih isporuka, kupac je dužan isplatiti cijenu za svaku isporuku u času njegovog preuzimanja, izuzev ako je što drugo ugovoreno ili proizilazi iz okolnosti posla.
- (2) Ako je u ugovoru sa uzastopnim isporukama kupac dao prodavcu predujam, prve isporuke naplaćuju se iz predujma, ako nije što drugo ugovoreno.

Odsjek 2.
PREUZIMANJE STVARI

Član 519.▣

- (1) Preuzimanje stvari se sastoji u preduzimanju potrebnih radnji da bi predaja bila moguća, kao i u odnošenju stvari.
- (2) Ako kupac, bez opravdanog razloga, odbije da preuzme stvar čija mu je predaja ponuđena na ugovoren ili uobičajen način i na vrijeme, prodavac može, ako ima osnovanog razloga da posumnja da kupac neće isplatiti cijenu, izjaviti da raskida ugovor.

ODJELJAK 5.
Obaveza čuvanja stvari za račun saugovarača
Slučajevi obaveze čuvanja

Član 520.▣

- (1) Kad je zbog kupčeve docnje rizik prešao na kupca prije predaje stvari, prodavac je dužan čuvati stvar sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno dobrog domaćina i u tom cilju preduzeti potrebne mjere.
- (2) Isto važi i za kupca kad mu je stvar uručena, a on hoće da je vrati prodavcu, bilo što je raskinuo ugovor, bilo što je zahtijevao drugu stvar umjesto nje.

(3) I u jednom i u drugom slučaju ugovarač koji je dužan preduzeti mjere za očuvanje stvari ima pravo na naknadu troškova potrebnih radi očuvanja stvari.

Kad kupac neće da primi stvar koja mu je upućena

Član 521.

Kupac koji neće da primi stvar koja mu je upućena u mjesto opredjeljenja i tamo stavljena na raspolaganje, dužan je da je preuzme za račun prodavca, ako ovaj nije prisutan u mjestu opredjeljenja, niti tamo ima nekog koji bi je za njega preuzeo, a pod uslovom da je to moguće bez isplate cijene i bez većih nezgoda ili pretjeranih troškova.

Prava strane dužne da čuva stvar

Član 522.

Ugovorna strana koja je, prema prethodnim odredbama, dužna preduzeti mjere za čuvanje stvari može je, pod uslovima i sa posljedicama navedenim u odredbama ovog zakona o polaganju kod suda i prodaji dugovane stvari, položiti kod suda, predati na čuvanje nekom drugom ili prodati je za račun druge strane.

ODJELJAK 6.

Naknada štete u slučaju raskida prodaje Opšte pravilo

Član 523.

Kad je prodaja raskinuta zbog povrede ugovora od strane jednog ugovarača, druga strana ima pravo na naknadu štete koju zbog toga trpi, prema opštim pravilima o naknadi štete nastale povredom ugovora.

Kad stvar ima tekuću cijenu

Član 524.

(1) Kad je prodaja raskinuta zbog povrede ugovora od strane jednog ugovarača, a stvar ima tekuću cijenu, druga strana može zahtijevati razliku između cijene određene ugovorom i tekuće cijene na dan raskida ugovora na tržištu mjesta u kome je posao obavljen.

(2) Ako na tržištu mjesta u kome je posao obavljen nema tekuće cijene, za izračunavanje visine naknade uzima se u račun tekuća cijena tržišta koje bi ga moglo zamijeniti u datom slučaju, kojoj treba dodati razliku u troškovima prevoza.

Kad je izvršena prodaja ili kupovina radi pokrića

Član 525.⊕

(1) Kad je predmet prodaje izvjesna količina stvari određenih po rodu, pa jedna strana ne izvrši svoju obavezu na vrijeme, druga strana može izvršiti prodaju radi pokrića, odnosno kupovinu radi pokrića i zahtijevati razliku između cijene određene ugovorom i cijene prodaje, odnosno kupovine radi pokrića.

(2) Prodaja, odnosno kupovina, radi pokrića mora biti izvršena u razumnom roku i na razumni način.

(3) O namjeravanoj prodaji, odnosno kupovini, povjerilac je dužan obavijestiti dužnika.

Naknada ostale štete

Član 526.

Pored prava na naknadu štete prema pravilima iz prethodnih članova, ugovoru vjerna strana ima pravo i na naknadu veće štete, ukoliko ju je pretrpjela.

ODJELJAK 7.

Slučajevi prodaje sa naročitim pogodbama

Odsjek 1.

PRODAJA SA PRAVOM PREČE KUPOVINE

Pojam

Član 527. ▣

Ugovornom odredbom o pravu preče kupovine obavezuje se kupac da izvijesti prodavca o namjeravanoj prodaji stvari određenom licu, kao i o uslovima te prodaje, i da mu ponudi da on stvar kupi za istu cijenu.

Rokovi za vršenje prava i za isplatu cijene

Član 528. ▣

(1) Prodavac je dužan obavijestiti kupca na pouzdan način o svojoj odluci da se koristi pravom preče kupovine u roku od mjesec dana, računajući od dana kad ga je kupac obavijestio o namjeravanoj prodaji trećem licu.

(2) Istovremeno sa izjavom da on kupuje stvar, prodavac je dužan isplatiti cijenu dogovorenu sa trećim licem ili je položiti kod suda.

(3) Ako je u ugovoru sa trećim predviđen rok za isplatu cijene, prodavac se može koristiti tim rokom samo ako pruži dovoljno obezbjeđenje.

Mogućnost nasljeđivanja i otuđenja

Član 529.

Pravo preče kupovine pokretnih stvari ne može se ni otuđiti ni naslijediti ukoliko zakonom nije drukčije određeno.

U slučaju prinudne javne prodaje

Član 530.

(1) U slučaju prinudne javne prodaje prodavac se ne može pozivati na svoje pravo preče kupovine.

(2) Ali, prodavac čije je pravo preče kupovine bilo upisano u javnoj knjizi može zahtijevati poništenje javne prodaje ako nije bio posebno pozvan da joj prisustvuje.

Trajanje prava preče kupovine

Član 531.

(1) Pravo preče kupovine prestaje poslije pet godina od zaključenja ugovora ako nije ugovoreno da će ono prestati ranije.

(2) Ugovoren duži rok svodi se na rok od pet godina.

Kad je izvršen prenos svojine bez obavještanja prodavca

Član 532. ▣

(1) Ako je kupac prodao stvar i prenio svojину na trećeg, ne obavještavajući prodavca i ako je trećem bilo poznato ili mu nije moglo ostati nepoznato da prodavac ima pravo preče kupovine, prodavac može, u roku od šest mjeseci, računajući od dana kad je saznao za ovaj prenos, zahtijevati da se prenos poništi i da se stvar njemu ustupi pod istim uslovima.

(2) Ako je kupac netačno obavijestio prodavca o uslovima prodaje trećem i ako je trećem to bilo poznato ili mu nije moglo ostati nepoznato, ovaj rok od šest mjeseci počinje teći od dana kad je prodavac saznao za tačne uslove ugovora.

(3) Pravo preče kupovine prestaje u svakom slučaju po proteku pet godina od prenosa svojine stvari na trećeg.

Zakonsko pravo preče kupovine

Član 533. ▣

(1) Za određena lica pravo preče kupovine može biti ustanovljeno zakonom.

(2) Trajanje zakonskog prava preče kupovine nije ograničeno.

(3) Lica koja, po samom zakonu, imaju pravo preče kupovine, moraju biti obaviještena pismeno o namjeravanoj prodaji i o njenim uslovima, inače, imaju pravo zahtijevati poništenje prodaje.

(4) Pravila o prodaji sa pravom preče kupovine shodno se primjenjuju i na zakonsko pravo preče kupovine.

Odsjek 2.

KUPOVINA NA PROBU

Pojam

Član 534.

(1) Kad je ugovoreno da kupac uzima stvar, pod uslovom da je isproba da bi utvrdio da li odgovara njegovim željama, dužan je o tome da li ostaje pri ugovoru obavijestiti prodavca u roku utvrđenom ugovorom ili običajem, a ako takvog nema, onda u primjerenom roku koji mu bude odredio prodavac, inače se smatra da je odustao od ugovora.

(2) Ako je stvar predana kupcu da bi je isprobao do određenog roka, a on je ne vrati bez odlaganja po isteku roka ili ne izjavi prodavcu da odustaje od ugovora, smatra se da je ostao pri ugovoru.

Objektivna proba

Član 535.

Kad je proba ugovorena da bi se utvrdilo da li stvar ima određeno svojstvo ili da li je podobna za određenu upotrebu, opstanak ugovora ne zavisi od kupčevog nahođenja, već od toga da li ova zaista ima

ta svojstva, odnosno da li je podobna za određenu upotrebu.

Rizik

Član 536.

Rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari predate kupcu radi probe snosi prodavac do kupčeve izjave da ostaje pri ugovoru, odnosno do isteka roka kada je kupac bio dužan vratiti stvar prodavcu.

Kupovina po pregledu, odnosno sa rezervom probanja

Član 537.

Odredbe o kupovini na probu shodno se primjenjuju na kupovinu po pregledu i na kupovinu sa rezervom probanja.

Odsjek 3.

PRODAJA PO UZORKU ILI MODELU

Član 538.

(1) U slučaju prodaje po uzorku ili modelu kod ugovora u privredi, ako stvar koju je prodavac predao kupcu nije saobrazna uzorku ili modelu, prodavac odgovara po propisima o odgovornosti prodavca za materijalne nedostatke stvari, a u drugim slučajevima po propisima o odgovornosti za neispunjenje obaveze.

(2) Prodavac ne odgovara za nedostatak saobraznosti ako je uzorak, odnosno model podnio kupcu samo radi obavještenja i približnog određivanja osobine stvari, bez obećanja saobraznosti.

Odsjek 4.

PRODAJA SA SPECIFIKACIJOM

Član 539.

(1) Ako je ugovorom zadržano pravo za kupca da docnije odredi oblik, mjeru ili koje druge pojedinosti stvari, a kupac ne izvrši ovu specifikaciju do ugovorenog datuma ili do proteka razumnog roka, računajući od prodavčevog traženja da to učini, prodavac može izjaviti da raskida ugovor ili obaviti specifikaciju prema onome što mu je poznato o kupčevim potrebama.

(2) Ako sam prodavac obavi specifikaciju, dužan je obavijestiti kupca o njenim pojedinostima i odrediti mu razuman rok da sam izvrši drukčiju specifikaciju.

(3) Ako kupac ne iskoristi ovu mogućnost, obavezna je specifikacija koju je izvršio prodavac.

Odsjek 5.

PRODAJA SA ZADRŽAVANJEM PRAVA SVOJINE

Uslovi

Član 540.

(1) Prodavac određene pokretne stvari može posebnom odredbom ugovora zadržati pravo svojine i poslije predaje stvari kupcu, sve dok kupac ne isplati cijenu u potpunosti.

(2) Zadržavanje prava ima dejstva prema kupčevim povjericima samo ako je učinjeno u obliku javno ovjerene isprave, prije kupčevog stečaja ili prije pljenidbe stvari.

(3) Na pokretnim stvarima o kojima se vode posebne javne knjige može se zadržati pravo svojine

samo ako je to predviđeno propisima o uređenju i vođenju tih knjiga.

Rizik

Član 541.

Rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari snosi kupac od časa kad mu je stvar predata.

Odsjek 6.

PRODAJA SA OBROČNIM OTPLATAMA CIJENE

Pojam

Član 542.

(1) Ugovorom o prodaji pokretne stvari sa obročnim otplatama cijene obavezuje se prodavac da preda kupcu određenu pokretnu stvar prije nego što mu cijena bude potpuno isplaćena, a kupac se obavezuje da isplati njenu cijenu u obrocima, u određenim vremenskim razmacima.

(2) Odredbe ovog odsjeka o prodaji sa obročnim otplatama cijene primjenjuje se samo ako je kupac fizičko lice.

Forma ugovora

Član 543.

Ugovor o prodaji sa obročnim otplatama cijene mora biti sastavljen u pismenoj formi.

Bitni sastojci ugovora

Član 544.

(1) Pored stvari i njene cijene u prodaji za gotovo, u ispravi o ugovoru moraju, pod prijetnjom ništavosti, biti navedeni: ukupan iznos svih obročnih otplata, računajući i onu koja je izvršena u času zaključenja ugovora, iznos pojedinih otplata, njihov broj i njihovi rokovi.

(2) Isprava o ugovoru mora, pod prijetnjom ništavosti, sadržavati odredbu da kupac može odustati od ugovora ako to pismeno saopšti prodavcu u roku od tri dana od potpisivanja isprave i da se ovog prava kupac ne može odreći unaprijed.

Pravo kupca da isplati cijenu odjednom

Član 545.☒

(1) Kupac može uvijek isplatiti odjednom ostatak dužne cijene.

(2) Taj ostatak se isplaćuje čist, bez ugovornih kamata i bez troškova.

(3) Ništava je suprotna odredba ugovora.

Raskidanje ugovora i zahtjev potpune isplate cijene

Član 546.☒

(1) Prodavac može raskinuti ugovor ako kupac dođe u docnju sa početnom otplatom.

(2) Poslije isplate početne otplate prodavac može raskinuti ugovor ako kupac dođe u docnju s najmanje dvije uzastopne otplate, koje predstavljaju najmanje osminu cijene.

(3) Izuzetno, prodavac može raskinuti ugovor kad kupac dođe u docnju sa isplatom samo jedne

otplate, ako za isplatu cijene nije predviđeno više od četiri otplate.

(4) U slučajevima predviđenim u st. 2. i 3. ovog člana, prodavac može, umjesto da raskine ugovor, zahtijevati od kupca isplatu cijelog ostatka cijene, ali je prije tog zahtjeva dužan ostaviti kupcu naknadni rok od petnaest dana.

Sudsko produženje rokova otplate

Član 547.

Na traženje kupca, sud može, kad to okolnosti slučaja opravdavaju, produžiti rokove za isplatu zadocnjelih otplate ako kupac da obezbjeđenje da će izvršiti svoje obaveze i ako, usljed toga, prodavac ne trpi štetu.

Ništavost ugovorne kazne

Član 548.

Ništava je odredba ugovora o ugovornoj kazni za slučaj raskida ugovora, kao i za slučaj da kupac dođe u docnju sa isplatom nekog obroka cijene.

Raskid ugovora

Član 549.

(1) U slučaju raskida ugovora, prodavac je dužan vratiti kupcu primljene otplate, sa zakonskom kamatom od dana kada ih je primio i naknaditi mu nužne troškove koje je učinio za stvar.

(2) Sa svoje strane, kupac je dužan vratiti prodavcu stvar u stanju u kome je bila kad mu je bila predata i dati mu naknadu za njeno upotrebljavanje do raskida ugovora.

Primjena pravila o prodaji sa obročnim otplatama cijene

Član 550.

(1) Pravila o prodaji sa obročnim otplatama cijene važe i u slučaju drugih pogodbi koje imaju istu suštinu, kao što je, na primjer, ugovor o zakupu, sa odredbom da će stvar koja je data u zakup preći u svojinu zakupca ako bude plaćao zakupninu za određeno vrijeme.

(2) Ona će se primjenjivati i u slučaju zajma datog kupcu i namijenjenog za kupovinu određenih stvari ako su se zajmodavac i prodavac sporazumjeli da kupac, za stvar koju mu je prodavac prodao, otplaćuje zajmodavcu cijenu u obrocima, prema ugovoru zaključenom između kupca i prodavca.

Ništavost odredbi nepovoljnih za kupca

Član 551.

Ništave su odredbe ugovora o prodaji sa obročnim otplatama cijene koje bi bile nepovoljnije za kupca od odredbi ove glave, osim odredbi o zadržavanju prava svojine.

**GLAVA VIII.
RAZMJENA
Pojam**

Član 552.⊕

(1) Ugovorom o razmjeni svaki ugovarač se obavezuje prema svom saugovaraču da preda stvar koja se razmjenjuje, tako da on stekne pravo raspolaganja, odnosno pravo svojine.

(2) Predmet razmjene mogu biti i prenosiva prava.

Dejstva ugovora o razmjeni

Član 553.⊕

Iz ugovora o razmjeni nastaju za svakog ugovarača obaveze i prava koje iz ugovora o prodaji nastaju za prodavca.

**GLAVA IX.
PRODAJNI NALOG
Pojam**

Član 554.

(1) Ugovorom o prodajnom nalogu obavezuje se nalogoprimac da određenu pokretnu stvar, koju mu je predao nalogodavac, proda za određenu cijenu u određenom roku ili da je u tom roku vrati nalogodavcu.

(2) Prodajni nalog ne može se opozvati.

Rizik za propast i oštećenje stvari

Član 555.⊕

Stvar predata nalogoprimcu ostaje nalogodavčeva i on snosi rizik njene slučajne propasti ili oštećenja, ali ne može raspolagati njom dok mu ne bude vraćena.

Kad se smatra da je nalogoprimac kupio stvar

Član 556.

(1) Ako nalogoprimac ne proda stvar i ne preda određenu cijenu nalogodavcu do određenog roka niti je vrati u tom roku, smatra se da je on stvar kupio.

(2) Ali, njegovi povjerioci ne mogu zaplijeniti stvar dok on ne isplati cijenu nalogodavcu.

**GLAVA X.
ZAJAM
ODJELJAK 1.
Opšte odredbe
Pojam**

Član 557.⊕

Ugovorom o zajmu obavezuje se zajmodavac da preda u svojini zajmoprimcu određenu količinu novca ili kojih drugih zamjenjenih stvari, a zajmoprimac se obavezuje da mu vrati poslije izvjesnog

vremena istu količinu novca, odnosno istu količinu stvari iste vrste i istog kvaliteta.

Kamata

Član 558.

- (1) Zajmoprimac se može obavezati da uz glavnicu duguje i kamatu.
- (2) U ugovorima u privredi zajmoprimac duguje kamatu i ako ona nije ugovorena.

ODJELJAK 2.

Obaveze zajmodavca Predaja obećanih stvari

Član 559.

- (1) Zajmodavac je dužan predati određene stvari u ugovoreno vrijeme, a ako rok za predaju nije određen, onda kad to zajmoprimac zatraži.
- (2) Pravo zajmoprimca da traži predaju određenih stvari zastarijeva za tri mjeseca od dolaska zajmodavca u docnju, a u svakom slučaju za godinu dana od zaključenja ugovora.

Loše materijalne prilike zajmoprimca

Član 560.

- (1) Ako se pokaže da su materijalne prilike zajmoprimca takve da je neizvjesno da li će on biti u stanju da vrati zajam, zajmodavac može odbiti da izvrši svoju obavezu predaje obećanih stvari ako u vrijeme zaključenja ugovora nije to znao, kao i ako se pogoršanje zajmoprimčevih materijalnih prilika dogodilo poslije zaključenja ugovora.
- (2) Ali, on je dužan da izvrši svoju obavezu ako mu zajmoprimac ili ko drugi za njega pruži dovoljno obezbjeđenje.

Šteta zbog nedostatka pozajmljenih stvari

Član 561.

- (1) Zajmodavac je dužan naknaditi zajmoprimcu štetu koja bi mu bila prouzrokovana zbog materijalnih nedostataka pozajmljenih stvari.
- (2) Ali, ako je zajam bez naknade, dužan je naknaditi štetu samo ako su mu nedostaci stvari bili poznati ili mu nisu mogli ostati nepoznati, a on o njima nije obavijestio zajmoprimca.

ODJELJAK 3.

Obaveze zajmoprimca Rok vraćanja zajma

Član 562.

- (1) Zajmoprimac je dužan vratiti u ugovorenom roku istu količinu stvari, iste vrste i kvaliteta.
- (2) Ako ugovarači nisu odredili rok za vraćanje zajma, niti se on može odrediti iz okolnosti zajma, zajmoprimac je dužan vratiti zajam po isteku primjerenog roka koji ne može biti kraći od dva mjeseca, računajući od zajmodavčevog traženja da mu se zajam vrati.

Izbor prilikom vraćanja zajma

Član 563.

(1) Ako u zajam nije dat novac, a ugovoreno je da će zajmoprimac vratiti zajam u novcu, zajmoprimac je, ipak, ovlašćen da, po svom izboru, vrati pozajmljene stvari ili iznos novca koji odgovara vrijednosti tih stvari u vrijeme i u mjestu koji su ugovorom određeni za vraćanje.

(2) Isto važi i u slučaju kad nije bilo moguće vratiti istu količinu stvari, iste vrste i istog kvaliteta.

Odustajanje od ugovora

Član 564.

Zajmoprimac može odustati od ugovora prije nego što mu zajmodavac preda određene stvari, ali, ako bi zbog toga bilo kakve štete za zajmodavca, dužan je naknaditi je.

Vraćanje zajma prije roka

Član 565.

Zajmoprimac može vratiti zajam i prije roka određenog za vraćanje, ali je dužan obavijestiti zajmodavca unaprijed o svojoj namjeri i naknaditi mu štetu.

ODJELJAK 4.

Namjenski zajam

Član 566.

Ako je ugovorom određena svrha u koju zajmoprimac može upotrijebiti pozajmljeni novac, pa ga on upotrijebi u neku drugu svrhu, zajmodavac može izjaviti da raskida ugovor.

GLAVA XI.

ZAKUP

ODJELJAK 1.

Opšte odredbe

Pojam

Član 567. ⁺

(1) Ugovorom o zakupu obavezuje se zakupodavac da preda određenu stvar zakupcu na upotrebu, a ovaj se obavezuje da mu za to plaća određenu zakupninu.

(2) Upotreba obuhvata i uživanje stvari (pribiranje plodova) ako nije drukčije ugovoreno ili uobičajeno.

Primjena posebnih propisa

Član 568. ⁺

Odredbe ove glave neće se primjenjivati na zakupe uređene posebnim propisima.

ODJELJAK 2.
Obaveze zakupodavca
Predaja stvari

Član 569.

(1) Zakupodavac je dužan predati zakupcu zakupljenu stvar u ispravnom stanju, zajedno sa njenim pripacima.

(2) Stvar je u ispravnom stanju ako je u stanju određenom ugovorom, a u nedostatku ugovora, u stanju da može poslužiti za upotrebu radi koje je ugovor zaključen.

Održavanje stvari

Član 570.

(1) Zakupodavac je dužan održavati stvar u ispravnom stanju za vrijeme trajanja zakupa i radi toga vršiti potrebne opravke na njoj.

(2) On je dužan naknaditi zakupcu troškove koje je ovaj učinio za održavanje stvari, a koje bi on sam bio dužan učiniti.

(3) Troškovi sitnih opravki izazvanih redovnom upotrebom stvari, kao i troškovi same upotrebe, padaju na teret zakupca.

(4) O potrebi opravke zakupac je dužan obavijestiti zakupodavca.

Raskid ugovora i sniženje zakupnine zbog opravki

Član 571.

(1) Ako potrebne opravke zakupljene stvari ometaju njenu upotrebu u znatnoj mjeri i za duže vrijeme, zakupac može raskinuti ugovor.

(2) On ima pravo na sniženje zakupnine srazmjerno ograničenju upotrebe stvari zbog tih opravki.

Izmjene na zakupljenoj stvari

Član 572.

(1) Zakupodavac ne može bez pristanka zakupca činiti izmjene na zakupljenoj stvari za vrijeme trajanja zakupa ukoliko bi to ometalo upotrebu stvari.

(2) Ako bi izmjenama stvari bila smanjena, u izvjesnoj mjeri, zakupčeva upotreba stvari, smanjiće se i zakupnina u odgovarajućoj srazmjeri.

Odgovornost za materijalne nedostatke

Član 573.

(1) Zakupodavac odgovara zakupcu za sve nedostatke zakupljene stvari koji smetaju njenoj ugovorenoj ili redovnoj upotrebi, bez obzira na to da li je znao za njih ili ne, kao i za nedostatke svojstva ili odlika predviđenih izričito ili prećutno ugovorom.

(2) Ne uzimaju se u obzir nedostaci koji su manjeg značaja.

Nedostaci za koje zakupodavac ne odgovara

Član 574.

(1) Zakupodavac ne odgovara za nedostatke zakupljene stvari koji su u času zaključenja ugovora bili poznati zakupcu ili nisu mogli ostati nepoznati.

(2) Ali, zakupodavac odgovara za nedostatak zakupljene stvari koji je zakupcu, usljed krajnje nepažnje, ostao nepoznat ako je on znao za taj nedostatak i namjerno propustio da o njemu obavijesti zakupca.

Proširenje odgovornosti za materijalne nedostatke

Član 575.

Zakupodavac odgovara za sve nedostatke zakupljene stvari ako je tvrdio da ona nema nikakvih nedostataka.

Ugovorno isključenje ili ograničenje odgovornosti

Član 576.

(1) Odgovornost za materijalne nedostatke zakupljene stvari može biti ugovorom isključena ili ograničena.

(2) Odredba ugovora kojom se ova odgovornost isključuje ili ograničava ništava je ako je zakupodavac znao za nedostatke i namjerno propustio da o njima obavijesti zakupca ili ako je nedostatak takav da onemogućuje upotrebu zakupljene stvari, kao i kad je zakupodavac nametnuo tu odredbu, koristeći svoj monopolski položaj.

Obavještanje zakupodavca o nedostacima i opasnostima

Član 577.

(1) Zakupac je dužan obavijestiti zakupodavca bez nepotrebnog odlaganja o svakom nedostatku zakupljene stvari koji bi se pokazao u toku zakupa, osim ako zakupodavac zna za nedostatak.

(2) On je, isto tako, dužan obavijestiti zakupodavca o svakoj nepredviđenoj opasnosti, koja bi u toku zakupa zaprijetila zakupljenoj stvari, da bi mogao preduzeti potrebne mjere.

(3) Zakupac koji ne obavijesti zakupodavca o pojavljenom nedostatku ili o nastaloj opasnosti, za koje ovaj nije znao, gubi pravo na naknadu štete koju bi pretrpio zbog postojanja nedostatka ili nastale opasnosti za zakupljenu stvar, a dužan je naknaditi štetu koju bi zakupodavac pretrpio zbog toga.

Prava zakupca kad stvar ima neki nedostatak

Član 578.

(1) Ako u času predaje zakupljena stvar ima neki nedostatak koji se ne može otkloniti, zakupac može, po svom izboru, raskinuti ugovor ili zahtijevati sniženje zakupnine.

(2) Kad stvar ima neki nedostatak koji se može otkloniti bez većih nezgoda za zakupca, a predaja stvari u određenom roku nije bila bitni sastojak ugovora, zakupac može zahtijevati od zakupodavca ili otklanjanje nedostatka u primjerenom roku ili sniženje zakupnine.

(3) Ako zakupodavac ne otkloni nedostatak u naknadnom primjerenom roku koji mu je zakupac odredio, zakupac može raskinuti ugovor ili zahtijevati sniženje zakupnine.

(4) U svakom slučaju zakupac ima pravo na naknadu štete.

Kad nedostatak nastane u toku zakupa i kad stvar nema ugovoreno ili uobičajeno svojstvo

Član 579.

(1) Odredbe prethodnog člana primjenjuju se i u slučaju kad u toku zakupa nastane neki nedostatak na zakupljenoj stvari.

(2) One se primjenjuju i u slučajevima kad zakupljena stvar nema neko svojstvo koje, po ugovoru ili običaju, treba da ima ili kad to svojstvo izgubi u toku zakupa.

Odgovornost zakupodavca za pravne nedostatke

Član 580.

(1) Kada neko treći pretenduje da na zakupljenoj stvari ili na nekom njenom dijelu vrši neko pravo i obrati se svojim zahtjevom zakupcu, kao i ako samovlasno oduzme stvar od zakupca, ovaj je dužan obavijestiti o tome zakupodavca, izuzev kad to ovaj već zna, inače će odgovarati za štetu.

(2) Ako se utvrdi da trećem pripada neko pravo koje sasvim isključuje pravo zakupca na upotrebu stvari, ugovor o zakupu se raskida po samom zakonu, a zakupodavac je dužan naknaditi zakupcu štetu.

(3) U slučaju kad se pravom trećeg samo ograničava zakupčevo pravo, ovaj može, po svom izboru, raskinuti ugovor ili zahtijevati sniženje zakupnine i, u svakom slučaju, naknadu štete.

ODJELJAK 3.

Obaveze zakupca

Upotreba stvari prema ugovoru

Član 581.

(1) Zakupac je dužan upotrebljavati stvar kao dobar privrednik, odnosno dobar domaćin.

(2) On je može upotrebljavati samo onako kako je određeno ugovorom ili namjenom stvari.

(3) On odgovara za štetu koja nastane upotrebom zakupljene stvari protivno ugovoru ili njenoj namjeni, bez obzira na to da li je stvar upotrebljavao on ili neko lice koje radi po njegovom nalogu, podzakupac ili koje drugo lice kome je on omogućio da upotrebljava stvar.

Otkaz zbog upotrebe protivno ugovoru

Član 582.

Ako zakupac, i poslije opomene zakupodavca, upotrebljava stvar protivno ugovoru ili njenoj namjeni, ili zapušta njeno održavanje, te postoji opasnost znatne štete za zakupodavca, ovaj može otkazati ugovor bez davanja otkaznog roka.

Plaćanje zakupnine

Član 583.

(1) Zakupac je dužan plaćati zakupninu u rokovima određenim ugovorom ili zakonom, a u nedostatku ugovora i zakona, kako je uobičajeno u mjestu gdje je stvar predata zakupcu.

(2) Ako nije drukčije ugovoreno ili u mjestu predaje stvari uobičajeno, zakupnina se plaća polugodišnje, kad je stvar data u zakup za jednu ili više godina, a ako je data za kraće vrijeme, po isteku tog vremena.

Otkaz zbog neplaćanja zakupnine

Član 584.⊕

(1) Zakupodavac može otkazati ugovor o zakupu ako zakupac ne plati zakupninu ni u roku od 15 dana pošto ga je zakupodavac pozvao na plaćanje.

(2) Ali će ugovor ostati na snazi ako zakupac isplati iznos dužne zakupnine prije nego što mu otkaz bude saopšten.

Vraćanje zakupljene stvari

Član 585.⊕

(1) Zakupac je dužan čuvati zakupljenu stvar i po prestanku zakupa vratiti je neoštećenu.

(2) Stvar se vraća u mjestu u kome je bila predana.

(3) Zakupac ne odgovara za istrošenost stvari koja nastaje njenom redovnom upotrebom, kao ni za oštećenja koja potiču od njene dotrajalosti.

(4) Ako je za vrijeme zakupa izvršio kakve promjene na stvari, dužan je vratiti u stanju u kome je bila kad mu je predana u zakup.

(5) On može odnijeti dodatke koje je učinio na stvari ako se mogu odvojiti bez njenog oštećenja, ali ih zakupodavac može zadržati ako mu naknadi njihovu vrijednost u vrijeme vraćanja.

ODJELJAK 4.

Podzakup

Kad se stvari mogu dati u podzakup

Član 586.⊕

(1) Ukoliko nije drukčije ugovoreno, zakupac može zakupljenu stvar dati u zakup drugome (podzakup) ili mu je po kom drugom osnovu predati na upotrebu, ali samo ako se time ne nanosi šteta zakupodavcu.

(2) Zakupac jamči zakupodavcu da će podzakupac upotrebljavati stvar prema ugovoru o zakupu.

Kad zakupodavac može odbiti dozvolu

Član 587.

Kad je za davanje zakupljene stvari u podzakup potrebna dozvola zakupodavca, ovaj je može odbiti samo iz opravdanih razloga.

Otkaz zbog nedozvoljenog podzakupa

Član 588.

Zakupodavac može otkazati ugovor o zakupu ako je zakupljena stvar data u podzakup bez njegove dozvole, kad je ona prema zakupu ili prema ugovoru potrebna.

Neposredni zahtjev zakupodavca

Član 589.

Zakupodavac može, radi naplate svojih potraživanja od zakupca nastalih iz zakupa, zahtijevati neposredno od podzakupca isplatu iznosa koje ovaj duguje zakupcu po osnovu podzakupa.

Prestanak podzakupa po samom zakonu

Član 590.

Podzakup prestaje u svakom slučaju kada prestane zakup.

ODJELJAK 5.

Otuđenje zakupljene stvari Otuđenje poslije predaje u zakup

Član 591. ▣

(1) U slučaju otuđenja stvari koja je prije toga predata nekom drugom u zakup, pribavilac stvari stupa na mjesto zakupodavca, te poslije toga prava i obaveze iz zakupa nastaju između njega i zakupca.

(2) Pribavilac ne može zahtijevati od zakupca da mu preda stvar prije protoka vremena za koje je zakup ugovoren, a ako trajanje zakupa nije određeno ni ugovorom ni zakonom, onda prije isteka otkaznog roka.

(3) Za pribaviočeve obaveze iz zakupa prema zakupcu odgovara prenosilac kao solidarni jemac.

Pravo na zakupninu

Član 592.

(1) Ako nije što drugo ugovoreno, pribavilac stvari predate u zakup ima pravo na zakupninu, počev od prvog narednog roka poslije pribavljanja stvari, a ako je prenosilac primio tu zakupninu unaprijed, dužan je da mu je ustupi.

(2) Od časa kad je obaviješten o otuđenju zakupljene stvari, zakupac može isplatiti zakupninu samo pribaviocu.

Otuđenje zakupljene stvari prije predaje zakupcu

Član 593.

(1) Kad je stvar o kojoj je zaključen ugovor o zakupu predata pribaviocu, a ne zakupcu, pribavilac stupa na mjesto zakupodavca i preuzima njegove obaveze prema zakupcu ako je u momentu zaključenja ugovora o otuđenju znao za postojanje ugovora o zakupu.

(2) Pribavilac koji u momentu zaključenja ugovora o otuđenju nije znao za postojanje ugovora o zakupu nije dužan predati stvar zakupcu, a zakupac može samo tražiti naknadu štete od zakupodavca.

(3) Za pribaviočeve obaveze iz zakupa prema zakupcu odgovara prenosilac, kao solidarni jemac.

Otkaz ugovora zbog otuđenja stvari

Član 594.

Kad, usljed otuđenja zakupljene stvari, prava i obaveze zakupodavca pređu na pribavioca, zakupac može otkazati ugovor u svakom slučaju, poštujući zakonske otkazne rokove.

ODJELJAK 6.
Prestanak zakupa
Protek određenog vremena

Član 595. ▣

(1) Ugovor o zakupu zaključen za određeno vrijeme prestaje samim protekom vremena za koje je zaključen.

(2) Isto važi i u slučajevima kad je, u nedostatku volje ugovarača, trajanje zakupa određeno zakonom.

Prećutno obnavljanje zakupa

Član 596. ▣

(1) Kad, po proteku vremena za koje je ugovor o zakupu bio zaključen, zakupac produži da upotrebljava stvar, a zakupodavac se tome ne protivi, smatra se da je zaključen novi ugovor o zakupu neodređenog trajanja, pod istim uslovima kao i prethodni.

(2) Obezbeđenja koja su treća lica dala za prvi zakup prestaju protekom vremena za koje je bio zaključen.

Otkaz

Član 597. ▣

(1) Ugovor o zakupu čije trajanje nije određeno, niti se može odrediti iz okolnosti ili mjesnih običaja, prestaje otkazom koji svaka strana može dati drugoj, poštujući određeni otkazni rok.

(2) Ako dužina otkaznog roka nije određena ugovorom ili zakonom ili mjesnim običajima, ona iznosi osam dana, s tim da otkaz ne može biti dat u ne vrijeme.

(3) Ako su zakupljene stvari opasne po zdravlje, zakupac može otkazati ugovor bez davanja otkaznog roka, čak i ako je u času zaključenja ugovora to znao.

(4) Zakupac se ne može odreći prava iz stava 3. ovog člana.

Propast stvari usljed više sile

Član 598.

(1) Zakup prestaje ako zakupljena stvar bude uništena nekim slučajem više sile.

(2) Ako zakupljena stvar bude djelimično uništena ili samo oštećena, zakupac može raskinuti ugovor ili ostati i dalje u zakupu i zahtijevati odgovarajuće sniženje zakupnine.

Smrt

Član 599. ▣

U slučaju smrti zakupca ili zakupodavca, zakup se nastavlja sa njegovim nasljednicima, ako nije drukčije ugovoreno.

GLAVA XII.
UGOVOR O DJELU
ODJELJAK 1.
Opšte odredbe
Pojam

Član 600.

Ugovorom o djelu poslenik (preduzimač, izvođač radova) obavezuje se da obavi određeni posao, kao što je izrada ili opravka neke stvari ili izvršenje nekog fizičkog ili intelektualnog rada i sl., a naručilac se obavezuje da mu za to plati naknadu.

Odnos sa ugovorom o prodaji

Član 601.

(1) Ugovor kojim se jedna strana obavezuje da izradi određenu pokretnu stvar od svog materijala smatra se u sumnji kao ugovor o prodaji.

(2) Ali, ugovor ostaje ugovor o djelu ako se naručilac obavezao dati bitan dio materijala potreban za izradu stvari.

(3) U svakom slučaju, ugovor se smatra ugovorom o djelu ako su ugovarači imali u vidu naročito poslenikov rad.

Kvalitet poslenikovog materijala

Član 602.

(1) Kad je ugovoreno da poslenik izradi stvar od svog materijala, a nije određen kvalitet, poslenik je dužan dati materijal srednjeg kvaliteta.

(2) On odgovara naručiocu za kvalitet upotrijebljenog materijala isto kao prodavac.

ODJELJAK 2.

Nadzor

Član 603.

Naručilac ima pravo da vrši nadzor nad obavljanjem posla i daje uputstva kad to odgovara prirodi posla, a poslenik je dužan da mu to omogući.

ODJELJAK 3.

Zaključivanje ugovora nadmetanjem

Poziv na nadmetanje o cijeni radova

Član 604.

(1) Poziv upućen određenom ili neodređenom broju lica na nadmetanje za izvršenje određenih radova, pod određenim uslovima i uz određene garancije, obavezuje pozivaoca da zaključi ugovor o tim radovima sa onim koji ponudi najnižu cijenu, izuzev ako je tu obavezu isključio u pozivu na nadmetanje.

(2) U slučaju isključenja obaveze da se zaključi ugovor, poziv na nadmetanje smatra se kao poziv zainteresovanima da oni naprave ponudu ugovora pod objavljenim uslovima.

Poziv na nadmetanje za umjetničko ili tehničko rješenje namjeravanih radova

Član 605.

Poziv upućen određenom ili neodređenom broju lica na nadmetanje za umjetničko ili tehničko rješenje namjeravanih radova obavezuje pozivaoca da, pod uslovima sadržanim u pozivu na nadmetanje, zaključi ugovor sa učesnikom u nadmetanju čije rješenje prihvati komisija, čiji je sastav unaprijed objavljen, izuzev ako je tu obavezu isključio u pozivu na nadmetanje.

ODJELJAK 4. Obaveze poslenika Nedostaci materijala

Član 606.⊕

(1) Poslenik je dužan skrenuti pažnju naručiocu na nedostatke materijala koji mu je naručilac predao, a koje je primijetio ili je morao primijetiti, inače će odgovarati za štetu.

(2) Ako je naručilac zahtijevao da se stvar izradi od materijala na čije mu je nedostatke poslenik ukazao, poslenik je dužan postupiti po njegovom zahtjevu, izuzev ako je očigledno da materijal nije podoban za naručeno djelo ili ako bi izrada od zahtijevanog materijala mogla nanijeti štetu ugledu poslenika, u kom slučaju poslenik može raskinuti ugovor.

(3) Poslenik je dužan upozoriti naručioca na nedostatke u njegovom nalogu, kao i na druge okolnosti za koje je znao ili je morao znati, koje mogu biti od značaja za naručeno djelo ili za njegovo izvršenje na vrijeme, inače će odgovarati za štetu.

Obaveza da izvrši djelo

Član 607.⊕

(1) Poslenik je dužan izvršiti djelo kako je ugovoreno i po pravilima posla.

(2) On je dužan izvršiti ga za određeno vrijeme, a ako ono nije određeno, onda za vrijeme koje je razumno potrebno za takve poslove.

(3) On ne odgovara za zadocnjenje nastalo zbog toga što mu naručilac nije predao materijal na vrijeme, ili zbog toga što je tražio izmjene, ili što mu nije isplatio dužan predujam i uopšte za zadocnjenje nastalo ponašanjem naručioca.

Raskidanje ugovora zbog odstupanja od ugovorenih uslova

Član 608.⊕

(1) Ako se u toku izvršenja djela pokaže da se poslenik ne drži uslova ugovora i uopšte da ne radi kako treba, te da će izvršeno djelo imati nedostatke, naručilac može upozoriti poslenika na to i odrediti mu primjeren rok da svoj rad saobrazi svojim obavezama.

(2) Ako do isteka tog roka poslenik ne postupi po zahtjevu naručioca, ovaj može raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

Raskidanje ugovora prije isteka roka

Član 609.

(1) Ako je rok bitan sastojak ugovora, a poslenik je u tolikom zakašnjenju sa započinjanjem ili završavanjem posla da je očigledno da ga neće završiti u roku, naručilac može raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

(2) On to pravo ima i kad rok nije bitan sastojak ugovora ako zbog takvog zakašnjenja naručilac očigledno ne bi imao interesa za ispunjenje ugovora.

Povjeravanje izvršenja posla trećem

Član 610.

(1) Ukoliko iz ugovora ili prirode posla ne proizilazi što drugo, poslenik nije dužan da posao obavi lično.

(2) Poslenik i dalje odgovara naručiocu za izvršenje posla i kad posao ne obavi lično.

Odgovornost za saradnike

Član 611.⊕

Poslenik odgovara za lica koja su po njegovom nalogu radila na poslu koji je preuzeo da izvrši, kao da ga je sam izvršio.

Neposredan zahtjev saradnika poslenika od naručioca

Član 612.⊕

Za naplatu svojih potraživanja od poslenika njegovi saradnici mogu se obratiti neposredno naručiocu i zahtijevati od njega da im isplati ta potraživanja na teret svote, koju u tom času duguje posleniku, ako su ta potraživanja priznata.

Predaja izrađene stvari naručiocu

Član 613.

(1) Poslenik je dužan predati naručiocu izrađenu ili opravljenu stvar.

(2) Poslenik se oslobađa ove obaveze ako stvar koju je izradio ili opravio propadne iz uzroka za koji on ne odgovara.

ODJELJAK 5.

Odgovornost za nedostatke

Pregledanje izvršenog djela i obavještanje poslenika

Član 614.⊕

(1) Naručilac je dužan pregledati izvršeno djelo čim je to, po redovnom toku stvari, moguće i o nađenim nedostacima bez odlaganja obavijesti poslenika.

(2) Ako naručilac na poziv poslenika da pregleda i primi izvršeni rad to ne uradi bez opravdanog razloga, smatra se da je rad primljen.

(3) Poslije pregleda i primanja izvršenog rada poslenik više ne odgovara za nedostatke koji su se mogli

opaziti običnim pregledom, izuzev ako je znao za njih, a nije ih pokazao naručiocu.

Skriveni nedostaci

Član 615. ▣

(1) Ako se docnije pokaže neki nedostatak koji se nije mogao otkriti običnim pregledom, naručilac se, ipak, može pozvati na njega, pod uslovom da o njemu obavijesti poslenika što prije, a najduže u roku od mjesec dana od njegovog otkrivanja.

(2) Istekom dvije godine od prijema obavljenog posla, naručilac se više ne može pozvati na nedostatke.

Prestanak prava

Član 616.

(1) Naručilac koji je poslenika na vrijeme obavijestio o nedostacima izvršenog posla, ne može svoje pravo ostvariti sudskim putem po isteku godine dana od učinjenog obavještenja.

(2) Ali, i po isteku tog roka, naručilac može, ako je o nedostacima blagovremeno obavijestio poslenika, prigovorom protiv poslenikovog zahtjeva za isplatu naknade istaći svoje pravo na sniženje naknada i na naknadu štete.

Kad poslenik gubi pravo da se pozove na prethodne članove

Član 617.

Poslenik se ne može pozvati na neku odredbu prethodnih članova kad se nedostatak odnosi na činjenice koje su mu bile poznate ili mu nisu mogle ostati nepoznate, a nije ih saopštio naručiocu.

Pravo zahtijevati uklanjanje nedostataka

Član 618. ▣

(1) Naručilac koji je uredno obavijestio poslenika da izvršeni rad ima neki nedostatak može zahtijevati od njega da nedostatak ukloni i za to mu odrediti primjeren rok.

(2) On ima pravo i na naknadu štete koju trpi zbog toga.

(3) Ako uklanjanje nedostatka zahtijeva pretjerane troškove, poslenik može odbiti da ga izvrši ali u tom slučaju naručiocu pripada, po njegovom izboru, pravo na sniženje naknade ili raskid ugovora, kao i pravo na naknadu štete.

Raskidanje ugovora u posebnom slučaju

Član 619. ▣

Kad obavljeni posao ima takav nedostatak koji ga čini neupotrebljivim ili je obavljen u suprotnosti sa izričitim uslovima ugovora, naručilac može, ne tražeći prethodno otklanjanje nedostatka, raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

Pravo naručioca u slučaju drugih nedostataka izvršenog posla

Član 620. ▣

(1) Kad izvršeni posao ima nedostatak zbog koga djelo nije neupotrebljivo, odnosno kad posao nije izvršen u suprotnosti sa izričitim uslovima ugovora, naručilac je dužan dopustiti posleniku da nedostatak otkloni.

(2) Naručilac može odrediti posleniku primjeren rok za otklanjanje nedostatka.

(3) Ako poslenik ne otkloni nedostatak do isteka tog roka, naručilac može, po svom izboru, izvršiti otklanjanje nedostatka na račun poslenika ili snositi naknadu, ili raskinuti ugovor.

(4) Kad se radi o neznatnom nedostatku, naručilac se ne može koristiti pravom na raskid ugovora.

(5) U svakom slučaju on ima pravo i na naknadu štete.

Sniženje naknade

Član 621. ▣

Sniženje naknade vrši se u razmjeru između vrijednosti izvršenog rada bez nedostatka u vrijeme zaključenja ugovora i vrijednosti koju bi imao u to vrijeme izvršeni rad sa nedostatkom.

ODJELJAK 6.

Obaveze naručioca

Obaveza da primi rad

Član 622.

Naručilac je dužan primiti rad izvršen prema odredbama ugovora i pravilima posla.

Određivanje i isplata naknade

Član 623. ▣

(1) Naknada se određuje ugovorom ako nije određena obaveznom tarifom ili kojim drugim obaveznim aktom.

(2) Ako naknada nije određena, utvrdiće je sud prema prednosti rada, prema normalno potrebnom vremenu za takav posao, kao i prema uobičajenoj naknadi za tu vrstu rada.

(3) Naručilac nije dužan isplatiti naknadu prije nego što je pregledao izvršeni rad i odobrio ga, izuzev ako je drukčije ugovoreno.

(4) Isto važi ako je ugovoreno izvršenje i predaja rada u dijelovima.

Proračun sa izričitim jemstvom

Član 624. ▣

(1) Ako je naknada ugovorena na osnovu proračuna sa izričitim jemstvom poslenika za njegovu tačnost, on ne može da zahtijeva povećanje naknade, čak i ako je u posao uložio više rada i ako je izvršenje posla zahtijevalo veće troškove nego što je bilo predviđeno.

(2) Ovim se ne isključuje primjena pravila o raskidanju i izmjeni ugovora zbog promijenjenih okolnosti.

(3) Ako je naknada ugovorena na osnovu proračuna bez izričitog jemstva poslenika za njegovu tačnost, pa se u toku rada prekoračenje proračuna pokaže neizbježnim, poslenik mora o tome bez odlaganja obavijestiti naručioca, inače gubi svako potraživanje zbog povećanih troškova.

ODJELJAK 7.
Rizik
Kad je poslenik dao materijal

Član 625.

(1) U slučaju kad je poslenik dao materijal za izradu stvari, a stvar bude oštećena ili propadne iz ma kog uzroka prije predaje naručiocu, rizik snosi poslenik, te nema pravo na naknadu za dati materijal, kao ni na naknadu za svoj rad.

(2) Ako je naručilac pregledao izvršeni rad i odobrio ga, smatra se da mu je stvar predana, a da je kod poslenika ostala na čuvanju.

(3) Ako je naručilac pao u docnju zbog neprimanja ponuđene stvari, rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari prelazi na njega.

Kad je naručilac dao materijal

Član 626.

(1) Rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari snosi naručilac ako je on dao materijal za izradu.

(2) U tom slučaju, poslenik ima pravo na naknadu samo ako je stvar propala ili bila oštećena poslije dolaska naručioca u docnju, ili ako se naručilac nije odazvao njegovom urednom pozivu da stvar pregleda.

Rizik u slučaju predaje po dijelovima

Član 627.

Ako je ugovoreno da će naručilac vršiti pregled i prijem pojedinih dijelova kako budu izrađeni, poslenik ima pravo na naknadu za izradu dijelova koje je naručilac pregledao i odobrio, čak i ako bi oni poslije toga propali kod njega bez njegove krivice.

ODJELJAK 8.
Pravo zaloge

Član 628.

Radi obezbjeđenja naplate potraživanja naknade za rad i naknade za utrošeni materijal, kao i ostalih potraživanja po osnovu ugovora o djelu, poslenik ima pravo zaloge na stvarima koje je napravio ili opravio, kao i na ostalim predmetima koje mu je predao naručilac u vezi sa njegovim radom, sve dok ih drži i ne prestane dragovoljno da ih drži.

ODJELJAK 9.
Prestanak ugovora
Raskid ugovora voljom naručioca

Član 629.⊕

Sve dok naručeni posao nije dovršen, naručilac može raskinuti ugovor kad god hoće, ali je u tom slučaju dužan isplatiti posleniku ugovorenu naknadu, umanjenu za iznos troškova koje ovaj nije učinio, a koje bi bio dužan učiniti da ugovor nije raskinut, kao i za iznos zarade koju je ostvario na drugoj strani ili koju je namjerno propustio da ostvari.

GLAVA XIII.
UGOVOR O GRAĐENJU
ODJELJAK 1.
Opšte odredbe
Pojam

Član 630.⊕

(1) Ugovor o građenju je ugovor o djelu kojim se izvođač obavezuje da, prema određenom projektu, sagradi u ugovorenom roku određenu građevinu na određenom zemljištu ili da na takvom zemljištu, odnosno na već postojećem objektu izvrši kakve druge građevinske radove, a naručilac se obavezuje da mu za to isplati određenu cijenu.

(2) Ugovor o građenju mora biti zaključen u pismenoj formi.

Građevina

Član 631.⊕

Pod "građevinom", u smislu ove glave, podrazumijevaju se zgrade, brane, mostovi, tuneli, vodovodi, kanalizacije, putevi, željezničke pruge, bunari i ostali građevinski objekti čija izrada zahtijeva veće i složenije radove.

Nadzor nad radovima i kontrola kvaliteta materijala

Član 632.⊕

Izvođač je dužan omogućiti naručiocu stalan nadzor nad radovima i kontrolu količine i kvaliteta upotrijebljenog materijala.

Odstupanje od projekta

Član 633.⊕

(1) Za svako odstupanje od projekta građenja, odnosno ugovorenih radova, izvođač mora imati pismenu saglasnost naručioca.

(2) On ne može zahtijevati povećanje ugovorene cijene za radove koje je izvršio bez takve saglasnosti.

Hitni nepredviđeni radovi

Član 634.⊕

(1) Nepredviđene radove izvođač može izvesti i bez prethodne saglasnosti naručioca ako zbog njihove hitnosti nije bio u mogućnosti da pribavi tu saglasnost.

(2) Nepredviđni radovi su oni čije je preduzimanje bilo nužno zbog osiguranja stabilnosti objekta ili radi sprječavanja nastanka štete, a izazvani su neočekivanom težom prirodom zemljišta, neočekivanom pojavom vode ili drugim vanrednim i neočekivanim događajima.

(3) Izvođač je dužan bez odlaganja izvijestiti naručioca o ovim pojavama i preduzetim mjerama.

(4) Izvođač ima pravo na pravičnu naknadu za nepredviđene radove koji su morali biti obavljani.

(5) Naručilac može raskinuti ugovor ako bi usljed ovih radova ugovorena cijena morala biti znatno povećana, o čemu je dužan bez odlaganja obavijestiti izvođača.

(6) U slučaju raskidanja ugovora, naručilac je dužan isplatiti izvođaču odgovarajući dio cijene za već

izvršene radove, kao i pravičnu naknadu za učinjene neophodne radove.

Cijena radova

Član 635.⊕

Cijena radova se može odrediti po jedinici mjere ugovorenih radova (jedinična cijena) ili u ukupnom iznosu za cijeli objekat (ukupno ugovorena cijena).

Izmjena cijene

Član 636.⊕

(1) Ako ugovorom u pogledu izmjene cijene nije predviđeno što drugo, izvođač, koji je svoju obavezu ispunio u predviđenom roku, može zahtijevati povećanje cijene radova ako su se u vremenu između zaključenja ugovora i njegovog ispunjenja povećale cijene elemenata, na osnovu kojih je određena cijena radova, tako da bi trebalo da ta cijena bude veća za više od dva procenta.

(2) U slučaju da izvođač svojom krivicom nije izveo radove u roku predviđenom ugovorom, on može zahtijevati povećanje cijene radova ako su se u vremenu između zaključenja ugovora i dana kad je, prema ugovoru, trebalo da radovi budu završeni, povećale cijene elemenata, na osnovu kojih je određena cijena radova, tako da bi trebalo da ona, prema novim cijenama tih elemenata, bude veća za više od pet procenata.

(3) U slučajevima iz prethodnih stavova, izvođač može zahtijevati samo razliku u cijeni radova koja prelazi dva, odnosno pet procenata.

(4) Izvođač se ne može pozivati na povećanje cijena elemenata, na osnovu kojih je određena cijena radova, ako je do povećanja cijene došlo nakon njegovog dolaska u docnju.

Odredba o nepromjenljivosti cijena

Član 637.⊕

(1) Ako je ugovoreno da se cijena radova neće mijenjati u slučaju da se poslije zaključenja ugovora povećaju cijene elemenata, na osnovu kojih je ona određena, izvođač može, i pored ovakve odredbe ugovora, zahtijevati izmjenu cijene radova ako su se cijene elemenata povećale u tolikoj mjeri da bi trebalo da cijena radova bude veća za više od deset procenata.

(2) Ali, i u ovom slučaju izvođač može zahtijevati samo razliku u cijeni koja prelazi deset procenata, osim ako je do povećanja cijena elemenata došlo poslije njegovog dolaska u docnju.

Raskid ugovora zbog povećane cijene

Član 638.

(1) Ako bi u slučajevima iz prethodnih članova ugovorena cijena morala biti znatno povećana, naručilac može raskinuti ugovor.

(2) U slučaju raskida ugovora, naručilac je dužan isplatiti izvođaču odgovarajući dio ugovorene cijene za dotle izvršene radove, kao i pravičnu naknadu za učinjene neophodne troškove.

Pravo naručioca da traži sniženje ugovorene cijene

Član 639. ▣

(1) Ako su se u vrijeme zaključenja ugovora i ispunjenja obaveze izvođača cijene elemenata, na osnovu kojih je određena cijena radova, snizile za više od dva procenta, a radovi su izvršeni u ugovorenom roku, naručilac ima pravo da traži odgovarajuće sniženje ugovorene cijene radova iznad tog procenta.

(2) Ako je ugovorena nepromjenljivost cijene radova, a oni su izvršeni u ugovorenom roku, naručilac ima pravo na sniženje ugovorene cijene u slučaju da su se cijene elemenata, na osnovu kojih je određena cijena, smanjile za toliko da bi cijena bila niža za više od deset procenata, i to za razliku u cijeni preko deset procenata.

(3) U slučaju docnje izvođača radova naručilac ima pravo na srazmjerno sniženje cijene radova za svako sniženje cijene elemenata, na osnovu kojih je cijena radova određena.

ODJELJAK 2.

Ugovor o građenju sa posebnom odredbom

Član 640. ▣

(1) Ako ugovor o građenju sadrži odredbu "ključ u ruke" ili neku drugu sličnu odredbu, izvođač se samostalno obavezuje da izvrši skupa sve radove potrebne za izgradnju i upotrebu određenog cjelovitog objekta.

(2) U tom slučaju, ugovorena cijena obuhvata i vrijednost svih nepredviđenih radova i viškova radova, a isključuje uticaj manjkova radova na ugovorenu cijenu.

(3) Ako u ugovoru "ključ u ruke" učestvuje kao ugovorna strana više izvođača, njihova odgovornost prema naručiocu je solidarna.

ODJELJAK 3.

Odgovornost za nedostatke Primjena pravila ugovora o djelu

Član 641. ▣

Ukoliko u ovoj glavi nije drukčije određeno, za odgovornost za nedostatke građevine primjenjuju se odgovarajuće odredbe ugovora o djelu.

Prelazak prava iz odgovornosti za nedostatke

Član 642.

Prava naručioca prema izvođaču zbog nedostatka građevine prelaze i na sve docnije sticaoce građevine ili njenog dijela, ali s tim da docnijim sticaocima ne teče novi rok za obavještenje i tužbu, već im se uračunava rok prethodnika.

Posebna prava nosioca stanarskog prava

Član 643.

Nosilac stanarskog prava na stan u društvenoj svojini ima pravo da zahtijeva od izvođača otklanjanje nedostataka u granicama njihove odgovornosti za nedostatke građevine prema naručiocu.

ODJELJAK 4.
Odgovornost izvođača i projektanta za solidnost građevine
U čemu se sastoji

Član 644. ▣

- (1) Izvođač odgovara za nedostatke u izradi građevine, koji se tiču njene solidnosti, ukoliko bi se ti nedostaci pokazali za vrijeme od deset godina od predaje i prijema radova.
- (2) Izvođač odgovara i za nedostatke zemljišta na kome je podignuta građevina, koji bi se pokazali za vrijeme od deset godina od predaje i prijema radova, osim ako je speijalizovana organizacija dala stručno mišljenje da je zemljište podobno za građenje, a u toku građenja se nisu pojavile okolnosti koje dovode u sumnju osnovanost stručnog mišljenja.
- (3) Isto važi i za projektanta ako nedostatak građevine potiče od nekog nedostatka u planu.
- (4) Oni su odgovorni prema odredbama prethodnih stavova ne samo naručiocu, nego i svakom drugom sticaocu građevine.
- (5) Ova njihova odgovornost ne može se ugovorom ni isključiti ni ograničiti.

Dužnost obavještanja i gubitak prava

Član 645. ▣

- (1) Naručilac ili drugi sticalac dužan je o nedostacima obavijestiti izvođača i projektanta u roku od šest mjeseci od kad je nedostatak ustanovio, inače gubi pravo da se pozove na njega.
- (2) Pravo naručioca ili drugog sticaoca prema izvođaču, odnosno projektantu, po osnovu njihove odgovornosti za nedostatke, prestaje za godinu dana, računajući od dana kad je naručilac, odnosno sticalac obavijestio projektanta, odnosno izvođača o nedostatku.

Smanjenje ili isključenje odgovornosti

Član 646.

- (1) Izvođač se ne oslobađa odgovornosti ako je šteta nastala zbog toga što je, pri izvođenju određenih radova, postupao po zahtjevima naručioca.
- (2) Ali, ako je prije izvršenja određenog rada, po zahtjevu naručioca, upozorio ovog na opasnost od štete, njegova odgovornost se smanjuje, a, prema okolnostima konkretnog slučaja, može se i isključiti.

Regresi

Član 647. ▣

- (1) Kad su za štetu odgovorni izvođač i projektant, odgovornost svakog od njih određuje se prema veličini njegove krivice.
- (2) Projektant koji je izradio projekat građevine i kome je povjeren nadzor nad izvršenjem planiranih radova, odgovara i za nedostatke u izvršenim radovima, nastale krivicom izvođača, ako ih je mogao opaziti normalnim razumnim nadgledanjem radova, ali ima pravo zahtijevati od izvođača odgovarajuću naknadu.
- (3) Izvođač koji je naknadio štetu, nastalu usljed nedostataka u izvršenim radovima, ima pravo zahtijevati od projektanta u mjeri u kojoj nedostaci u izvršenim radovima potiču od nedostataka u projektu.
- (4) Kad je za nedostatak odgovorno lice kome je izvođač povjerio obavljanje jednog dijela posla, izvođač, ako hoće da od njega zahtijeva naknadu, mora da se obavijesti o postojanju nedostatka u roku

od dva mjeseca, računajući od dana kad je on sam obaviješten od naručioca o istom nedostatku.

GLAVA XIV.
PREVOZ
ODJELJAK 1.
Opšte odredbe
Pojam

Član 648. ▣

(1) Ugovorom o prevozu robe obavezuje se prevoznik da preveze na određeno mjesto neko lice ili neku stvar, a putnik, odnosno pošiljalac, se obavezuje da mu za to isplati određenu naknadu.

(2) Kao prevoznik, u smislu ovog zakona, smatra se kako lice koje se bavi prevozom kao svojim redovnim poslovanjem tako i svako drugo lice koje se ugovorom obaveže da izvrši prevoz uz naknadu.

Obaveze prevoznika u linijskom prevozu

Član 649.

(1) Prevoznik koji obavlja prevoz na određenoj liniji (linijski prevoz) dužan je da redovno i uredno održava objavljenu liniju.

(2) On je dužan da primi na prevoz svako lice i svaku stvar koji ispunjavaju uslove određene u objavljenim opštim uslovima.

(3) Ako redovna prevozna sredstva prevoznika nisu dovoljna za izvršenje svih zahtijevanih prevoza, prvenstvo imaju lica ili stvari za koje je to posebnim propisima predviđeno, a dalje prvenstvo se određuje prema redu zahtjeva, s tim da se između istovremenih zahtjeva prvenstvo određuje prema većoj dužini prevoza.

Odustanak od ugovora

Član 650.

(1) Pošiljalac, odnosno putnik, može odustati od ugovora prije nego što počne njegovo izvršenje, ali je dužan naknaditi štetu koju bi prevoznik pretrpio usljed toga.

(2) Kad prevoznik sa započinjanjem prevoza kasni toliko dugo da druga strana više nema interesa za ugovoreni prevoz ili kad prevoznik neće ili ne može da izvrši ugovoreni prevoz, druga strana može odustati od ugovora i tražiti da se vrati plaćena naknada za prevoz.

Visina naknade za prevoz

Član 651. ▣

(1) Ako je visina naknade za prevoz određena tarifom ili kojim drugim objavljenim obaveznim aktom, ne može se ugovoriti veća naknada.

(2) Ako iznos naknade za prevoz nije određen tarifom ili kojim drugim objavljenim obaveznim aktom, a ni ugovorom, prevoznik ima pravo na uobičajenu naknadu za tu vrstu prevoza.

(3) Uostalom, shodno se primjenjuju odredbe o naknadi sadržane u glavi ovog zakona o ugovoru o djelu.

Ograničenje primjene odredbi ove glave

Član 652.✚

Odredbe ove glave primjenjuju se na sve vrste prevoza ako zakonom za pojedine vrste nije drukčije određeno.

ODJELJAK 2.

Ugovor o prevozu stvari

Odsjek 1.

OPŠTE ODREDBE

Predaja stvari

Član 653.✚

Prevozioc je dužan da stvar koju je primio u cilju prevoza preda na određenom mjestu pošiljaocu ili određenom licu (primaocu).

O čemu pošiljalac treba da obavijesti prevozioca

Član 654.

(1) Pošiljalac je dužan obavijestiti prevozioca o vrsti pošiljke i o njenoj sadržini i količini i saopštiti mu kuda pošiljka treba da bude prevezena, ime i adresu primaoca pošiljke, svoje ime i svoju adresu, kao i sve drugo što je potrebno, da bi prevozioc mogao ispuniti svoje obaveze bez odlaganja i smetnji.

(2) Kad se u pošiljci nalaze dragocjenosti, hartije od vrijednosti ili druge skupocjene stvari, pošiljalac je dužan obavijestiti o tome prevozioca u času njihove predaje na prevoz i saopštiti mu njihovu vrijednost.

(3) Kad se radi o prevozu opasne stvari ili stvari za koju su potrebni posebni uslovi prevoza, pošiljalac je dužan da o tome obavijesti prevozioca na vrijeme, tako da bi on mogao preduzeti odgovarajuće posebne mjere.

(4) Ako pošiljalac ne da prevoziocu podatke iz st. 1. i 3. ovog člana ili mu ih da pogrešno, odgovara za štetu koja bi usljed toga nastala.

Tovarni list

Član 655.✚

(1) Ugovarači se mogu sporazumjeti da se o pošiljci, predatoj na prevoz, sačini tovarni list.

(2) Tovarni list treba da sadrži: ime i adresu pošiljaoca i prevozioca, vrstu, sadržaj i količinu pošiljke, kao i vrijednost dragocjenosti i drugih skupocjenih stvari, mjesto opredjeljenja, iznos naknade za prevoz, odnosno zabilješku da je naknada plaćena unaprijed, odredbu o svoti kojom je pošiljka opterećena, mjesto i dan izdavanja tovarnog lista.

(3) U tovarni list mogu biti unesene i druge odredbe ugovora o prevozu.

(4) Tovarni list mora biti potpisan od oba ugovarača.

(5) Tovarni list može sadržati odredbu "po naredbi" ili glasiti na donosioca.

Ugovor o prevozu i tovarni list

Član 656. ▣

Postojanje i punovažnost ugovora o prevozu nezavisni su od postojanja tovarnog lista i njegove tačnosti.

Potvrda o prijemu za prevoz.

Član 657.

Ako nije izdat tovarni list, pošiljalac može zahtijevati od prevozioca da mu izda potvrdu o prijemu pošiljke za prevoz sa podacima koje treba da sadrži tovarni list.

Odsjek 2.

ODNOS POŠILJAOCA I PREVOZIOCA

Pakovanje

Član 658. ▣

(1) Pošiljalac je dužan upakovati stvari na propisani ili uobičajeni način, kako ne bi došlo do nastanka kakve štete ili ugrožavanja sigurnosti ljudi ili dobara.

(2) Prevozilac je dužan skrenuti pažnju pošiljaocu na nedostatke pakovanja koji se mogu opaziti, inače odgovara za oštećenje pošiljke koje bi se desilo zbog tih nedostataka.

(3) Ali prevozilac ne odgovara za oštećenje pošiljke ako je pošiljalac, iako mu je skrenuta pažnja na nedostatke pakovanja, zahtijevao da prevozilac primi pošiljku na prevoz sa tim nedostacima.

(4) Prevozilac je dužan odbiti pošiljku ako su nedostaci u njenom pakovanju takvi da može biti ugrožena sigurnost lica ili dobara ili prouzrokovana kakva šteta.

(5) Za štetu koju, zbog nedostatka u pakovanju, pretrpe treća lica, za vrijeme dok se stvar nalazi kod prevozioca, odgovara prevozilac, a on ima pravo zahtijevati naknadu od pošiljaoca.

Naknada za prevoz i troškovi u vezi sa prevozom

Član 659. ▣

(1) Pošiljalac je dužan isplatiti prevoziocu naknadu za prevoz i troškove u vezi sa prevozom.

(2) Ako u tovarnom listu nije navedeno da pošiljalac plaća naknadu za prevoz i ostale troškove u vezi sa prevozom, pretpostavlja se da je pošiljalac uputio prevozioca da ih naplati od primaoca.

Raspolaganje pošiljkom

Član 660.

(1) Pošiljalac može raspolagati pošiljkom i mijenjati naloge sadržane u ugovoru, te može naložiti prevoziocu da obustavi dalji prevoz pošiljke, da mu pošiljku vrati, da je preda drugom primaocu ili da je uputi u neko drugo mjesto.

(2) Pravo pošiljaoca da mijenja naloge prestaje poslije prispjeća pošiljke u mjesto opredjeljenja kad prevozilac preda primaocu tovarni list ili kad prevozilac pozove primaoca da preuzme pošiljku ili kad primalac sam zatraži njenu predaju.

(3) Ako je izdat tovarni list po naredbi, odnosno na donosioca, prava pošiljaoca iz prethodnog stava pripadaju isključivo imaocu tovarnog lista.

(4) Ovlašćeno lice koje se posluži pravom da daje nove naloge prevoziocu dužno je da mu naknadi

troškove i štetu koje je imao zbog toga, kao i da mu na njegov zahtjev pruži jamstvo da će mu troškovi i šteta biti naknađeni.

Pravac prevoza

Član 661.

- (1) Prevozilac je dužan izvršiti prevoz ugovorenim putem.
- (2) Ako nije ugovoreno kojim putem treba da se izvrši prevoz, prevozilac je dužan izvršiti ga onim putem koji najviše odgovara interesima pošiljaoca.

Smetnje pri izvršenju prevoza

Član 662.✚

- (1) Prevozilac je dužan obavještavati pošiljaoca o svim okolnostima koje bi bile od uticaja na izvršenje prevoza i postupiti po uputstvima koje od njega dobije.
- (2) Prevozilac nije dužan postupati po uputstvima pošiljaoca čije bi izvršenje moglo ugroziti sigurnost lica ili dobara.
- (3) Ako bi slučaj bio takav da se ne bi mogla čekati pošiljaočeva uputstva, prevozilac je dužan postupiti kako bi postupio dobar privrednik, odnosno dobar domaćin u istoj situaciji i o tome obavijestiti pošiljaoca i tražiti njegova dalja uputstva.
- (4) Prevozilac ima pravo na naknadu troškova koje je imao zbog smetnji nastalih bez njegove krivice.

Naknada u slučaju prekida prevoza

Član 663.✚

- (1) Ako je prevoz prekinut iz nekog uzroka za koji odgovara prevozilac, on ima pravo na srazmjeran dio naknade za izvršeni prevoz, ali je dužan naknaditi štetu koja bi nastala za drugu stranu usljed prekida prevoza.
- (2) Ako je prevoz prekinut iz nekog uzroka za koji ne odgovara niko od zainteresovanih lica, prevozilac ima pravo na razliku između ugovorene naknade za prevoz i troškova prevoza od mjesta gdje je prevoz prekinut do mjesta opredjeljenja.
- (3) Prevozilac nema pravo ni na dio naknade ako u toku prevoza pošiljka propadne usljed više sile.

Kad pošiljka ne može da bude predata

Član 664.

- (1) Ako primalac ne može da bude obaviješten o prispjeću pošiljke ili odbije da je primi i, uopšte, ako pošiljka ne može da bude predata ili ako primalac ne isplati prevoziocu dužnu naknadu i ostale svote koje terete pošiljku, prevozilac je dužan obavijestiti o tome pošiljaoca, tražiti od njega uputstva i preduzeti za njegov račun potrebne mjere za čuvanje stvari.
- (2) Ako u primjerenom roku ovlašćeno lice ne preduzme ništa sa pošiljkom, prevozilac ima pravo da je proda prema pravilima o prodaji dugovane stvari u slučaju docnje povjerioca i da naplati svoja potraživanja iz postignute cijene, a ostatak je dužan položiti kod suda za ovlašćeno lice.

Odgovornost prevozioca prema pošiljaocu

Član 665.

Ako je prevozioc predao pošiljku primaocu, a nije naplatio od njega svotu kojom je bila opterećena, dužan je isplatiti tu svotu pošiljaocu, ali ima pravo da traži naknadu od primaoca.

Odsjek 3.

ODNOS PREVOZIOCA I PRIMAOCA Obavješćavanje primaoca o prispijeću pošiljke

Član 666.

(1) Prevozioc je dužan obavijestiti primaoca bez odlaganja da je pošiljka prispjela, staviti mu je na raspolaganje, kako je ugovoreno, i podnijeti mu tovarni list ako je izdat.

(2) U slučaju kad je izdat tovarni list po naredbi ili na donosioca, on je dužan postupiti po prethodnom stavu samo ako je u tovarnom listu označeno lice u mjestu opredjeljenja koje treba obavijestiti da je pošiljka prispjela.

Predaja pošiljke kad je izdat duplikat tovarnog lista

Član 667.

Prevozioc može odbiti da preda pošiljku ako mu se istovremeno ne preda duplikat tovarnog lista na kome je primalac potvrdio da mu je pošiljka predata.

Pravo primaoca da zahtijeva predaju pošiljke

Član 668.

(1) Primalac može vršiti prava iz ugovora o prevozu prema prevoziocu i od njega zahtijevati da mu preda tovarni list i pošiljku tek pošto ona prispije u mjesto opredjeljenja.

(2) Prevozioc je dužan na zahtjev primaoca predati mu pošiljku prije nego što ona prispije u mjesto opredjeljenja samo ako je na to ovlašten od pošiljaoca.

(3) Primalac može vršiti prava iz ugovora o prevozu i zahtijevati od prevozioca predaju pošiljke samo ako ispuni uslove predviđene ugovorom o prevozu.

Utvrđivanje istovjetnosti i stanja pošiljke

Član 669.

(1) Ovlašćeno lice ima pravo zahtijevati da se zapisnički utvrdi istovjetnost pošiljke i, ako je pošiljka oštećena, u čemu se sastoji oštećenje.

(2) Ako se utvrdi da pošiljka nije ona koja je bila predata prevoziocu ili da je oštećenje veće nego što je prevozioc tvrdio, troškove utvrđivanja snosi prevozioc.

Obaveza primaoca da isplati naknadu za prevoz

Član 670.⊕

(1) Preuzimanjem pošiljke i tovarnog lista, ako je izdat, primalac se obavezuje da isplati prevoziocu naknadu za prevoz ako nije što drugo određeno u ugovoru o prevozu ili u tovarnom listu, kao i da mu

isplati svote kojima je pošiljka opterećena.

(2) Ako primalac smatra da nije dužan isplatiti prevoziocu onoliko koliko ovaj zahtijeva, on može vršiti prava iz ugovora samo ako kod suda položi sporni iznos.

Odsjek 4.

ODGOVORNOST PREVOZIIOCA ZA GUBITAK, OŠTEĆENJE I ZADOCNJENJE POŠILJKE

Gubitak ili oštećenje pošiljke

Član 671. ▣

(1) Prevozilac odgovara za gubitak ili oštećenje pošiljke koji bi se dogodili od časa preuzimanja do njene predaje, osim ako su prouzrokovani radnjom ovlašćenog lica, svojstvima pošiljke ili stranim uzrocima, koji se nisu mogli predvidjeti ni izbjeći ili otkloniti.

(2) Ništave su odredbe ugovora o prevozu opštih uslova prevoza, tarifa ili kod drugog opšteg akta, kojima se ova odgovornost smanjuje.

(3) Ali je punovažna odredba kojom se unaprijed određuje najviši iznos naknade, pod uslovom da nije u očiglednoj nesrazmjeri sa štetom.

(4) Ovo ograničenje iznosa naknade ne važi ako je štetu prevozilac prouzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

(5) Ako drukčije nije ugovoreno, visina naknade određuje se prema tržišnoj cijeni pošiljke u vrijeme i mjestu predaje za prevoz.

Gubitak ili oštećenje pošiljke skupocjenih stvari

Član 672.

(1) U slučaju gubitka ili oštećenja pošiljke u kojoj su se nalazile dragocjenosti, hartije od vrijednosti ili druge skupocene stvari, prevozilac je dužan naknaditi tako nastalu štetu samo ako je, prilikom predaje stvari na prevoz, bio obaviješten o prirodi tih stvari i njihovoj vrijednosti ili ako je štetu prouzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

(2) Ako su se sa navedenim stvarima u pošiljci nalazile i druge stvari, za njihov gubitak ili oštećenje prevozilac odgovara po opštim pravilima o odgovornosti prevozioca.

Vraćanje plaćene naknade za prevoz

Član 673. ▣

U slučaju potpunog gubitka pošiljke prevozilac je, pored naknade štete, dužan da pošiljaocu vrati naknadu za prevoz ako je ista plaćena.

Kad primalac preuzme pošiljku bez prigovora

Član 674.

(1) Kad primalac preuzme pošiljku bez prigovora i isplati prevoziocu njegova potraživanja, prestaje odgovornost prevozioca, izuzev ako je oštećenje zapisnički utvrđeno prije preuzimanja pošiljke.

(2) Prevozilac ostaje odgovoran za oštećenja pošiljke koja se nisu mogla opaziti u času predaje ako ga je primalac obavijestio o tim oštećenjima odmah po njihovom otkrivanju, ali ne docnije od osam dana od predaje.

(3) Prevozilac se ne može pozivati na odredbe prethodnih stavova ako je oštećenje prouzrokovao

namjerno ili krajnjom nepažnjom.

Odgovornost prevozioca za zadocnjenje

Član 675.

Prevozilac odgovara za štetu nastalu zbog zakašnjenja, izuzev ako je zakašnjenje prouzrokovano nekom činjenicom koja isključuje njegovu odgovornost za gubitak ili oštećenje stvari.

Odgovornost za pomoćnike

Član 676.

Prevozilac odgovara za lica koja su po njegovom nalogu radila na izvršavanju prevoza.

Odsjek 5.

UČEŠĆE VIŠE PREVOZILACA U PREVOZU POŠILJKE

Kad oni odgovaraju solidarno

Član 677.

(1) Prevozilac koji povjeri nekom drugom prevoziocu potpuno ili djelimično izvršenje prevoza pošiljke koju je primio na prevoz, ostaje i dalje odgovoran za njen prevoz od njenog prijema do predaje, ali ima pravo na naknadu od prevozioca kome je pošiljku povjerio.

(2) Ako drugi prevozilac od prvog prevozioca preuzme sa pošiljkom i tovarni list, on postaje ugovorna strana u ugovoru o prevozu, sa pravima i dužnostima solidarnog dužnika i solidarnog povjerioca, čiji su udjeli srazmjerni njegovom učešću u prevozu.

(3) Isto važi i kad se za izvršenje prevoza neke pošiljke obaveže jednim istim ugovorom više prevozilaca koji će učestvovati u prevozu jedan za drugim.

(4) Svaki od više prevozilaca ima pravo zahtijevati da se utvrdi stanje pošiljke u času kad mu se predaje radi izvršenja njegovog dijela prevoza.

(5) Solidarni prevoznici učestvuju u snošenju štete srazmjerno njihovim udjelima u prevozu, izuzev onog koji dokaže da šteta nije nastala dok je on prevezio pošiljku.

(6) Prigovori učinjeni kasnijem prevoziocu dejstvuju i prema svim ranijim.

Podijeljena odgovornost prevozilaca

Podijeljena odgovornost prevozilaca

Član 678.

Kad u izvršenju prevoza iste pošiljke učestvuju jedan za drugim nekoliko prevozilaca koje je odredio pošiljalac, svaki od njih odgovara samo za svoj dio prevoza.

Odsjek 6.

PRAVO ZALOGA

Kad prevozilac ima pravo zaloge

Član 679.

(1) Radi obezbjeđenja naplate naknade za prevoz i nužnih troškova koje je učinio u vezi sa prevozom, prevozilac ima pravo zaloge na stvarima koje su mu predate radi prevoza i u vezi sa prevozom dok ih drži ili dok ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima.

(2) Kad je u izvršenju prevoza učestvovalo više prevozioca jedan za drugim, njihova potraživanja u vezi sa izvršenjem prevoza obezbijedena su, takođe, ovim zalogom i posljednji prevozilac je dužan, ako tovarni list ne sadrži što drugo, naplatiti sva potraživanja po tovarnom listu.

(3) Potraživanja ranijeg prevozioca, kao i njegovo pravo zaloge, prelaze, po samom zakonu, na docnijeg prevozioca koji mu je isplatio ta potraživanja.

(4) To isto važi i ako prevozilac isplati otpremnikova potraživanja.

Sukob založnih prava

Član 680.

(1) Kad pored založnog prava prevozioca postoje na istoj stvari, istovremeno založna prava komisionara, otpremnika i skladištara, prvenstvo naplate imaju potraživanja ma kog od ovih povjerilaca nastala otpremom ili prevozom, i to obratno, redu kojim su nastala.

(2) Ostala potraživanja komisionara i skladištara, kao i potraživanja otpremnika i prevozioca nastala davanjem predujmova, naplaćuju se tek po isplati potraživanja navedenih u prethodnom stavu, i to po redu kojim su nastala.

ODJELJAK 3.

Ugovor o prevozu lica

Opšta odredba

Član 681.

Prevozilac je dužan da prevoz lica izvrši bezbjedno onim prevoznim sredstvom koje je određeno ugovorom o prevozu i uz one uslove udobnosti i higijene koji se, prema vrsti odnosno prevoznog sredstva i udaljenosti puta, smatraju neophodnim.

Pravo putnika na određeno mjesto

Član 682.

Prevozilac je dužan dati putniku ono mjesto i u onom prevoznom sredstvu, kako je ugovoreno.

Odgovornost prevozioca za zadocnjenje

Član 683.

(1) Prevozilac je dužan prevesti putnika do određenog mjesta na vrijeme.

(2) On odgovara za štetu koju bi putnik pretrpio zbog zadocnjenja, izuzev ako je do zadocnjenja došlo iz uzroka koji nije mogao otkloniti ni pažnjom stručnjaka.

Odgovornost prevozioca za sigurnost putnika

Član 684.

(1) Prevozilac odgovara za sigurnost putnika od početka do završetka prevoza, kako u slučaju prevoza uz naknadu tako i u slučaju besplatnog prevoza, te je dužan naknaditi štetu koja nastane oštećenjem zdravlja, povredom ili smrću putnika, izuzev ako je prouzrokovana radnjom putnika ili stranim uzrokom koji se nije mogao predvidjeti ni izbjeći ili otkloniti.

(2) Ništave su odredbe ugovora, kao i opštih uslova prevoza, tarifa ili kog drugog opšteg akta, kojima

se ova odgovornost smanjuje.

Odgovornost za prtljag predat na prevoz i za ostale stvari

Član 685.

(1) Prtljag koji mu je putnik predao, prevoznik je dužan prevesti u isto vrijeme kad i putnika i predati mu ga po završetku prevoza.

(2) Za gubitak i oštećenje prtljaga koji mu je putnik predao, prevoznik odgovara prema odredbama za prevoz stvari.

(3) Za oštećenje stvari koje putnik drži sa sobom, prevoznik odgovara prema opštim pravilima o odgovornosti.

GLAVA XV. UGOVOR O LICENCI ODJELJAK 1. Opšte odredbe Pojam

Član 686.

Ugovorom o licenci obavezuje se davalac licence da sticalocu licence ustupi, u cjelini ili djelimično, pravo iskorišćavanja pronalaska, tehničkog znanja i iskustva, žiga, uzorka ili modela, a sticalac licence se obavezuje da mu za to plati određenu naknadu.

Forma

Član 687.

Ugovor o licenci mora biti zaključen u pismenoj formi.

Trajanje licence

Član 688.

Licenca za iskorišćavanje patentiranog pronalaska, uzorka ili modela ne može biti zaključena za vrijeme duže od trajanja zakonske zaštite tih prava.

Isključiva licenca

Član 689.⊕

(1) Ugovorom o licenci sticalac licence stiče isključiva prava iskorišćavanja predmeta licence samo ako je to izričito ugovoreno (isključiva licenca).

(2) Ostale mogućnosti iskorišćavanja predmeta licence zadržava davalac licence.

(3) Ako u ugovoru o licenci nije naznačeno o kakvoj je licenci riječ, smatra se da mu je data neisključiva licenca.

Prostorno ograničenje prava iskorišćavanja

Član 690.⊕

(1) Pravo iskorišćavanja predmeta licence može biti prostorno ograničeno samo ako to nije protivno Ustavu i zakonima Republike Bosne i Hercegovine.

(2) Ako ugovorom o licenci nije prostorno ograničeno pravo iskorišćavanja predmeta licence, smatra se da je licenca prostorno neograničena.

ODJELJAK 2.

Obaveze davaoca licence Predaja predmeta licence

Član 691.

(1) Davalac licence je dužan da sticaocu licence u određenom roku preda predmet licence.

(2) Davalac licence je dužan da sticaocu licence preda i tehničku dokumentaciju potrebnu za praktičnu primjenu predmeta licence.

Davanje uputstva i obavještenja

Član 692.

Davalac licence je dužan da sticaocu licence daje sva uputstva i obavještenja koja su potrebna za uspješno iskorišćavanje predmeta licence.

Obaveza garantovanja

Član 693.

Davalac licence garantuje sticaocu licence tehničku izvodljivost i tehničku upotrebljivost predmeta licence.

Jemstvo

Član 694.

(1) Davalac licence jemči da pravo iskorišćavanja koje je predmet ugovora pripada njemu, da na njemu nema tereta i da nije ograničeno u korist nekog trećeg.

(2) Ako je predmet ugovora isključiva licenca, davalac licence jemči da pravo iskorišćavanja nije ustupio drugome, ni potpuno ni djelimično.

(3) Davalac licence je dužan čuvati i braniti pravo ustupljeno sticaocu licence od svih zahtjeva trećih lica.

Obaveza davaoca isključive licence

Član 695.

Ako je ugovorena isključiva licenca, davalac licence ne može ni u kom vidu sam iskorišćavati predmet licence, niti njegove pojedine dijelove, niti to povjeriti nekom drugom u granicama prostornog važenja licence.

ODJELJAK 3.
Obaveze sticaoca licence
Iskorišćavanje predmeta licence

Član 696.

Sticalac licence je dužan iskorišćavati predmet licence na ugovoreni način, u ugovorenom obimu i u ugovorenim granicama.

Korišćenje naknadnih usavršavanja

Član 697.

Ako zakonom ili ugovorom nije drukčije određeno, sticalac licence nije ovlašćen da iskorišćava naknadna usavršavanja predmeta licence.

Čuvanje predmeta licence u tajnosti

Član 698.

Ako predmet licence sačinjava nepatentirani pronalazak ili tajno tehničko znanje i iskustvo, sticalac licence je dužan da ga čuva u tajnosti.

Kvalitet

Član 699.

(1) Ako je uz licencu za proizvodnju ustupljena i licenca za upotrebu žiga, sticalac licence može stavljati u promet robu sa tim žigom samo ako je njen kvalitet isti kao što je kvalitet robe koju proizvodi davalac licence.

(2) Suprotan sporazum nema pravno dejstvo.

Obilježavanje

Član 700.

Sticalac licence je dužan robu obilježiti oznakom o proizvodnji po licenci.

Naknada

Član 701.

Sticalac licence je dužan isplatiti davaocu licence ugovorenu naknadu u vrijeme i na način kako je to određeno ugovorom.

Podnošenje izvještaja

Član 702.

Ako se naknada određuje u zavisnosti od obima iskorišćavanja predmeta licence, sticalac licence je dužan podnijeti davaocu licence izvještaj o obimu iskorišćavanja i izvršiti obračun naknade svake godine, ako ugovorom nije za to određen kraći rok.

Izmjena ugovorene naknade

Član 703.

Ako je ugovorena naknada postala očigledno nesrazmjerna u odnosu na prihod koji sticalac licence ima od iskorišćavanja predmeta licence, zainteresovana strana može zahtijevati izmjenu ugovorene naknade.

ODJELJAK 4. Podlicenca Kad se može dati

Član 704.

(1) Sticalac isključive licence može pravo iskorišćavanja licence ustupiti drugome (podlicenca).
(2) Ugovorom se može predvidjeti da sticalac licence ne može dati drugome podlicencu ili mu je ne može dati bez dozvole davaoca licence.

Kad davalac može odbiti dozvolu

Član 705.

Kad je za davanje podlicence potrebna dozvola davaoca licence, ovaj je može odbiti sticaocu isključive licence samo iz ozbiljnih razloga.

Otkaz zbog nedozvoljene podlicence

Član 706.

Davalac licence može otkazati ugovor o licenci bez otkaznog roka ako je podlicenca data bez njegove dozvole, kad je ova, prema zakonu ili prema ugovoru, potrebna.

Neposredan zahtjev davaoca licence

Član 707.

(1) Ugovorom o podlicenci ne stvara se nikakav poseban pravni odnos između sticaoca podlicence i davaoca licence, čak ni kad je davalac licence dao potrebnu dozvolu za zaključenje podlicence.
(2) Ali, davalac licence može, radi naplate svojih potraživanja od sticaoca nastalih iz licence, zahtijevati neposredno od sticaoca podlicence isplatu iznosa koji ovaj duguje davaocu podlicence po osnovu podlicence.

Odjeljak 5. Prestanak ugovora

Protek određenog vremena

Član 708.

Ugovor o licenci zaključen na određeno vrijeme prestaje samim protekom vremena za koje je zaključen, te nije potrebno da bude otkazan.

Prećutno obnavljanje licence

Član 709.

(1) Kad, po proteku vremena za koje je ugovor o licenci bio zaključen, sticalac licence produži da iskorišćava predmet licence, a davalac licence se tome ne protivi, smatra se da je zaključen nov ugovor o licenci neodređenog trajanja, pod istim uslovima kao i prethodni.

(2) Obezbeđenja koja su treća lica dala za prvu licencu prestaju sa protekom vremena za koje je bila zaključena.

Otkaz

Član 710.

(1) Ugovor o licenci čije trajanje nije određeno prestaje otkazom koji svaka strana može dati drugoj, poštujući određeni otkazni rok.

(2) Ako otkazni rok nije ugovorom određen, iznosi šest meseci, s tim što davalac licence ne može otkazati ugovor tokom prve godine njegovog važenja.

Smrt, stečaj i redovna likvidacija

Član 711.

(1) U slučaju smrti davaoca licence, licenca se nastavlja sa njegovim nasljednicima ako drukčije nije ugovoreno.

(2) U slučaju smrti sticaoca licence, licenca se nastavlja sa njegovim nasljednicima koji produžavaju njegovu djelatnost.

(3) U slučaju smrti ili redovne likvidacije sticaoca licence davalac licence može raskinuti ugovor.

GLAVA XVI.

OSTAVA

ODJELJAK 1.

O ostavi uopšte

Odsjek 1.

OPŠTE ODREDBE

Član 712.⊕

(1) Ugovorom o ostavi obavezuje se ostavoprimac da primi stvar ostavodavca, da je čuva i da je vrati kad je ovaj bude zatražio.

(2) Predmet ostave mogu biti samo pokretne stvari.

Ostava tuđe stvari

Član 713.⊕

(1) Ugovor o ostavi može punovažno zaključiti u svoje ime i lice koje nije sopstvenik stvari, i ostavoprimac je dužan vratiti stvar njemu, izuzev ako bi doznao da je stvar ukradena.

(2) Ako treće lice tužbom zahtijeva stvar od ostavoprimca kao sopstvenik, ostavoprimac je dužan saopštiti sudu od kog lica je stvar primio, a istovremeno obavijestiti ostavodavca o podignutoj tužbi.

Odsjek 2.
OBAVEZE OSTAVOPRIMCA
Obaveze čuvanja i obavještanja

Član 714.

(1) Ostavoprimac je dužan čuvati stvar kao svoju sopstvenu, a ako je ostava uz naknadu, kao dobar privrednik, odnosno dobar domaćin.

(2) Ako su ugovoreni mjesto ili način čuvanja stvari, ostavoprimac ih može promijeniti samo ako to zahtijevaju promijenjene okolnosti, inače odgovara i za slučajnu propast ili slučajno oštećenje stvari.

(3) O svim promjenama koje bi primijetio na stvari i o opasnostima da budu oštećene na ma koji način ostavoprimac je dužan obavijestiti ostavodavca.

Predaja stvari drugom na čuvanje

Član 715.

Ostavoprimac ne može bez pristanka ostavodavca ili bez nužde predati povjerenu mu stvar drugome da je čuva, inače odgovara i za njenu slučajnu propast ili oštećenje.

Upotrebljavanje stvari

Član 716.

(1) Ostavoprimac nema pravo da upotrebljava stvar povjerenu mu na čuvanje.

(2) U slučaju nedozvoljene upotrebe stvari, ostavoprimac duguje ostavodavcu odgovarajuću naknadu i odgovara za slučajnu propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili tom prilikom.

(3) Kad je u ostavu data neka nepotrošna stvar i ostavoprimcu dozvoljeno da je upotrebljava, onda se na odnose ugovarača primjenjuju pravila o ugovoru o posluži, a samo o pitanjima vremena i mjesta vraćanja stvari sudi se po pravilima o ugovoru o ostavi ako ugovarači nisu što drugo odredili u tom pogledu.

Upotrebljavanje i predaja stvari drugome

Član 717.

Kad ostavoprimac bez pristanka ostavodavca i bez nužde, suprotno ugovoru, upotrebljava stvar, mijenja mjesto ili način njenog čuvanja ili kad stvar preda na čuvanje drugom licu, on ne odgovara za slučajnu propast ili oštećenje stvari do kojih bi došlo i da je postupao u skladu sa ugovorom.

Vraćanje stvari

Član 718.

(1) Ostavoprimac je dužan vratiti stvar čim je ostavodavac zatraži i to sa svim plodovima i drugim koristima od stvari.

(2) Ako je određen rok za vraćanje stvari, ostavodavac može tražiti da mu se stvar vrati i prije isteka roka, izuzev kad rok nije ugovoren isključivo u interesu ostavodavca.

(3) Vraćanje se vrši u mjestu predaje stvari ostavoprimcu, ako ugovorom nije određeno neko drugo mjesto, u kom slučaju ostavoprimac ima pravo na naknadu troškova prenosa stvari.

Odsjek 3.
PRAVA OSTAVOPRIMCA
Naknada troškova i štete

Član 719.

Ostavoprimac ima pravo zahtijevati od ostavodavca da mu naknadi troškove opravdano učinjene radi očuvanja stvari, kao i štetu koju je imao zbog ostave.

Naknada

Član 720.

Ostavoprimac nema pravo na naknadu za svoj trud, izuzev ako je naknada ugovorena ako se ostavoprimac bavi primanjem stvari na čuvanje ili ako se naknada mogla očekivati s obzirom na okolnosti posla.

Vraćanje stvari u slučaju besplatne ostave

Član 721.

(1) Ostavoprimac koji se obavezao da besplatno čuva stvar određeno vrijeme može je vratiti ostavodavcu prije isteka ugovorenog roka ako bi samoj stvari prijetila opasnost propasti ili oštećenja ili ako bi mu njeno dalje čuvanje moglo prouzrokovati štetu.

(2) Ako rok nije ugovoren, ostavoprimac iz prethodnog stava može u svako doba odustati od ugovora, ali je dužan ostavodavcu odrediti primjeren rok za preuzimanje stvari.

Odsjek 4.
POSEBNI SLUČAJEVI OSTAVE
Neprava ostava

Član 722.⊕

Kad su u ostavu date zamjenljive stvari, s pravom na ostavoprimca da ih potroši i obavezom da vrati istu količinu stvari iste vrste, onda se na njegove odnose sa ostavodavcem primjenjuju pravila ugovora o zajmu, samo će u pogledu vremena i mjesta vraćanja važiti pravila ugovora o ostavi ako ugovarači nisu što drugo odredili u tom pogledu.

Ostava u nuždi

Član 723.

Kome je stvar povjerena u slučaju kakve nevolje, na primjer u slučaju požara, zemljotresa, poplave, dužan je čuvati je sa povećanom pažnjom.

ODJELJAK 2.
Ugostiteljska ostava
Ugostitelj kao ostavoprimac

Član 724.⊕

(1) Ugostitelj se smatra ostavoprimcem u pogledu stvari koje su gosti donijeli i odgovara za njihov nestanak ili oštećenje najviše do iznosa utvrđenog posebnim propisom.

(2) Ova odgovornost je isključena ako su stvari propale ili oštećene usljed okolnosti koje se nisu mogle izbjeći ili otkloniti, usljed nekog uzroka u samoj stvari, ako su nestale ili oštećene ponašanjem samog gosta ili ponašanjem lica koje je on doveo ili koja su mu došla u posjetu.

(3) Ugostitelj dužuje potpunu naknadu ako mu je gost predao stvar na čuvanje, kao i ako je šteta nastala njegovom krivicom ili krivicom lica za koje on odgovara.

Obaveze ugostitelja da primi stvari na čuvanje

Član 725. ▣

(1) Ugostitelj je dužan primiti na čuvanje stvari koje gosti donesu i hoće da mu predaju na čuvanje, izuzev ako ne raspolaže podesnim prostorijama za njihov smještaj ili ako njihovo čuvanje prelazi njegove mogućnosti iz nekog drugog uzroka.

(2) Ako ugostitelj neopravdano odbije da primi stvar na čuvanje, dužuje potpunu naknadu štete koju gost usljed toga pretrpi.

Dužnost gosta da prijavi štetu

Član 726.

Gost je dužan prijaviti nestanak ili oštećenje stvari čim dozna za njih, inače ima pravo na naknadu samo ako dokaže da je šteta nastala krivicom ugostitelja ili lica za koje on odgovara.

Objave o isključenju odgovornosti

Član 727. ▣

Nemaju nikakvog pravnog dejstva objave istaknute u prostorijama ugostitelja kojima se isključuje, ograničava ili uslovljava njihova odgovornost za stvari koje su gosti donijeli.

Pravo zadržavanja

Član 728.

Ugostitelj koji primi goste na noćenje ima pravo zadržati stvari koje su gosti donijeli, do potpune naplate potraživanja za smještaj i ostale usluge.

Proširenje primjene odredaba o ugostiteljskoj ostavi

Član 729.

Odredbe o ugostiteljskoj ostavi shodno se primjenjuju i na bolnice, garaže, kola za spavanje, organizovane kampove i sl.

GLAVA XVII.
USKLADIŠTENJE
ODJELJAK 1.
Opšte odredbe
Pojam

Član 730.☒

(1) Ugovorom o uskladištenju obavezuje se skladištar da primi i čuva određenu robu i da preduzima potrebne ili ugovorene mjere radi njenog očuvanja u određenom stanju, te da je preda na zahtjev ostavodavca ili drugog ovlaštenog lica, a ostavodavac se obavezuje da mu za to plati određenu naknadu.

(2) Prilikom predaje robe ostavodavac je dužan dati sva potrebna obavještenja o njoj i izjaviti kolika je njena vrijednost.

Isključenje odgovornosti i neke obaveze skladištara

Član 731.

(1) Skladištar odgovara za štetu na robi osim ako dokaže da je šteta prouzrokovana usljed okolnosti koje se nisu mogle izbjeći ili otkloniti ili je prouzrokovana krivicom ostavodavca, manama ili prirodnim svojstvom robe, kao i neispravnom ambalažom.

(2) Skladištar je dužan da upozori ostavodavca na mane ili prirodna svojstva robe, odnosno neispravnu ambalažu usljed kojih može doći do štete na robi, čim je navedene nedostatke opazio ili morao opaziti.

(3) Ako bi se na robi dešavale takve neotklonjive promjene zbog kojih postoji opasnost da se roba pokvari ili propadne, skladištar je dužan, ako to po njegovom pozivu ne bi mogao na vrijeme da učini ostavodavac, prodati robu bez odlaganja na najpogodniji način.

(4) Skladištar je obavezan da preduzima radnje radi očuvanja prava ostavodavca prema prevoziocu koji mu je predao robu za račun ostavodavca u oštećenom ili manjivom stanju.

Kad postoji dužnost osiguranja

Član 732.

(1) Skladištar je dužan da osigura robu primljenu na čuvanje samo ako je to ugovoreno.

(2) Ako ugovorom nije određeno koje rizike treba da obuhvati osiguranje, skladištar je dužan da osigura robu od uobičajenih rizika.

Ograničenje naknade štete

Član 733.☒

Naknada štete koju je skladištar dužan platiti zbog propasti, umanjenja ili oštećenja robe za vrijeme od njenog prijema do predaje, ne može preći stvarnu vrijednost robe, osim ako je štetu prouzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

Miješanje zamjenljivih stvari

Član 734.

(1) Skladištar ne može pomiješati primljene zamjenljive stvari sa stvarima iste vrste i iste kakvoće, osim ako je ostavodavac na to pristao ili ako je očigledno da se radi o stvarima koje se mogu miješati, bez opasnosti od nastanka štete za ostavodavca.

(2) Ako su stvari pomiješane, skladištar može na zahtjev ovlašćenog lica bez sudjelovanja ostalih ovlašćenih lica iz smješe zamjenljivih stvari izdvojiti dio koji mu pripada.

Pregledanje robe i uzimanje uzoraka

Član 735.

Skladištar je dužan dozvoliti ovlašćenom licu da pregleda robu i da uzima uzorke od nje.

Potraživanje skladištara i pravo zaloge

Član 736.

(1) Pored naknade za čuvanje, skladištar ima pravo na naknadu troškova koji su bili potrebni za očuvanje robe.

(2) Za svoja potraživanja iz ugovora o skladištenju i ostala potraživanja nastala u vezi sa čuvanjem robe on ima založno pravo na toj robi.

Podizanje robe i prodaja nepodignute robe

Član 737.

(1) Ostavodavac može robu podići i prije ugovorenog roka.

(2) Ako ostavodavac ne podigne robu po isteku ugovorenog roka ili po isteku godine dana ako nije ugovoren rok za čuvanje, skladištar može za njegov račun prodati robu na javnoj prodaji, ali je dužan obavijestiti ga prethodno o svojoj namjeri i ostaviti mu naknadni rok najmanje od osam dana da robu podigne.

Nedostaci pri prijemu robe

Član 738.

(1) Primalac robe dužan je robu pregledati u trenutku njenog preuzimanja.

(2) Ako prilikom preuzimanja robe primijeti nedostatke, primalac je dužan da o tome odmah upozori skladištara, inače se smatra da je roba uredno primljena.

(3) O nedostacima robe koji se nisu mogli utvrditi u trenutku preuzimanja, primalac je dužan da na pouzdan način obavijesti skladištara u roku od sedam dana, računajući od dana preuzimanja robe, inače se smatra da je roba uredno primljena.

Primjena pravila o ostavi

Član 739.

Na ugovore o skladištenju shodno se primjenjuju pravila o ostavi ukoliko pravilima o skladištenju nije drukčije regulisano.

ODJELJAK 2.
Skladišnica
Dužnost izdavanja skladišnice

Član 740.

Skladištar koji je na osnovu zakona ovlašćen da za robu primljenu na uskladištenje izda skladišnicu, dužan ju je izdati ostavodavcu na njegov zahtjev.

Sastojci i sadržina skladišnice

Član 741.

- (1) Skladišnica se sastoji iz priznanice i založnice.
- (2) Priznanica i založnica sadrže podatke: naziv, odnosno ime i zanimanje ostavodavca, njegovo sjedište, odnosno prebivalište, naziv i sjedište skladištara, datum i broj skladišnice, mjesto gdje se skladište nalazi, vrstu, prirodu i količinu robe, navod o tome do koga iznosa je roba osigurana, kao i ostale podatke potrebne za raspoznavanje robe i određivanje njene vrijednosti.
- (3) Priznanica i založnica moraju se pozivati jedna na drugu.

Skladišnica za dijelove robe

Član 742.

- (1) Ostavodavac može zahtijevati da skladištar podijeli robu na određene dijelove i da mu za svaki dio izda zasebnu skladišnicu.
- (2) Ako je već dobio skladišnicu za cijelu količinu robe, on može zahtijevati da skladištar podijeli robu na određene dijelove i da mu u zamjenu za skladišnicu koju je dobio izda posebne skladišnice za svaki pojedini dio.
- (3) Ostavodavac može zahtijevati da mu skladištar izda skladišnicu samo za jedan dio zamjenljive robe koji je ostavio kod njega.

Prava imaoca skladišnice

Član 743.

- (1) Imalac skladišnice ima pravo zahtijevati da mu se preda roba označena u njoj.
- (2) On može raspolagati robom označenom u skladišnici prenošenjem skladišnice.

Prenošenje priznanice i založnice

Član 744.

- (1) Priznanica i založnica mogu se prenositi indosamentom, zajedno ili odvojeno.
- (2) Prilikom svakog prenosa na njima mora biti ubilježen datum.
- (3) Na zahtjev prijemnika priznanice ili založnice, prenos na njega prepisaće se u registar skladišta, gdje će se ubilježiti i njegovo sjedište, odnosno prebivalište.

Pravo imaoca priznanice

Član 745.

(1) Prenos priznanice bez založnice daje prijemniku pravo da zahtijeva da mu se preda roba samo ako isplati imaocu založnice ili položi skladištaru, za imaoca založnice, iznos koji treba da mu bude isplaćen na dan dospelosti potraživanja.

(2) Imalac priznanice bez založnice može zahtijevati da se roba proda ako se postignutom cijenom može isplatiti iznos na koji ima pravo imalac založnice, s tim da se ostvareni višak preda njemu.

(3) Kad se radi o zamjenljivim stvarima, imalac priznanice bez založnice može zahtijevati da mu skladištar preda jedan dio robe, pod uslovom da položi skladištaru za račun imaoca založnice odgovarajući iznos u novcu.

Prava imaoca založnice

Član 746.

(1) Prenos založnice bez priznanice daje prijemniku pravo zaloge na robi.

(2) Prilikom prvog prenosa, na založnici moraju biti ubilježeni naziv, odnosno ime i zanimanje povjerioca, njegovo poslovno sjedište, odnosno prebivalište, iznos njegovog potraživanja, računajući i kamate i datum dospeljevanja.

(3) Prvi prijemnik založnice dužan je bez odlaganja prijaviti skladištaru da je na njega izvršen prenos založnice, a skladište je dužno prepisati taj prenos u svoj registar i na samoj založnici zabilježiti da je ovaj prepis izvršen.

(4) Bez obavljanja radnji iz prethodog stava, založnica se ne može dalje prenositi indosamentom.

(5) Založnica koja ne sadrži iznos potraživanja založnog povjerioca, obavezuje u korist založnog povjerioca cjelokupnu vrijednost stvari navedenu u njoj.

Protest zbog neisplate i prodaje robe

Član 747.

(1) Imalac založnice bez priznanice, kome ne bude isplaćeno u roku potraživanje obezbijeđeno založnicom, dužan je, pod prijetnjom gubitka prava, da zahtijeva isplatu od prenosioca podići protest prema Zakonu o mjenici.

(2) Imalac založnice koji je podigao protest može po proteku osam dana od dospelosti potraživanja zahtijevati prodaju založene robe, a isto pravo pripada i prenosiocu koji je isplatio imaocu založnice potraživanje obezbijeđeno založnicom.

(3) Od iznosa postignutog prodajom izdvaja se potrebna svota za podmirenje troškova prodaje, potraživanja skladištara iz ugovora o uskladištenju i ostalih njegovih potraživanja, nastalih u vezi sa ostavljenom robom, zatim se isplaćuje obezbijeđeno potraživanje imaoca založnice, a ostatak pripada imaocu priznanice.

Zahtjev isplate od prenosioca založnice

Član 748.

(1) Imalac založnice može zahtijevati isplatu od prenosioca tek ako nije mogao postići potpuno namirenje prodajom založene robe.

(2) Ovaj zahtjev mora biti podignut u roku određenom u Zakonu o mjenici za zahtjev prema indosantima i taj rok počinje teći od dana kad je izvršena prodaja robe.

(3) Imalac založnice gubi pravo da zahtijeva isplatu od prenosioca ako ne bude zahtijevao prodaju robe najdalje u roku od mjesec dana od protesta.

GLAVA XVIII.
NALOG
ODJELJAK 1.
Opšte odredbe
Pojam

Član 749. ▣

(1) Ugovorom o nalogu obavezuje se nalogoprimac prema nalogodavcu da za njegov račun preduzme određene poslove.

(2) Istovremeno se nalogoprimac ovlašćuje na preduzimanje tih poslova.

(3) Nalogoprimac ima pravo na naknadu za svoj trud, osim ako je drukčije ugovoreno ili proizilazi iz prirode međusobnog odnosa.

Lica dužna da odgovore na ponudu naloga

Član 750.

Ko se bavi vršenjem tuđih poslova kao zanimanjem ili se javno nudi za vršenje tih poslova, dužan je, ako neće da prihvati ponuđeni nalog koji se odnosi na te poslove, da o tome bez odlaganja obavijesti drugu stranu, inače odgovara za štetu koju bi ova pretrpjela zbog toga.

ODJELJAK 2.
Obaveze nalogoprimca
Izvršenje naloga kako glasi

Član 751. ▣

(1) Nalogoprimac je dužan izvršiti nalog prema primljenim uputstvima, sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno dobrog domaćina, ostajući u njegovim granicama i u svemu paziti na interese nalogodavca i njima se rukovoditi.

(2) Kad nalogoprimac smatra da bi izvršenje naloga po dobijenim uputstvima bilo od štete za nalogodavca, on je dužan skrenuti na to njegovu pažnju i tražiti nova uputstva.

(3) Ako nalogodavac nije dao određena uputstva o poslu koji treba obaviti, nalogoprimac je dužan, rukovodeći se interesima nalogodavca, postupiti kao dobar privrednik, odnosno dobar domaćin, a ako je nalog bez naknade, kako bi u istim okolnostima postupio u sopstvenoj stvari.

Odstupanje od naloga i uputstava

Član 752.

(1) Od dobijenog naloga i uputstava nalogoprimac može odstupiti samo sa saglasnošću nalogodavca, a kada mu zbog kratkoće vremena ili iz kog drugog uzroka nije moguće tražiti saglasnost nalogodavca, on može odstupiti od naloga i uputstava samo ako je, po procjeni svih okolnosti, mogao osnovano smatrati da to zahtijevaju interesi nalogodavca.

(2) Ako nalogodavac prekorači granice naloga ili odstupi od dobijenih uputstava van slučaja predviđenog u prethodnom stavu, neće se smatrati za nalogoprimca, već za poslovođu bez naloga,

izuzev ako nalogodavac naknadno odobri ono što je uradio.

Zamjena

Član 753.

- (1) Nalogoprimac je dužan izvršiti nalog lično.
- (2) On može povjeriti izvršenje naloga drugome samo ako mu je nalogodavac to dozvolio, kao i ako je na to prinuđen okolnostima.
- (3) U tim slučajevima on odgovara samo za izbor zamjenika i za uputstva koja mu je dao.
- (4) U ostalim slučajevima on odgovara za rad zamjenika, kao i za slučajnu propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili kod zamjenika.
- (5) Nalogodavac može u svakom slučaju zahtijevati neposredno od zamjenika izvršenje obaveze iz naloga.

Polaganje računa

Član 754.

O izvršenom poslu nalogoprimac je dužan položiti račun i predati bez odugovlačenja nalogodavcu sve što je primio na osnovu obavljanja povjerenih poslova, bez obzira na to da li je ono što je primio za nalogodavca bilo dugovano ovome ili ne.

Podnošenje izvještaja

Član 755.

Nalogoprimac je dužan na zahtjev nalogodavca podnijeti izvještaj o stanju poslova i položiti račun i prije određenog vremena.

Odgovornost za upotrebu nalogodavčevog novca

Član 756.

Ako se nalogoprimac služio za svoje potrebe novcem koji je primio za nalogodavca, dužan je platiti kamatu po najvišoj dozvoljenoj ugovorenoj stopi, računajući od dana upotrebe, a na ostali dugovani novac koji nije predao na vrijeme, zateznu kamatu, računajući od dana kad ga je bio dužan predati.

Solidarna odgovornost nalogoprimaca

Član 757.

Ako je izvršenje nekog posla povjereno nekolicini istim nalogom da ga zajednički vrše, oni odgovaraju solidarno za obaveze iz tog naloga ako što drugo nije ugovoreno.

ODJELJAK 3.
Obaveze nalogodavca
Predujmljivanje novca

Član 758.

Nalogodavac je dužan na zahtjev nalogoprimca dati mu izvjesnu svotu novca za predviđene izdatke.

Naknada troškova i preuzimanje obaveza

Član 759.

(1) Nalogodavac je dužan naknaditi nalogoprimcu, čak i ako njegov trud bez njegove krivice nije imao uspjeha, sve potrebne troškove koje je učinio za izvršenje naloga, sa kamatom od dana kad su učinjeni.

(2) On je dužan preuzeti obaveze koje je nalogoprimac uzeo na sebe vršeći u svoje ime povjerene mu poslove ili ga na koji drugi način osloboditi njih.

Naknada štete

Član 760.

Nalogodavac je dužan naknaditi nalogoprimcu štetu koju je ovaj pretrpio bez svoje krivice u vršenju naloga.

Visina naknade

Član 761.

Ako drukčije nije ugovoreno, nalogodavac duguje naknadu u uobičajenoj visini, a ako o tome nema običaja, onda pravičnu naknadu.

Isplata naknade

Član 762.

(1) Ukoliko nije drukčije ugovoreno, nalogodavac je dužan isplatiti nalogoprimcu naknadu po obavljenom poslu.

(2) Ako je nalogoprimac bez svoje krivice samo djelimično obavio nalog, ima pravo na srazmjerni dio naknade.

(3) U slučaju kad bi unaprijed ugovorena naknada bila u očiglednoj nesrazmjeri sa učinjenim uslugama, nalogodavac može zahtijevati njeno smanjenje.

Pravo zaloge

Član 763.

Radi obezbjeđenja naknade i troškova nalogoprimac ima pravo zaloge na pokretnim stvarima nalogodavca koje je dobio po osnovu naloga, kao i po novčanim iznosima koje je naplatio za račun nalogodavca.

Solidarna odgovornost nalogodavaca

Član 764. ▣

Ako je više njih povjerilo nalogoprimcu izvršenje naloga, oni mu odgovaraju solidarno.

ODJELJAK 4. Prestanak naloga Odustanak od ugovora

Član 765.

(1) Nalogodavac može odustati od ugovora.

(2) U slučaju odustanka od ugovora u kome nalogoprimcu pripada naknada za njegov trud, nalogodavac je dužan isplatiti nalogoprimcu odgovarajući dio naknade i naknaditi mu štetu koju je pretrpio odustankom od ugovora ako za odustanak nije bilo osnovanih razloga.

Otkaz

Član 766.

(1) Nalogoprimac može otkazati nalog kad hoće, samo ne u nevjeme.

(2) On je dužan naknaditi nalogodavcu štetu koju je onaj pretrpio zbog otkaza naloga u nevjeme, izuzev kad su za otkaz postojali osnovani razlozi.

(3) Nalogoprimac je dužan poslije otkaza produžiti poslove koji ne trpe odlaganje, dok nalogodavac ne bude u mogućnosti da preuzme brigu o njima.

Smrt, prestanak pravnog lica

Član 767.

(1) Nalog prestaje smrću nalogoprimca.

(2) Nasljednici nalogoprimca dužni su da o njegovoj smrti što prije obavijeste nalogodavca i preuzmu što je potrebno za zaštitu njegovih interesa, dok ne bude u stanju da sam preuzme brigu o njima.

(3) Nalog prestaje smrću nalogodavca samo ako je tako ugovoreno ili ako se nalogoprimac primio naloga, s obzirom na svoje lične odnose sa nalogodavcem.

(4) U tom slučaju nalogoprimac je dužan produžiti povjerene poslove, ako bi, inače, nastupila šteta za nasljednike, dok ovi ne budu u mogućnosti da sami preuzmu brigu o njima.

(5) Ako je nalogodavac ili nalogoprimac neko pravno lice, nalog prestaje kad to lice prestane postojati.

Stečaj, lišenje poslovne sposobnosti

Član 768.

Nalog prestaje kad nalogodavac ili nalogoprimac padne pod stečaj ili bude potpuno ili djelimično lišen poslovne sposobnosti.

Čas prestanka naloga

Član 769.

(1) Kad je nalogodavac odustao od ugovora, kao i kad je umro ili pao pod stečaj, ili potpuno ili djelimično lišen poslovne sposobnosti, nalog prestaje u času kad je nalogoprimac saznao za događaj zbog koga nalog prestaje.

(2) Kad je nalogoprimcu izdato pismeno punomoćje, dužan ga je vratiti po prestanku naloga.

Izuzeci

Član 770.

Kad je nalog dat da bi nalogoprimac mogao postići ispunjenje nekog svog potraživanja od nalogodavca, nalogodavac ne može odustati od ugovora i nalog ne prestaje ni smrću, ni stečajem nalogodavca ili nalogoprimca, ni kad jedan od njih bude potpuno ili djelimično lišen poslovne sposobnosti.

GLAVA XIX.

KOMISION

ODJELJAK 1.

Opšte odredbe

Pojam

Član 771.

(1) Ugovorom o komisionu obavezuje se komisionar da za naknadu (proviziju) obavi u svoje ime i za račun komitenta jedan ili više poslova koje mu povjerava komitent.

(2) Komisionar ima pravo na naknadu i kad ona nije ugovorena.

Primjena pravila o nalogu

Član 772.

Na ugovor o komisionu shodno se primjenjuju pravila o nalogu, ukoliko pravilima o komisionu nije drukčije određeno.

Zaključenje posla pod uslovima različitim od naloga

Član 773.

(1) Ako je komisionar zaključio neki posao po nepovoljnijim uslovima od onih određenih nalogom kad to nije smio, dužan je naknaditi komitentu razliku, kao i prouzrokovanu štetu.

(2) U slučaju iz prethodnog stava komitent može odbiti da prihvati zaključeni posao, pod uslovom da o tome odmah obavijesti komisionara.

(3) Ali, komitent gubi to pravo ako komisionar pokaže spremnost da mu odmah isplati razliku i naknadi prouzrokovanu štetu.

(4) Ako je posao zaključen po povoljnijim uslovima od onih određenih nalogom, sva tako postignuta korist pripada komitentu.

Prodaja robe prezaduženom licu

Član 774.⊕

Komisionar odgovara komitentu za štetu ako je prodao robu licu za čiju je prezaduženost znao ili je mogao znati.

Kad sam komisionar kupuje robu komitenta ili mu prodaje svoju robu

Član 775.

(1) Komisionar kome je povjereno da proda ili da kupi neku robu kotiranu na berzi ili na tržištu, može, ako mu je komitent to dozvolio, zadržati robu za sebe kao kupac, odnosno isporučiti je kao prodavac, po cijeni u vrijeme izvršenja povjerenog posla.

(2) U tom slučaju između komisionara i komitenta nastaju odnosi iz ugovora o prodaji.

(3) Ako se berzanska, odnosno tržišna cijena i cijena koju je odredio komitent ne slažu, komisionar - prodavac ima pravo na manju od ove dvije cijene, a komisionar - kupac dužan je platiti veću.

ODJELJAK 2.

Obaveze komisionara

Čuvanje i osiguranje

Član 776.

(1) Komisionar je dužan čuvati povjerenu robu sa pažnjom dobrog privrednika.

(2) On odgovara i za slučajnu propast ili oštećenje robe ako je nije osigurao, a prema nalogu je bio dužan to učiniti.

Obavještenje o stanju primljene robe

Član 777.⊕

(1) Prilikom preuzimanja robe od prevozioca, koju mu je poslao komitent, komisionar je dužan utvrditi njeno stanje i bez odlaganja izvijestiti komitenta o danu prispjeća robe, kao i o vidljivim oštećenjima ili manjku, inače odgovara za štetu koja bi zbog tog propuštanja nastala za komitenta.

(2) On je dužan preduzeti sve potrebne mjere radi očuvanja prava komitenta prema odgovornom licu.

Obavještenje o promjenama na robi

Član 778.

Komisionar je dužan obavijestiti komitenta o svim promjenama na robi zbog kojih bi ona mogla izgubiti od svoje vrijednosti, a ako nema vremena za čekanje njegovih uputstava ili ako on odugovlači sa davanjem uputstava, u slučaju opasnosti znatnijeg oštećenja robe, komisionar je dužan prodati je na najpogodniji način.

Saopštavanje komitentu imena saugovarača

Član 779.

(1) Komisionar je dužan saopštiti komitentu sa kojim je licem obavio posao koji mu je komitent povjerio.

(2) Ovo pravilo ne važi u slučaju prodaje pokretnih stvari koja se vrši preko komisionih prodavnica, osim ako nije drukčije ugovoreno.

Polaganje računa

Član 780.

- (1) Komisionar je dužan položiti račun o obavljenom poslu bez nepotrebnog odlaganja.
- (2) On je dužan predati komitentu sve što je primio po osnovu posla izvršenog za njegov račun.
- (3) Komisionar je dužan prenijeti na komitenta potraživanja i ostala prava koja je stekao prema trećem sa kojim je obavio posao u svoje ime i za njegov račun.

Delkredere

Član 781.

- (1) Komisionar odgovara za ispunjenje obaveza svog saugovarača samo ako je posebno jemčio da će on svoje obaveze ispuniti (delkredere), u kom slučaju on odgovara solidarno sa njim.
- (2) Komisionar koji je jemčio za ispunjenje obaveza svog saugovarača ima pravo i na posebnu naknadu (delkredere provizija).

ODJELJAK 3. Obaveze komitenta Naknada (provizija)

Član 782.

- (1) Komitent je dužan isplatiti komisionaru naknadu kad bude izvršen posao koji je komisionar obavio, kao i ako izvršenje posla bude spriječeno nekim uzrokom za koji odgovara komitent.
- (2) U slučaju postupnog izvršavanja, komisionar može zahtijevati srazmjernan dio naknade poslije svakog djelimičnog ispunjenja.
- (3) Ako ne dođe do izvršenja zaključenog posla iz uzroka za koji ne odgovaraju ni komisionar ni komitent, komisionar ima pravo na odgovarajuću naknadu za svoj trud.
- (4) Komisionar koji je nevjerno postupio prema komitentu nema pravo na naknadu.

Član 783.

- (1) Ako iznos naknade nije određen ugovorom ili tarifom, komisionaru pripada naknada prema obavljenom poslu i postignutom rezultatu.
- (2) Ako je u datom slučaju naknada nesrazmjerno velika prema obavljenom poslu i postignutom rezultatu, sud je može, na zahtjev komitenta, sniziti na pravičan iznos.

Naknada troškova

Član 784.

- (1) Komitent je dužan naknaditi komisionaru troškove koji su bili potrebni za izvršenje naloga, sa kamatom na dan kad su učinjeni.
- (2) Komitent je dužan dati komisionaru posebnu naknadu za upotrebu njegovih skladišta i transportnih sredstava ako ona nije obuhvaćena naknadom za izvršenje posla.

Predujmljivanje novca komisionaru

Član 785.

Ako ugovorom o komisionu nije što drugo određeno, komitent nije dužan predujmiti komisionaru potrebna sredstva za obavljanje povjerenog posla.

ODJELJAK 4. Založno pravo

Član 786.

(1) Komisionar ima pravo zaloge na stvarima koje su predmet ugovora o komisionu dok se te stvari nalaze kod njega ili kod nekog koji ih drži za njega, ili dok on ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima.

(2) Iz vrijednosti tih stvari komisionar može naplatiti prije ostalih komitentovih povjericilaca svoja potraživanja po osnovu svih komisionih poslova sa komitentom, kao i po osnovu zajmova i predujmova datih komitentu, bez obzira na to da li su nastali u vezi sa tim stvarima ili nekim drugim.

(3) Pravo prvenstvene naplate ima komisionar iz potraživanja koja je, izvršavajući nalog, stekao za račun komitenta.

ODJELJAK 5. Odnosi sa trećim licima Komitentova prava na potraživanja iz posla sa trećim

Član 787.

(1) Komitent može zahtijevati ispunjenje potraživanja iz posla koji je komisionar zaključio sa trećim i za njegov račun tek pošto mu ih komisionar ustupi.

(2) Ali, u pogledu odnosa komitenta sa komisionarom i njegovim povjeriocima, ova se potraživanja od svog nastanka smatraju kao komitentova potraživanja.

Ograničenje prava komisionarovih povjericilaca

Član 788.

Povjerioci komisionara ne mogu radi naplate svojih potraživanja, ni u slučaju njegovog stečaja, preduzeti mjere izvršenja na pravima i stvarima koje je komisionar, izvršavajući nalog, stekao u svoje ime, ali za račun komitenta, izuzev ako se radi o potraživanjima nastalim u vezi sa sticanjem tih prava i stvari.

Stečaj komisionara

Član 789.

(1) U slučaju stečaja komisionara komitent može zahtijevati izlučenje iz stečajne mase stvari koje je predao komisionaru radi prodaje za njegov račun, kao i stvari koje je komisionar nabavio za njegov račun.

(2) U istom slučaju komitent može zahtijevati od trećeg kome je komisionar predao stvari da mu isplati njihovu cijenu, odnosno njen još neisplaćeni dio.

GLAVA XX.
UGOVOR O TRGOVINSKOM ZASTUPANJU
ODJELJAK 1.
Opšte odredbe
Pojam

Član 790.

(1) Ugovorom o trgovinskom zastupanju obavezuje se zastupnik da se stalno stara da treća lica, zaključuju ugovore sa njegovim nalogodavcem i da, u tom smislu, posreduje između njih i nalogodavca, kao i da po dobijenom ovlašćenju zaključuju ugovore sa trećim licima u ime i za račun nalogodavca, a ovaj se obavezuje da mu za svaki ugovor isplati određenu naknadu (proviziju).

(2) Nalogodavac može imati na istom području za istu vrstu poslova više zastupnika.

(3) Jedan zastupnik ne može bez pristanka nalogodavca preuzeti obavezu da na istom području i za istu vrstu poslova radi za drugog nalogodavca.

Forma

Član 791.

Ugovor o trgovinskom zastupanju mora biti zaključen u pismenoj formi.

Zaključivanje ugovora u ime nalogodavca

Član 792.

Zastupnik može zaključivati ugovore u ime i za račun svog nalogodavca ako je za to od njega dobio posebno ili generalno ovlašćenje.

Primanje ispunjenja

Član 793.

Zastupnik ne može zahtijevati ni primiti ispunjenje potraživanja svog nalogodavca ako za to nije posebno ovlašten.

Izjave zastupniku za nalogodavca

Član 794.

Kad je ugovor zaključen posredovanjem zastupnika, onda saugovarač nalogodavca može punovažno činiti zastupniku izjave koje se tiču nedostataka predmeta ugovora, kao i druge izjave u vezi sa tim ugovorom, u cilju očuvanja ili vršenja prava iz ugovora.

Izjave u ime nalogodavca

Član 795.

Zastupnik je ovlašten da u cilju očuvanja prava svog nalogodavca čini potrebne izjave njegovom saugovaraču.

Mjere obezbjeđenja

Član 796.

U cilju zaštite interesa nalogodavca, zastupnik može zahtijevati preduzimanje potrebnih mjera obezbjeđenja.

ODJELJAK 2.

Obaveze zastupnika

Staranje o interesima nalogodavca

Član 797.

(1) Zastupnik je dužan starati se o interesima nalogodavca i u svim poslovima koje preduzima dužan je postupiti sa pažnjom dobrog privrednika.

(2) Pri tome je dužan držati se uputstava koja mu je dao nalogodavac.

(3) On je dužan davati nalogodavcu sva potrebna obavještenja o tržišnoj situaciji, naročito ona koja su od značaja za svaki pojedini posao.

Učestvovanje u zaključivanju poslova

Član 798.

Zastupnik je dužan da učestvuje po uputstvima nalogodavca pri zaključivanju poslova i to do njihovog potpunog okončanja.

Čuvanje poslovnih tajni

Član 799.

(1) Zastupnik je dužan čuvati poslovne tajne svog nalogodavca za koje je doznao u vezi sa povjerenim poslom.

(2) On odgovara ako ih iskoristi ili drugome otkrije i poslije prestanka ugovora o trgovinskom zastupanju.

Vraćanje stvari datih na upotrebu

Član 800.

Po prestanku ugovora o trgovinskom zastupanju, zastupnik je dužan vratiti nalogodavcu sve stvari koje mu je ovaj predao na upotrebu za vrijeme trajanja ugovora.

Poseban slučaj odgovornosti

Član 801.

(1) Zastupnik odgovara nalogodavcu za ispunjenje obaveza iz ugovora za čije je zaključenje posredovao ili koje je po ovlašćenju on zaključio u ime nalogodavca, samo ako je za to posebno pismeno jemčio.

(2) U tom slučaju on ima pravo i na posebnu naknadu (delkredere provizija).

ODJELJAK 3.
Obaveze nalogodavca
Materijal i dokumentacija

Član 802.

Kad je za obavljanje njegovih poslova zastupniku potreban određeni materijal ili određena dokumentacija, nalogodavac je dužan da mu to stavi na raspolaganje.

Dužnost obavještanja

Član 803.

(1) Nalogodavac može, po svom nahođenju, prihvatiti ili odbaciti zaključenje ugovora pripremljenog od strane zastupnika, ali je dužan da bez odlaganja obavijesti zastupnika o svojoj odluci.

(2) Nalogodavac je dužan da bez odlaganja obavijesti zastupnika o potrebi da se obim poslova zaključenih njegovim posredovanjem svede na manju mjeru nego što je zastupnik mogao osnovano očekivati, kako bi ovaj blagovremeno smanjio svoju preduzimljivost u odgovarajućoj mjeri, inače mu odgovara za pretrpljenu štetu.

Naknada (provizija)

Član 804.

(1) Nalogodavac je dužan isplatiti zastupniku naknadu za ugovore zaključene njegovim posredovanjem, kao i za ugovore koje je sam zastupnik zaključio, ako je za to bio ovlašten.

(2) Zastupnik ima pravo na naknadu i za ugovore koje je nalogodavac zaključio neposredno sa klijentima koje je zastupnik našao.

Sticanje prava na naknadu

Član 805.

Ukoliko između ugovornih strana nije drukčije ugovoreno, pravo na naknadu stiče zastupnik kad ugovor bude izvršen, ali mu to pravo pripada i kad ugovor ostane neizvršen ako je do toga došlo iz uzroka koji je na strani nalogodavca.

Visina naknade

Član 806.

(1) Ako iznos naknade nije određen ugovorom ili tarifom, zastupnik ima pravo na uobičajenu naknadu.

(2) Ako je u datom slučaju naknada nesrazmjerno velika prema učinjenoj usluzi, sud je može na zahtjev nalogodavca sniziti na pravičan iznos.

Posebna naknada

Član 807.

Zastupnik koji je, po ovlaštenju nalogodavca, izvršio naplatu nekog njegovog potraživanja, ima pravo na posebnu naknadu od naplaćene svote.

Troškovi

Član 808.

(1) Zastupnik nema pravo na naknadu troškova koji proizilaze iz redovnog vršenja posredničkih poslova, osim ako je drukčije ugovoreno.

(2) Ali, on ima pravo na naknadu posebnih troškova koje je učinio u korist nalogodavca ili po njegovom nalogu.

ODJELJAK 4.

Založno pravo

Član 809.

Radi obezbjeđenja naplate svojih dospjelih potraživanja, nastalih u vezi sa ugovorom, zastupnik ima pravo zaloge na svotama koje je naplatio za nalogodavca, po njegovom ovlaštenju, kao i na svim nalogodavčevim stvarima, koje je, u vezi sa ugovorom, primio od nalogodavca ili od nekog drugog, dok se nalaze kod njega ili kod nekog koji ih drži za njega, ili dok ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima.

ODJELJAK 5.

Prestanak ugovora

Raskidanje ugovora zaključenog za neodređeno vrijeme

Član 810.

(1) Kad trajanje ugovora o trgovinskom zastupanju nije određeno ugovorom, niti se iz okolnosti posla može odrediti, svaka strana može raskinuti ugovor krajem svakog kalendarskog tromjesečja.

(2) Otkaz mora biti saopšten drugoj strani najmanje mjesec dana prije isteka kalendarskog tromjesečja, a ako je ugovor trajao tri godine, otkaz joj mora biti saopšten dva mjeseca prije isteka kalendarskog tromjesečja.

(3) Ugovorne strane mogu drukčije odrediti rokove otkaza i prestanka ugovora, ali između otkaza i prestanka ugovora mora biti ostavljen rok od najmanje mjesec dana.

Raskidanje ugovora bez otkaznog roka

Član 811.

(1) Iz ozbiljnih uzroka svaka strana može, navodeći te uzroke, raskinuti ugovor bez otkaznog roka.

(2) Ako je izjava o raskidanju učinjena bez ozbiljnih uzroka, ona se smatra kao otkaz sa redovnim otkaznim rokom.

(3) Zastupnik koji je usljed neosnovanog otkaza prekinuo svoju djelatnost, ima pravo na naknadu štete zbog izgubljene provizije, a ako je on neosnovano otkazao ugovor, pravo na naknadu štete pripada nalogodavcu.

(4) Neosnovani otkaz daje pravo drugoj strani da raskine ugovor bez otkaznog roka.

Prestanak ugovora zaključenog za određeno vrijeme

Član 812.

(1) Kad je ugovor o trgovinskom zastupanju zaključen za određeno vrijeme, on prestaje samim istekom određenog vremena.

(2) Ako se takav ugovor prećutno oduži, smatra se dalje kao ugovor zaključen za neodređeno vrijeme.

GLAVA XXI. POSREDOVANJE ODJELJAK 1. Opšte odredbe Pojam

Član 813.

Ugovorom o posredovanju obavezuje se posrednik da nastoji naći i dovesti u vezu sa nalogodavcem lice koje bi s njim pregovaralo o zaključenju određenog ugovora, a nalogodavac se obavezuje da mu isplati određenu naknadu ako taj ugovor bude zaključen.

Primjena odredbi zakona o ugovoru o djelu

Član 814.

Kad je ugovoreno da će posrednik imati pravo na određenu naknadu i ako njegovo nastojanje ostane bez rezultata, o takvom ugovoru sudiće se prema odredbama koje važe za ugovor o djelu.

Primanje ispunjenja

Član 815.

(1) Nalog za posredovanje ne sadrži ovlaštenje za posrednika da za nalogodavca prima ispunjenje obaveza iz ugovora zaključenog njegovim posredovanjem.

(2) Za to je potrebno poseno pismeno punomoćje.

Opozivanje naloga za posredovanje

Član 816.

Nalogodavac može opozvati nalog za posredovanje kad god hoće ako se toga nije odrekao i pod uslovom da opozivanje nije protivno savjesti.

Odsustvo obaveze za nalogodavca da zaključi ugovor

Član 817.

Nalogodavac nije dužan pristupiti pregovorima za zaključenje ugovora sa licem koje je posrednik našao, ni zaključiti sa njim ugovor pod uslovima koje je saopštio posrednik, ali će odgovarati za štetu ako je postupio protivno savjesti.

ODJELJAK 2.
Obaveze posrednika
Obaveza tražiti priliku

Član 818.

(1) Posrednik je dužan tražiti sa pažnjom dobrog privrednika priliku za zaključenje određenog ugovora i ukazati na nju nalogodavcu.

(2) Posrednik je dužan posredovati u pregovorima i nastojati da dođe do zaključenja ugovora ako se na to posebno obavezao.

(3) On ne odgovara ako i pored potrebne brižljivosti ne uspije u svom nastojanju.

Obaveza obavještavanja

Član 819.

Posrednik je dužan obavijestiti nalogodavca o svim okolnostima od značaja za namjeravani posao koje su mu poznate ili su morale biti poznate.

Odgovornost posrednika

Član 820.

(1) Posrednik odgovara za štetu koju bi pretrpjela jedna ili druga strana između kojih je posredovao, a koja bi se dogodila zbog toga što je posredovao za poslovno nesposobno lice za čiju je nesposobnost znao ili mogao znati, ili za lice za koje je znao ili morao znati da neće moći izvršiti obaveze iz tog ugovora i, uopšte, za svaku štetu nastalu njegovom krivicom.

(2) Posrednik odgovara za štetu koja bi za nalogodavca nastala usljed toga što je bez dozvole nalogodavca obavijestio nekog trećeg o sadržini naloga o pregovorima ili o uslovima zaključenog ugovora.

Posrednički dnevnik i list

Član 821.

Posrednik u privredi dužan je u posebnu knjigu (posrednički dnevnik) ubilježiti bitne podatke o ugovoru koji je zaključen njegovim posredovanjem i izdati izvod iz te knjige potpisan od njegove strane (posrednički list).

ODJELJAK 3.
Obaveze nalogodavca
Naknada

Član 822.

(1) Posrednik ima pravo na naknadu i kad nije ugovorena.

(2) Ako visina naknade nije određena ni tarifom ili kojim drugim opštim aktom, ni ugovorom, a ni običajem, odrediće je sud prema posrednikovom trudu i učinjenoj usluzi.

(3) Ugovorenu posredničku naknadu sud može sniziti na zahtjev nalogodavca ako nađe da je pretjerano visoka, s obzirom na posrednikov trud i učinjenu uslugu.

(4) Sniženje ugovorene naknade ne može se tražiti ako je isplaćena posredniku poslije zaključenja

ugovora za koji je on posredovao.

Kada posrednik stiče pravo na naknadu

Član 823.

(1) Posrednik stiče pravo na naknadu u času zaključenja ugovora za koji je posredovao ako što drugo nije ugovoreno.

(2) Ali, ako je ugovor zaključen pod odložnim uslovom, posrednik stiče pravo na naknadu tek kad se uslov ostvari.

(3) Kad je ugovor zaključen pod raskidnim uslovom, ostvarenje uslova nema uticaja na posrednikovo pravo na naknadu.

(4) U slučaju nevažnosti ugovora, posrednik ima pravo na naknadu ako mu uzrok nevažnosti nije bio poznat.

Naknada troškova

Član 824.

(1) Posrednik nema pravo na naknadu troškova učinjenih u izvršenju naloga, izuzev kad je to ugovoreno.

(2) Ali, ako mu je ugovorom priznato pravo na naknadu troškova, on ima pravo na tu naknadu i u slučaju kad ugovor nije zaključen.

Posredovanje za obje strane

Član 825.

(1) Ukoliko drukčije nije ugovoreno, posrednik koji je dobio nalog za posredovanje od objiju strana može zahtijevati od svake strane samo polovinu posredničke naknade i naknadu polovine troškova ako je naknada troškova ugovorena.

(2) Posrednik je dužan da se sa pažnjom dobrog privrednika stara o interesima objiju strana između kojih posreduje.

Gubitak prava na naknadu

Član 826.

Posrednik koji protivno ugovoru ili protivno interesima svog nalogodavca radi za drugu stranu, gubi pravo na posredničku naknadu i na naknadu troškova.

GLAVA XXII.

OTPREMANJE (ŠPEDICIJA)

ODJELJAK 1.

Opšte odredbe

Pojam

Član 827.

(1) Ugovorom o otpremanju obavezuje se otpremnik da radi prevoza određene stvari zaključi u svoje ime i za račun nalogodavca ugovor o prevozu i druge ugovore potrebne za izvršenje prevoza, kao i da obavi ostale uobičajene poslove i radnje, a nalogodavac se obavezuje da mu isplati određenu naknadu.

(2) Ako je ugovorom predviđeno, otpremnik može zaključivati ugovor o prevozu i preduzimati druge pravne radnje u ime i za račun nalogodavca.

Odustajanje od ugovora

Član 828.

Nalogodavac može, po svojoj volji, odustati od ugovora, ali je u tom slučaju dužan naknaditi otpremniku sve troškove koje je dotad imao i isplatiti mu srazmjeran dio naknade za dotadašnji rad.

Primjena pravila o ugovoru o komisionu, odnosno trgovinskom zastupanju

Član 829.

Na odnose nalogodavca i otpremnika koji nisu uređeni u ovoj glavi shodno se primjenjuju pravila o ugovoru o komisionu, odnosno trgovinskom zastupanju.

ODJELJAK 2.

Obaveze otpremnika

Upozorenje na nedostatke naloga

Član 830.

Otpremnik je dužan upozoriti nalogodavca na nedostatke u njegovom nalogu, naročito na one koji ga izlažu većim troškovima ili šteti.

Upozorenje na nedostatke pakovanja

Član 831.

Ako stvar nije upakovana ili, inače, nije spremljena za prevoz kako treba, otpremnik je dužan upozoriti nalogodavca na te nedostatke, a kad bi čekanje da ih nalogodavac ukloni bilo od štete za njega, otpremnik je dužan da ih ukloni na račun nalogodavca.

Čuvanje interesa nalogodavca

Član 832.

(1) Otpremnik je dužan u svakoj prilici postupiti kako to zahtijevaju interesi nalogodavca i sa pažnjom dobrog privrednika.

(2) On je dužan da bez odlaganja obavijesti nalogodavca o oštećenju stvari, kao i o svim događajima od značaja za njega i da preduzme sve potrebne mjere radi očuvanja njegovih prava prema odgovornom licu.

Postupanje po uputstvima nalogodavca

Član 833.

(1) Otpremnik je dužan držati se uputstava o pravcu puta, sredstvima i načinu prevoza, kao i ostalih uputstava dobijenih od nalogodavca.

(2) Ako nije moguće postupiti po uputstvima sadržanim u nalogu, otpremnik je dužan tražiti nova uputstva, a ako za to nema vremena ili je to nemoguće, otpremnik je dužan postupiti kako to zahtijevaju interesi nalogodavca.

(3) O svakom odsupanju od naloga otpremnik je dužan bez odlaganja obavijestiti nalogodavca.

(4) Ako nalogodavac nije odredio ni pravac puta ni sredstvo, odnosno način prevoza, otpremnik će ih odrediti kako to zahtijevaju interesi nalogodavca u datom slučaju.

(5) Ako je otpremnik odstupio od dobijenih uputstava odgovara i za štetu nastalu usljed više sile, izuzev ako dokaže da bi se šteta dogodila i da se držao datih uputstava.

Odgovornost otpremnika za druga lica

Član 834.

(1) Otpremnik odgovara za izbor prevozioca kao i za izbor drugih lica sa kojima je u izvršenju naloga zaključio ugovor (usklađivanje robe i sl), ali ne odgovara i za njihov rad, izuzev ako je tu odgovornost preuzeo ugovorom.

(2) Otpremnik koji izvršenje naloga povjeri drugom otpremniku, umjesto da ga sam izvrši, odgovara za njegov rad.

(3) Ako nalog sadrži izričito ili prećutno ovlaštenje otpremniku da povjeri izvršenje naloga drugom otpremniku ili ako je to očigledno u interesu nalogodavca, on odgovara samo za njegov izbor, osim ako je preuzeo odgovornost za njegov rad.

(4) Odgovornosti iz prethodnih stavova ovog člana ne mogu se ugovorom isključiti ni ograničiti.

Carinske radnje i plaćanje carine

Član 835.

Ukoliko ugovorom nije drukčije određeno, nalog za otpremu stvari preko granice sadrži obavezu za otpremnika da sprovede potrebne carinske radnje i isplati carinske dažbine za račun nalogodavca.

Kad otpremnik sam vrši prevoz ili druge poslove

Član 836.

(1) Otpremnik može i sam izvršiti potpuno ili djelimično prevoz stvari čija mu je otprema povjerena, ako nije nešto drugo ugovoreno.

(2) Ako je otpremnik sam obavio prevoz ili dio prevoza, ima prava i obaveze prevozioca i u tom slučaju pripada mu i odgovarajuća naknada za prevoz pored naknade po osnovu otpremanja i naknade troškova u vezi sa otpremanjem.

(3) Isto važi u pogledu drugih poslova obuhvaćenih nalogom, običajima ili opštim uslovima.

Osiguranje pošiljke

Član 837.

(1) Otpremnik je dužan da osigura pošiljku samo ako je to ugovoreno.

(2) Ako ugovorom nije određeno koje rizike treba da obuhvati osiguranje, otpremnik je dužan da osigura stvari od uobičajenih rizika.

Polaganje računa

Član 838.

- (1) Otpremnik je dužan nakon završenog posla položiti račun nalogodavcu.
- (2) Prema zahtjevu nalogodavca otpremnik je dužan položiti račun i u toku izvršavanja naloga.

ODJELJAK 3. Obaveze nalogodavca Isplata naknade

Član 839.

Nalogodavac je dužan isplatiti otpremniku naknadu prema ugovoru, a ako naknada nije ugovorena, onda naknadu određenu tarifom ili nekim drugim opštim aktom, a u nedostatku ovoga, naknadu određuje sud.

Kad otpremnik može zahtijevati naknadu

Član 840.

Otpremnik može zahtijevati naknadu kad izvrši svoje obaveze iz ugovora o otpremanju.

Troškovi i predujam

Član 841.

- (1) Nalogodavac je dužan naknaditi otpremniku potrebne troškove učinjene radi izvršenja naloga o otpremanju stvari.
- (2) Otpremnik može zahtijevati naknadu troškova odmah pošto ih je učinio.
- (3) Nalogodavac je dužan na zahtjev otpremnika predujmiti mu potrebnu svotu za troškove koje zahtijeva izvršenje naloga o otpremanju stvari.

Kad je ugovoreno da naknadu isplati primalac stvari

Član 842.

Ako je ugovoreno da će otpremnik naplatiti svoja potraživanja od primaoca stvari, otpremnik zadržava pravo da traži isplatu naknade od nalogodavca ako primalac odbije da mu je isplati.

Opasne stvari i dragocjenosti

Član 843.

- (1) Nalogodavac je dužan obavijestiti otpremnika o osobinama stvari kojima može biti ugrožena sigurnost lica ili dobara ili nanesena šteta.
- (2) Kad se u pošiljci nalaze dragocjenosti, hartije od vrijednosti ili druge skupocjene stvari, nalogodavac je dužan obavijestiti o tome otpremnika i saopštiti mu njihovu vrijednost u času predaje radi otpremanja.

ODJELJAK 4.
Posebni slučajevi otpremanja
Otprema sa fiksnom naknadom

Član 844.

(1) Kad je ugovorom o otpremanju određena jedna ukupna svota za izvršenje naloga o otpremanju stvari, ona obuhvata naknadu po osnovu otpremanja i naknadu za prevoz i naknadu svih ostalih troškova ako nije što drugo ugovoreno.

(2) U tom slučaju, otpremnik odgovara i za rad prevozioca i drugih lica kojima se putem ovlašćenja iz ugovora poslužio.

Zbirna otprema

Član 845.

(1) Otpremnik može u izvršavanju dobijenih naloga organizovati zbirnu otpremu, osim ako je ugovorom to isključeno.

(2) Ako zbirnom otpremom postigne razliku u vozarini u korist nalogodavca, otpremnik ima pravo na posebnu dodatnu naknadu.

(3) U slučaju zbirne otpreme otpremnik odgovara za gubitak ili oštećenje stvari nastale za vrijeme prevoza do kojih ne bi došlo da nije bilo zbirne otpreme.

ODJELJAK 5.
Založno pravo otpremnika

Član 846.

(1) Radi obezbjeđenja naplate svojih potraživanja, nastalih u vezi sa ugovorom o otpremanju, otpremnik ima pravo zaloge na stvarima predatim radi otpremanja i u vezi sa otpremanjem sve dok ih drži ili dok ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima.

(2) Kad je u izvršenju otpremanja učestvovao i drugi otpremnik, on je dužan starati se o naplati potraživanja i ostvarenju prava zaloge prethodnih otpremnika.

(3) Ako drugi otpremnik isplati otpravnikova potraživanja prema nalogodavcu, ta potraživanja i otpremnikovo pravo zaloge prelaze na njega po samom zakonu.

(4) To isto biva ako drugi otpremnik isplati prevozičeva potraživanja.

GLAVA XXIII.
UGOVOR O KONTROLI ROBE I USLUGA
Pojam

Član 847.

(1) Ugovorom o kontroli robe jedna ugovorna strana (vršilac kontrole) se obavezuje da stručno i nepristrasno obavi ugovorenu kontrolu robe i izda certifikate o tome, a druga strana (naručilac kontrole) se obavezuje da za izvršenu kontrolu isplati ugovorenu naknadu.

(2) Kontrola robe može se sastojati u utvrđivanju identiteta, kvaliteta, kvantiteta i drugih svojstava robe.

Obim kontrole

Član 848.

Vršilac kontrole je dužan da izvrši kontrolu u obimu i na način koji su određeni u ugovoru, a ako u ugovoru nije ništa određeno, u obimu i na način koji odgovaraju prirodi stvari.

Ništavost pojedinih odredaba ugovora

Član 849.

(1) Ništave su odredbe ugovora koje vršiocu kontrole nameću dužnosti koje bi mogle uticati na nepristrasnost u vršenju kontrole i na ispravnost isprave o izvršenoj kontroli (certifikat).

(2) Kontrola se smatra izvršenom tek izdavanjem certifikata.

Čuvanje robe, odnosno uzorka

Član 850.✚

(1) Robu koju je naručilac kontrole predao vršiocu kontrole radi obavljanja ugovorene kontrole, vršilac kontrole je dužan čuvati i obezbijediti od zamjene.

(2) Vršilac kontrole je dužan čuvati predane mu uzorke najmanje šest mjeseci, ukoliko nije drukčije ugovoreno.

Obaveza obavještanja naručioca

Član 851.

Vršilac kontrole je dužan da o svim značajnim okolnostima u toku kontrole i čuvanja robe blagovremeno obavještava naručioca kontrole, a naročito o nužnim i korisnim troškovima učinjenim za njegov račun.

Naknada

Član 852.✚

(1) Za obavljanje kontrole i čuvanje robe vršilac kontrole ima pravo na ugovorenu, odnosno uobičajenu naknadu.

(2) Vršilac kontrole ima pravo i na naknadu svih nužnih i korisnih troškova koji su učinjeni za račun naručioca kontrole.

Pravo zaloge

Član 853.✚

Radi obezbjeđenja ugovorene ili uobičajene naknade i naknade nužnih i korisnih troškova vršilac kontrole ima pravo zaloge na robu koja mu je predana na kontrolu.

Povjeravanje kontrole robe drugom vršiocu kontrole

Član 854.

(1) Vršilac kontrole može obavljanje ugovorene kontrole robe povjeriti drugome, izuzev ako mu je naručilac kontrole to izričito zabranio.

(2) Vršilac kontrole odgovara naručiocu kontrole za rad drugog vršioca kontrole.

Kontrola robe sa vršenjem pojedinih pravnih radnji

Član 855.

(1) Na osnovu izričitog naloga naručioca kontrole, vršilac kontrole je ovlašćen da pored izvršenja ugovorene kontrole robe vrši i pojedine pravne radnje u ime i za račun naručioca kontrole.

(2) Vršilac kontrole ima pravo na posebnu, uobičajenu ili ugovorenu naknadu za obavljanje pojedinih pravnih radnji u ime i za račun naručioca kontrole.

Kontrola robe sa garancijom

Član 856. ▣

(1) Vršilac kontrole može da garantuje za nepromjenljivost svojstava kontrolisane robe u ugovorenom roku.

(2) Za preuzetu garanciju u pogledu svojstava robe, vršilac kontrole ima pravo na posebnu, ugovorenu ili uobičajenu naknadu.

Kontrola usluga i stvari koje nisu namijenjene prometu

Član 857.

Ako se vršenje kontrole odnosi na usluge ili stvari koje nisu namijenjene prometu, vršilac kontrole i naručilac kontrole imaju ista prava i obaveze kao i kod kontrole robe.

Raskid ugovora

Član 858.

Naručilac kontrole može izjaviti da raskida ugovor sve dok naručena kontrola nije izvršena, ali je u tom slučaju dužan vršiocu kontrole platiti srazmjerni dio naknade i učinjene nužne i korisne troškove, kao i naknaditi mu štetu.

GLAVA XXIV.

UGOVOR O ORGANIZOVANJU PUTOVANJA

ODJELJAK 1.

Opšte odredbe

Pojam

Član 859.

Ugovorom o organizovanju putovanja obavezuje se organizator putovanja da pribavi putniku skup usluga koje se sastoje od prevoza, boravka i drugih usluga koje su sa njima vezane, a putnik se obavezuje da organizatoru plati jednu ukupnu (paušalnu) cijenu.

Izdavanje potvrde o putovanju

Član 860.

(1) Organizator putovanja prilikom zaključenja ugovora izdaje putniku potvrdu o putovanju.

(2) Potvrda o putovanju treba da sadrži: mjesto i datum izdavanja; oznaku i adresu organizatora

putovanja; ime putnika; mjesto i datum početka i svršetka putovanja, datum boravka, nužne podatke o prevozu, boravku, kao i drugim uslugama koje su obuhvaćene ukupnom cijenom; najmanji broj potrebnih putnika; ukupnu cijenu za skup usluga predviđenih ugovorom; uslove pod kojima putnik može tražiti raskid ugovora, kao i druge podatke za koje se smatra da je korisno da budu sadržani u potvrdi.

(3) Ako je prije izdavanja potvrde o putovanju putniku uručen program putovanja u kome se nalaze podaci iz prethodnog stava, potvrda o putovanju može da sadrži samo uputu na taj program.

Odnos ugovora i potvrde o putovanju

Član 861.

(1) Postojanje i punovažnost ugovora o organizovanju putovanja nezavisni su od postojanja potvrde o putovanju i njene sadržine.

(2) Ali, organizator putovanja odgovara za svu štetu koju druga strana pretrpi zbog neizdavanja potvrde o putovanju ili njene netačnosti.

Pretpostavka tačnosti potvrde

Član 862.

Smatra se da je tačno ono što stoji u potvrdi sve dok se ne dokaže suprotno.

ODJELJAK 2.

Obaveze organizatora putovanja Zaštita prava i interesa putnika

Član 863.

Organizator putovanja dužan je da putniku pruži usluge koje imaju sadržaj i svojstva predviđena ugovorom, potvrdom, odnosno programom putovanja i da se stara o pravima i interesima putnika, saglasno dobrim poslovnim običajima u ovoj oblasti.

Obaveza obavještanja

Član 864.

Organizator putovanja dužan je da putniku pruži potrebna obavještenja o cijenama i uslugama prevoza, boravka i posebnih usluga, kao i obavještenja koja se odnose na kvalitet prevoznih sredstava i smještaja, na red vožnje, veze, granične i carinske formalnosti, na sanitarne, monetarne i druge administrativne propise.

Obaveza čuvanja tajne

Član 865.

Obavještenja koja dobije o putniku, njegovom prtljagu i njegovim kretanjima, organizator može saopštavati trećim licima samo sa odobrenjem putnika ili na zahtjev nadležnog organa.

Odgovornost za organizovanje putovanja

Član 866.

Organizator putovanja odgovara za štetu koju prouzrokuje putniku zbog potpunog ili djelimičnog neizvršenja obaveza koje se odnose na organizovanje putovanja predviđenih ugovorom i ovim zakonom.

Odgovornost organizatora putovanja kad sam vrši pojedine usluge

Član 867.

Ako sam pruža usluge prevoza, smještaja ili druge usluge vezane za izvršenje organizovanog putovanja, organizator odgovara za štetu pričinjenu putniku prema propisima koji se odnose na te usluge.

Odgovornost organizatora putovanja kad je izvršenje pojedinih usluga povjerio trećim licima

Član 868.

(1) Organizator putovanja koji je povjerio trećim licima izvršenje usluga prevoza, smještaja ili drugih usluga vezanih za izvršenje putovanja, odgovara putniku za štetu koja je nastala zbog potpunog ili djelimičnog neizvršavanja ovih usluga, saglasno propisima koji se na njih odnose.

(2) Ali, i kada su usluge izvršene saglasno ugovoru i propisima koji se na njih odnose, organizator odgovara za štetu koju je putnik pretrpio povodom njihovog izvršenja, osim ako dokaže da se ponašao kao pažljiv organizator putovanja pri izboru lica koja su ih izvršila.

(3) Putnik ima pravo da neposredno od trećeg lica odgovornog za štetu zahtijeva potpunu ili dopunsku naknadu za pretrpljenu štetu.

(4) U mjeri u kojoj je naknadio štetu putniku, organizator putovanja stiče sva prava koja bi putnik imao prema trećem licu, odgovornom za ovu štetu (pravo na regres).

(5) Putnik je dužan da ustupi organizatoru putovanja isprave i sve što je potrebno za ostvarivanje prava regresa.

Sniženje cijene

Član 869.

(1) Ako su usluge iz ugovora o organizovanju putovanja nepotpuno ili nekvalitetno izvršene, putnik može zahtijevati srazmjerno sniženje cijena, pod uslovom da je stavio prigovor organizatoru putovanja u roku od osam dana od dana završetka putovanja.

(2) Zahtjev za sniženje cijene ne utiče na pravo putnika da zahtijeva naknadu štete.

Isključenje i ograničenje odgovornosti organizatora putovanja

Član 870.

(1) Ništave su odredbe ugovora o organizovanju putovanja kojima se isključuje ili smanjuje odgovornost organizatora putovanja.

(2) Ali je punovažna pismena odredba ugovora kojom se unaprijed određuje najviši iznos naknade, pod uslovom da nije u očiglednoj nesrazmjeri sa štetom.

(3) Ovo ograničenje iznosa naknade ne važi ako je organizator štetu prouzrokovao namjerno ili

krajnjom nepažnjom.

ODJELJAK 3.
Obaveze putnika
Plaćanje cijene

Član 871.

Putnik je dužan da organizatoru putovanja plati ugovorenu cijenu za putovanje u vrijeme kako je ugovoreno, odnosno uobičajeno.

Obaveza davanja podataka

Član 872.

Putnik je dužan da na traženje organizatora blagovremeno dostavi sve podatke potrebne za organizovanje putovanja, a posebno za pribavljanje prevoznih karata, rezervaciju za smještaj, kao i isprave potrebne za prelazak preko granice.

Ispunjavanje uslova predviđenih propisima

Član 873.

Putnik je dužan da se stara da on lično, njegove lične isprave i njegov prtljag ispunjavaju uslove predviđene graničnim, carinskim, sanitarnim, monetarnim i drugim administrativnim propisima.

Odgovornost putnika za pričinjenu štetu

Član 874.

Putnik odgovara za štetu koju pričinu organizatoru putovanja neizvršavanjem obaveza koje za njega proizilaze iz ugovora i odredbi ovog zakona.

ODJELJAK 4.
Posebna prava i obaveze ugovornih strana
Zamjena putnika drugim licem

Član 875.

Ako drukčije nije ugovoreno, putnik može odrediti drugo lice da umjesto njega koristi ugovorene usluge pod uslovom da ovo lice zadovoljava posebne zahtjeve za određeno putovanje i da putnik naknadi organizatoru putovanja troškove prouzrokovane zamjenom.

Povećanje ugovorene cijene

Član 876.

(1) Organizator putovanja može zahtijevati povećanje ugovorene cijene samo ako je poslije zaključenja ugovora došlo do promjena u kursu razmjene valute ili do promjene u tarifama prevoznika, koji utiču na cijenu putovanja.

(2) Pravo na povećanje ugovorene cijene iz prethodnog stava organizator putovanja može ostvariti samo pod uslovom da je ono predviđeno u potvrdi o putovanju.

(3) Ako povećanje ugovorene cijene pređe deset odsto, putnik može raskinuti ugovor bez obaveze da naknadi štetu.

(4) U tom slučaju putnik ima pravo na vraćanje onoga što je platio organizatoru putovanja.

Pravo putnika da odustane od ugovora

Član 877.

(1) Putnik može u svakom trenutku odustati od ugovora, potpuno ili djelimično.

(2) Ako putnik prije početka putovanja odustane od ugovora u razumnom roku koji se određuje s obzirom na vrstu aranžmana (blagovremeni odustanak), organizator putovanja ima pravo samo na naknadu administrativnih troškova.

(3) U slučaju neblagovremenog odustanka od ugovora, organizator putovanja može od putnika zahtijevati naknadu u određenom procentu ugovorene cijene koji se utvrđuje srazmjerno vremenu preostalom do početka putovanja i koji mora biti ekonomski opravdan.

(4) Organizator putovanja ima pravo samo na naknadu učinjenih troškova ako je putnik odustao od ugovora zbog okolnosti koje nije mogao izbjeći ili otkloniti i koje bi, da su postojale u vrijeme zaključenja ugovora, predstavljale opravdan razlog da ne zaključi ugovor, kao i u slučaju ako je putnik obezbijedio odgovarajuću zamjenu ili je zamjenu našao sam organizator.

(5) Ako putnik odustane od ugovora nakon početka putovanja, a razlog za to nisu okolnosti iz prethodnog stava ovog člana, organizator ima pravo na puni iznos ugovorene cijene putovanja.

Prava organizatora putovanja da odustane od ugovora

Član 878.

(1) Organizator putovanja može odustati od ugovora, potpuno ili djelimično, bez obaveze na naknadu štete ako prije ili za vrijeme izvršenja ugovora nastupe izvanredne okolnosti koje se nisu mogle predvidjeti, ni izbjeći ili otkloniti, a koje bi, da su postojale u vrijeme zaključenja ugovora, predstavljale opravdan razlog za organizatora putovanja da ugovor ne zaključi.

(2) Organizator putovanja može odustati od ugovora bez obaveze na naknadu štete i kad se minimalan broj putnika, predviđen u potvrdi o putovanju, nije sakupio pod uslovom da o toj okolnosti putnik bude obaviješten u primjerenom roku koji ne može biti kraći od pet dana prije dana kad je putovanje trebalo da otpočne.

(3) U slučaju odustanka od ugovora prije njegovog izvršenja, organizator mora u cijelini vratiti ono što je primio od putnika.

(4) Ako je organizator odustao od ugovora za vrijeme njegovog izvršenja, ima pravo na pravičnu naknadu za ostvarene ugovorene usluge, a dužan je preduzeti sve nužne mjere za zaštitu interesa putnika.

Izmjena programa putovanja

Član 879.

(1) Izmjene u programu putovanja mogu se vršiti samo ako su prouzrokovane vanrednim okolnostima koje organizator putovanja nije mogao predvidjeti, izbjeći ili otkloniti.

(2) Troškove koji su nastali usljed izmjene programa snosi organizator putovanja, a smanjenje troškova ide u korist putnika.

(3) Zamjena ugovorenog smještaja može se vršiti samo upotrebom objekta iste kategorije ili na teret organizatora, upotrebom objekta više kategorije i u ugovorenom mjestu smještaja.

(4) Ako su u programu putovanja izvršene bitne izmjene bez opravdanog razloga, organizator putovanja mora u cjelini vratiti ono što je primio od putnika koji je zbog toga odustao od putovanja.

(5) Ako su bitne izmjene u programu učinjene za vrijeme izvršavanja ugovora, putnik u slučaju odustanka snosi samo stvarne troškove ostvarenih usluga.

GLAVA XXV. POSREDNIČKI UGOVOR O PUTOVANJU Pojam

Član 880.

Posredničkim ugovorom o putovanju posrednik se obavezuje da u ime i za račun putnika zaključi bilo ugovor o organizovanju putovanja bilo ugovor o izvršenju jedne ili više posebnih usluga, koje omogućuju da se ostvari neko putovanje ili boravak, a putnik se obavezuje da za to plati naknadu.

Obaveza izdavanja potvrde

Član 881.

(1) Kad se posredničkim ugovorom o putovanju preuzima obaveza zaključenja ugovora o organizovanju putovanja, posrednik je dužan da prilikom zaključenja izda potvrdu o putovanju koja, pored podataka koji se odnose na samo putovanje i oznake i adrese organizatora putovanja, mora da sadrži oznaku i adresu posrednika, kao i podatak da on istupa u tom svojstvu.

(2) Ako u potvrdi o putovanju ne naznači svojstvo posrednika, posrednik u organizovanju putovanja smatra se kao organizator putovanja.

(3) U slučaju kad se posrednički ugovor o putovanju odnosi na zaključenje ugovora o nekoj posebnoj usluzi, posrednik je dužan da izda potvrdu koja se odnosi na tu uslugu sa naznakom iznosa koji je plaćen za uslugu.

Putovanje po uputstvima putnika

Član 882.

(1) Posrednik je dužan da postupa po uputstvima koje mu je putnik blagovremeno dao ako su ona u skladu sa ugovorom, uobičajenim poslovanjem posrednika i interesima drugih putnika.

(2) Ako putnik ne da potrebna uputstva, posrednik je dužan da radi na način koji je u datim prilikama najpogodniji za putnika.

Izbor trećih lica

Član 883.

Posrednik je dužan da savjesno izvrši izbor trećih lica koja treba da obave usluge predviđene ugovorom i odgovara putniku za njihov izbor.

Shodna primjena odredaba ugovora o organizovanju putovanja

Član 884.

Odredbe ovog zakona koje se odnose na ugovor o organizovanju putovanja shodno se primjenjuju na posrednički ugovor o putovanju ako odredbama ove glave nije drukčije određeno.

GLAVA XXVI.

UGOVOR O ANGAŽOVANJU UGOSTITELJSKIH KAPACITETA (UGOVOR O ALOTMANU)

ODJELJAK 1.

Opšte odredbe

Pojam

Član 885.

(1) Ugovorom o alotmanu ugostitelj se obavezuje da u toku određenog vremena stavi na raspolaganje turističkoj agenciji određeni broj ležaja u određenom objektu, pruži ugostiteljske usluge licima koje uputi agencija i plati joj određenu proviziju, a ova se obavezuje da nastoji da ih popuni, odnosno da obavijesti u utvrđenim rokovima da to nije u mogućnosti, kao i da plati cijenu pruženih usluga ukoliko je koristila angažovane hotelske kapacitete.

(2) Ako ugovorom nije drukčije određeno, smatra se da su smještajni ugostiteljski kapaciteti stavljeni na raspolaganje za jednu godinu.

Forma ugovora

Član 886.

Ugovor o alotmanu mora biti zaključen u pismenoj formi.

ODJELJAK 2.

Obaveze turističke agencije

Obaveza obavještanja

Član 887.

(1) Turistička agencija je dužna da obavještava ugostitelja o toku popunjavanja smještajnih kapaciteta.

(2) Ukoliko nije u mogućnosti da popuni sve angažovane smještajne kapacitete, turistička agencija je dužna da u ugovorenim ili uobičajenim rokovima obavijesti ugostitelja o tome i da mu dostavi listu gostiju, kao i da u obavještenju odredi rok do koga ugostitelj može slobodno raspolagati angažovanim kapacitetima.

(3) Ugostiteljski kapaciteti koji u listi gostiju nisu označeni kao popunjeni, smatraju se slobodnim od dana prijema te liste od strane hotela za period na koji se lista odnosi.

(4) Poslije proteka toga roka turistička agencija ponovo stiče pravo da popunjava angažovane smještajne kapacitete.

Obaveza pridržavanja ugovorenih cijena

Član 888.

Turistička agencija ne može licima koja šalje u ugostiteljski objekat zaračunavati veće cijene za ugostiteljske usluge od onih koje su predviđene ugovorom o alotmanu ili ugostiteljskim cjenovnikom.

Obaveza plaćanja ugostiteljskih usluga

Član 889.

(1) Ukoliko ugovorom nije drukčije određeno, cijenu pruženih ugostiteljskih usluga plaća ugostitelju turistička agencija poslije izvršenih usluga.

(2) Ugostitelj ima pravo da zahtijeva plaćanje odgovarajuće akontacije.

Obaveza izdavanja posebne pismene isprave

Član 890.

(1) Turistička agencija je dužna da licima koja šalje na osnovu ugovora o alotmanu izda posebnu pismenu ispravu (posebna pismena isprava).

(2) Posebna pismena isprava glasi na ime ili na određenu grupu, neprenosiva je i sadrži nalog ugostitelju da pruži usluge koje su u njoj navedene.

(3) Posebna pismena isprava služi kao dokaz da je lice klijent turističke agencije koja je sa ugostiteljem zaključila ugovor o alotmanu.

(4) Na osnovu posebne pismene isprave vrši se obračun uzajamnih potraživanja između turističke agencije i ugostitelja.

ODJELJAK 3.

Obaveze ugostitelja

Obaveza stavljanja na korišćenje ugovorenih smještajnih kapaciteta

Član 891.

(1) Ugostitelj preuzima konačnu i neopozivu obavezu da u toku određenog vremena stavi na korišćenje ugovoreni broj ležaja i pruži licima koja upućuje turistička agencija usluge navedene u posebnoj pismenoj ispravi.

(2) Ugostitelj ne može ugovoriti sa drugom agencijom angažovanje kapaciteta koji su već rezervisani na osnovu ugovora o alotmanu.

Obaveze jednakog postupanja

Član 892.

Ugostitelj je dužan da licima koja uputi turistička agencija pruži pod istim uslovima usluge kao i licima sa kojima je neposredno zaključio ugovor o ugostiteljskim uslugama.

Obaveza ugostitelja da ne mijenja cijene usluga

Član 893.

(1) Ugostitelj ne može mijenjati ugovorene cijene ako o tome ne obavijesti turističku agenciju najmanje šest mjeseci unaprijed, osim u slučaju promjene u kursu razmjena valuta koje utiču na ugovorenu cijenu.

(2) Nove cijene mogu se primjenjivati po isteku mjesec dana od njihove dostave turističkoj agenciji.

(3) Nove cijene neće se primjenjivati na usluge za koje je već dostavljena lista gostiju.

(4) U svakom slučaju izmjene cijene nemaju dejstvo na rezervacije koje je ugostitelj potvrdio.

Obaveza plaćanja provizije

Član 894.

(1) Ugostitelj je dužan da turističkoj agenciji isplati proviziju na promet ostvaren na osnovu ugovora o alotmanu.

(2) Provizija se određuje u procentu od cijene izvršenih ugostiteljskih usluga.

(3) Ukoliko procenat provizije nije određen ugovorom, turističkoj agenciji pripada provizija određena opštim uslovima poslovanja turističke agencije ili, ako ovih nema, poslovnim običajima.

ODJELJAK 4.

Pravo turističke agencije da odustane od ugovora Pravo na odustanak od angažovanih smještajnih kapaciteta

Član 895.

(1) Turistička agencija može privremeno odustati od korišćenja angažovanih smještajnih kapaciteta, a da time ne raskine ugovor o alotmanu, niti stvori za sebe obavezu naknade štete ugostitelju, ukoliko u ugovorenom roku pošalje obavještenje o odustanku od korišćenja.

(2) Ako rok obavještenja o odustanku nije određen ugovorom, utvrđuje se na osnovu poslovnih običaja u ugostiteljstvu.

(3) U slučaju da obavještenje o odustanku ne bude poslato u predviđenom roku, ugostitelj ima pravo na naknadu štete.

(4) Turistička agencija može odustati od ugovora u cjelini bez obaveze da naknadi štetu ako obavještenje o odustanku pošalje u ugovorenom roku.

Obaveza turističke agencije da popuni angažovane kapacitete

Član 896.

(1) Ugovorom o alotmanu se može predvidjeti posebna obaveza turističke agencije da popuni angažovane ugostiteljske kapacitete.

(2) Ako u tom slučaju ne popuni angažovane ugostiteljske kapacitete, turistička agencija je dužna da plati ugostitelju naknadu po neiskorištenom ležaju u danu.

(3) Turistička agencija nema tada pravo da putem blagovremenog obavještenja otkaže ugovor bilo djelimično ili u cjelini.

GLAVA XXVII.

OSIGURANJE

ODJELJAK 1.

Zajedničke odredbe za imovinska osiguranja i osiguranja lica

Odsjek 1.

OPŠTE ODREDBE

Pojam

Član 897. ▣

Ugovorom o osiguranju obavezuje se ugovarač osiguranja da plati određeni iznos organizaciji za osiguranje (osiguravač), a organizacija se obavezuje da, ako se desi događaj koji predstavlja osigurani slučaj, isplati osiguraniku ili nekom trećem licu naknadu, odnosno ugovorenu svotu ili učini nešto drugo.

Osigurani slučaj

Član 898.▣

(1) Događaj, s obzirom na koji se zaključuje osiguranje (osigurani slučaj), mora biti budući, neizvjestan i nezavisan od isključive volje ugovarača.

(2) Ugovor o osiguranju je ništav ako je u času njegovog zaključenja već nastao osigurani slučaj ili je taj bio u nastupanju, ili je bilo izvjesno da će nastupiti, ili ako je već tada bila prestala mogućnost da on nastane.

(3) Ali, ako je ugovoreno da će osiguranjem biti obuhvaćen određen period koji prethodi zaključenju ugovora, ugovor će biti ništav samo ako je u času njegovog zaključenja zainteresovanoj strani bilo poznato da se osigurani slučaj već dogodio, odnosno da je već tada bila prestala mogućnost da se on dogodi.

Isključenje nekih osiguranja

Član 899.

(1) Odredbe ove glave neće se primjenjivati na plovidbeno osiguranje, kao ni na druga osiguranja na koja se primjenjuju pravila o plovidbenom osiguranju.

(2) Navedene odredbe neće se primjenjivati ni na osiguranje potraživanja, kao ni na odnose iz reosiguranja.

Odstupanje od odredaba ove glave

Član 900.

(1) Ugovorom se može odstupiti samo od onih odredaba ove glave u kojima je to odstupanje izričito dopušteno, kao i od onih koje pružaju ugovaračima mogućnost da postupe kako hoće.

(2) Odstupanje od ostalih odredaba, ukoliko nije zabranjeno ovim ili kojim drugim zakonom, dopušteno je samo ako je u nesumnjivom interesu osiguranika.

Odsjek 2.

ZAKLJUČENJE UGOVORA

Kad je ugovor zaključen

Član 901.▣

(1) Ugovor o osiguranju je zaključen kad ugovarači potpišu polisu osiguranja ili listu pokrića.

(2) Pismena ponuda učinjena osiguravaču za zaključenje ugovora o osiguranju vezuje ponudioca, ako on nije odredio kraći rok, za vrijeme od osam dana od dana kad je ponuda prispjela osiguravaču, a ako je potreban ljekarski pregled, onda za vrijeme od trideset dana.

(3) Ako osiguravač u tom roku ne odbije ponudu koja ne odstupa od uslova pod kojima on vrši predloženo osiguranje, smatraće se da je prihvatio ponudu i da je ugovor zaključen.

(4) U tom slučaju ugovor se smatra zaključenim kad je ponuda prispjela osiguravaču.

Polisa i lista pokrića

Član 902.✚

(1) U polisi moraju biti navedeni: ugovorne strane, osigurana stvar, odnosno osigurano lice, rizik obuhvaćen osiguranjem, trajanje osiguranja i period pokrića, svota osiguranja ili da je osiguranje neograničeno; premija ili doprinos, datum izdavanja polise i potpisi ugovorenih strana.

(2) Polisa osiguranja može biti privremeno zamijenjena listom pokrića u koju se unose bitni sastojci ugovora.

(3) Osiguravač je dužan upozoriti ugovarača osiguranja da su opšti i posebni uslovi osiguranja sastavni dio ugovora i predati mu njihov tekst, ako ti uslovi nisu štampani na samoj polisi.

(4) Izvršenje obaveze iz prethodnog stava mora biti konstatovano na polisi.

(5) U slučaju neslaganja neke odredbe opštih ili posebnih uslova i neke odredbe polise, primijeniće se odredba polise, a u slučaju neslaganja neke štampane odredbe polise i neke njene rukopisne odredbe, primijeniće se ova posljednja.

(6) Prema sporazumu ugovarača, polisa može glasiti na određeno lice, po naredbi ili na donosioca.

Osiguranje bez polise

Član 903.

Uslovima osiguranja mogu biti predviđeni slučajevima u kojima ugovoreni odnos iz osiguranja nastaje samim plaćanjem premije.

Zaključenje ugovora u ime drugog bez ovlašćenja

Član 904.✚

(1) Ko zaključi ugovor o osiguranju u ime drugog bez njegovog ovlašćenja, odgovara osiguravaču za obaveze iz ugovora sve dok ga ovaj, u čije je ime ugovor zaključen, ne odobri.

(2) Zainteresovani može odobriti ugovor i pošto se dogodio osigurani slučaj.

(3) Ako je odobrenje odbijeno, ugovorač osiguranja dužuje premiju za period osiguranja u kome je osiguravač obaviješten o odbijanju odobrenja.

(4) Ali, ne odgovara za obaveze iz osiguranja poslovođa bez naloga koji je obavijestio osiguravača da istupa bez ovlašćenja u ime i za račun drugoga.

Osiguranje za tuđi račun ili za račun koga se tiče

Član 905.

(1) U slučaju osiguranja za tuđi račun ili za račun koga se tiče, obaveze plaćanja premije i ostale obaveze iz ugovora dužan je izvršavati ugovarač osiguranja, ali on ne može vršiti prava iz osiguranja, čak i kad drži polisu, bez pristanka lica čiji je interes osiguran i kome ona pripadaju.

(2) Ugovarač osiguranja nije dužan predati polisu zainteresovanom licu dok mu ne budu naknađene premije koje je isplatio osiguravaču, kao i troškovi ugovora.

(3) Ugovarač osiguranja ima pravo prvenstvene naplate ovih potraživanja iz dugovane naknade, kao i pravo da zahtijeva njihovu isplatu neposredno od osiguravača.

(4) Osiguravač može istaći svakom korisniku osiguranja za tuđi račun sve prigovore koje po osnovu ugovora ima prema ugovaraču osiguranja.

Zastupnici osiguranja

Član 906.

(1) Kad osiguravač ovlasti nekoga da ga zastupa, a ne odredi obim njegovih ovlaštenja, zastupnik je ovlašten da u ime i za račun osiguravača zaključuje ugovore o osiguranju, da ugovara izmjene ugovora ili produženje njihovog važenja, da izda polise osiguranja, da naplaćuje premije i da prima izjave upućene osiguravaču.

(2) Ako je osiguravač ograničio ovlaštenja svog zastupnika, a to ugovaraču osiguranja nije bilo poznato, smatra se kao da ta ograničenja nisu ni postojala.

Odsjek 3.

OBAVEZA OSIGURANIKA, ODNOSNO UGOVARAČA OSIGURANJA

I - PRIJAVA OKOLNOSTI ZNAČAJNIH ZA OCJENU RIZIKA

Dužnost prijavljivanja

Član 907.

Ugovarač osiguranja dužan je prijaviti osiguravaču prilikom zaključenja ugovora sve okolnosti koje su od značaja za ocjenu rizika, a koje su mu poznate ili mu nisu mogle ostati nepoznate.

Namjerna netačna prijava ili prećutkivanje

Član 908.

(1) Ako je ugovarač osiguranja namjerno učinio netačnu prijavu ili namjerno prećutao neku okolnost takve prirode da osiguravač ne bi zaključio ugovor da je znao za pravo stanje stvari, osiguravač može zahtijevati poništenje ugovora.

(2) U slučaju poništenja ugovora iz razloga navedenih u prethodnom stavu, osiguravač zadržava naplaćene premije i ima pravo zahtijevati isplatu premije za period osiguranja u kome je zatražio poništenje ugovora.

(3) Osiguravačevo pravo da zahtjeva poništenje ugovora o osiguranju prestaje ako on u roku od tri mjeseca od dana saznanja za netačnost prijave ili za prećutkivanje ne izjavi ugovaraču osiguranja da namjerava koristiti to pravo.

Nenamjerna netačnost ili nepotpunost prijave

Član 909.

(1) Ako je ugovarač osiguranja učinio netačnu prijavu ili je propustio dati dužno obavještenje, a to nije učinio namjerno, osiguravač može, po svom izboru, u roku od mjesec dana od saznanja za netačnost ili nepotpunost prijave, izjaviti da raskida ugovor ili predložiti povećanje premije srazmjerno većem riziku.

(2) Ugovor u tom slučaju prestaje po isteku četrnaest dana od kad je osiguravač svoju izjavu o raskidu saopštio ugovaraču osiguranja, a u slučaju osiguravačevog prijedloga da se premija poveća, raskid nastupa po samom zakonu ako ugovarač osiguranja ne prihvati prijedlog u roku od četrnaest dana od kad ga je primio.

(3) U slučaju raskida, osiguravač je dužan vratiti dio premije koji otpada na vrijeme do kraja perioda osiguranja.

(4) Ako se osigurani slučaj dogodio prije nego što je utvrđena netačnost ili nepotpunost prijave ili poslije toga ali prije raskida ugovora, odnosno prije postizanja sporazuma o povećanju premije, naknada se smanjuje u srazmjeri između stope plaćenih premija i stope premija koje bi trebalo platiti prema

stvarnom riziku.

Proširenje primjene prethodnih članova

Član 910.

Odredbe prethodnih članova o posljedicama netačne prijave ili prećutkivanja okolnosti od značaja za ocjenu rizika primjenjuju se i u slučajevima osiguranja zaključenih u ime i za račun drugoga, ili u korist trećeg, ili za tuđi račun, ili za račun koga se tiče, ako su ova lica znala za netačnost prijave ili prećutkivanje okolnosti od značaja za ocjenu rizika.

Slučajevima u kojima se osiguravač ne može pozivati na netačnost ili nepotpunost prijave

Član 911.

(1) Osiguravač kome su u času zaključenja ugovora bile poznate ili mu nisu mogle ostati nepoznate okolnosti koje su od značaja za ocjenu rizika, a koje je ugovarač osiguranja netačno prijavio ili prećutao, ne može se pozivati na netačnost prijave ili prećutkivanja.

(2) Isto važi u slučaju kad je osiguravač saznao za te okolnosti za vrijeme trajanja osiguranja, a nije se koristio zakonskim ovlaštenjima.

II - PLAĆANJE PREMIJE

Dužnost plaćanja i primanja premije

Član 912.✎

(1) Ugovarač osiguranja dužan je platiti premiju osiguranja, ali je osiguravač dužan primiti isplatu premije od svakog lica koje ima pravni interes da ona bude plaćena.

(2) Premija se plaća u ugovorenim rokovima, a ako treba da se isplati odjednom, plaća se prilikom zaključenja ugovora.

(3) Mjesto plaćanja premije je mjesto u kome ugovarač osiguranja ima svoje sjedište, odnosno prebivalište, ako ugovorom nije određeno neko drugo mjesto.

Posljedice neisplate premije

Član 913.

(1) Ako je ugovoreno da se premija plaća prilikom zaključenja ugovora, obaveza osiguravača da isplati naknadu ili svotu određenu ugovorom počinje narednog dana od dana uplate premije.

(2) Ako je ugovoreno da se premija plaća poslije zaključenja ugovora, obaveza osiguravača da isplati naknadu ili svotu određenu ugovorom počinje od dana određenog u ugovoru kao dana početka osiguranja.

(3) Ali, ako ugovarač osiguranja premiju koja je dospjela poslije zaključenja ugovora ne plati do dospelosti, niti to učini koje drugo zainteresovano lice, ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu po isteku roka od trideset dana od dana od kada je ugovaraču osiguranja uručeno preporučeno pismo osiguravača sa obavještenjem o dospelosti premije, ali s tim da taj rok ne može isteći prije nego što protekne trideset dana od dospelosti premije.

(4) U svakom slučaju ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu ako premija ne bude plaćena u roku od godinu dana od dospelosti.

(5) Odredbe ovog člana ne primjenjuju se na osiguranje života.

III - OBAVJEŠTAVANJE OSIGURAVAČA O PROMJENAMA RIZIKA **Povećanje rizika**

Član 914.

(1) Ugovarač osiguranja dužan je, kad je u pitanju osiguranje imovine, obavijestiti osiguravača o svakoj promjeni okolnosti koja može biti od značaja za ocjenu rizika, a kad je u pitanju osiguranje lica, onda samo ako je rizik povećan zbog toga što je osigurano lice promijenilo zanimanje.

(2) On je dužan da bez odlaganja obavijesti osiguravača o povećanju rizika, ako je rizik povećan nekim njegovim postupkom, a ako se povećanje rizika dogodilo bez njegovog učešća, on je dužan da ga obavijesti u roku od četrnaest dana od kad je za to saznao.

(3) Ako je povećanje rizika toliko da osiguravač ne bi zaključio ugovor da je takvo stanje postojalo u času njegovog zaključenja, on može raskinuti ugovor.

(4) Ali, ako je povećanje rizika toliko da bi osiguravač zaključio ugovor samo uz veću premiju da je takvo stanje postojalo u času zaključenja ugovora, on može ugovaraču osiguranja predložiti novu stopu premije.

(5) Ako ugovarač osiguranja ne pristane na novu stopu premije u roku od četrnaest dana od prijema prijedloga nove stope, ugovor prestaje po samom zakonu.

(6) Ali, ugovor ostaje na snazi i osiguravač se više ne može koristiti ovlaštenjima da predloži ugovaraču osiguranja novu stopu premije ili da raskine ugovor ako ne iskoristi ta ovlaštenja u roku od mjesec dana od kad je, ma na koji način, doznao za povećanje rizika ili ako još prije isteka toga roka na neki način pokaže da pristaje na produženje ugovora (ako primi premiju, isplati naknadu za osigurani slučaj koji se desio poslije tog povećanja i sl.).

Kad se osigurani slučaj dogodi u međuvremenu

Član 915.

Ako se osigurani slučaj dogodi prije nego što je osiguravač obaviješten o povećanju rizika ili pošto je obaviješten o povećanju rizika, ali prije nego što je ugovor raskinuo ili postigao sporazum, sa ugovaračem osiguranja o povećanju premije, naknada se smanjuje u srazmjeri između plaćenih premija i premija koje bi trebalo platiti prema povećanom riziku.

Smanjenje rizika

Član 916.

(1) U slučaju kad se poslije zaključenja ugovora o osiguranju dogodilo smanjenje rizika, ugovarač osiguranja ima pravo zahtijevati odgovarajuće smanjenje premije, računajući od dana kad je o smanjenju obavijestio osiguravača.

(2) Ako osiguravač ne pristane na smanjenje premije, ugovarač osiguranja može raskinuti ugovor.

Obaveza obavještanja o nastupanju osiguranog slučaja

Član 917.

(1) Osiguranik je dužan, izuzev u slučaju osiguranja života, obavijestiti osiguravača o nastupanju osiguranog slučaja najdalje u roku od tri dana od kad je to saznao.

(2) Ako on ne izvrši ovu svoju obavezu u određeno vrijeme, dužan je naknaditi osiguravaču štetu koju

bi ovaj zbog toga imao.

Ništavost odredaba o gubitku prava

Član 918. ▣

Ništave su odredbe ugovora koje predviđaju gubitak prava na naknadu ili svotu osiguranja ako osiguranik poslije nastupanja osiguranog slučaja ne izvrši neku od propisanih ili ugovorenih obaveza.

Odsjek 4.

OBAVEZE OSIGURAVAČA

Isplata naknade ili ugovorene svote

Član 919. ▣

(1) Kad se dogodi osigurani slučaj, osiguravač je dužan isplatiti naknadu ili svotu određenu ugovorom u ugovorenom roku, koji ne može biti duži od četrnaest dana, računajući od kada je osiguravač dobio obavještenje da se osigurani slučaj dogodio.

(2) Ali, ako je za utvrđivanje postojanja osiguračeve obaveze ili njenog iznosa potrebno izvjesno vrijeme, ovaj rok počinje teći od dana kada je utvrđeno postojanje njegove obaveze i njen iznos.

(3) Ako iznos osiguračeve obaveze ne bude utvrđen u roku određenom u prvom stavu ovog člana, osiguravač je dužan, na zahtjev ovlašćenog lica, isplatiti iznos nespornog dijela svoje obaveze na ime predujma.

Isključenje odgovornosti osiguravača u slučaju namjere i prevare

Član 920. ▣

Ako je ugovarač osiguranja, osiguranik ili korisnik izazvao osigurani slučaj namjerno ili prevarom, osiguravač nije obavezan ni na kakva davanja, a suprotna ugovorna odredba nema pravnog dejstva.

Prigovori osiguravača

Član 921.

(1) Protiv zahtjeva donosioca polise, kao i zahtjeva kod drugog lica koje se na nju poziva, osiguravač može istaći sve prigovore koje ima u vezi sa ugovorom prema licu sa kojim je zaključio ugovor o osiguranju.

(2) Izuzetno, protiv zahtjeva trećeg lica u slučaju dobrovoljnog osiguranja od odgovornosti i zahtjeva nosilaca određenih prava na osiguranoj strani, čije je pravo prešlo po samom zakonu sa uništene ili oštećene osigurane stvari na naknadu iz osiguranja, osiguravač može istaći samo prigovore koji su nastali prije nego što se dogodio osigurani slučaj.

Odsjek 5.

TRAJANJE OSIGURANJA

Početak dejstva osiguranja

Član 922. ▣

(1) Ako drukčije nije ugovoreno, ugovor o osiguranju proizvodi svoje dejstvo, počev od dvadeset četvrtog časa dana koji je u polisi označen kao dan početku trajanja osiguranja, pa sve do svršetka posljednjeg dana roka za koji je osiguranje ugovoreno.

(2) Ako rok trajanja osiguranja nije određen ugovorom, svaka strana može raskinuti ugovor sa danom dospelosti premije, obavještavajući pismenim putem drugu stranu najkasnije tri mjeseca prije dospelosti premije.

(3) Ako je osiguranje zaključeno na rok duži od pet godina, svaka strana može po proteku ovog roka, uz otkazni rok od šest mjeseci, pismeno izjaviti drugoj strani da raskida ugovor.

(4) Ugovorom se ne može isključiti pravo svake strane da raskine ugovor kako je naprijed izloženo.

(5) Odredbe ovog člana ne važe za osiguranje života.

Uticao stečaja na osiguranje

Član 923.

(1) U slučaju stečaja ugovarača osiguranja osiguranje se nastavlja, ali svaka strana ima pravo da raskine ugovor o osiguranju u roku od tri mjeseca od otvaranja stečaja, u kom slučaju stečajnoj masi ugovarača pripada dio plaćene premije koji odgovara preostalom vremenu osiguranja.

(2) U slučaju stečaja osiguravača, ugovor o osiguranju prestaje po isteku trideset dana od otvaranja stečaja.

ODJELJAK 2. Osiguranje imovine Odsjek 1. OPŠTE ODREDBE Interes osiguranja

Član 924.⊕

(1) Osiguranje imovine može zaključiti svako lice koje ima interes da se ne dogodi osigurani slučaj, pošto bi, inače, pretrpjelo neki materijalni gubitak.

(2) Pravo iz osiguranja mogu imati samo lica koja su u času nastanka štete imala materijalni interes da se osigurani slučaj ne dogodi.

Svrha osiguranja imovine

Član 925.⊕

(1) Osiguranjem imovine obezbjeđuje se naknada za štetu koja bi se desila u imovini osiguranika zbog nastupanja osiguranog slučaja.

(2) Iznos naknade ne može biti veći od štete koju je osiguranik pretrpio nastupanjem osiguranog slučaja.

(3) Kod osiguranja usjeva i plodova i ostalih proizvoda zemlje iznos štete utvrđuje se s obzirom na vrijednost koju bi imali u vrijeme sabiranja, ako nije drukčije ugovoreno.

(4) Punovažne su odredbe ugovora kojima se iznos naknade ograničava na manji iznos od iznosa štete.

(5) Pri utvrđivanju iznosa štete uzima se u obzir izmakli dobitak samo ako je to ugovoreno.

(6) Ako se u toku istog perioda osiguranja dogodi više osiguranih slučajeva jedan za drugim, naknada iz osiguranja za svaki od njih određuje se i isplaćuje u potpunosti s obzirom na cijelu svotu osiguranja, bez njenog umanjenja za iznos ranije isplaćenih naknada u tom periodu.

(7) Ako je ugovorom o osiguranju vrijednost osigurane stvari sporazumno utvrđena, naknada se određuje prema toj vrijednosti, izuzev ako osiguravač dokaže da je ugovorena vrijednost znatno veća od stvarne vrijednosti, a za tu razliku ne postoji opravdan razlog (kao na primjer, osiguranje upotrebljavane

stvari na vrijednost takve nove stvari, ili osiguranje subjektivne vrijednosti).

Sprečavanje osiguranog slučaja i spasavanje

Član 926.

(1) Osiguranik je dužan preduzeti propisane, ugovorene i sve ostale mjere potrebne da se spriječi nastupanje osiguranog slučaja, a ako osigurani slučaj nastupi, dužan je preduzeti sve što je u njegovoj moći da se ograniče njegove štetne posljedice.

(2) Osiguravač je dužan naknaditi troškove, gubitke, kao i druge štete prouzrokovane razumnim pokušajem da se otkloni neposredna opasnost nastupanja osiguranog slučaja, kao i pokušajem da se ograniče njegove štetne posljedice, pa i onda ako su ti pokušaji ostali bez uspjeha.

(3) Osiguravač je dužan dati ovu naknadu, čak i ako ona zajedno sa naknadom štete od osiguranog slučaja prelazi svotu osiguranja.

(4) Ako osiguranik ne ispunji svoju obavezu sprečavanja osiguranog slučaja ili obavezu spasavanja, a za to nema opravdanja, obaveza osiguravača smanjuje se za onoliko za koliko je nastala veća šteta zbog tog neispunjenja.

Prepuštanje oštećene osigurane stvari

Član 927.

Ako drukčije nije ugovoreno, osiguranik nema pravo da poslije nastupanja osiguranog slučaja prepusti osiguravaču oštećenu stvar i da od njega zahtijeva isplatu pune svote osiguranja.

Propast stvari uslijed događaja koji nije predviđen u polisi

Član 928.

(1) Ako osigurana stvar ili stvar u vezi sa čijom je upotrebom zaključeno osiguranje od odgovornosti propadne za vrijeme perioda osiguranja uslijed nekog događaja koji nije predviđen u polisi, ugovor prestaje da važi dalje, a osiguravač je dužan vratiti ugovaraču osiguranja dio premije srazmjerno preostalom vremenu.

(2) Kad jedan od više stvari obuhvaćenih jednim ugovorom propadne uslijed nekog događaja koji nije predviđen u polisi, osiguranje ostaje na snazi i dalje u pogledu ostalih stvari uz potrebne izmjene zbog smanjenja predmeta osiguranja.

Odsjek 2.

OGRANIČENJE OSIGURANIH RIZIKA

Štete pokrivenne osiguranjem

Član 929.

(1) Osiguravač je dužan naknaditi štete nastale slučajno ili krivicom ugovarača osiguranja, osiguranika ili korisnika osiguranja, izuzev ako je u pogledu određene štete ova njegova obaveza izrično isključena ugovorom o osiguranju.

(2) On ne odgovara za štetu koju su ta lica prouzrokovala namjerno, te je ništava odredba u polisi koja bi predviđala njegovu odgovornost i u tom slučaju.

(3) Ali, ukoliko se ostvario osigurani slučaj, osiguravač je dužan naknaditi svaku štetu prouzrokovanu od nekog lica za čije postupke osiguranik odgovara po ma kom osnovu, bez obzira na to da li je šteta

prouzrokovana nepažnjom ili namjerno.

Šteta prouzrokovana nedostacima osigurane stvari

Član 930.

Osiguravač ne odgovara za štetu na osiguranoj stvari koja potiče od njenih nedostataka, osim ako je drukčije ugovoreno.

Štete prouzrokovane ratnim operacijama i pobunama

Član 931.

(1) Osiguravač nije dužan naknaditi štete prouzrokovane ratnim operacijama ili pobunama, osim ako je drukčije ugovoreno.

(2) Osiguravač je dužan dokazati da je šteta prouzrokovana nekim od ovih događaja.

Odsjek 3.

NADOSIGURANJE I UGOVOR SA VIŠE OSIGURAVAČA

Nadosiguranje

Član 932.

(1) Ako se pri zaključenju ugovora jedna strana posluži prevarom i tako ugovori svotu osiguranja veću od stvarne vrijednosti osigurane stvari, druga strana može tražiti poništenje ugovora.

(2) Ako je ugovorena svota osiguranja veća od vrijednosti osigurane stvari, a pri tome nijedna strana nije postupila nesavjesno, ugovor ostaje na snazi, svota osiguranja se snižava do iznosa stvarne vrijednosti osigurane stvari, a premije se srazmjerno smanjuju.

(3) U oba slučaja savjesni osiguravač zadržava primljene premije i ima pravo na nesmanjenu premiju za tekući period.

Naknadno smanjenje vrijednosti

Član 933.

Ako se osigurana vrijednost smanji za vrijeme trajanja osiguranja, svaka ugovorna strana ima pravo na odgovarajuće sniženje svote osiguranja i premije, počev od dana kada je svoj zahtjev za sniženje saopštila drugoj strani.

Višestruko i dvostruko osiguranje

Član 934. ▣

(1) Ako je neka stvar osigurana kod dva ili više osiguravača od istog rizika, za isti interes i za isto vrijeme, tako da zbir svota osiguranja neprelazi vrijednost te stvari (višestruko osiguranje), svaki osiguravač odgovara za izvršenje u potpunosti obaveza nastalih iz ugovora koji je on zaključio.

(2) Ako, pak, zbir svota osiguranja prelazi vrijednost osigurane stvari (dvostruko osiguranje), a pri tome ugovarač osiguranja nije postupio nesavjesno, sva ta osiguranja su punovažna i svaki osiguravač ima pravo na ugovorenu premiju za period osiguranja u toku, a osiguranik ima pravo zahtijevati od svakog pojedinog osiguravača naknadu prema ugovoru zaključenom sa njim, ali ukupno ne više od iznosa štete.

(3) Kad se dogodi osigurani slučaj, ugovarač osiguranja dužan je obavijestiti o tome svakog osiguravača istog rizika i saopštiti mu imena i adrese ostalih osiguravača, kao i svote osiguranja, pojedinih ugovora zaključenih sa njima.

(4) Po isplati naknade osiguraniku svaki osiguravač snosi dio naknade u srazmjeri u kojoj stoji svota osiguranja na koju se on obavezao prema ukupnom zbiru svota osiguranja, te osiguravač koji je platio više ima pravo zahtijevati od ostalih osiguravača naknadu više plaćenog.

(5) Ako je neki ugovor zaključen bez naznačenja svote osiguranja ili uz neograničeno pokriće, smatra se kao ugovor zaključen uz najvišu svotu osiguranja.

(6) Za dio osiguravača koji ne može da plati, odgovaraju ostali osiguravači srazmjerno svojim dijelovima.

(7) Ako je ugovarač osiguranja zaključio ugovor o osiguranju kojim je nastalo dvostruko osiguranje, ne znajući za ranije zaključeno osiguranje, on može, bez obzira na to da li je ranije osiguranje zaključio on ili neko drugi, u roku od mjesec dana od kada je saznao za to osiguranje, zahtijevati odgovarajuće sniženje svote osiguranja i premija docnijeg osiguranja, ali osiguravač zadržava primljene premije i ima pravo na premiju za tekući period.

(8) Ako je do dvostrukog osiguranja došlo zbog smanjenja vrijednosti osigurane stvari za vrijeme trajanja osiguranja, ugovarač osiguranja ima pravo na odgovarajuća sniženja svota osiguranja i premija, počev od dana kada je svoj zahtjev za sniženje saopštio osiguravaču.

(9) Ako je pri nastanku dvostrukog osiguranja ugovarač osiguranja postupio nesavjesno svaki osiguravač može tražiti poništenje ugovora, zadržati primljene premije i zahtijevati nesmanjenu premiju za tekući period.

Saosiguranje

Član 935.

Kad je ugovor o osiguranju zaključen sa više osiguravača koji su se sporazumjeli o zajedničkom snošenju i raspodjeli rizika, svaki osiguravač naznačen u polisi osiguranja odgovara osiguraniku za potpunu naknadu.

Odsjek 4.

PODOSIGURANJE

Član 936.

(1) Kad se utvrdi da je u početku odnosnog perioda osiguranja vrijednosti osigurane stvari bila veća od svote osiguranja, iznos naknade koju duguje osiguravač smanjuje se srazmjerno, izuzev ako je drukčije ugovoreno.

(2) Osiguravač je dužan dati potpunu naknadu sve do iznosa svote osiguranja, ako je ugovoreno da odnos između vrijednosti stvari i svote osiguranja nema značaja za određivanje iznosa naknade.

Odsjek 5.

PRELAZ UGOVORA I ISPLATA NAKNADE IZ OSIGURANJA DRUGOME

Prelaz ugovora na pribavioca osigurane stvari

Član 937.▣

(1) U slučaju otuđenja osigurane stvari, kao i stvari u vezi sa čijom je upotrebom zaključeno osiguranje od odgovornosti, prava i obaveza ugovarača osiguranja prelaze po samom zakonu na pribavioca, osim ako drukčije nije ugovoreno.

(2) Ali, ako je otuđen samo jedan dio osiguranih stvari koji u pogledu osiguranja ne čine zasebnu cjelinu, ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu u pogledu otuđenih stvari.

(3) U slučaju kad se zbog otuđenja stvari poveća ili smanji vjerovatnoća nastupanja osiguranog slučaja, primjenjuju se opšte odredbe o povećanju ili smanjenju rizika.

(4) Ugovorač osiguranja koji ne obavijesti osiguravača da je osigurana stvar otuđena, ostaje u obavezi na plaćanje premija koje dospijevaju i poslije dana otuđenja.

(5) Osiguravač i pribavilac osigurane stvari mogu odustati od osiguranja uz otkazni rok od petnaest dana, s tim što su otkaz dužni podnijeti najdalje u roku od trideset dana od saznanja za otuđenje.

(6) Ugovor o osiguranju ne može se raskinuti ako je polisa osiguranja izdata na donosioca ili po naredbi.

Dodjeljivanje naknade nosiocima zaloge i drugih prava

Član 938.

(1) Poslije nastupanja osiguranog slučaja, založna prava i ostala prava koja su ranije postojala na osiguranoj stvari imaju za predmet dugovanu naknadu kako u slučaju osiguranja sopstvene stvari tako i u slučaju osiguranja tuđih stvari zbog obaveze njihovog čuvanja i vraćanja, te osiguravač ne može isplatiti naknadu osiguraniku bez saglasnosti nosilaca tih prava.

(2) Ova lica mogu zahtijevati neposredno od osiguravača da im u granicama svote osiguranja i prema zakonskom redu isplati njihova potraživanja.

(3) Međutim, ako u času isplate osiguravač nije znao niti je mogao znati za ta prava, izvršena isplata naknade osiguraniku ostaje punovažna.

Odsjek 6.

PRELAZ OSIGURANIKOVIH PRAVA PREMA ODGOVORNOM LICU NA OSIGURAVAČA (SUBROGACIJA)

Član 939.

(1) Isplatom naknade iz osiguranja prelaze na osiguravača, po samom zakonu, do visine isplaćene naknade sva osiguranikova prava prema licu koje je, po ma kom osnovu, odgovorio za štetu.

(2) Ako je krivicom osiguranika onemogućen ovaj prelaz prava na osiguravače, u potpunosti ili djelimično, osiguravač se oslobađa u odgovarajućoj mjeri svoje obaveze prema osiguraniku.

(3) Prelaz prava sa osiguranika na osiguravača ne može biti na štetu osiguranika, te ako je naknada koju je osiguranik dobio od osiguravača iz bilo kog uzroka niža od štete koju je pretrpio, osiguranik ima pravo da mu se iz sredstava odgovornog lica isplati ostatak naknade prije isplate osiguravačevog potraživanja po osnovu prava koja su prešla na njega.

(4) Izuzetno od pravila o prelazu osiguranikovih prava na osiguravača, ova prava ne prelaze na osiguravača ako je štetu prouzrokovalo lice u sredstvu u prvoj liniji sa osiguranikom ili lice za čije postupke osiguranik odgovara, ili koje živi sa njim u istom domaćinstvu, ili lice koje je radnik osiguranika, osim ako su ta lica štetu prouzrokovala namjerno.

(5) Ali ako je neko od lica pomenutih u prethodnom stavu bilo osigurano od odgovornosti, osiguravač može zahtijevati od njegovog osiguravača naknadu iznosa koji je isplatio osiguraniku.

Odsjek 7.
OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI
Odgovornost osiguravača

Član 940.

(1) U slučaju osiguranja od odgovornosti, osiguravač odgovara za štetu nastalu osiguranim slučajem, samo ako treće oštećeno lice zahtjeva njenu naknadu.

(2) Osiguravač snosi, u granicama svote osiguranja, troškove spora o osiguranikovoju odgovornosti.

Sopstveno pravo oštećenika i direktna tužba

Član 941.

(1) U slučaju osiguranja od odgovornosti, oštećeno lice može zahtijevati neposredno od osiguravača naknadu štete koju je pretrpjelo događajem za koji odgovara osiguranik, ali najviše do iznosa osiguravačeve obaveze.

(2) Oštećeno lice ima, od dana kada se dogodio osigurani slučaj, sopstveno pravo na naknadu iz osiguranja, te je svaka docnija promjena u pravima osiguranika prema osiguravaču bez uticaja na pravo oštećenog lica na naknadu.

ODJELJAK 3.
Osiguranje lica
Odsjek 1.
OPŠTE ODREDBE
Utvrđivanje osigurane svote

Član 942.

U ugovorima o osiguranju lica (osiguranje života i osiguranje od nesrećnog slučaja) visina osigurane svote, koju je osiguravač dužan isplatiti kad nastupi osigurani slučaj, utvrđuje se u polisi prema sporazumu ugovornih strana.

Polisa osiguranja života

Član 943.

(1) Pored sastojaka koje mora imati svaka polisa, u polisi osiguranja života moraju biti naznačeni: ime i prezime lica na čiji se život odnosi osiguranje, datum njegovog rođenja i događaji ili rok od koga zavisi nastanak prava da se zahtijeva isplata osigurane svote.

(2) Polisa osiguranja života može glasiti na određeno lice ili po naredbi, ali ne može glasiti na donosioca.

(3) Za punovažnost indosamenta polise po naredbi potrebno je da sadrži ime korisnika, datum indosiranja i potpis indosanta.

Netačna prijava starosti osiguranika

Član 944.

Izuzetno od opštih odredbi ove glave i posljedica netačnih prijava i prećutkivanja okolnosti od značaja za ocjenu rizika, za netačne prijave godina života i ugovorima o osiguranju života važe slijedeća pravila:

1) ugovor o osiguranju života je ništav, i osiguravač je dužan u svakom slučaju vratiti sve primljene premije ako su prilikom njegovog zaključenja netačno prijavljene godine života osiguranika a njegove stvarne godine života prelaze granicu do koje osiguravač po svojim uslovima i tarifama vrši osiguranje života;

2) ako je netačno prijavljeno da osiguranik ima manje godina, a njegove stvarne godine života ne prelaze granicu do koje osiguravač vrši osiguranje života, ugovor je punovažan, a osigurana svota se smanjuje u srazmjeri ugovorene premije i premije predviđene za osiguranje života lica osiguranikovih godina;

3) kad osiguranik ima manje godina nego što je prijavljeno prilikom zaključenja ugovora, premija se smanjuje na odgovarajući iznos, a osiguravač je dužan vratiti razliku između primljenih premija i premija na koje ima pravo.

Posljedice neplaćanja premije i smanjenja osigurane svote

Član 945.

(1) Ako ugovarač osiguranja života ne plati neku premiju o dospelosti, osiguravač nema pravo da njenu isplatu traži sudskim putem.

(2) Ako ugovarač osiguranja na poziv osiguravača, koji mu mora biti dostavljen preporučenim pismom, ne isplati dospjelu premiju u roku određenom u tom pismu, a koji ne može biti kraći od mjesec dana, računajući od kada mu je pismo uručeno, niti to učini koje drugo zainteresovano lice, osiguravač može samo, ako su dotle plaćene bar tri godišnje premije, izjaviti ugovaraču osiguranja da smanjuje osiguranu svotu na iznos otkupne vrijednosti osiguranja, a u suprotnom slučaju da raskida ugovor.

(3) Ako se osigurani slučaj dogodio prije raskida ugovora ili smanjenja osigurane svote, smatra se kao da je osigurana svota smanjena, odnosno da je ugovor raskinut, prema tome da li su premije bile plaćene bar za tri godine ili ne.

Osiguranje trećeg lica

Član 946.

(1) Osiguranje života može se odnositi na život ugovarača osiguranja, a može se odnositi i na život nekog trećeg.

(2) Isto važi i za osiguranje od nesrećnog slučaja.

(3) Ako se osiguranje odnosi na slučaj smrti nekog trećeg, za punovažnost ugovora potrebna je njegova pismena saglasnost data u polisi ili u odvojenom pismenu, prilikom potpisivanja polise, sa naznačenjem osigurane svote.

Osiguranje za slučaj smrti maloljetnika i lica lišenih poslovne sposobnosti

Član 947.

(1) Ništavo je osiguranje za slučaj smrti trećeg lica mlađeg od četrnaest godina, kao i lica potpuno lišenog poslovne sposobnosti, te je osiguravač dužan vratiti ugovaraču osiguranja sve premije primljene po osnovu takvog ugovora.

(2) Za punovažnost osiguranja za slučaj smrti trećeg lica starijeg od četrnaest godina potrebna je pismena saglasnost njegovog zakonskog zastupnika, kao i pismena saglasnost svakog osiguranog lica.

Kumuliranje naknade i osigurane svote

Član 948. ▣

(1) U osiguranju lica, osiguravač koji je isplatio osiguranu svotu ne može imati, ni po kom osnovu, pravo na naknadu od trećeg lica odgovornog za zastupanje osiguranog slučaja.

(2) Pravo na naknadu od trećeg lica odgovornog za nastupanje osiguranog slučaja pripada osiguraniku, odnosno korisniku, nezavisno od njegovog prava na osiguranu svotu.

(3) Odredbe prethodnih stavova ne odnose se na slučaj kad je osiguranje od posljedice nesrećnog slučaja ugovoreno kao osiguranje od odgovornosti.

Odsjek 2.

ISKLUČENI RIZICI

Samoubistvo osiguranika

Član 949.

(1) Ugovorom o osiguranju za slučaj smrti nije obuhvaćen rizik samoubistva osiguranika ako se desilo u prvoj godini osiguranja.

(2) U slučaju da se samoubistvo dogodilo u roku od tri godine od dana zaključenja ugovora, osiguravač nije dužan da isplati korisniku osiguranu svotu, nego samo matematičku rezervu ugovora.

Namjerno ubistvo osiguranika

Član 950.

Osiguravač se oslobađa obaveze da korisniku isplati osiguranu svotu ako je ovaj namjerno izazvao smrt osiguraniku, ali je dužan, ako su dotle bile uplaćene bar tri godišnje premije, isplatiti matematičku rezervu ugovora ugovaraču osiguranja, a ako je on osiguranik, njegovim nasljednicima.

Namjerno prouzrokovanje nesrećnog slučaja

Član 951.

Osiguravač se oslobađa obaveze iz ugovora o osiguranju od nesrećnog slučaja ako je osiguranik namjerno prouzrokovao nesrećni slučaj.

Ratne operacije

Član 952.

(1) Ako je smrt osiguranika prouzrokovana ratnim operacijama, osiguravač, ako što drugo nije ugovoreno, nije dužan isplatiti korisniku osiguranu svotu, ali je dužan isplatiti mu matematičku rezervu iz ugovora.

(2) Ako nije što drugo ugovoreno, osiguravač se oslobađa obaveze iz ugovora o osiguranju od nesrećnog slučaja ako je nesrećni slučaj prouzrokovao ratnim operacijama.

Ugovorno isključenje rizika

Član 953.

Ugovorom o osiguranju za slučaj smrti ili od nesrećnog slučaja mogu biti isključeni iz osiguranja i drugi rizici.

Odsjek 3.

PRAVA UGOVARAČA OSIGURANJA PRIJE NASTUPANJA OSIGURANOG SLUČAJA

Otkup

Član 954.

(1) Na zahtjev ugovarača osiguranja života, zaključenog za cijeli život osiguranika, osiguravač je dužan isplatiti mu otkupnu vrijednost polise ako su dotle plaćene bar tri godišnje premije.

(2) U polisi moraju biti navedeni uslovi pod kojima ugovarač može zahtijevati isplatu njene otkupne vrijednosti, kao i način kako se ta vrijednost izračunava, saglasno uslovima osiguranja.

(3) Pravo zahtijevati otkup ne mogu vršiti povjerioci ugovarača osiguranja, kao ni korisnik osiguranja, ali će otkupna vrijednost biti isplaćena korisniku na njegov zahtjev ako je određivanje korisnika neopozivo.

(4) Izuzetno od prethodnog stava, otkup polise može zahtijevati povjerilac kome je polisa predata u zalogu ako potraživanje radi čijeg je osiguranja data zaloga ne bude namireno o dospelosti.

Predujam

Član 955.

(1) Na traženje ugovarača osiguranja života zaključenog za cijeli život osiguranika, može mu osiguravač isplatiti unaprijed dio osigurane svote do visine otkupne vrijednosti polise, koji ugovarač osiguranja može vratiti docnije.

(2) Na primljeni predujam ugovarač osiguranja dužan je plaćati određenu kamatu.

(3) Ako ugovarač osiguranja zadocni sa plaćanjem dospjele kamate, postupiće se kao da je zahtijevao otkup.

(4) U polisi osiguranja moraju biti navedeni uslovi davanja predujma, mogućnost da se iznos primljen na ime predujma vrati osiguravaču, visina kamatne stope, posljedice neplaćanja dospjele kamate, kako je određeno uslovima osiguranja.

Zalaganje polise

Član 956.

(1) Polisa osiguranja života može biti data u zalogu.

(2) Zalaganje polise ima dejstvo prema osiguravaču samo ako je pismeno obaviješten da je polisa založena određenom povjeriocu.

(3) Kad polisa glasi po naredbi, zalaganje se vrši indosamentom.

Odsjek 4.
OSIGURANJE ŽIVOTA U KORIST TREĆEG LICA
Određivanje korisnika

Član 957.

(1) Ugovarač osiguranja života može u ugovoru, kao i nekim docnijim pravnim poslom, pa i testamentom, odrediti lice kome će pripasti prava iz ugovora.

(2) Ako se osiguranje odnosi na život nekog drugog lica, za određivanje korisnika potrebna je i njegova pismena saglasnost.

(3) Korisnik ne mora biti određen po imenu, dovoljno je ako akt sadrži nužne podatke za njegovo određivanje.

(4) Kad su za korisnike određena lica ili potomci, korist pripada i onima koji su rođeni docnije, a korist namijenjena suprugu pripada licu koje je bilo u braku sa osiguranikom u času njegove smrti.

Podjela koristi između više korisnika

Član 958.

Kad su za korisnike određena lica, potomci i, uopšte, nasljednici, ako ugovarač osiguranja nije odredio kako će se izvršiti podjela između njih, podjela će se izvršiti srazmjerno njihovim nasljedničkim dijelovima, a ako korisnici nisu nasljednici, osigurana svota biće podijeljena na jednake dijelove.

Opozivanje odredbe o određivanju korisnika

Član 959.

(1) Odredbu kojom se korist iz osiguranja dodjeljuje određenom licu, može opozvati samo ugovarač osiguranja, i to njegovo pravo ne mogu vršiti ni njegovi povjerioci, ni njegovi zakonski nasljednici.

(2) Ugovarač osiguranja može opozvati odredbu o koristi sve dok korisnik ne izjavi na ma koji način da je prima, kad ona postaje neopoziva.

(3) Ipak, ugovarač može opozvati odredbu o koristi i poslije izjave korisnika da je prima ako je korisnik pokušao ubistvo osiguranika, a ako je korist dodijeljena bez naknade, za opozivanje važe i odredbe o opozivanju poklona.

(4) Smatra se da je korisnik odbio namijenjenu mu korist ako se poslije smrti ugovarača osiguranja na poziv njegovih nasljednika ne izjasni u roku od mjesec dana da je prima.

Sopstveno i neposredno pravo korisnika

Član 960.

(1) Osigurana svota koja treba da bude isplaćena korisniku ne ulazi u zaostavštinu ugovarača osiguranja, pa ni kad su za korisnike određeni njihovi nasljednici.

(2) Pravo na osiguranu svotu ima samo korisnik, i to od samog zaključenja ugovora o osiguranju i bez obzira na to kako je i kada određen za korisnika i bez obzira da li je izjavio svoje prihvatanje prije ili poslije smrti osiguranika, te se može obratiti neposredno osiguravaču sa zahtjevom da mu se isplati osigurana svota.

(3) Ako je ugovarač osiguranja odredio za korisnika svoju djecu, svoje potomke ili nasljednike uopšte, svakom tako određenom korisniku pripada pravo na odgovarajući dio osigurane svote i ako se odrekne

nasljeđa.

Povjerioci ugovarača osiguranja i osiguranika

Član 961.

(1) Povjerioci ugovarača osiguranja i osiguranika nemaju nikakvo pravo na osiguranu svotu ugovorenu za korisnika.

(2) Ali, ako su premije koje je uplatio ugovarač osiguranja bile nesrazmjerno velike prema njegovim mogućnostima u času kad su bile uplaćene, njegovi povjerioci mogu zahtijevati da im se preda dio premija koji premaša njegove mogućnosti ako su ispunjeni uslovi pod kojima povjerioci imaju pravo na pobijanje dužnikovih pravnih radnji.

Ustupanje osigurane svote

Član 962.

Svoje pravo na osiguranu svotu može korisnik prenijeti na drugoga i prije osiguranog slučaja, ali mu je zato potreban pismeni pristanak ugovarača osiguranja, u kome mora biti navedeno ime lica na koje se pravo prenosi, a ako se osiguranje odnosi na život nekog drugog lica, potreban je isti takav pristanak i tog lica.

Kad određeni korisnik umre prije dospelosti

Član 963.

Kad lice koje je bez naknade određeno za korisnika umre prije dospelosti osigurane glavnice ili rente, korist iz osiguranja ne pripada njegovim nasljednicima, nego narednom korisniku, a ako ovaj nije određen, onda imovini ugovarača osiguranja.

Osiguranje za slučaj smrti bez određenog korisnika

Član 964.

Ako ugovarač osiguranja za slučaj smrti ne odredi korisnika ili ako odredba o određivanju korisnika ostane bez dejstva zbog opozivanja, ili zbog odbijanja određenog lica, ili iz kog drugog uzroka, a ugovarač osiguranja ne odredi drugog korisnika, osigurana svota pripada imovini ugovarača osiguranja i kao njen dio prelazi sa ostalim njegovim pravima na njegove nasljednike.

Savjesna isplata osigurane svote neovlašćenom licu

Član 965.

(1) Kad osiguravač isplati osiguranu svotu licu koje bi na nju imalo pravo da ugovarač osiguranja nije odredio korisnika, on se oslobađa obaveze iz ugovora o osiguranju ako u času izvršene isplate nije znao niti je mogao znati da je korisnik određen testamentom ili nekim drugim aktom koji mu nije dostavljen, a korisnik ima pravo da zahtijeva vraćanje od lica koje je primilo osiguranu svotu.

(2) Isto važi u slučaju promjene korisnika.

GLAVA XXVIII.
ZALOGA
ODJELJAK 1.
Opšte odredbe
Pojam

Član 966.

Ugovorom o zalozi obavezuje se dužnik ili neko treći (zalagodavac) prema povjeriocu (zalogoprimcu) da mu preda neku pokretnu stvar na kojoj postoji pravo svojine da bi se prije ostalih povjerilaca mogao naplatiti iz njene vrijednosti ako mu potraživanje ne bude isplaćeno o dospelosti, a povjerilac se obavezuje da primljenu stvar čuva i po prestanku svog potraživanja vrati neoštećenu zalagodavcu.

Zalaganje stvari u društvenoj svojini

Član 967.

Briše se.

Sticanje založnog prava

Član 968.✚

Zalogoprimac stiče založno pravo kad mu stvar koja je predmet ugovora bude predata.

Sposobnost

Član 969.

Za zaključenje punovažnog ugovora o zalozi potrebno je da zalagodavac ima sposobnost za raspolaganje stvarima koje daje u zalogu.

Zaloga na stvari već založenoj drugome

Član 970.

(1) Ugovor o zalozi može biti zaključen o stvari koja je već založena nekome.

(2) U tom slučaju založno pravo nastaje kad zalagodavac obavijesti povjerioca kod koga se stvar nalazi o zaključenju ugovora o zalozi sa drugim povjericom i naloži mu da po naplati svog potraživanja preda stvar ovome.

Zaloga za buduću ili uslovnu obavezu

Član 971.

Zaloga se može dati za buduću, kao i za uslovnu obavezu.

Protezanje zaloge na druge obaveze zalagodavca

Član 972.

Zaloga kojom je obezbijeđeno ispunjenje neke obaveze proteže se i na ugovorne obaveze koje bi nastale između zalogoprimca i zalagodavca poslije zaključenja ugovora o zalozi, a koje bi dospjele za

isplatu prije namirenja obaveze za čije je obezbjeđenje zaloga data.

Zabranjene odredbe

Član 973. ▣

(1) Ništava je odredba ugovora o zalozi da će založena stvar preći u svojinu povjerioca ako njegovo potraživanje ne bude namireno o dospelosti, kao i odredba da će u tom slučaju povjerilac moći, po unaprijed određenoj cijeni, prodati založenu stvar ili je zadržati za sebe.

(2) Ali, ako je u zalogu data stvar čija je cijena propisana, ugovarači se mogu sporazumjeti da će povjerilac moći prodati založenu stvar po propisanoj cijeni ili je po toj zadržati za sebe.

ODJELJAK 2.

Zalaganje stvari

Odsjek 1.

OBAVEZE ZALOGODAVCA

Član 974.

(1) Zalogodavac je dužan predati zalogoprimcu ili trećem licu koje su sporazumno odredili stvar koja je predmet ugovora ili ispravu koja daje imaocu isključivo pravo raspolaganja njome.

(2) Ugovarači se mogu sporazumjeti da zajednički čuvaju stvar ili ispravu.

Odsjek 2.

OBAVEZE ZALOGOPRIMCA

Čuvanje založene stvari

Član 975.

(1) Zalogoprimac je dužan čuvati stvar sa pažnjom dobrog privrednika, odnosno dobrog domaćina.

(2) On je dužan vratiti je čim mu dug bude namiren.

Upotrebljavanje založene stvari

Član 976.

(1) Zalogoprimac nema pravo da upotrebljava založenu stvar ili da je preda drugome na upotrebu, ili u zalogu podzaloga, osim ako mu to dozvoli zalogodavac.

(2) Zalogoprimac koji upotrebljava stvar bez dozvole zalogodavca ili je preda drugome na upotrebu, ili u zalogu, odgovara i za slučajnu propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili tom prilikom.

Plodovi založene stvari

Član 977.

(1) Ako založena stvar daje plodove, a nije ugovoreno kome će oni pripasti poslije odvajanja od stvari, povjerilac, ako hoće, može ih zadržati za sebe.

(2) U tom slučaju iznos čistog prihoda od plodova odbija se od troškova na čiju naknadu povjerilac ima pravo, zatim od dužne kamate i najzad od glavnice.

(3) Isto važi za koristi postignute upotrebom založene stvari.

Oduzimanje založene stvari od zalagoprimca

Član 978.

Na zahtjev zalagodavca sud će narediti da se založena stvar oduzme od zalagoprimca i preda nekom trećem licu da je drži za njega ako zalagoprimac ne čuva založenu stvar kako treba, ako je upotrebljava bez dozvole zalagodavca ili je daje drugom na upotrebu, ili ako je ne upotrebljava saglasno datoj mu dozvoli i, uopšte, ako postupa sa njom protivno ugovoru i zakonu.

Odsjek 3.

PRAVA ZALOGOPRIMCA

Kad založena stvar ima neki nedostatak

Član 979.

Kad se pokaže da založena stvar ima neki materijalni ili pravni nedostatak, te ne predstavlja dovoljno obezbjeđenje naplate potraživanja, založni povjerilac ima pravo zahtijevati od zalagodavca drugu odgovarajuću zalogu.

Prodaja založene stvari

Član 980.

(1) Ako povjeriočevo potraživanje ne bude namireno o dospelosti, povjerilac može zahtijevati od suda odluku da se stvar proda na javnoj prodaji ili po tekućoj cijeni, kad stvar ima berzansku ili tržišnu cijenu.

(2) Ako bi troškovi javne prodaje bili nesrazmjerno veliki prema vrijednosti založene stvari, sud može odlučiti da povjerilac proda stvar po cijeni utvrđenoj procjenom stručnjaka ili da je, ako hoće, zadrži za sebe po toj cijeni.

Prodaja stvari založene za potraživanje iz ugovora u privredi

Član 981.✚

(1) Ako dužnik ne namiri o dospelosti potraživanje nastalo iz ugovora u privredi, povjerilac nije dužan obraćati se sudu, nego može pristupiti prodaji založene stvari na javnoj prodaji po isteku osam dana od upozorenja učinjenog dužniku kao i zalagodavcu, kad to nije isto lice, da će tako postupiti.

(2) Povjerilac je dužan obavijestiti blagovremeno oba lica o datumu i mjestu prodaje.

(3) Ako založene stvari imaju tržišnu ili berzansku cijenu, povjerilac ih može prodati po toj cijeni, po isteku osam dana od upozorenja učinjenog dužniku i zalagodavcu da će tako postupiti.

Prodaja založene stvari prije vremena i zbog kvarenja ili gubljenja vrijednosti i njena zamjena

Član 982.

(1) Kad se založena stvar kvari ili kad, inače, gubi vrijednost, te postoji opasnost da postane nedovoljna za obezbjeđenje povjeriočevog potraživanja, sud može na zahtjev zalagoprimca ili zalagodavca, a po saslušanju druge strane, odlučiti da se stvar proda na javnoj prodaji ili po berzanskoj ili tržišnoj cijeni, ako je ima, i da se cijena ili dovoljan dio cijene položi kod suda radi obezbjeđenja zalagoprimčevog potraživanja.

(2) Sud će odbiti zahtjev zalagoprimca, ako zalagodavac ponudi da zalagoprimcu preda umjesto

založene stvari neku drugu stvar iste vrijednosti čije čuvanje ne zahtijeva veći trud i brugu od čuvanja prvobitno založene stvari.

(3) Sud će, pod istim uslovima, dozvoliti zamjenu založene stvari na zahtjev zalagodavca i u slučaju kad zaloprimac ne traži njenu prodaju.

Prodaja založene stvari prije vremena na zahtjev zalagodavca

Član 983.

(1) Na zahtjev zalagodavca sud može dozvoliti da se založena stvar proda određenom licu za određenu cijenu ako nađe da je cijena dovoljna i ako su time očuvani opravdani interesi zalogoprimca.

(2) Dobijena cijena ili dovoljan dio cijene, koji će sud odrediti dozvoljavajući prodaju, stupa na mjesto založene stvari i polaže se u sud za obezbjeđenje naplate povjeriočevog potraživanja.

Pravo prvenstvene naplate

Član 984.

Zalogoprimac ima pravo da iz cijene postignute prodajom založene stvari naplati prije ostalih povjerilaca zalagodavca svoje potraživanje, dužnu kamatu, troškove učinjene za očuvanje založene stvari, kao i troškove oko ostvarenja naplate potraživanja.

Redosljed založnih prava

Član 985.

Kad je jedna stvar založena nekolicini povjerilaca, red po kome se isplaćuju njihova potraživanja iz vrijednosti založene stvari određuje se prema datumu nastanka njihovih založnih prava.

Odsjek 4.

PRESTANAK ZALOŽNOG PRAVA Prestanak založnog prava gubitkom državine

Član 986.

(1) Povjeriočevo pravo da se prvenstveno naplati iz vrijednosti založene stvari prestaje prestankom njegove državine.

(2) Ono ponovo nastaje kad povjerilac povrati državinu stvari.

Prestanak založnog prava prestankom potraživanja

Član 987.

Kad prestane potraživanje čije je ispunjenje bilo obezbijeđeno zalogom, povjerilac je dužan vratiti založenu stvar zalagodavcu.

Zastarjelost međusobnih potraživanja

Član 988.

Potraživanja zalagodavca prema zalogoprimcu za naknadu štete zbog pogoršanja stvari kao i potraživanja zalogoprimca prema zalagodavcu za naknadu troškova učinjenih radi poboljšanja stvari,

zastarijeva u roku od jedne godine od dana kada je stvar vraćena.

ODJELJAK 3.

Zalaganje potraživanja i drugih prava

Odsjek 1.

ZALAGANJE POTRAŽIVANJA

Obavješćavanje dužnika i predaja isprave

Član 989.

(1) Za sticanje založnog prava na nekom potraživanju potrebno je da dužnik bude pisano obaviješten o zaključenom ugovoru o zalozi.

(2) Zalogodavac je dužan predati zalogoprimcu ispravu o založenom potraživanju.

Davanje u zalogu potraživanja iz hartije od vrijednosti

Član 990.

(1) Povjerilac stiče založno pravo na potraživanju upisanom na hartiji od vrijednosti na donosioca kad mu ona bude predata.

(2) Davanje u zalogu potraživanja iz hartije po naredbi vrši se indosamentom u kome je naznačeno da je predata u zalogu.

Dužnost očuvanja potraživanja

Član 991.

Zalogoprimac je dužan preduzimati mjere potrebne za očuvanje založnog potraživanja.

Naplaćivanje i uračunavanje kamata

Član 992.

(1) Ako založeno potraživanje daje pravo na kamate ili kakva druga povremena potraživanja, zalogoprimac je dužan da ih naplati.

(2) Tako postignuti iznosi prebijaju se sa troškovima na čiju naknadu zalogoprimac ima pravo, zatim sa kamatom koja mu se duguje i najzad sa glavnicom.

Naplaćivanje založenog potraživanja

Član 993.

(1) Kad založeno potraživanje dospije za naplatu, zalogoprimac je dužan naplatiti ga.

(2) Ispunjenjem založenog potraživanja založno pravo prelazi na stvar kojom je potraživanje ispunjeno.

(3) Kad je predmet založenog potraživanja novac, zalogoprimac je dužan na zahtjev zalogodavca položiti naplaćeni iznos kod suda, ali ako je predmet njegovog potraživanja takođe novac i ako je ono dospjelo za naplatu, zalogoprimac može zadržati za sebe koliko mu se duguje, a ostalo je dužan predati zalogodavcu.

Prigovori dužnika založenog potraživanja

Član 994.

Dužnik založenog potraživanja može istaći zalogoprimcu prigovore koje u slučaju ustupanja potraživanja može dužnik ustupljenog potraživanja istaći prijemniku.

Odsjek 2.

DAVANJE U ZALOGU DRUGIH PRAVA

Način zalaganja

Član 995.

(1) Osim potraživanja, u zalogu se mogu dati i druga prava.

(2) Davanje u zalogu tih prava vrši se na način predviđen za njihovo prenošenje na drugoga ako za određeni slučaj nije propisano što drugo.

Odsjek 3.

PRIMJENA ODREDBI O DAVANJU U ZALOGU STVARI

Član 996.

Odredbe o davanju u zalogu stvari primjenjuju se i na zaloge potraživanja i drugih prava, ukoliko za njih nije propisano što drugo.

GLAVA XXIX.

JEMSTVO

ODJELJAK 1.

Opšte odredbe

Pojam

Član 997. ⁺

Ugovorom o jemstvu se jemac obavezuje prema povjeriocu da će ispuniti punovažnu i dospjelu obavezu dužnika ako to ovaj ne učini.

Forma

Član 998. ⁺

Ugovor o jemstvu obavezuje jemca samo ako je izjavu o jemčenju učinio pismeno.

Sposobnost za jemčenje

Član 999.

Ugovorom o jemstvu može se obavezati samo ko ima potpunu poslovnu sposobnost.

Jemčenje za poslovno nesposobnog

Član 1000.

Ko se obaveže kao jemac za obavezu nekog poslovno nesposobnog lica, odgovara povjeriocu isto kao jemac poslovno sposobnog lica.

Predmet jemčenja

Član 1001.✚

- (1) Jemstvo se može dati za svaku punovažnu obavezu, bez obzira na njenu sadržinu.
- (2) Jemčiti se može i za uslovnu obavezu, kao i za određenu buduću obavezu.
- (3) Jemstvo za buduću obavezu može se opozvati prije nego što obaveza nastane ako nije predviđen rok u kome ona treba da nastane.
- (4) Jemstvo se može dati i za obavezu nekog drugog jemca (jemac jemčev).

Obim jemčeve odgovornosti

Član 1002.✚

- (1) Jemčeva obaveza ne može biti veća od obaveze glavnog dužnika, a ako je ugovoreno da bude veća, ona se svodi na mjeru dužnikove obaveze.
- (2) Jemac odgovara za ispunjenje cijele obaveze za koju je jemčio ako njegova odgovornost nije ograničena na neki njen dio ili na drugi način podvrgnuta lakšim uslovima.
- (3) On je dužan da naknadi potrebne troškove koje je povjerilac učinio u cilju naplate duga od glavnog dužnika.
- (4) Jemac odgovara i za svako povećanje obaveze koje bi nastalo dužnikovom docnjom ili dužnikovom krivicom, ukoliko nije drukčije ugovoreno.
- (5) On odgovara samo za onu ugovorenu kamatu koja je dospjela poslije zaključenja ugovora o jemstvu.

Prelaz povjeriočevih prava na jemca (subrogacija)

Član 1003.

Na jemca koji je namirio povjeriočevo potraživanje prelazi to potraživanje sa svim sporednim pravima i garantijama njegovog ispunjenja.

ODJELJAK 2. Odnos povjerioca i jemca Oblici jemstva

Član 1004.✚

- (1) Od jemca se može zahtijevati ispunjenje obaveze tek nakon što je glavni dužnik ne ispuni u roku određenom u pismenom pozivu (supsidijarno jemstvo).
- (2) Povjerilac može tražiti ispunjenje od jemca, iako nije prije toga pozvao glavnog dužnika na ispunjenje obaveze ako je očigledno da se iz sredstava glavnog dužnika ne može ostvariti njeno ispunjenje ili ako je glavni dužnik pao pod stečaj.
- (3) Ako se jemac obavezao kao jemac platac, odgovara povjeriocu kao glavni dužnik za cijelu obavezu i povjerilac može zahtijevati njeno ispunjenje, bilo od glavnog dužnika bilo od jemca ili od obojice u isto vrijeme (solidarno jemstvo).
- (4) Jemac za obavezu nastalu iz ugovora u privredi odgovara kao jemac platac ako nije što drugo ugovoreno.

Solidarnost jemaca

Član 1005.

Više jemaca nekog duga odgovaraju solidarno, bez obzira na to da li su jemčili zajedno ili se svaki od njih obavezao prema povjeriocu odvojeno, izuzev kada je ugovorom njihova odgovornost uređena drukčije.

Gubitak prava na rok

Član 1006.

Ako je dužnik izgubio pravo na rok određen za ispunjenje njegove obaveze, povjerilac, ipak, ne može zahtijevati ispunjenje od jemca prije isteka tog roka, ukoliko nije drukčije ugovoreno.

Stečaj glavnog dužnika

Član 1007.

(1) U slučaju stečaja glavnog dužnika povjerilac je dužan prijaviti svoje potraživanje u stečaju i o tome obavijestiti jemca, inače odgovaraju jemcu za štetu koju bi ovaj imao zbog toga.

(2) Smanjenje obaveze glavnog dužnika u stečajnom postupku ili u postupku prinudnog poravnanja ne povlači sa sobom i odgovarajuće smanjenje jemčeve obaveze, te jemac odgovara povjeriocu za cio iznos svoje obaveze.

Slučaj smanjene odgovornosti dužnikovog nasljednika

Član 1008.

Jemac odgovara za cio iznos obaveze za koji je jemčio i u slučaju kada bi se od dužnikovog nasljednika mogla zahtijevati isplata samo onog njenog dijela koji odgovara vrijednosti naslijeđene imovine.

Jemčevi prigovori

Član 1009.▣

(1) Jemac može istaći protiv povjeriočevog zahtjeva sve prigovore glavnog dužnika, uključujući i prigovor prebijanja, a ne i čisto lične dužnikove prigovore.

(2) Dužnikovo odricanje od prigovora, kao i njegovo priznanje povjeriočevog potraživanja, nema dejstva prema jemcu.

(3) Jemac može istaći protiv povjerioca i svoje lične prigovore, na primjer, ništavost ugovora o jemstvu, zastarjelost povjeriočevog potraživanja prema njemu, prigovor prebijanja uzajmanih potraživanja.

Dužnost obavještanja jemca o dužnikovom propuštanju

Član 1010.

Ako dužnik ne ispuni svoju obavezu na vrijeme, povjerilac je dužan obavijestiti o tome jemca, inače će mu odgovarati za štetu koju bi jemac pretrpio zbog toga.

Oslobođenje jemca zbog povjeriočevog odugovlačenja

Član 1011.

(1) Jemac se oslobađa odgovornosti ako povjerilac na njegov poziv poslije dospelosti potraživanja ne zahtijeva ispunjenje od glavnog dužnika u roku od mjesec dana od tog poziva.

(2) Kad rok za ispunjenje nije odrijeđen, jemac se oslobađa odgovornosti ako povjerilac, na njegov poziv po isteku jedne godine od zaključenja ugovora o jemstvu ne učini u roku od mjesec dana od tog poziva potrebnu izjavu za određivanje datuma ispunjenja.

Oslobođenje jemca zbog napuštanja garantija

Član 1012.

(1) Ako povjerilac napusti zalogu ili koje drugo pravo kojim je bilo obezbijeđeno ispunjenje njegovog potraživanja ili ga izgubi svojom nepažnjom i tako onemogući prelaz tog prava na jemca, ovaj se oslobađa svoje obaveze prema povjeriocu za onoliko za koliko bi mogao dobiti vršenjem tog prava.

(2) Pravilo prethodnog stava važi kako u slučaju kad je pravo nastalo prije zaključenja ugovora o jemstvu tako i u slučaju kad je nastalo poslije toga.

ODJELJAK 3.

Odnos jemca i dužnika

Pravo zahtijevati naknadu od dužnika

Član 1013.

(1) Jemac koji je isplatio povjeriocu njegovo potraživanje može zahtijevati od dužnika da mu naknadi sve što je isplatio za njegov račun, kao i kamatu od dana isplate.

(2) On ima pravo na naknadu troškova nastalih u sporu sa povjeriocem od časa kad je obavijestio dužnika o tom sporu, kao i na naknadu štete ako bi je bilo.

Pravo jemca jednog solidarnog dužnika

Član 1014.

Jemac jednog od više solidarnih dužnika može zahtijevati od bilo koga od njih da mu naknadi ono što je isplatio povjeriocu, kao i troškove.

Pravo jemca na prethodno obezbjeđenje

Član 1015.

I prije nego što namiri povjerioca, jemac koji se obavezao sa znanjem ili odobrenjem dužnika ima pravo zahtijevati od dužnika da mu pruži potrebno obezbjeđenje za njegove eventualne zahtjeve u sljedećim slučajevima: ako dužnik nije ispunio svoju obavezu o njenoj dospelosti, ako je povjerilac zatražio sudskim putem naplatu od jemca i ako se dužnikovo imovinsko stanje znatno pogoršalo poslije zaključenja ugovora o jemstvu.

Gubitak prava na naknadu

Član 1016.

(1) Dužnik može upotrijebiti protiv jemca koji je bez njegovog znanja izvršio isplatu povjeriočevog potraživanja sva pravna sredstva kojima je u času te isplate mogao odbiti povjeriočev zahtjev.

(2) Jemac koji je isplatio povjeriočevo potraživanje, a o tome nije obavijestio dužnika, te je i ovaj u neznanju za tu isplatu ponovo isplatio isto potraživanje, ne može zahtijevati naknadu od dužnika, ali ima pravo zahtijevati od povjerioca da mu vrati ono što mu je isplatio.

Pravo na vraćanje isplaćenog

Član 1017.

Jemac koji je bez dužnikovog znanja isplatio povjeriočevo potraživanje koje je docnije na dužnikov zahtjev poništeno ili ugašeno prebijanjem, može samo zahtijevati od povjerioca vraćanje isplaćenog.

ODJELJAK 4.

Regres isplatioca prema ostalim jemcima

Član 1018.

Kad ima više jemaca, pa jedan od njih isplati dospjelo potraživanje, on ima pravo zahtijevati od ostalih jemaca da mu svaki naknadi dio koji pada na njega.

ODJELJAK 5.

Zastarjelost

Član 1019. ▣

(1) Zastarjelošću obaveze glavnog dužnika zastarijeva i obaveza jemca.

(2) Kad je rok za zastarijevanje obaveze glavnog dužnika duži od dvije godine, obaveza jemca zastarijeva po isteku dvije godine od dospelosti obaveze glavnog dužnika, izuzev kad jemac odgovara solidarno sa dužnikom.

(3) Prekid zastarijevanja potraživanja prema glavnom dužniku djeluje i prema jemcu samo ako je do prekida došlo nekim postupkom povjerioca pred sudom protiv glavnog dužnika.

(4) Zastoj zastarijevanja obaveze glavnog dužnika nema dejstva prema jemcu.

GLAVA XXX.

UPUĆIVANJE (ASIGNACIJA)

ODJELJAK 1.

Pojam ugovora

Član 1020.

Upućivanjem (asignacijom) jedno lice, uputilac (asignant) ovlašćuje drugo lice, upućenika (asignat) da za njegov račun izvrši nešto određenom trećem licu, primaocu uputa (asignatar), a ovog ovlašćuje da to izvršenje primi u svoje ime.

ODJELJAK 2.
Odnosi primaoca uputa i upućenika
Prihvatanje od strane upućenika

Član 1021.

- (1) Primalac uputa stiče pravo da zahtijeva od upućenika ispunjenje tek kad mu ovaj izjavi da prihvata uput.
- (2) Prihvatanje uputa ne može se opozvati.

Prigovori upućenika

Član 1022.

- (1) Prihvatanjem uputa nastaje između primaoca uputa i upućenika dugovinski odnos nezavisan od odnosa između uputioca i upućenika, kao i odnos između uputioca i primaoca uputa.
- (2) Upućenik koji je prihvatio uput može istaći primaocu uputa samo prigovore koji se tiču punovažnosti prihvatanja, prigovore koji se zasnivaju na sadržini prihvatanja ili na sadržini samog uputa, kao i prigovore koje ima lično prema njemu.

Prenošenje uputa

Član 1023.

- (1) Primalac uputa može uput prenijeti na drugog i prije prihvatanja od upućenika, a ovaj ga može prenijeti dalje, izuzev kad iz samog uputa ili posebnih okolnosti proizilazi da je on neprenosiv.
- (2) Ako je upućenik izjavio primaocu uputa da prihvata uput, to prihvatanje ima dejstva prema svim licima na koja bi uput bio uzastopno prenesen.
- (3) Ako je upućenik izjavio prijaviocu, na koga je primalac uputa prenio uput, da ga prihvata, on ne može istaći prijaviocu prigovore koje ima prema primaocu uputa lično.

Zastarjelost

Član 1024.

- (1) Pravo primaoca uputa da zahtijeva ispunjenje od upućenika zastarijeva za godinu dana.
- (2) Ako za ispunjenje nije određen rok, zastarjelost počinje teći kada upućenik prihvati uput, a ako ga je on prihvatio prije nego što je dat primaocu uputa, onda kada bude dat ovome.

ODJELJAK 3.
Odnos primaoca uputa i uputioca
Ako je primalac uputa povjerilac uputioca

Član 1025.

- (1) Povjerilac nije dužan pristati na uput koji mu je učinio dužnik u cilju ispunjenja svoje obaveze, ali je dužan da o svom odbijanju odmah izvijesti dužnika, inače će mu odgovarati za štetu.
- (2) Povjerilac koji je pristao na uput dužan je pozvati upućenika da ga izvrši.

Uput nije ispunjenje

Član 1026.

(1) Kad je povjerilac pristao na uput učinjen od njegovog dužnika u cilju ispunjenja obaveza, ta obaveza ne prestaje ako nije drukčije ugovoreno, ni njegovim pristankom na uput, ni prihvatanjem od strane upućenika, nego tek ispunjenjem od strane upućenika.

(2) Povjerilac koji je pristao na uput učinjen od njegovog dužnika može zahtijevati od uputioca da mu ispuni ono što mu duguje samo ako nije dobio ispunjenje od upućenika u vrijeme određeno u uputu.

Dužnost primaoca uputa da obavijesti uputioca

Član 1027.

Ako upućenik odbije pristanak na uput ili odbije ispunjenje koje mu zahtijeva primalac uputa, ili izjavi unaprijed da neće da ga izvrši, primalac uputa je dužan obavijestiti odmah uputioca o tome, inače mu odgovara za štetu.

Odustanak od prihvaćenog uputa

Član 1028.

Primalac uputa koji nije povjerilac uputioca i koji neće da se koristi uputom može odustati od njega, čak i ako je već izjavio da ga prima, ali je dužan da bez odlaganja obavijesti o tome uputioca.

Opozivanje ovlaštenja datog primaocu uputa

Član 1029.

Uputilac može opozvati ovlaštenje koje je uputom dao primaocu uputa, izuzev ako je uput izdao u cilju ispunjenja nekog svog duga prema njemu i, uopšte, ako je uput izdao u njegovom interesu.

ODJELJAK 4.

Odnos uputioca i upućenika Ako je upućenik dužnik uputioca

Član 1030.

(1) Upućenik nije dužan prihvatiti uput, čak i ako je dužnik uputioca, izuzev ako mu je to obećao.

(2) Ali, kad je uput izdat na osnovu upućenikovog duga uputiocu, upućenik je dužan da ga izvrši do iznosa tog duga ako mu to, ni po čemu, nije teže od ispunjenja obaveze prema uputiocu.

(3) Izvršenjem uputa izdatog na osnovu upućenikovog duga uputiocu, upućenik se oslobađa u istoj mjeri svoga duga prema uputiocu.

Opozivanje ovlaštenja datog upućeniku

Član 1031.

(1) Uputilac može opozvati ovlaštenje koje je uputom dao upućeniku, sve dok ovaj ne izjavi primaocu uputa da prihvata uput ili ga ne izvrši.

(2) On ga može opozvati i kad je u samom uputu navedeno da je neopoziv, kao i kad bi se opozivanjem vrijeđala neka njegova obaveza prema primaocu uputa.

(3) Otvaranje stečaja nad imovinom uputioca povlači po samom zakonu opozivanje uputu, izuzev slučaja kad je upućenik bio već prihvatio uput prije otvaranja stečaja, kao i kad u času prihvatanja nije znao niti je morao znati za taj stečaj.

ODJELJAK 5.

Smrt i lišenje poslovne sposobnosti

Član 1032.

Smrt uputioca, primaoca uputa ili upućenika, kao i lišenje poslovne sposobnosti nekoga od njih, nema uticaja na uput.

ODJELJAK 6.

Uput u obliku hartije na donosioca

Član 1033.

- (1) Pismeni uput može biti izdat na donosioca.
- (2) U tom slučaju svaki imalac hartije ima prema upućeniku položaj primaoca uputa.
- (3) Odnosi koji uputom nastaju između primaoca uputa i uputioca, nastaju, u ovom slučaju, samo između svakog pojedinog imaoca hartije i lica koje mu je hartiju ustupilo.

ODJELJAK 7.

Uput u obliku hartije po naredbi

Član 1034.

Pismeni uput koji glasi na novac, na hartije od vrijednosti ili na zamjenjive stvari može biti izdat sa odredbom "po naredbi", ako je upućenik lice koje se bavi privrednom djelatnošću i ako ono što treba da izvrši ulazi u okvir te djelatnosti.

GLAVA XXXI.

BANKARSKI NOVČANI DEPOZITI

ODJELJAK 1.

Novčani depozit

Pojam

Član 1035.⊕

(1) Ugovor o novčanom depozitu je zaključen kada se banka obavezala da primi, a deponent da položi kod banke određeni novčani iznos.

(2) Ovim ugovorom banka stiče pravo da raspolaže deponovanim novcem i dužna je da ga vrati prema uslovima predviđenim u ugovoru.

Otvaranje računa

Član 1036.⊕

(1) Na osnovu ugovora o novčanom depozitu banka otvara račun u korist i na teret kojeg upisuje sva potraživanja i dugovanja koja proizađu iz poslova sa deponentom ili za njegov račun sa trećim.

(2) Ne upisuju se u račun ona potraživanja, odnosno dugovanja za koje se ugovorne strane dogovore

da ih isključe.

Otklanjanje dugovnog salda

Član 1037.

(1) Banka je obavezna da vrši isplate sa računa u granicama raspoloživih sredstava.

(2) Ako je banka obavila jednu ili više uplata i isplata u okviru ugovora o depozitu, koje čine račun pasivnim, o tome mora bez odlaganja obavijestiti deponenta koji je dužan odmah da preduzme mjere u cilju otklanjanja dugovnog salda.

Vrste novčanih depozita

Član 1038.▣

(1) Novčani depozit može biti po viđenju ili oročen, s otkaznim rokom i bez otkaznog roka, sa posebnom namjenom i bez namjene.

(2) Ako nije suprotno ugovoreno, smatra se da je račun novčanog depozita po viđenju, te deponent računa ima pravo da raspolaže dijelom ili cijelim saldom u svakom trenutku.

Stanje računa

Član 1039.

(1) Banka je dužna da deponenta obavještava o svakoj promjeni stanja na njegovom računu.

(2) Banka je dužna krajem svake godine, a ako je to ugovoreno ili uobičajeno i češće, poslati izvještaj o stanju računa (saldo).

Mjesto uplata i isplata

Član 1040.

Ako među ugovornim stranama nije drukčije dogovoreno, nalozi za uplatu i isplatu sa računa deponenta upućuju se u sjedište banke kod koje je račun otvoren.

Postojanje više računa

Član 1041.

U slučaju da isto lice ima kod jedne banke ili kod više njenih poslovnih jedinica više računa, svaki od ovih računa je samostalan.

Plaćanje kamate

Član 1042.

(1) Banka plaća kamatu na sredstva koja su kod nje deponovana, ukoliko zakonom nije drukčije određeno.

(2) Visina kamate utvrđuje se ugovorom o deponovanju sredstava, a ako ugovorom ništa nije previđeno, plaća se zakonska kamata.

ODJELJAK 2.
Ulog na štednju
Štedna knjižica

Član 1043.

(1) Ako je novčani depozit primljen kao ulog na štednju, banka, odnosno štedno-kreditna organizacija izdaje deponentu štednu knjižicu.

(2) Štedna knjižica može biti izdata samo na ime određenog lica ili na donosioca.

Upis u knjižicu

Član 1044.⊕

(1) U štednu knjižicu se unose sve uplate i podizanja novca.

(2) Upisi u knjižicu potvrđeni pečatom banke i potpisom ovlaštenog lica su dokaz o uplatama, odnosno podizanjima u odnosima između banke i ulagača.

(3) Suprotan sporazum je ništav.

Plaćanje kamate

Član 1045.⊕

Na uloge na štednju plaća se kamata.

Vrste uloga na štednju

Član 1046.⊕

Ulozi na štednju mogu biti po viđenju ili oročeni s otkaznim rokom i bez otkaznog roka.

GLAVA XXXII.
DEPONOVANJE HARTIJA OD VRIJEDNOSTI
Pojam

Član 1047.

Ugovorom o deponovanju hartija od vrijednosti banka se obavezuje da će, uz naknadu, preuzeti hartije od vrijednosti radi čuvanja i vršenja prava i obaveza koje se u vezi s tim zahtijevaju.

Vršenje prava

Član 1048.

Ako nije drukčije ugovoreno, banka može vršiti prava iz deponovanih hartija od vrijednosti isključivo za račun deponenta.

Dužnosti banke

Član 1049.

(1) Banka je dužna da obezbijedi čuvanje hartije od vrijednosti sa brižljivošću koja se zahtijeva od ostavoprimca uz naknadu i da za račun deponenta preuzima sve radnje radi očuvanja i ostvarivanja njegovih prava iz hartije od vrijednosti.

(2) Ukoliko između ugovornih strana nije što drugo dogovoreno, banka je dužna da naplaćuje dospjele kamate, glavicu i uopšte sve sume na koje deponovane hartije daju pravo, čim one dospiju za isplatu.

(3) Banka je dužna da stavi na raspolaganje deponentu naplaćene sume ako ovaj ima kod banke račun sa novčanim depozitom i da ih upiše u korist tog računa.

Vraćanje hartija od vrijednosti

Član 1050.

(1) Banka je dužna da na zahtjev deponenta vrati hartije od vrijednosti u svako doba.

(2) Vraćanje se, po pravilu, vrši u mjestu gdje je izvršeno deponovanje.

(3) Predmet vraćanja su same hartije od vrijednosti, ukoliko između ugovornih strana nije dogovoreno da vraćanje može biti izvršeno plaćanjem odgovarajućeg iznosa.

(4) Vraćanje se može izvršiti samo deponentu ili njegovim pravnim sljedbenicima ili licima koje oni označe, čak i kad je iz samih hartija vidljivo da one pripadaju trećim.

Zahtjevi trećih lica

Član 1051.

O svakom zahtjevu koji treće lice istakne u pogledu deponovanih hartija, banka je dužna da izvjesti deponenta.

GLAVA XXXIII. BANKARSKI TEKUĆI RAČUN Pojam

Član 1052.

Ugovorom o bankarskom tekućem računu banka se obavezuje da nekom licu otvori poseban račun i da preko njega prima uplate i vrši isplate u granicama njegovih sredstava i odobrenog kredita.

Forma ugovora

Član 1053.

Ugovor o otvaranju tekućeg računa mora biti zaključen u pismenoj formi.

Sredstva na tekućem računu

Član 1054.

(1) Novčana sredstva na tekućem računu ostvaruju se uplatama od strane deponenta i naplatama novčanih iznosa izvršenih za njegov račun.

(2) Banka je dužna da preko tekućeg računa vrši plaćanja za deponenta i kad na računu nema pokrića i to u obimu koji je predviđen ugovorom o otvaranju tekućeg računa ili posebnim sporazumom.

(3) Ova obaveza banke može se isključiti ugovorom o otvaranju tekućeg računa.

Prebijanje između salda više računa

Član 1055.

Ako deponent kod iste banke ima više tekućih računa, aktivni i pasivni saldo ovih računa se uzajamno prebijaju, ukoliko nije drukčije ugovoreno.

Raspolaganje saldom

Član 1056.

Korisnik tekućeg računa može u svakom trenutku raspolagati saldom koji se na računu pojavljuje u njegovu korist, osim ako je ugovoren otkazni rok.

Primjena pravila ugovora o nalogu

Član 1057.

- (1) Banka odgovara za izvršenje naloga deponenta prema prilivima ugovora o nalogu.
- (2) Ako nalog treba da se izvrši u mjestu gdje banka nema poslovnu jedinicu, ona može to obaviti preko druge banke.

Trajanje računa

Član 1058.

Ako u ugovoru o otvaranju tekućeg računa nije utvrđen rok njegovog trajanja, svaka strana može da ga raskine uz otkazni rok od 15 dana.

Provizija i naknada troškova

Član 1059.

- (1) Banka ima pravo da zaračunava proviziju za izvršene usluge koje su obuhvaćene ugovorom o tekućem računu, kao i naknadu za posebne troškove učinjene u vezi sa tim uslugama.
- (2) Ova svoja potraživanja banka upisuje u svoju korist u tekući račun, ukoliko između ugovornih strana nije drukčije ugovoreno.

Dostavljanje izvoda

Član 1060.

- (1) Prilikom svake promjene stanja tekućeg računa, banka je dužna da izda izvod sa naznačenjem salda i preda ga klijentu na sporazumno utvrđeni način.
- (2) Smatra se da je izvod odobren ako nije osporen u dogovorenom roku ili, ako dogovora nema, u roku od 15 dana.
- (3) I nakon njegovog odobrenja, izvod računa se može osporavati zbog grešaka u pisanju ili u obračunu, zbog ispuštanja ili dupliranja, ali se ovo osporavanje mora preduzeti, najdalje, u roku od godinu dana od prijema računa o likvidaciji salda po zaključenju tekućeg računa, inače se pravo glasi.

GLAVA XXXIV.
UGOVOR O SEFU
Pojam

Član 1061.

(1) Ugovorom o sefu obavezuje se banka da stavi na upotrebu korisniku sef za određeni period vremena, a korisnik se obavezuje da za to plati banci određenu naknadu.

(2) Banka mora preduzeti sve potrebne mjere da obezbijedi dobro stanje sefa i nadzor nad njim.

Pristup sefu

Član 1062.

(1) Pristup sefu može se dozvoliti samo korisniku ili njegovom punomoćniku.

(2) Banka ne smije držati kod sebe duplikat ključa ili ključeva koji se predaju korisniku.

Predmeti koji se ne smiju staviti u sef

Član 1063.

(1) Korisnik ne smije staviti u svoj sef predmet ili proizvod koji može ugroziti sigurnost banke ili drugih sefova.

(2) U slučaju da se korisnik ne pridržava ove obaveze, banka može izjaviti da raskida ugovor o sefu.

Prava banke u slučaju neplaćanja

Član 1064.

(1) Ako korisnik ne plati banci samo jedan obrok naknade po dospelosti, banka može raskinuti ugovor po isteku mjesec dana, pošto korisnika preporučenim pismom opomene na naplatu.

(2) Pošto raskine ugovor, banka može pozvati korisnika da isprazni sef i da joj preda ključ, pa ako korisnik to ne učini, banka može zahtijevati da se sef otvori putem suda, utvrdi njegova sadržina i nađene stvari stave u sudski depozit ili povjere banci na čuvanje.

(3) Banka ima pravo prvenstva naplate dužne naknade nastale iz ugovora o sefu iz novčanog iznosa koji je pronađen u sefu, kao i cijene dobijene prodajom drugih vrijednosti nađenih u sefu.

GLAVA XXXV.
UGOVOR O KREDITU
Pojam

Član 1065.

Ugovorom o kreditu banka se obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom.

Forma i sadržina

Član 1066.

- (1) Ugovor o kreditu mora biti sačinjen u pismenoj formi.
- (2) Ugovorom o kreditu utvrđuju se iznos, kao i uslovi davanja, korišćenja i vraćanja kredita.

Otkaz davaoca kredita

Član 1067.

- (1) Ugovor o kreditu banka može otkazati prije isteka ugovorenog roka ako je kredit korišćen u suprotnosti sa njegovom namjenom.
- (2) Ugovor o kreditu banka može otkazati prije isteka ugovornog roka i u slučaju insolventnosti korisnika, čak i kad nije utvrđena sudskom odlukom, u slučaju prestanka pravnog lica ili smrti korisnika, ako bi u tim slučajevima davalac kredita došao u bitno nepovoljniji položaj.

Odustajanje od ugovora i vraćanje kredita prije roka

Član 1068.

- (1) Korisnik kredita može odustati od ugovora prije nego što je počeo koristiti kredit.
- (2) Korisnik kredita može vratiti kredit i prije roka određenog za vraćanje, ali je dužan o tome unaprijed obavijestiti banku.
- (3) U oba slučaja korisnik kredita dužan je naknaditi štetu ukoliko ju je davalac kredita pretrpio.
- (4) U slučaju vraćanja kredita prije određenog roka, banka ne može da zaračuna kamatu za vrijeme od dana vraćanja kredita do dana kada je po ugovoru trebalo da bude vraćen.

GLAVA XXXVI.

UGOVOR O KREDITU NA OSNOVU ZALOGE HARTIJA OD VRIJEDNOSTI

Pojam

Član 1069.

Ugovorom o kreditu na osnovu zaloge hartija od vrijednosti banka odobrava kredit u određenom iznosu uz obezbjeđenje zalogom hartija od vrijednosti koje pripadaju korisniku kredita ili trećem koji na to pristane.

Forma i sadržina

Član 1070.

Ugovor o kreditu na osnovu zaloge hartija od vrijednosti mora biti zaključen u pismenoj formi i sadržati naznačenje hartija od vrijednosti koje se zalažu, naziv, odnosno firmu i sjedište, odnosno pebivalište imaooca hartija, iznos i uslove odobrenog kredita, kao i iznos i vrijednost hartija koja je uzeta u obzir za odobrenje kredita.

Kad banka može prodati založene hartije

Član 1071.✚

Ako korisnik ne vrati po dospelosti dobijeni kredit, banka može prodati založene hartije od vrijednosti.

GLAVA XXXVII.

AKREDITIVI

Obaveze akreditivne banke i forma akreditiva

Član 1072.✚

(1) Prihvatanjem zahtjeva nalagodavca za otvaranje akreditiva, akreditivna banka se obavezuje da će korisniku akreditiva isplatiti određenu novčanu svotu ako do određenog vremena budu ispunjeni uslovi navedeni u nalogu za otvaranje akreditiva.

(2) Akreditiv mora biti sačinjen u pismenoj formi.

Kada nastaje obaveza prema korisniku

Član 1073.✚

(1) Banka je obavezna prema korisniku od dana kada mu je otvaranje akreditiva saopšteno.

(2) Nalogodavac je vezan izdatim nalogom od trenutka kad je nalog prispio banci.

Nezavisnost akreditiva od drugog pravnog posla

Član 1074.

Akreditiv je nezavisan od ugovora o prodaji ili drugog pravnog posla povodom koga je akreditiv otvoren.

Dokumentarni akreditiv

Član 1075.

Dokumentarni akreditiv postoji kada je banka obavezna da isplati korisniku akreditiva određenu novčanu svotu pod uslovom da joj budu podnijeti dokumenti prema uslovima utvrđenim u akreditivu.

Dužnost akreditivne banke

Član 1076.

Banka koja otvara dokumentarni akreditiv dužna je da izvrši klauzule plaćanja pod uslovima predviđenim u akreditivu.

Vrste dokumentarnog akreditiva

Član 1077.

(1) Dokumentarni akreditiv može biti opoziv ili neopoziv.

(2) Ukoliko nije izričito drukčije ugovoreno, akreditiv je uvijek opoziv, čak i kada je otvoren za

određeni period vremena.

Opozivi akreditiv

Član 1078.

Opozivi dokumentarni akreditiv ne vezuje banku prema korisniku, te ga u svakom trenutku može izmijeniti ili opozvati na zahtjev nalogodavca ili po sopstvenoj inicijativi, ako je to u interesu nalogodavca.

Neopozivi akreditiv

Član 1079.⊕

(1) Neopozivi dokumentarni akreditiv sadrži samostalnu i neposrednu obavezu banke prema korisniku.

(2) Ova obaveza može biti ukinuta ili izmijenjena samo sporazumom svih zainteresovanih strana.

(3) Neopozivi dokumentarni akreditiv može biti potvrđen od neke druge banke koja time, pored akreditivne banke, preuzima samostalnu i neposrednu obavezu prema korisniku.

(4) Notifikacija akreditiva korisnika od strane neke druge banke nije sama po sebi potvrđivanje ovog akreditiva.

Dužnost banke u pogledu dokumenata

Član 1080.

(1) Banka je dužna da ispita da li su dokumenti u svemu saobrazni zahtjevima nalogodavca.

(2) Kada dobije dokumente, banka mora u najkraćem roku o tome obavijestiti nalogodavca i ukazati mu na utvrđene nepravilnosti i nedostatke.

Granice odgovornosti banke

Član 1081.

(1) Banka ne preuzima nikakvu odgovornost ako su podnijeti dokumenti naizgled saobrazni sa uputstvima nalogodavca.

(2) Ona ne preuzima nikakvu obavezu u pogledu robe koja je predmet otvorenog akreditiva.

Prenosivost i djeljivost akreditiva

Član 1082.⊕

(1) Dokumentarni akreditiv je prenosiv ili djeljiv samo ako je banka koja otvara akreditiv u korist korisnika koga je označio nalogodavac ovlašćena uputstvima prvog korisnika da plati u cjelini ili djelimično jednom ili većem broju trećih lica.

(2) Akreditiv može prenijeti, na bazi izričitih uputstava, samo banka koja ga otvara i to samo jedanput, ukoliko nije suprotno ugovoreno.

GLAVA XXXVIII.
BANKARSKA GARANCIJA
Pojam

Član 1083. ▣

(1) Bankarskom garancijom se obavezuje banka prema primaocu garancije (korisniku) da će mu za slučaj da mu treće lice ne ispuni obavezu o dospelosti izmiriti obavezu ako budu ispunjeni uslovi navedeni u garanciji.

(2) Garancija mora biti izdata u pismenoj formi.

Izmirenje obaveze iz garancije u novcu

Član 1084.

Banka izmiruje obavezu iz garancije u novcu i u slučaju da se garancijom obezbjeđuje nenovčana obaveza.

Potvrda garancije (supergarancija)

Član 1085.

Ako druga banka potvrdi obavezu iz garancije, korisnik može svoje zahtjeve iz garancije podnijeti bilo banci koja je izdala garanciju, bilo onoj koja ju je potvrdila.

Ustupanje prava iz garancije

Član 1086.

Svoja prava iz bankarske garancije korisnik može ustupiti trećem samo sa ustupanjem potraživanja koje je obezbijeđeno garancijom i prenosom svojih obaveza u vezi sa obezbijeđenim potraživanjem.

Garancija "bez prigovora"

Član 1087. ▣

(1) Ako bankarska garancija sadrži klauzulu "bez prigovora", "na prvi poziv" ili sadrži riječi koje imaju isto značenje, banka ne može isticati prema korisniku prigovore koje nalogodavac kao dužnik može isticati prema korisniku po obezbijeđenoj obavezi.

(2) Nalogodavac je dužan platiti banci svaki iznos koji je banka platila po osnovu garancije izdate sa klauzulom iz prethodnog stava.

(3) Korisnik garancije duguje nalogodavcu iznos primljen po osnovu garancije na koji, inače, ne bi imao pravo zbog opravdanih prigovora nalogodavca.

GLAVA XXXIX.
PRIMJENA ODREĐABA O BANKARSKOM POSLOVANJU

Član 1088.

Odredbe čl. 1035. do 1087. ovog zakona shodno se primjenjuju i na preduzeća i druga društvena pravna lica, ukoliko su zakonom ovlašćena za obavljanje određenih bankarskih poslova.

GLAVA XL.
PORAVNANJE
Pojam

Član 1089.⊕

(1) Ugovorom o poravnanju lica između kojih postoji spor ili neizvjesnost o nekom pravnom odnosu, pomoću uzajamnih popuštanja prekidaju spor, odnosno uklanjaju neizvjesnosti i određuju svoja uzajamna prava i obaveze.

(2) Postoji neizvjesnost i kad je ostvarenje određenog prava nesigurno.

U čemu se sastoje uzajamna popuštanja

Član 1090.

(1) Popuštanje se može sastojati, između ostalog, u djelimičnom ili potpunom priznavanju nekog zahtjeva druge strane, ili u odricanju od nekog svog zahtjeva; u uzimanju na sebe neke nove obaveze; u smanjenju kamatne stope; u produženju roka; u pristajanju na djelimične otplate; u davanju prava na odustanicu.

(2) Popuštanje može biti uslovno.

(3) Kad samo jedna strana popusti drugoj, na primjer, prizna pravo druge strane, to nije poravnanje, te ne podliježe pravilima o poravnanju.

Sposobnost

Član 1091.

Za zaključenje ugovora o poravnanju potrebna je sposobnost za raspolaganje pravom koje je predmet poravnanja.

Predmet

Član 1092.

(1) Predmet poravnanja može biti svako pravo kojim se može raspolagati.

(2) Punovažno je poravnanje o imovinskim posljedicama krivičnog djela.

(3) Ne mogu biti predmet poravnanja sporovi koji se tiču statusnih odnosa.

Primjena odredbe o dvostranim ugovorima

Član 1093.⊕

(1) Za ugovor o poravnanju važe opšte odredbe o dvostranim ugovorima, ako za njega nije što drugo predviđeno.

(2) Kad pod nazivom poravnanja ugovarači obave neki drugi posao, na njihove odnose ne primjenjuju se odredbe zakona koje važe za poravnanje, već one koje važe za stvarno obavljene posao.

Prekomjerno oštećenje

Član 1094.⊕

Zbog prekomjernog oštećenja ne može se tražiti poništenje poravnanja.

Dejstvo poravnanja prema jemcima i zalagodavcima

Član 1095.

(1) Ako je poravnanjem izvršena novacija obaveze, jemac se oslobađa odgovornosti za njeno ispunjenje, a prestaje i zaloga koju je dao neko treći.

(2) Inače, jemac i treći koji je dao svoju stvar u zalogu ostaju i dalje u obavezi, a njihova odgovornost može biti smanjena poravnanjem, ali ne i povećana, izuzev ako su se saglasili sa poravnanjem.

(3) Kad dužnik poravnanjem prizna sporno potraživanje, jemac i zalagodavac zadržavaju pravo da istaknu povjeriocu prigovore kojih se dužnik poravnanjem odrekao.

Poravnanje u poslu koji se može poništiti

Član 1096.⊕

(1) Punovažno je poravnanje o pravnom poslu čije je poništenje mogla tražiti jedna strana, ako je ona u času zaključenja poravnanja znala za tu mogućnost.

(2) Ali je ništavo poravnanje o ništavom pravnom poslu i kad su ugovarači znali za ništavost i htjeli poravnanjem da je otklone.

Ništavost poravnanja

Član 1097.

(1) Poravnanje je ništavo ako je zasnovano na pogrešnom vjerovanju oba ugovarača da postoji pravni odnos koji, u stvari, ne postoji, i ako bez tog pogrešnog vjerovanja ne bi među njima bilo ni spora ni neizvjesnosti.

(2) Isto važi i kad se pogrešno vjerovanje ugovarača odnosi na obične činjenice.

(3) Odricanje od ove ništavosti nema pravnog dejstva i ono što je dato na ime izvršenja obaveza iz takvog poravnanja može se natrag tražiti.

Ništavost jedne odredbe poravnanja

Član 1098.⊕

Odredbe poravnanja čine cjelinu, te ako je jedna odredba ništava, cijelo poravnanje je ništavo, izuzev kad se iz samog poravnanja vidi da se ono sastoji iz nezavisnih dijelova.

Dio treći
MJERODAVNO PRAVO U SLUČAJU SUKOBA REPUBLIČKIH ZAKONA
Članovi 1099. do 1103. brišu se.
Pravo mjerodavno za zastarjelost

Član 1104.

Na zastarjelost prava i obaveza primjenjuje se pravo koje je mjerodavno za sadržinu tih prava i obaveza.

Obligacioni odnosi nastali van Republike Srpske.

Član 1105.

Na prava i obaveze koje nisu nastale na teritoriji Republike Srpske ukoliko učesnici obligacionih odnosa nisu izabrali mjerodavno pravo primjenjuje se pravo Republike Srpske ako se prava i obaveze ostvaruju na toj teritoriji.

Dio četvrti
PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE
Primjena ovog zakona

Član 1106.⊕

Odredbe ovog zakona neće se primjenjivati na obligacione odnose koji su nastali prije stupanja na snagu ovog zakona.

Primjena običaja

Član 1107.⊕

(1) Odredba opštih ili posebnih uzansi kojom se utvrđuje pretpostavka da su ugovorne strane pristale na primjenu uzansi, ukoliko ih nisu ugovorom isključile, neće se primjenjivati poslije stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Opšte uzanse za promet robom ("Službeni list FNRJ", broj 15/54) neće se primjenjivati poslije stupanja na snagu ovog zakona u pitanjima koja su njima regulisana.

(3) Ako su opšte ili posebne uzanse ili drugi trgovinski poslovni običaji suprotni dispozitivnim normama ovog zakona, primjenjivaće se odredbe ovog zakona, osim ako su strane izričito ugovorile primjenu uzansi, odnosno drugih trgovinskih poslovnih običaja.

Prestanak važenja drugih propisa

Član 1108.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zastarjelosti potraživanja ("Službeni list FNRJ", br 40/53 i 57/54).

Stupanje na snagu ovog zakona

Član 1109.

Ovaj zakon stupa na snagu 1. oktobra 1987. godine.